. B

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373435460/1
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373435460/2
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373435460/3
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373435460/4
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ ΒΙΒΛΟΙ Δ.

XENOPHONTIS MEMORABILIVM SOCRATIS DICTORVM LIBRI IV.

RECENSVIT
EMENDAVIT ILLVSTRAVIT
ET INDICEM ADIECIT

IO. AVG. ERNESTI.

LIPSIAE,
APVD MICHAEL. TVRPIVM
M DCC XXXIIX.

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373435460/5
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft

Xenophon Atheniensis

VI

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/6 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PRAEFATIO.

Nullius facile Græcorum ſcriptorum libri ſunt, in quibus legendis ſuavius collocare ſtudium ſuum utiliusque poſſit juventus, quam in Xenophontis, inprimis his, qui de Socratico fonte fluxerunt. Nam dicendi genus tam apertum eſt & dilucidum, tam venuſtum, tam Attico melle conditum, ut Xenophontis voce Muſæ locutæ videantur. a) Rerum autem ipſarum, inſignis eſt varietas & præſtantia, neque ullum eſt vitæ genus, nul-

a) Cic. Or. c. 19.

la vitæ humanæ pars, cui non mirifice horum librorum lectio possit prodesse. Quid? quod Dio ille, qui ab aureo dicendi genere Chrysostomus est appellatus, non dubitat contendere, qui Xenophontem diligenter legerit, totumque imbiberit, eum in omni vitæ genere præstare ceteris & eminere posse. b) In qua sententia, non dubium mihi est, quin ipse Cicero fuerit; quem constat, ut inter Poetas Græcos Euripidem, & inter Oratores Demosthenem, sic inter reliquos Xenophontem omnium maximi fecisse, totumque imbibisse. Quod cum multa alia declarant c), tum illud etiam, quod mihi videor observasse, qui jam aliquot annos

b) Or. XVIII.

c) Vid. v. c. de Senect. c. 17. init. ad Quint. Fr. I, 1, 8. ad Div. IX. 25.

nos in Cicerone legendo ita verſor, ut nullum pæne diem de manibus ponam, Xenophontis autem lectione ſatiari non poſſum; videor igitur mihi obſervaſſe, Xenophonteam rationem non modo rerum explicandarum, & ordinem, ſed etiam ipſum periodorum modum, enunciationumque inter ſe conjunctionem & implicationem, a Cicerone, cum in aliis libris, tum in his inprimis, qui de philoſophia ſunt, expreſſam eſſe.

Quo magis miror, hos Xenophontis libros jamdudum excuſſos eſſe de juventutis manibus, & e ſcholis noſtris plane exulare. Sed eſt eis hæc cum aliis Græcis libris communis ſors. Neque difficile eſt ejus cauſas aſſequi. Fuit aliquando tempus, cum

Græcæ litteræ in his terris longe felicius florerent, quam hac nostra ætate, qua pauci vel mediocrem Græcæ linguæ cognitionem consequuntur. Hoc tempus illud fuit, cum primo ubique prodirent Græci libri, qui mediocri pretio comparari possent; quod neque interpretatio latina iis esset adjuncta, cujusmodi editiones Basilea una multas protulit, inter quas etiam quædam Xenophontis sunt, neque ulla fere commentariorum mole laborarent: deinde, cum in omnibus pæne, non modo scholis, sed etiam Academiis essent, qui hos libros enarrarent. Nam, ut hoc utar, in hac nostra Academia, unus Camerarius, quot auctores græcos non publice interpretatus est? Neque enim eo tempore invaluerat erudita ista nostra inter-

pre-

pretandorum auctorum græcorum latinorumque ratio, qua qui utuntur, non possunt vel mediocre poema, aut orationem, nisi aliquot annorum spatio absolvere. Vidi Luciani exemplum Basileense, sine interpretatione & notis, quod Georgii cujusdam Udalrici ab Ende fuit. In eo ab initio libri manu domini scriptum erat: cœptum esse explicari d. XIII. Mart. a. 1613. in fine libri autem, absolutam esse interpretationem d. XV. April. 1614. adeoque tredecim ipsis mensibus. Hodie tot annis opus esset, ad Lucianum enarrandum. Igitur dum pauci libri Græci enarrantur, pauci emuntur, eandemque ob causam pauci eduntur; qui autem prodeunt, eo pretio, propter interpretationum commentariorumque molem, venduntur, ut

a pueris vix comparari possint. Qua re jam dudum effectum est, ut qui Graece sciant, rari inveniantur, atque in plerisque scholis parum Græcis litteris tribuatur.

Commovit paullo acrius nostris hominibus Græcarum litterarum studium Cel. Gesnerus, cum, edita Chrestomathia Græca, iis tamquam gustum quendam præcipuorum Græcorum scriptorum dedisset, eamque non adeo longo tempore integram enarrasset. Quod nos quidem studium, cum antea, tum posteaquam ipsi successimus, omni modo alere & confirmare non destitimus. Itaque quotidie apud nos felicius hoc Græcarum litterarum studium efflorescit, & habeo inter disciplinæ meæ alumnos,

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373435460/12
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft

qui optimos poetas, Homerum, Heſiodum, Callimachum aliosque plus vice ſimplici legerunt, & libris Græcis coemendis legendisque inter ſe cupidiſſime certant. Sed in lectionibus publicis illud nobis perincommodum accidit, quod non ſemper ſuppetunt eorum librorum exempla, quos enarrare vellemus. Inprimis ſæpe doluimus, & Xenophontis libros non eſſe ita obvios, ut cœtui noſtro explicari poſſint. Itaque cum aliquoties in animum induxiſſemus, quosdam ejus libros typis exſcribendos curare, tum vero nuper nos huic conſilio exſequendo admovit caſus quidam valde opportunus. Nam cum Helmſtadio eſſent allatæ Nubes Ariſtophanis, feſtiviſſima fabula, quam Cel. Lakemacherus in uſum auditorum ſine interpreta-

tione edidit, easque hac hieme interpretari constituissemus; facile autem intelligeremus, integram hiemem nobis eam absumturam esse, quod multa de metris, de comœdiæ ratione, & artificiis, de acuminibus aliisque rebus dicenda essent: utilissimum fore existimabamus, si unam & item alteram horam singulis hebdomadibus lectioni alius auctoris Græci tribueremus, in quo celerius progredi possemus. Aptissima autem videbantur Xenophontis memorabilia Socratis dicta, inprimis etiam hanc ob causam, quod in iis ea maxime refellerentur, quæ in Nubibus in Socratem conferuntur. Itaque manum admovimus operi, & ea, quam nitidissime fieri atque accuratissime potuit, exprimenda curavimus.

Usi sumus editione Stephani priori, nam alteram, quod vehementer dolemus, invenire non potuimus; deinde Leuncla viana, quæ apud Wechelos anno CIƆIƆXCVI. prodiit, a qua Parisiensis anni CIƆIƆCXXV. non differt; Welsiana præterea, & Caseliana Memorabilium editione, quæ nullam interpretationem, nullas notas adjunctas habet. Juntinæ & Aldinæ varietates satis diligenter Stephanus & Leunclavius adnotavere; Basileenses autem ex Aldina fluxere, nisi quod in iis ex ingenio quædam a Castellione, aliisque fortasse, mutata esse intelleximus, cum nuper Gœttingæ duas, quæ apud Cel. Gesnerum sunt, consuleremus. Nam in eo loco v. c. de quo p. 46. diximus, utraque exhibet eam, quam is in Chrestomathia Græca commemo-

memoravit lectionem, neque e Juntina, neque ex Aldina repetitam, neque e Codd. MSS. quorum nulla in præfationibus mentio. Welsianam editionem satis vitiosam comperimus & in eam non paucas lectiones de conjectura Leunclavii & Stephani, nulla ratione reddita, receptas esse.

Secuti fere sumus lectionem vulgatam, nisi ubi aut veteres editiones, aut ipsa ratio ab ea recedere cogerent. Neque vero quicquam mutavimus, nisi ratione in notis reddita. Vulgatam sæpe vindicavimus & doctorum hominum conjecturas rejecimus. Varietates lectionum, quæ quidem dignæ videbantur, adjecimus; reliquæ notæ in illustrando auctore & explicando versantur. Quod si libuis-

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/16 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

buiſſet notis multis libelli molem augere, non defuiſſet materies. Sed nec conſilium noſtrum nec tempus id patiebatur.

Interpretationem latinam adjiciendam non putavimus, non modo, ut minor eſſet libri moles, minusque pretium, ſed etiam iis de cauſis, propter quas Cel. Geſnerus, in præfatione Chreſtomathiæ græcæ, aliique latinas interpretationes a libris, juventuti inprimis deſtinatis, removendas exiſtimant. Nam quod quidam cenſent, vel magiſtrorum cauſa eas adjiciendas eſſe, qui in locis difficilibus hæreant, & ſubſidiis deſtituti neſciant ſe expedire; non tanti eſt, propter paucos nodos totius libri interpretationem adjicere. Quod

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/17 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ſi iſta ratio valeret in Græcis, valeret etiam in latinis. Quis autem ferret, Julium v. c. Cæſarem, quia in quibusdam locis etiam doctus hærere poteſt, cum interpretatione Germanica edi. Ceterum notulis brevibus & indice verborum locutionumque adjecto, in quo conficiendo nos Jo. Tob. Krebſii, Butſtadienſis, diſciplinae noſtrae alumni, & cum omnis humanitatis, tum Græcarum litterarum ſtudioſiſſimi, diligentia adjuvit, hoc, inquam, indice putabamus difficultates tolli poſſe, quarum tollendarum cauſa interpretationem latinam adjici quidam volunt. Sed non contendemus cum quoquam de iſta re, & facile, ut in

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373435460/18
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft

aliis rebus, ita in hac quoque alios aliter ſentire feremus.

Quam autem rationem in his memorabilibus Socratis dictis edendis ſecuti ſumus, eam etiam in reliquis libris Xenophonteis tenebimus, qui quidem juvenilibus ſtudiis apti videbuntur. Itaque alio volumine complectemur Oeconomicum, Apologiam Socratis, Sympoſium, Hieronem, Ageſilaum. Cyropædiam autem, quamquam utiliſſimam fore jucundiſſimamque juventuti confidimus, tamen quia ejus edendæ conſilium jamdudum cepiſſe ſcimus Cl. Freytagium, Rectorem Portenſem, cui Græcarum litterarum amorem & multa

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/19 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft

multa alia nos, libenter fatemur, debere; jam occupatam ab eo provinciam non invademus. Scr. Lipsiæ in Schola Thomana, in ipso mercatus auctumnalis strepitu.

A. C. CIↃIↃCCXXXVII.

XENOPHONTIS MEMORABILIVM LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

Socrates neque contemtor patriorum Deorum neque novorum auctor fuit.

Πολλάκις ἐθαύμασα, τίσι ποτὲ λόγοις a)
Ἀθηναίους ἔπεισαν οἱ γραψάμενοι Σω-
κράτην, ὡς ἄξιος εἴη θανάτου τῇ πόλει.
ἡ μὲν γὰρ γραφὴ κατ᾽ αὐτοῦ τοιάδε τις b)
ἦν· ἀδικεῖ Σωκράτης, οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει
θεοὺς, οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰσφέ-
ρων. ἀδικεῖ δὲ, καὶ τοὺς νέους διαφθείρων. Πρῶ- 2
τον μὲν οὖν, ὡς οὐκ ἐνόμιζεν, οὓς ἡ πόλις νομίζει
θεοὺς, ποίῳ ποτ᾽ ἐχρήσαντο τεκμηρίῳ; θύων τε
γὰρ

a) Cave putes otiosum esse *ποτε*. verte: quibus *tandem* argumentis, nostri: *durch was doch wohl in aller welt vor beweise.* Sic n. 2. & 20. *ποίῳ ποτὲ τεκμηρίῳ. ὅπως ποτέ.* &c.

b) Eleganter Graeci verbo *τις* exprimunt illud Latinorum *fere*: neque *δε* plane abundat: *huiuscemodi fere erat.*

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/21 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

γὰρ φανερὸς ἦν, πολλάκις μὲν οἴκοι, πολλάκις
δὲ ἐπὶ τῶν κοινῶν τῆς πόλεως βωμῶν· καὶ μαν-
τικῇ χρώμενος οὐκ ἀφανὴς ἦν. διετεθρύλλητο
γὰρ, ὡς φαίη Σωκράτης, τὸ δαιμόνιον ἑαυτῷ
σημαίνειν ὅθεν δὴ c) καὶ μάλιστά μοι δοκοῦσιν
αὐτὸν αἰτιάσασθαι καινὰ δαιμόνια εἰσφέρειν. ὁ
3 δὲ οὐδὲν καινότερον εἰσέφερε τῶν ἄλλων, ὅσοι μαν-
τικὴν νομίζοντες, οἰωνοῖς τε χρῶνται καὶ φήμαις καὶ
συμβόλοις καὶ θυσίαις. οὗτοί τε γὰρ ὑπολαμβά-
νουσιν, οὐ τοὺς ὄρνιθας, οὐδὲ τοὺς ἀπαντῶντας
εἰδέναι τὰ συμφέροντα τοῖς μαντευομένοις, ἀλ-
λὰ τοὺς θεοὺς διὰ τούτων αὐτὰ σημαίνειν· κἀ-
4 κεῖνος οὕτως ἐνόμιζεν. ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι φασὶν
ὑπό τε τῶν ὀρνίθων καὶ τῶν ἀπαντώντων ἀπο-
τρέπεσθαί τε καὶ προτρέπεσθαι. Σωκράτης δ'
ὥσπερ ἐγίγνωσκεν, οὕτως ἔλεγε. τὸ δαιμόνιον γὰρ
ἔφη σημαίνειν, καὶ πολλοῖς τῶν ξυνόντων προη-
γόρευε, τὰ μὲν ποιεῖν, τὰ δὲ μὴ ποιεῖν, ὡς τοῦ
δαιμονίου προσημαίνοντος. καὶ τοῖς μὲν πειθο-
μένοις αὐτῷ συνέφερε, τοῖς δὲ μὴ πειθομέ-
5 νοις μετέμελε. καί τοι τίς οὐκ ἂν ὁμολογήσειεν
αὐτὸν βούλεσθαι μήτ' ἠλίθιον, μήτ' ἀλαζόνα,
φαίνεσθαι τοῖς συνοῦσιν; ἐδόκει δ' ἂν ἀμφότερα
ταῦτα, εἰ προαγορεύων ὡς ὑπὸ θεοῦ φαινόμενα,
καὶ ψευδόμενος ἐφαίνετο. δῆλον οὖν, ὅτι οὐκ ἂν
προέλεγεν εἰ μὴ ἐπίστευεν ἀληθεύσειν. ταῦτα δὲ
τίς ἂν ἄλλῳ πιστεύσειεν ἢ θεῷ; πιστεύων δὲ θεοῖς,
6 πῶς οὐκ εἶναι θεοὺς ἐνόμιζεν; ἀλλὰ μὴν ἐποίει
καὶ τάδε πρὸς τοὺς ἐπιτηδείους. τὰ μὲν γὰρ
ἀναγκαῖα συνεβούλευε καὶ πράττειν, ὡς ἐνόμι-
ζον

c) Ex quo *certe* vel maxime. De vi vocis δὴ v. Demetrius Phaler. §. 55. f.

ζον d) ἄριστ' ἂν πραχθῆναι· περὶ δὲ τῶν ἀδήλων,
ὅπως ἂν ἀποβήσοιτο, μαντευομένους ἔπεμπεν, εἰ
ποιητέα· καὶ τοὺς μέλλοντας οἴκους τε καὶ 7
πόλεις καλῶς οἰκίζειν e), μαντικῆς ἔφη προσδεῖ-
σθαι. τεκτονικὸν μὲν γὰρ, ἢ χαλκευτικὸν, ἢ γεωρ-
γικὸν, ἢ ἀνθρώπων ἀρχικὸν, ἢ τῶν τοιούτων
ἔργων ἐξεταστικὸν, ἢ λογιστικὸν, ἢ οἰκονομικὸν, ἢ
στρατηγικὸν γενέσθαι, πάντα τὰ τοιαῦτα μα-
θήματα, καὶ ἀνθρώπου γνώμῃ αἱρετέα ἐνόμιζεν
εἶναι: τὰ δὲ μέγιστα τῶν ἐν τούτοις, ἔφη, τοὺς 8
θεοὺς ἑαυτοῖς καταλείπεσθαι, ὧν οὐδὲν δῆλον
εἶναι τοῖς ἀνθρώποις. οὔτε γὰρ τῷ καλῶς ἀγρὸν
φυτευσαμένῳ δῆλον, ὅστις καρπώσεται, οὔτε τῷ
καλῶς οἰκίαν οἰκοδομησαμένῳ δῆλον, ὅστις οἰκήσει,
οὔτε τῷ στρατηγικῷ δῆλον, εἰ συμφέρει στρατηγεῖν,
οὔτε τῷ πολιτικῷ δῆλον, εἰ συμφέρει τῆς πόλεως
προστατεῖν, οὔτε τῷ καλὴν γήμαντι, ἵνα εὐφραί-
νηται, δῆλον, εἰ διὰ ταύτην ἀνιάσεται, οὔτε τῷ
δυνατοὺς ἐν τῇ πόλει κηδεστὰς λαβόντι δῆλον, εἰ
διὰ τούτους στερήσεται τῆς πόλεως. τοὺς δὲ μηδὲν 9
τῶν τοιούτων οἰομένους εἶναι δαιμόνιον, ἀλλὰ πάν-
τα τῆς ἀνθρωπίνης γνώμης, δαιμονᾶν ἔφη· δαι-
μονᾶν δὲ καὶ τοὺς μαντευομένους, ἃ τοῖς ἀνθρώ-
ποις

d) Recepi lectionem, quam in margine Leunclavius habet & in ipsa interpretatione secutus est. Vulgo: ἐνόμιζεν. Manifeste enim sensus postulat ἐνόμιζον. Alias res jubebat familiares suos facere, ὡς ἐνόμιζον α. π, alias vero μαντευομένους.

e) Ita rescripsi e margine Leuncl. sensu postulante, pro οἰκήσειν. Nam οἰκεῖν, non est *ædificare*, sed *habitare*. Sensus autem postulat: *ædificare, exstruere*. Sæpe a librariis hæc duo verba confusa sunt, ut docet Perizon. ad Aelian. V. H. VIII. 5. XIII. 42.

ποις ἔδωκαν οἱ θεοὶ μαθȣ̃σι f) διακρίνειν· οἷον, εἴ τις
ἐπερωτώη, πότερον ἐπιςάμενον ἡνιοχεῖν ἐπὶ ζεῦγος
λαβεῖν κρεῖτlον, ἢ μὴ ἐπιςάμενον: ἢ πότερον ἐπιςά-
μενον κυβερνᾷν ἐπὶ τὴν ναῦν κρεῖτlον λαβεῖν, ἢ μὴ
ἐπιςάμενον· ἢ ἃ ἔξεςιν ἀριθμήσαντας ἢ μετρήσαν-
τας ἢ ςήσαντας εἰδέναι, τȣ̀ς τὰ τοιαῦτα παρὰ
τῶν θεῶν πυνθανομένȣς ἀθέμιςα ποιεῖν ἡγεῖτο·
ἔφη δὲ δεῖν, ἃ μὲν μαθόντας ποιεῖν ἔδωκαν οἱ
θεοὶ, μανθάνειν· ἃ δὲ μὴ δῆλα τοῖς ἀνθρώποις
ἐςὶ, πειρᾶσθαι διὰ μαντικῆς παρὰ τῶν θεῶν
πυνθάνεσθαι· τȣ̀ς θεȣ̀ς γὰρ, οἷς ἂν ὦσιν ἵλεω,
10 σημαίνειν. ἀλλὰ μὴν ἐκεῖνός γε ἀεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ
φανερῷ. πρωΐτε γὰρ εἰς τȣ̀ς περιπάτȣς καὶ τὰ
γυμνάσια ᾔει, καὶ πληθȣ́σης ἀγορᾶς ἐκεῖ φανε-
ρὸς ἦν, καὶ τὸ λοιπὸν ἀεὶ τῆς ἡμέρας ἦν, ὅπȣ
πλεῖςοις μέλλοι συνέσεσθαι· καὶ ἔλεγε μὲν ὡς τὸ
11 πολὺ, τοῖς δὲ βȣλομένοις ἐξῆν ἀκȣ́ειν. ȣ̓δεὶς δὲ
πώποτε Σωκράτȣς ȣ̓δὲν ἀσεβὲς, ȣ̓δὲ ἀνόσιον,
ȣ̓́τε πράττοντος εἶδεν, ȣ̓́τε λέγοντος ἤκȣσεν. ȣ̓δὲ
γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως, ᾗπερ τῶν
ἄλλων οἱ πλεῖςοι, διελέγετο, σκοπῶν, ὅπως ὁ κα-
λȣ́μενος ὑπὸ τῶν σοφιςῶν κόσμος ἔφυ, g) καὶ
τίσιν ἀνάγκαις ἕκαςα γίνεται τῶν ȣ̓ρανίων. ἀλ-
λὰ καὶ τȣ̀ς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μωραίνον-
τας

f) Semel hic tirones monendi ſunt, Græcos non ſolos accuſativos, uti Latini fere, niſi ubi Græcos imitantur, ſed omnes caſus jungere infinitivis, eum ſcilicet, in quo eſt ſubjectum, ad quod refertur. v. Jenſii Lect. Lucian. I. 7. Sed pleni ſunt Græci auctores exemplis. Hic tamen mox eſt: ἃ μὲν μαθόντας ποιεῖν ἔδωκαν οἱ Θεοὶ, pro μαθȣ̃σιν, ſcilicet, quia Dativus ἀνθρώποις non diſerte præceſſit Exempla ſunt ap. eundem Jenſium l. c.

g) ἔχει citat Euſeb. Præp. Ev. XV. 62. & Stobæus.

τας ἐπεδείκνυεν. h) καὶ πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐσκό- 12
πει, πότερά ποτε νομίσαντες ἱκανῶς ἤδη τ' ἀν-
θρώπινα εἰδέναι ἔρχονται ἐπὶ τὸ περὶ τῶν τοιού-
των φροντίζειν, ἢ τὰ μὲν ἀνθρώπινα παρέντες,
τὰ δαιμόνια δὲ σκοποῦντες, ἡγοῦνται τὰ προσή-
κοντα πράττειν. ἐθαύμαζε δὲ, εἰ μὴ φανερὸν 13
αὐτοῖς ἐστὶν, ὅτι ταῦτα οὐ δυνατόν ἐστιν ἀνθρώποις
εὑρεῖν. ἐπεὶ καὶ τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ τῷ
περὶ τούτων λέγειν, οὐ ταυτὰ δοξάζειν ἀλλήλοις,
ἀλλὰ τοῖς μαινομένοις ὁμοίως διακεῖσθαι πρὸς
ἀλλήλους· τῶν τε γὰρ μαινομένων τοὺς μὲν οὐδὲ 14
τὰ δεινὰ δεδιέναι, τοὺς δὲ καὶ τὰ μὴ φοβερὰ φο-
βεῖσθαι i) καὶ τοῖς μὲν οὐδ' ἐν ὄχλῳ δοκεῖν
αἰσχρὸν εἶναι λέγειν ἢ ποιεῖν ὁτιοῦν, τοῖς δὲ οὐκ
ἐξιτητέον εἰς ἀνθρώπους εἶναι δοκεῖν· καὶ τοὺς
μὲν οὔθ' ἱερὸν, οὔτε βωμὸν, οὔτε ἄλλο τῶν θείων
οὐδὲν k) τιμᾶν, τοὺς δὲ καὶ λίθους καὶ ξύλα τὰ
τυχόντα καὶ θηρία σέβεσθαι· τῶν τε περὶ τῆς
τῶν πάντων φύσεως μεριμνώντων τοῖς μὲν δοκεῖν
ἓν μόνον τὸ ὂν εἶναι l), τοῖς δὲ ἄπειρα τὸ πλῆθος·

καὶ

h) ἀπεδείκνυεν. iidem.

i) Horat. Serm. II. 3. de furiosis.

- - - *Est genus unum*
Stultitiæ, nihilum metuenda timentis &c.

ceterum in reliquis editionibus interpunctio valde diversa est, sæpe media distinctione cum maxima permutata. Comparantur furiosi & physici: τῶν τε γὰρ μαινομένων - - τῶν δὲ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως κ. τ. λ.

k) Leunclavius habet in contextu οὐδὲ, sed in margine οὐδὲν, ex Eusebio & Stobæo. Nos posterius cum Cl. Welss secuti sumus. Et placebat sic Henr. Stephano. vid. ad c. 4. not. m)

l) Xenophanis & discipulorum sententia. Cicer. Dispp. Acad. IV. 37. Stanlejus Hist. Phil. p. 574.

καὶ τοῖς μὲν ἀεὶ κινεῖσθαι πάντα, τοῖς δὲ οὐδὲν ἄν
ποτε κινηθῆναι. m) καὶ τοῖς μὲν πάντα γίγνε-
σθαί τε καὶ ἀπόλλυσθαι, τοῖς δ' οὔτ' ἂν γενέσθαι
15 ποτὲ οὐδὲν, οὔτ' ἀπολέσθαι. n) ἐσκόπει δὲ περὶ
αὐτῶν καὶ τάδε· ἆρ' ὥσπερ οἱ τ' ἀνθρώπεια
μανθάνοντες, ἡγοῦνται τοῦθ', ὅτι ἂν μάθωσιν,
ἑαυτοῖς τε καὶ τῶν ἄλλων, ὅτῳ ἂν βούλωνται,
ποιήσειν, οὕτω καὶ οἱ τὰ θεῖα ζητοῦντες, νομί-
ζουσιν, ἐπειδὰν γνῶσιν, αἷς ἀνάγκαις ἕκαστα
γίγνεται, ποιήσειν, ὅταν βούλωνται, καὶ ἀνέμους
καὶ ὕδατα καὶ ὥρας, καὶ ὅτου δ' ἂν ἄλλου δέωνται
τῶν τοιούτων; ἢ τοιοῦτο μὲν οὐδὲν οὐδ' ἐλπίζουσιν,
ἀρκεῖ δ' αὐτοῖς γνῶναι μόνον, ᾗ τῶν τοιούτων
ἕκαστα γίνεται. Περὶ μὲν οὖν τῶν ταῦτα πρα-
16 γματευομένων τοιαῦτα ἔλεγεν. αὐτὸς δὲ περὶ
τῶν ἀνθρωπείων ἀεὶ διελέγετο, σκοπῶν, τί εὐσε-
βές,

m) Zenonis Eleatæ sententia, quæ ex opinione de æterna & necessaria existentia materiæ necessaria quadam consecutione efficitur; ut Zeno ceteris philosophis longe acutius, quid ex quoque consequatur, viderit. Nam si ab æterno, nullo auctore, materia est; est profecto necessaria: si necessaria est, immutabilis quoque sit, necesse est. Atqui nisi plumbei simus in physicis, concedamus necesse est, mutationis nullum genus in materia locum habere, nisi quam motus partium adfert. Non ergo cadit in æternam & necessariam materiam motus. Propterea ergo potius reprehendendus est Zeno, quod, cum intelligeret, quam absurda & sensibus repugnantia e placito de æternitate materiæ consequerentur, maluit tamen ea defendere, quam æternitatem materiæ rejicere. En certissimum argumentum rationis humanæ in rebus divinis cœcutientis, nisi eam lux divina collustret!

n) Sententia Eleaticæ scholæ & Epicureæ. Ceterum secutus sum lectionem Cl. Welss. In Leunclaviana est ἀπολεῖσθαι.

βὲς, τί ἀσεβές· τί καλὸν, τί αἰσχρὸν, τί δί-
καιον, τί ἄδικον· τί σωφροσύνη, τί μανία· τί ἀν-
δρεία, τί δειλία· τί πόλις, τί πολιτικός· τί
ἀρχὴ ἀνθρώπων, τί ἀρχικὸς ἀνθρώπων· καὶ
περὶ τῶν ἄλλων, ἃ τοὺς μὲν εἰδότας ἡγεῖτο καλοὺς
καὶ ἀγαθοὺς εἶναι, τοὺς δὲ ἀγνοοῦντας ἀνδραπο-
δώδεις ἂν δικαίως κεκλῆσθαι. ὅσα μὲν οὖν μὴ 17
φανερὸς ἦν ὅπως ἐγίγνωσκεν, οὐδὲν θαυμαστὸν,
ὑπὲρ τούτων περὶ αὐτοῦ παραγνῶναι τοὺς δικα-
στάς· ὅσα δὲ πάντες ᾔδεσαν, θαυμαστὸν, εἰ μὴ
τούτων ἐνεθυμήθησαν. βουλεύσας o) γάρ ποτε, 18
καὶ τὸν βουλευτικὸν ὅκρον ὀμόσας, ἐν ᾧ ἦν, κατὰ
τοὺς νόμους βουλεύσειν, ἐπιστάτης ἐν τῷ δήμῳ γενό-
μενος, o) ἐπιθυμήσαντος τοῦ δήμου παρὰ τοὺς νό-
μους ἐννέα στρατηγοὺς μιᾷ ψήφῳ, τοὺς ἀμφὶ Θρά-
συλον καὶ Ερασινίδην, ἀποκλεῖναι πάντας p), οὐκ
ἠθέλη-

o) βουλεύσας· cum esset de senatu quingentorum. Ex eo senatu deligebantur sorte quinquaginta Prytanes, qui senatui præessent. Horum singulæ decuriæ imperabant hebdomadibus singulis, ita, ut sorte ex ea deligeretur, qui quemque diem imperaret. Atque is ἐπιστάτης dicebatur scil. ἐν τῷ δήμῳ vel ἐκκλησιῶν, quod concionibus populi præerat; qui autem in ea decuria erant, πρόεδροι. v. Harpocration in πρόεδρος & ἐπιστάτης. Potter. Archæol. gr. I. 18. Chishul ad Psephisma Sigeorum p. 105. de βουλευτικῷ ὅρκῳ Petit. Legg Attic III. 1

p) Male Interpretes hæc: *novem prætores Thrasyli ac Erasinidæ collegas*, reddiderunt. Alcibiadi cum summum imperium abrogatum esset, ei decem prætores pari imperio successerant. Hi cum rem male gessissent, omnibus, præter Cononem, imperio abrogato, auctoribus Archedemo & Timocrate in vincula ducuntur. Jam cum de eorum pœna ad populum ageretur, placuit ei, de eis simul ferri sententias, cum lex de singu-

ἠθέλησεν ἐπιψηφίσαι, ὀργιζομένου μὲν αὐτῷ τοῦ δήμου, πολλῶν δὲ καὶ δυνατῶν ἀπειλούντων· ἀλλὰ περὶ μὲν πλείονος ἐποιήσατο εὐορκεῖν ἢ χαρίσασθαι τῷ δήμῳ παρὰ τὸ δίκαιον, καὶ φυλά-
19 ξασθαι τοὺς ἀπειλοῦντας. καὶ γὰρ ἐπιμελεῖσθαι θεοὺς ἐνόμιζεν ἀνθρώπων, οὐχ ὃν τρόπον οἱ πολλοὶ νομίζουσιν. οὗτοι μὲν γὰρ οἴονται, τοὺς θεοὺς τὰ μὲν εἰδέναι, τὰ δὲ οὐκ εἰδέναι. Σωκρά ις δὲ πάντα μὲν ἡγεῖτο θεοὺς εἰδέναι, τά τε γόμενα καὶ πραττόμενα, καὶ τὰ σιγῇ βουλευόμενα, πανταχοῦ δὲ παρεῖναι καὶ σημαίνειν τοῖς ἀνθρώποις περὶ τῶν ἀνθρωπείων πάντων.
20 θαυμάζω οὖν, ὅπως ποτὲ ἐπείσθησαν Ἀθηναῖοι, Σωκράτην περὶ τοὺς θεοὺς μὴ σωφρονεῖν, τὸν ἀσεβὲς μὲν οὐδέν ποτε περὶ τοὺς θεοὺς

οὔτ'

ſingulis juberet. Noluit ἐπιστάτης Socrates ἐπιψηφίζειν, h. e. probare populi ſententiam, quod erat Proëdri, ut ad Harpocrat. p. m. 74. docet Valeſius, & quidem, ut ex hoc loco intelligitur, ἐπιστάτου. Sed inter hos novem duces erant Eraſinides & Thraſylus. v. Xenoph. Hiſt. Gr. L. I. p. 242. 248. ed. Wechel. Itaque verte: *novem prætores, inter quos Thraſylus & Eraſinides erant. ſ. T. & E. cum collegis.* οἱ ἀμφὶ & περί τινα ſæpe dicitur de perſonis ſingulis vid. v. c. Græv. Lect. Heſiod. c. 9. Sed proprie de eo, qui nominatur cum ſuis, cum comitibus. Actor. XIII. 13. οἱ περὶ τὸν παῦλον ſunt Barnabas, Paullus & Joannes; ſed quod inter eos facile princeps erat Paullus, certe de eo ibi inprimis commemoratur, ideo ipſe potius nominatur, quam Barnabas aut Joannes. Sic quoniam Eraſinides primus accuſatus ac in vincula ductus eſt, ut Xenophon l. c. tradit, & fortaſſe Thraſylo quoque aliquid præcipui in hac cauſa accidit, ideo hi duo potius, quam reliqui nominantur. Hæc fuſius, quam pro inſtituto, differere placuit, ut dicendi genus, non ſatis cognitum omnibus, accurate intelligere pueri diſcant.

οὔτ' εἰπόντα οὔτε πράξαντα, τοιαῦτα δὲ καὶ λέγοντα καὶ πράττοντα περὶ θεῶν, οἷά τις ἂν καὶ λέγων καὶ πράττων εἴη τε καὶ νομίζοιτο εὐσεβέστατος.

CAPUT II.

Socrates non fuit corruptor juventutis.

Θαυμαστὸν δὲ φαίνεταί μοι καὶ τὸ πεισθῆναί
τινας, ὡς Σωκράτης τοὺς νέους διέφθειρεν,
ὅς, πρὸς τοῖς εἰρημένοις, πρῶτον μὲν ἀφροδισίων
καὶ γαστρὸς πάντων ἀνθρώπων ἐγκρατέστατος
ἦν· εἶτα πρὸς χειμῶνα καὶ θέρος, καὶ πάντας
πόνους καρτερικώτατος; ἔτι δὲ πρὸς τὸ μετρίων δεῖ-
σθαι πεπαιδευμένος οὕτως, ὥστε πάνυ μικρὰ κεκτη-
μένος, πάνυ ῥᾳδίως ἔχειν ἀρκοῦντα. πῶς οὖν αὐτὸς 2
ὢν τοιοῦτος, ἄλλους ἂν ἢ ἀσεβεῖς, ἢ παρανόμους, ἢ
λίχνους, ἢ ἀφροδισίων ἀκρατεῖς, ἢ πρὸς τὸ πονεῖν
μαλακοὺς ἐποίησεν; ἀλλ' ἔπαυσε μὲν τούτων πολ-
λοὺς, ἀρετῆς ποιήσας ἐπιθυμεῖν, καὶ ἐλπίδας
παρασχὼν, ἂν ἑαυτῶν ἐπιμελῶνται, καλοὺς καὶ
ἀγαθοὺς ἔσεσθαι. καίτοι γε οὐδὲ πώποτε ὑπέσχετο
διδάσκαλος εἶναι τούτου· ἀλλὰ τῷ φανερὸς εἶναι
τοιοῦτος ὤν, a) ἐλπίζειν ἐποίει τοὺς συνδιατρίβον-
τας ἑαυτῷ, μιμουμένους ἐκεῖνον τοιούσδε γενή-
σεσθαι. ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ σώματος αὐτός τε οὐκ 3
ἠμέλει, τοὺς δὲ ἀμελοῦντας οὐκ ἐπῄνει. τὸ μὲν
οὖν ὑπερεσθίοντα ὑπερπονεῖν ἀπεδοκίμαζε, τὸ
δὲ ὅσα ἡδέως ἡ ψυχὴ δέχεται, ταῦτα ἱκα-
νῶς ἐκπονεῖν ἐδοκίμαζε. ταύτην γὰρ τὴν ἕξιν 4

a) v. ad c. I. n. 9.

ὑγιεινήν τε ἱκανῶς εἶναι, καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν οὐκ ἐμποδίζειν ἔφη. ἀλλ' οὐ μὴν θρυ-
5 πτικός γε, οὐδὲ ἀλαζονικὸς ἦν, οὔτ' ἀμπεχόνῃ, οὔθ' ὑποδέσει, οὔτε τῇ ἄλλῃ διαίτῃ. οὐ μὴν οὐδ' ἐρασιχρηματοῦς γε τοὺς συνόντας ἐποίει. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἐπιθυμιῶν ἔπαυε, τοὺς δὲ ἑαυτοῦ
6 ἐπιθυμοῦντας οὐκ ἐπράττετο χρήματα. τούτου δ' ἀπεχομένους b) ἐνόμιζεν ἐλευθερίας ἐπιμελεῖσθαι, τοὺς δὲ λαμβάνοντας τῆς ὁμιλίας μισθὸν ἀνδραποδιστὰς ἑαυτῶν ἀπεκάλει, διὰ τὸ ἀναγκαῖον αὐτοῖς εἶναι, διαλέγεσθαι, παρ' ὧν ἂν λά-
7 βοιεν τὸν μισθόν. Εθαύμαζε δὲ, εἴ τις ἀρετὴν ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον πράττοιτο, καὶ μὴ νομίζοι τὸ μέγιστον κέρδος ἕξειν φίλον ἀγαθὸν κτησάμενος, ἀλλὰ φοβοῖτο, μὴ ὁ γενόμενος καλὸς κἀγαθὸς, τῷ τὰ μέγιστα εὐεργετήσαντι μὴ τὴν
8 μεγίστην χάριν ἔχῃ. Σωκράτης δ' ἐπηγγείλατο μὲν οὐδενὶ πώποτε τοιοῦτον οὐδὲν· ἐπίστευε δὲ τῶν ξυνόντων αὐτῷ τοὺς ἀποδεξαμένους, ἅπερ αὐτὸς ἐδοκίμαζεν, εἰς τὸν πάντα βίον ἑαυτῷ τε καὶ ἄλλοις φίλους ἀγαθοὺς ἔσεσθαι· πῶς ἂν οὖν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθείροι τοὺς νέους, εἰ μὴ ἄρα ἡ
9 τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλεια διαφθορά ἐστιν; Αλλὰ νὴ δία, ὁ κατήγορος ἔφη, ὑπερορᾷν ἐποίει τῶν καθεστώτων νόμων τοὺς συνόντας, λέγων ὡς μωρῶν εἴη, τοὺς μὲν τῆς πόλεως ἄρχοντας ἀπὸ κυάμου καθίστασθαι, κυβερνήτῃ δὲ μηδένα θέλειν κεχρῆσθαι κυαμευτῷ, μηδὲ τέκτονι, μηδ' αὐλητῇ, μηδ' ἐπ' ἄλλα τοιαῦτα, ἃ πολλῷ ἐλάττονας βλά-

b) Leunclavius in Interpretatione secutus est lectionem marginis: ἀπεχόμενος. nec male τούτου, intellige, τοῦ χρήματα πράττεσθαι pro εἰσπράττεσθαι.

βλάβας ἁμαρτανόμενα ποιεῖ τῶν περὶ τὴν πό-
λιν ἁμαρτανομένων. τοὺς δὲ τοιούτους λόγους ἐπαί-
ρειν ἔφη, τοὺς νέους καταφρονεῖν τῆς καθεστώσης
πολιτείας, καὶ ποιεῖν βιαίους. ἐγὼ δ' οἶμαι τοὺς 10
φρόνησιν ἀσκοῦντας, καὶ νομίζοντας ἱκανοὺς ἔσε-
σθαι τὰ συμφέροντα διδάσκειν τοὺς πολίτας,
ἥκιστα γίγνεσθαι βιαίους, εἰδότας ὅτι τῇ μὲν βίᾳ
πρόσεισιν ἔχθραι καὶ κίνδυνοι. διὰ δὲ τοῦ πείθειν
ἀκινδύνως τε καὶ μετὰ φιλίας ταῦτα * γίγνε-
ται. οἱ μὲν γὰρ βιασθέντες, ὡς ἀφαιρεθέντες
μισοῦσιν· οἱ δὲ πεισθέντες, ὡς κεχαρισμένοι φι-
λοῦσιν· οὔκουν τῶν φρόνησιν ἀσκούντων τὸ βιάζε-
σθαι, ἀλλὰ τῶν ἰσχὺν ἄνευ γνώμης ἐχόντων τὰ
τοιαῦτα πράττειν ἐστίν. ἀλλὰ μὴν καὶ συμμά- 11
χων ὁ μὲν βιάζεσθαι τολμῶν δέοιτ' ἂν οὐκ ὀλί-
γων, ὁ δὲ πείθειν δυνάμενος, οὐδενός· καὶ γὰρ
μόνος ἡγοῖτ' ἂν δύνασθαι πείθειν. καὶ φονεύειν
δὲ τοῖς τοιούτοις ἥκιστα συμβαίνει. τίς γὰρ ἀπο-
κτεῖναί τινα βούλοιτ' ἂν μᾶλλον, ἢ ζῶντι πειθο-
μένῳ χρῆσθαι; ἀλλ', ἔφη γε ὁ κατήγορος, Σω- 12
κράτει ὁμιλητὰ γενομένω Κριτίας τε καὶ Ἀλκι-
βιάδης, πλεῖστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποιησάτην.
Κριτίας μὲν γὰρ τῶν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ πάντων
πλεονεκτίστατός τε καὶ βιαιότατος ἐγένετο· Ἀλ-
κιβιάδης δὲ αὖ τῶν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ πάντων
ἀκρατέστατος, καὶ ὑβριστότατος, καὶ βιαιότατος.
ἐγὼ δ' εἰ μέν τι κακὸν ἐκείνω τὴν πόλιν ἐποιη- 13
σάτην, οὐκ ἀπολογήσομαι· τὴν δὲ πρὸς Σωκρά-
την συνουσίαν αὐτοῖν ὡς ἐγένετο διηγήσομαι.
ἐγενέσθην μὲν γὰρ δὴ τὼ ἄνδρε τούτω φύσει φι- 14
λοτιμοτάτω πάντων ἀθηναίων, βουλομένω τε
πάν-

* placebat H. Stephano lectio Stobæi: ταὐτά.

πάντα δ' ἑαυτῶν πράττεσθαι, καὶ πάντων ὀνο-
μαστοτάτω γενέσθαι. ᾔδεσαν δὲ, Σωκράτην ἀπ'
ἐλαχίστων μὲν χρημάτων αὐταρκέστατα ζῶντα,
τῶν ἡδονῶν δὲ πασῶν ἐγκρατέστατον ὄντα, τοῖς
δὲ διαλεγομένοις αὐτῷ πᾶσι χρώμενον ἐν τοῖς
15 λόγοις, ὅπως βούλοιτο. ταῦτα δὲ ὁρῶντε, καὶ
ὄντε οἵω προειρήσθον, πότερόν τις αὐτὼ φῇ τοῦ
βίου τοῦ Σωκράτους ἐπιθυμήσαντε καὶ τῆς σω-
φροσύνης, ἣν ἐκεῖνος εἶχεν, ὀρέξασθαι τῆς ὁμιλίας
αὐτοῦ, ἢ νομίσαντε, εἰ ὁμιλησαίτην ἐκείνῳ, γενέ-
σθαι ἂν ἱκανωτάτω λέγειν τε καὶ πράττειν;
16 ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι, θεοῦ διδόντος αὐτοῖν, ἢ ζῆν
ὅλον τὸν βίον, ὥσπερ ζῶντα Σωκράτην ἑώρων, ἢ
τεθνάναι, ἑλέσθαι ἂν αὐτὼ μᾶλλον τεθνάναι.
δήλω δ' ἐγενέσθην, ἐξ ὧν ἐπραξάτην. ὡς γὰρ
τάχιστα κρείττονε τῶν συγγιγνομένων ἡγησά-
σθην εἶναι, εὐθὺς ἀποπηδήσαντε Σωκράτους,
ἐπραττέττην τὰ πολιτικὰ, ὧνπερ ἕνεκα Σωκρά-
17 τους ὠρεχθήτην. ἴσως οὖν εἴποι τὶς ἂν πρὸς ταῦ-
τα, ὅτι χρῆν τὸν Σωκράτην, μὴ πρότερον τὰ
πολιτικὰ διδάσκειν τοὺς συνόντας, ἢ σωφρονεῖν.
ἐγὼ δὲ πρὸς τοῦτο μὲν οὐκ ἀντιλέγω· πάντας δὲ
τοὺς διδάσκοντας ὁρῶ αὐτοὺς δεικνύντας τε τοῖς
μανθάνουσιν, ᾗπερ αὐτοὶ ποιοῦσιν, ἃ διδάσκουσι,
18 καὶ τῷ λόγῳ προβιβάζοντας. οἶδα δὲ καὶ Σω-
κράτην δεικνῦντα τοῖς ξυνοῦσιν ἑαυτὸν καλὸν κἀ-
γαθὸν ὄντα, καὶ διαλεγόμενον κάλλιστα περὶ
ἀρετῆς, καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρωπίνων. οἶδα δὲ κἀ-
κείνω σωφρονοῦντε, ἔστε Σωκράτει συνήστην, οὐ φο-
βουμένω μὴ ζημιοῖντο ἢ παίοιντο ὑπὸ Σωκράτους,
ἀλλ' οἰομένω τότε, κράτιστον εἶναι τοῦτο πράττειν.
19 ἴσως οὖν εἴποιεν ἂν πολλοὶ τῶν φασκόντων φιλο-
σοφεῖν,

σοφῶν, ὅτι οὐκ ἄν ποτε ὁ δίκαιος, ἄδικος γένοιτο,
οὐδὲ ὁ σώφρων, ὑβριστής· οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν ὧν μάθη-
σίς ἐστιν, ὁ μαθὼν, ἀνεπιστήμων ἄν ποτε γένοιτο.
ἐγὼ δὲ περὶ τούτων οὐχ οὕτω γιγνώσκω. ὁρῶ γὰρ,
ὥσπερ τὰ τοῦ σώματος ἔργα τοὺς μὴ τὰ σώμα-
τα ἀκοῦντας οὐ δυναμένους ποιεῖν, οὕτω καὶ τὰ τῆς
ψυχῆς ἔργα τοὺς μὴ τὴν ψυχὴν ἀσκοῦντας οὐ
δυναμένους. οὔτε γὰρ ἃ δεῖ πράττειν, οὔτε ὧν δεῖ
ἀπέχεσθαι δύνανται. διὸ καὶ τοὺς υἱεῖς οἱ πατέ- 20
ρες, κἂν ὦσι σώφρονες, εἴργουσιν ἀπὸ τῶν πονηρῶν
ἀνθρώπων ὅμως,* ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν
ἄσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν
κατάλυσιν. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τῶν ποιητῶν ὅ, τε
λεγων, c)

Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλὰ διδάξεαι· ἢν δὲ κακοῖσι
Συμμιχθῇς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον

καὶ ὁ λέγων,

Αὐτὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς, τοτὲ μὲν κακὸς, ἄλλοτε δ' ἐσθλὸς

κἀγὼ δὲ μαρτυρῶ τούτοις. ὁρῶ γὰρ, ὥσπερ τῶν 21
ἐν μέτρῳ πεποιημένων ἐπῶν τοὺς μὴ μελετῶντας
ἐπιλανθανομένους, οὕτω καὶ τῶν διδασκαλικῶν
λόγων τοῖς ἀμελοῦσι λήθην ἐγγιγνομένην. ὅταν
δὲ τῶν νουθετικῶν λόγων ἐπιλάθηταί τις, ἐπι-
λέλησται καὶ ὧν ἡ ψυχὴ πάσχουσα τῆς σωφροσύνης
ἐπιθυμεῖ. τούτων δὲ ἐπιλαθόμενον οὐδὲν θαυμα-
στὸν καὶ τῆς σωφροσύνης ἐπιλαθέσθαι. ὁρῶ δὲ καὶ 22
τοὺς εἰς φιλοποσίαν προαχθέντας, καὶ τοὺς εἰς
ἔρωτας

* H. Steph. ex eodem Stobæo malebat ὅμως poni ante εἴργουσιν.

c) Theognis v. 35.

ἔρωτας ἐκκυλισθέντας, d) ἧττον δυναμένους τῶν τε δεόντων ἐπιμελεῖσθαι, καὶ τῶν μὴ δεόντων ἀπέχεσθαι. πολλοὶ γὰρ καὶ χρημάτων δυνάμενοι φείδεσθαι, πρὶν ἐρᾷν, ἐρασθέντες οὐκ ἔτι δύνανται: καὶ τὰ χρήματα καταναλώσαντες, ὧν πρόσθεν ἀπείχοντο κερδῶν, αἰσχρὰ νομίζοντες εἶναι, τού-
23 των οὐκ ἀπέχονται. πῶς οὖν οὐκ ἐνδέχεται, σωφρονήσαντα πρόσθεν, αὖθις μὴ σωφρονεῖν, καὶ δίκαια δυνηθέντα πράττειν, αὖθις ἀδυνατεῖν; πάντα μὲν οὖν ἔμοι γε δοκεῖ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ ἀσκητὰ εἶναι, οὐχ ἥκιστα δὲ σωφροσύνη. ἐν τῷ γὰρ αὐτῷ σώματι συμπεφυτευμέναι τῇ ψυχῇ αἱ ἡδοναὶ πείθουσιν αὐτὴν μὴ σωφρονεῖν, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἑαυταῖς τε καὶ σώματι χα-
24 ρίζεσθαι. καὶ Κριτίας δὴ, καὶ Ἀλκιβιάδης, ἕως μὲν Σωκράτει συνήστην, ἐδυνάσθην, ἐκείνῳ χρωμένω συμμάχω, τῶν μὴ καλῶν ἐπιθυμιῶν κρατεῖν· ἐκείνου δ᾽ ἀπαλλαγέντε, Κριτίας μὲν φυγὼν εἰς Θετταλίαν, ἐκεῖ συνῆν ἀνθρώποις ἀνομίᾳ μᾶλλον ἢ δικαιοσύνῃ χρωμένοις: Ἀλκιβιάδης δ᾽ αὖ διὰ μὲν κάλλος ὑπὸ πολλῶν καὶ σεμνῶν γυναικῶν θηρώμενος, e) διὰ δύναμιν δὲ τὴν ἐν τῇ πόλει

d) Stephanus in Thes. Gr. L. citat. ἐγκυλισθέντας; quæ est Stobæi lectio. Eam prætulit etiam in Interpretatione Leunclavius: *implicitos amoribus*. Neque tamen ἐκκυλισθέντας absurdum est. Nam ut dicitur: *implicari amoribus*, sic etiam dicitur, *dare se, dedere se amoribus, ad libidines projectum esse*. Quin mihi durius videtur: ἐγκυλισθῆναι εἰς ἔρωτας, quam ἐκκυλισθῆναι εἰς &c.

e) Phædr. IV. 4. *filia formosa & oculis venans viros.* Alcibiadis autem pulchritudo etiam proverbio Græcorum celebrata est: κατ᾽ Ἀλκιβιάδην κάλλος.

πόλει καὶ τοῖς συμμάχοις, ὑπὸ πολλῶν καὶ δυ-
νατῶν κολακεύειν * ἀνθρώπων διαθρυπτόμενος,
ὑπὸ δὲ τοῦ δήμου τιμώμενος, καὶ ῥᾳδίως πρωτεύων,
ὥσπερ οἱ τῶν γυμνικῶν ἀγώνων ἀθληταὶ ῥᾳδίως
πρωτεύοντες ἀμελοῦσι τῆς ἀσκήσεως, οὕτω κἀκεῖ-
νος ἠμέλησεν αὐτοῦ. τοιούτων δὲ συμβάντων αὐ- 25
τοῖν, καὶ ὠγκωμένω μὲν ἐπὶ γένει, ἐπηρμένω δ'
ἐπὶ πλούτῳ, πεφυσημένω δ' ἐπὶ δυνάμει, διατε-
θρυμμένω δὲ ὑπὸ πολλῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ δὲ πᾶ-
σι τούτοις διεφθαρμένω, καὶ πολὺν χρόνον ἀπὸ
Σωκράτους γεγονότε, τί θαυμαστὸν, εἰ ὑπερη-
φάνω ἐγενέσθην; εἶτα, εἰ μέν τι ἐπλημμελησά- 26
την; τοῦτο Σωκράτην ὁ κατήγορος αἰτιᾶται· ὅτι
δὲ νέω ὄντε αὐτὼ (ἡνίκα καὶ ἀγνωμονεστάτω καὶ
ἀκρατεστάτω εἰκὸς εἶναι,) Σωκράτης παρέσχε
σώφρονε, οὐδενὸς ἐπαίνου δοκεῖ τῷ κατηγόρῳ ἄξιος
εἶναι. οὐ μὴν τάγε ἄλλα οὕτω κρίνεται. τίς μὲν 27
γὰρ αὐλητὴς, τίς δὲ καὶ κιθαριστὴς, τίς δὲ ἄλλος
διδάσκαλος ἱκανοὺς ποιήσας τοὺς μαθητὰς, ἐὰν
πρὸς ἄλλους ἐλθόντες χείρους φανῶσιν, αἰτίαν
ἔχει τούτου; τίς δὲ πατὴρ, ἐὰν ὁ παῖς αὐτοῦ συν-
διατρίβων τῳ, σώφρων ᾖ, ὕστερον δὲ ἄλλῳ τῳ
συγγενόμενος, πονηρὸς γένηται, τὸν πρόσθεν
αἰτιᾶται, ἀλλ' οὐχ ὅσῳ ἂν παρὰ τῷ ὑστέρῳ χεί-
ρων φαίνηται, τοσούτῳ μᾶλλον ἐπαινεῖ τὸν πρό-
τερον; ἀλλ' οἵγε f) πατέρες αὐτοῖς συνόντες
τοῖς υἱέσι, τῶν παίδων πλημμελούντων, οὐκ αἰτίαν
ἔχουσιν, ἐὰν αὐτοὶ σωφρονῶσιν. οὕτω δὲ καὶ Σω- 28
κράτην δίκαιον ἦν κρίνειν· εἰ μὲν αὐτὸς ἐποίει τι
φαῦλον

* Budæus malebat: κολακευόντων. Si vulgata recte se habet, δυνατοὶ sunt qui usitatius δεινοὶ dicuntur. cf. IV, 2. 6.

f) γε non abundat. verte: *ipsi parentes, parentes adeo.*

φαῦλον, εἰκότως ἂν ἐδόκει πονηρὸς εἶναι· εἰ δὲ
αὐτὸς σωφρονῶν διετέλει, πῶς ἂν δικαίως τῆς
οὐκ ἐνούσης αὐτῷ κακίας αἰτίαν ἔχοι; ἀλλ' εἰ καὶ
μηδὲν αὐτὸς πονηρὸν ποιῶν, ἐκείνους φαῦλα
πράττοντας ὁρῶν ἐπῄνει, δικαίως ἂν ἐπετιμᾶτο.
29 Κριτίαν μὲν τοίνυν αἰσθανόμενος ἐρῶντα Εὐθυδή-
μου, καὶ πειρῶντα χρῆσθαι, καθάπερ οἱ πρὸς τὰ
ἀφροδίσια τῶν σωμάτων ἀπολαύοντες, ἀπέτρε-
πε, φάσκων ἀνελεύθερόν τε εἶναι καὶ οὐ πρέπον
ἀνδρὶ καλῷ κἀγαθῷ, τὸν ἐρώμενον, ᾧ βούλεται
πολλοῦ ἄξιος φαίνεσθαι, προσαιτεῖν, ὥσπερ τοὺς
πτωχοὺς, ἱκετεύοντα καὶ δεόμενον προσδοῦναι, καὶ
30 ταῦτα μηδενὸς ἀγαθοῦ. g) τοῦ δὲ Κριτίου τοῖς
τοιούτοις οὐχ ὑπακούοντος, οὐδὲ προτρεπομένου, λέ-
γεται τὸν Σωκράτην, ἄλλων τε πολλῶν παρόν-
των καὶ τοῦ Εὐθυδήμου, εἰπεῖν, ὅτι ὑϊκὸν δοκοίη πά-
σχειν ὁ Κριτίας, ἐπιθυμῶν Εὐθυδήμῳ προσκνᾶσθαι,
31 ὥσπερ τὰ ὑΐδια τοῖς λίθοις. Ἐξ ὧν δὲ καὶ ἐμί-
σει τὸν Σωκράτην ὁ Κριτίας, ὥστε καὶ ὅτε τῶν
τριάκοντα ὢν νομοθέτης μετὰ Χαρικλέους ἐγένε-
το, ἀπεμνημόνευσεν αὐτῷ, h) καὶ ἐν τοῖς νόμοις
ἔγραψε λόγων τέχνην μὴ διδάσκειν, ἐπηρεάζων
ἐκείνῳ, καὶ οὐκ ἔχων ὅπῃ ἐπιλάβοιτο, ἀλλὰ τὸ
κοινῇ τοῖς φιλοσόφοις ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐπιτιμώ-
μενον ἐπιφέρων αὐτῷ, καὶ διαβάλλων πρὸς τοὺς
πολλούς. οὔτε γὰρ ἔγωγε οὔτε αὐτὸς τοῦτο πώ-
ποτε Σωκράτους ἤκουσα, οὔτ' ἄλλου φάσκοντος
32 ἀκηκοέναι ᾐσθόμην. ἐδήλωσε δέ. ἐπεὶ γὰρ οἱ
τριάκοντα πολλοὺς μὲν τῶν πολιτῶν καὶ οὐ τοὺς
χειρί-

g) plenius dicitur: καὶ ταῦτα ποιεῖν ἀγαθοῦ μηδενὸς ἕνεκα.

h) nostri: *er hats ihm gedacht.*

χειρίστους ἀπέκτεινον i), πολλοὺς δὲ προετρέποντο
ἀδικεῖν, εἶπέ που ὁ Σωκράτης, ὅτι θαυμαστόν οἱ *
δοκεῖ εἶναι, εἴτις γενόμενος βοῶν ἀγέλης νομεὺς,
καὶ τὰς βοῦς ἐλάττους τε καὶ χείρους ποιῶν μὴ
ὁμολογοίη κακὸς βουκόλος εἶναι· ἔτι δὲ θαυμα-
στότερον, εἴτις προστάτης γενόμενος πόλεως, καὶ
ποιῶν τοὺς πολίτας ἐλάττους καὶ χείρους, μὴ
αἰσχύνοιτο, μηδ' οἴοιτο κακὸς εἶναι προστάτης τῆς
πόλεως. ἀπαγγελθέντος δὲ αὐτοῖς τούτου, κα- 33
λέσαντες ὅ,τε Κριτίας, καὶ ὁ Χαρικλῆς τὸν
Σωκράτην, τόν τε νόμον ἐδεικνύτην αὐτῷ, καὶ
τοῖς νέοις ἀπειπέτην μὴ διαλέγεσθαι. ὁ δὲ Σω-
κράτης ἐπήρετο αὐτὼ, εἰ ἐξείη πυνθάνεσθαι, εἴτι
ἀγνοοῖτο τῶν προηγορευμένων· τὼ δὲ φάτην. k) 34
ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, παρεσκεύασμαι μὲν πείθεσθαι
τοῖς νόμοις· ὅπως δὲ μὴ δι' ἄγνοιαν λάθω τι
παρανομήσας, τοῦτο βούλομαι σαφῶς μαθεῖν
παρ' ὑμῶν, πότερον τὴν τῶν λόγων τέχνην σὺν
τοῖς ὀρθῶς λεγομένοις εἶναι νομίζοντες, ἢ σὺν τοῖς
μὴ ὀρθῶς, ἀπέχεσθαι κελεύετε αὐτῆς. εἰ μὲν
γὰρ σὺν τοῖς ὀρθῶς, δῆλον ὅτι ἀφεκτέον εἴη τοῦ
ὀρθῶς λέγειν. εἰ δὲ σὺν τοῖς μὴ ὀρθῶς, δῆλον ὅτι
πειρατέον ὀρθῶς λέγειν. καὶ ὁ Χαρικλῆς ὀργι- 35
σθεὶς αὐτῷ, ἐπειδὰν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀγνοεῖς,
τάδε

i) De crudelitate XXX tyrannorum, inprimis Critiæ, cuius opera & Theramenes interfectus est, vid. Xenoph. Hist. Gr. L. II. init.

*Ex emendatione H. Stephani Leuncl. & Welss recepere pro vulg. σοί.

k) Vir doctus in Obs. Misc. Belg. Tom. III. p. 430. malebat: τὼ δ' ἐφάτην.

τάδε σοι εὐμαθέστερα ὄντα προαγορεύομεν, τοῖς
νέοις ὅλως μὴ διαλέγεσθαι. καὶ ὁ Σωκράτης. ἵνα
τοίνυν, ἔφη, μὴ ἀμφίβολον ᾖ, ὡς ἄλλο τι ποιῶ ἢ
τὰ προηγορευμένα, ὁρίσατέ μοι, μέχρι πόσων
ἐτῶν δεῖ νομίζειν νέους εἶναι τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ
ὁ Χαρικλῆς, ὅσου περ, εἶπε, χρόνου βουλεύειν οὐκ
36 ἔξεστιν, ὡς οὔπω φρονίμοις οὖσι· μηδὲ σὺ διαλέγου
νεωτέροις τριάκοντα ἐτῶν. μηδὲ ἄν τι ὠνῶμαι,
ἔφη, ἢν πωλῇ νεώτερος τριάκοντα ἐτῶν, ἔρωμαι
ὁπόσου πωλεῖ; ναὶ τά γε τοιαῦτα, ἔφη Χαρικλῆς·
ἀλλά τοι σύ γε, ὦ Σώκρατες, εἴωθας, εἰδὼς πῶς
ἔχει τὰ πλεῖστα, ἐρωτᾷν. ταῦτα οὖν μὴ ἐρώτα.
μηδ᾽ ἀποκρίνωμαι οὖν, ἔφη, ἄν τις με ἐρωτῶν
τάχα ἐξετάσῃ, ποῦ οἰκεῖ Χαρικλῆς, ἢ ποῦ ἐστι
Κριτίας; ναὶ τά γε τοιαῦτα, ἔφη ὁ Χαρικλῆς.
37 ὁ δὲ Κριτίας, ἀλλὰ τῶνδέ τοί σε ἀπέχεσθαι, ἔφη,
δεήσει, ὦ Σώκρατες, τῶν σκυτέων, καὶ τῶν
τεκτόνων καὶ τῶν χαλκέων. καὶ γὰρ οἶμαι αὐτοὺς
ἤδη κατατετρῖφθαι διαθρυλλουμένους ὑπὸ σοῦ.
οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τῶν ἑπομένων τούτοις,
τοῦ τε δικαίου, καὶ τοῦ ὁσίου, καὶ τῶν ἄλλων τῶν
δικαίων. ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Χαρικλῆς, καὶ τῶν
βουκόλων γε· εἰ δὲ μή, φυλάττου, ὅπως μὴ καὶ
38 σὺ ἐλάττους τὰς βοῦς ποιήσῃς. ἔνθα καὶ δῆλον
ἐγένετο, ὅτι, ἀπαγγελθέντος αὐτοῖς τοῦ περὶ τῶν
βοῶν λόγου l), ὠργίζοντο τῷ Σωκράτει. οἷα μὲν
οὖν ἡ συνουσία ἐγεγόνει Κριτίᾳ πρὸς Σωκράτην,
39 καὶ ὡς εἶχον πρὸς ἀλλήλους, εἴρηται. φαίην δ᾽
ἂν ἔγωγε, μηδενὶ μηδεμίαν εἶναι παίδευσιν παρὰ
τοῦ μὴ ἀρέσκοντος. Κριτίας δὲ καὶ Ἀλκιβιάδης
οὐκ

l) vid. §. 32.

οὐκ ἀρέσκοντος αὐτοῖς Σωκράτους ὡμιλησάτην, ὃν
χρόνον ὡμιλείτην αὐτῷ, ἀλλ᾽ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς
ὡρμηκότε προεστάναι τῆς πόλεως· ἔτι γὰρ Σω-
κράτει συνόντες οὐκ ἄλλοις τισὶ m) μᾶλλον ἐπε-
χείρουν διαλέγεσθαι ἢ τοῖς μάλιστα πράττουσι τὰ
πολιτικά. λέγεται γὰρ Ἀλκιβιάδην, πρὶν εἴκο- 40
σιν ἐτῶν εἶναι, Περικλεῖ ἐπιτρόπῳ μὲν ὄντι ἑαυ-
τοῦ, προστάτῃ δὲ τῆς πόλεως, τοιάδε διαλεχθῆναι
περὶ νόμων· εἰπέ μοι, φάναι, ὦ Περίκλεις, ἔχοις 41
ἄν με διδάξαι, τί ἐστι νόμος; πάντως δήπου, φά-
ναι τὸν Περικλέα. δίδαξον δὴ πρὸς τῶν θεῶν,
φάναι τὸν Ἀλκιβιάδην· ὡς ἔγωγ᾽ ἀκούων τινῶν
ἐπαινουμένων, ὅτι νόμιμοι ἄνδρες εἰσὶν, οἶμαι μὴ
ἂν δικαίως τούτου τυχεῖν τοῦ ἐπαίνου, τὸν μὴ εἰδό-
τα, τί ἐστι νόμος. ἀλλ᾽ οὐδέν τι χαλεποῦ πράγμα- 42
τος ἐπιθυμεῖς, ὦ Ἀλκιβιάδη, φάναι τὸν Περι-
κλέα, βουλόμενος γνῶναι τί ἐστι νόμος, πάντες
γὰρ οὗτοι νόμοι εἰσὶν, οὓς τὸ πλῆθος συνελθὸν
καὶ δοκιμάσαν ἔγραψε, φράζων, ἅ, τε δεῖ ποιεῖν,
καὶ ἃ μή. πότερον δὲ τἀγαθὰ ἐνόμισαν δεῖν
ποιεῖν, ἢ τὰ κακά; τἀγαθὰ νὴ δία, φάναι, ὦ
μειράκιον, τὰ δὲ κακὰ, οὔ. ἐὰν δὲ μὴ πλῆθος, 43
ἀλλ᾽ (ὥσπερ ὅπου ὀλιγαρχία ἐστὶν) ὀλίγοι συνελ-
θόντες γράψωσιν, ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, ταῦτα τί
ἐστι; πάντα, φάναι, ὅσα δ᾽ ἂν τὸ κρατοῦν τῆς
πόλεως, βουλευσάμενον, ἃ χρὴ ποιεῖν, γράψῃ,
νόμος καλεῖται. καὶ ἂν τύραννος οὖν κρατῶν τῆς
πόλεως

m) *Non aliis ullis de rebus.* τις post adjectiva fere habet vim intendendi. Sic §. 42. οὐδέν τι χαλεποῦ πρ. ἐ. *cupis rem plane nihil difficultatis habentem.* Callim. H. in L. P. v. 77. διψάσας δ᾽ ἄφατόν τι. v. 58. πουλύ τι φίλατο.

πόλεως γράψῃ τοῖς πολίταις, ἃ χρὴ ποιεῖν, καὶ
ταῦτα νόμος ἐστί; καὶ ὅσα τύραννος ἄρχων, φά-
44 ναι, γράφει, καὶ ταῦτα νόμος καλεῖται. βία δὲ,
φάναι, καὶ ἀνομία τί ἐστιν, ὦ Περίκλεις; ἆρ' οὐχ
ὅταν ὁ κρείττων τὸν ἥττω μὴ πείσας, ἀλλὰ βια-
σάμενος ἀναγκάσῃ ποιεῖν, ὅ, τι ἂν αὐτῷ δοκῇ;
ἔμοι γε δοκεῖ, φάναι τὸν Περικλέα. καὶ ὅσα ἄρα
τύραννος μὴ πείσας τοὺς πολίτας ἀναγκάζει
ποιεῖν γράφων, ἀνομία ἐστί; δοκεῖ μοι, φάναι τὸν
Περικλέα. ἀνατίθεμαι γάρ τοι, ὅσα τύραννος
45 μὴ πείσας γράφει, νόμον εἶναι. ὅσα δὲ οἱ ὀλίγοι τοὺς
πολλοὺς μὴ πείσαντες, ἀλλὰ κρατοῦντες γράφουσι,
πότερον βίαν φῶμεν, ἢ μὴ φῶμεν εἶναι; πάντα
δοκεῖ, φάναι τὸν Περικλέα, ὅσα τις μὴ πείσας
ἀναγκάζει τινὰ ποιεῖν, εἴτε γράφων, εἴτε μὴ,
βία μᾶλλον ἢ νόμος εἶναι· καὶ ὅσα ἄρα τὸ πᾶν
πλῆθος κρατοῦν τῶν τὰ χρήματα ἐχόντων,
γράφει μὴ πεῖσαν, βία μᾶλλον ἢ νόμος ἂν εἴη;
46 μάλα τοι, φάναι τὸ Περικλέα, ὦ Ἀλκιβιάδη.
καὶ ἡμεῖς τηλικοῦτοι ὄντες, δεινοὶ τὰ τοιαῦτα
ἦμεν· τοιαῦτα γὰρ καὶ ἐμελετῶμεν καὶ ἐσοφι-
ζόμεθα, οἷάπερ καὶ σὺ νῦν ἐμοὶ δοκεῖς μελετᾷν.
τὸν δὲ Ἀλκιβιάδην φάναι· εἴθε σοι, ὦ Περίκλεις,
τότε συνεγενόμην, ὅτε δεινότατος σαυτοῦ n) ταῦ-
47 τα ἦσθα. ἐπεὶ τοίνυν τάχιστα τῶν πολιτευομέ-
νων ὑπέλαβον κρείττονες εἶναι, Σωκράτει μὲν οὐκ
ἔτι προσῄεσαν (οὔτε γὰρ αὐτοῖς ἄλλως ἤρεσκεν·
εἴτε προσέλθοιεν, ὑπὲρ ὧν ἡμάρτανον ἐλεγχό-
μενοι

n) Græcismus egregius superlativi pro comparativo. *Cum in hoc genere te ipse superares, cum studiosior esses, quam in reliqua vita fuisti, aut quam nunc es.*

μενοι, ἤχθοντο) τὰ δὲ τῆς πόλεως ἔπραττον,
ὧνπερ ἕνεκεν καὶ Σωκράτει προσῆλθον. ἀλλὰ 48
Κρίτων τε Σωκράτους ἦν ὁμιλητὴς, καὶ Χαιρεφῶν,
καὶ Χαιρεκράτης, καὶ Σιμμίας, καὶ Κέβης, καὶ
Φαίδων δὲ, καὶ ἄλλοι, οἱ ἐκείνῳ συνῆσαν, οὐχ ἵνα
δημηγορικοὶ ἢ δικανικοὶ γένοιντο, ἀλλ' ἵνα καλοί
τε κἀγαθοὶ γενόμενοι, καὶ οἴκῳ, καὶ οἰκέταις,
καὶ οἰκείοις, καὶ φίλοις, καὶ πόλει, καὶ πολίταις
δύναιντο καλῶς χρῆσθαι. καὶ τούτων οὐδεὶς οὔτε
νεώτερος οὔτε πρεσβύτερος ὢν, οὔτ' ἐποίησε κα-
κὸν οὐδὲν, οὔτ' αἰτίαν ἔσχεν. ἀλλὰ Σωκράτης γ', 49
ἔφη ὁ κατήγορος, τοὺς πατέρας προπηλακίζειν
ἐδίδασκε, πείθων μὲν τοὺς συνόντας αὐτῷ, σο-
φωτέρους ποιεῖν τῶν πατέρων, φάσκων δὲ κατὰ
νόμον ἐξεῖναι παρανοίας ἑλόντι καὶ τὸν πατέρα
δῆσαι, τεκμηρίῳ τούτῳ χρώμενος, ὡς τὸν ἀμα-
θέστερον ὑπὸ τοῦ σοφωτέρου νόμιμον εἴη δεδέσθαι.
Σωκράτης δὲ τὸν μὲν ἀμαθίας ἕνεκα δεσμεύον- 50
τα δικαίως ἂν καὶ αὐτὸν ᾤετο δεδέσθαι ὑπὸ τῶν
ἐπισταμένων, ἃ μὴ αὐτὸς ἐπίσταται· καὶ τῶν
τοιούτων ἕνεκα πολλάκις ἐσκόπει, τί διαφέρει
μανίας ἀμαθία· καὶ τοὺς μὲν μαινομένους ᾤετο
συμφερόντως ἂν δεδέσθαι καὶ αὐτοῖς καὶ τοῖς φί-
λοις, τοὺς δὲ μὴ ἐπισταμένους τὰ δέοντα, δικαίως
ἂν μανθάνειν παρὰ τῶν ἐπισταμένων. ἀλλὰ Σω- 51
κράτης γε, ἔφη ὁ κατήγορος, οὐ μόνον τοὺς πατέ-
ρας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς ἐποίει ἐν
ἀτιμίᾳ εἶναι παρὰ τοῖς αὐτῷ συνοῦσι, λέγων, ὡς
οὔτε τοὺς κάμνοντας, οὔτε τοὺς δικαζομένους οἱ συγ-
γενεῖς ὠφελοῦσιν, ἀλλὰ τοὺς μὲν οἱ ἰατροὶ, τοὺς δὲ
οἱ συνδικεῖν ἐπιστάμενοι. ἔφη δὲ καὶ περὶ τῶν φί- 52

λων αὐτὸν λέγειν, ὡς οὐδὲν ὄφελος εὐνοῦς εἶναι,
εἰ μὴ καὶ ὠφελεῖν δυνήσονται· μόνους δὲ φάσκειν
αὐτὸν ἀξίους εἶναι τιμῆς τοὺς εἰδότας τὰ δέοντα,
καὶ ἑρμηνεῦσαι δυναμένους. ἀναπείθοντα οὖν τοὺς
νέους αὐτὸν, ὡς αὐτὸς εἴη σοφώτατός τε, καὶ
ἄλλους ἱκανώτατος ποιῆσαι σοφοὺς, οὕτω διατιθέ-
ναι τοὺς αὐτῷ συνόντας, ὥστε μηδαμοῦ παρ᾽ αὐτοῖς
53 τοὺς ἄλλους εἶναι πρὸς ἑαυτόν· ἐγὼ δὲ αὐτὸν οἶδα
μὲν καὶ περὶ πατέρων τε, καὶ τῶν ἄλλων συγ-
γενῶν τε, καὶ περὶ φίλων ταῦτα λέγοντα· καὶ
πρὸς τούτοις γε, διότι τῆς ψυχῆς ἐξελθούσης, ἐν
ᾗ μόνῃ γίνεται φρόνησις, τὸ σῶμα τοῦ οἰκειοτάτου
ἀνθρώπου τὴν ταχίστην ἐξενέγκαντες ἀφανίζου-
54 σιν. ἔλεγε δὲ, ὅτι καὶ ζῶν ἕκαστος ἑαυτοῦ, ὃ πάν-
των μάλιστα φιλεῖ, τοῦ σώματος ὅ, τι ἂν ἀχρεῖον
ᾖ καὶ ἀνωφελὲς, αὐτός τε ἀφαιρεῖ καὶ ἄλλῳ
παρέχει. o) αὐτοί τέ γε αὐτῶν ὄνυχάς τε καὶ
τρίχας καὶ τύλους ἀφαιροῦσι, καὶ τοῖς ἰατροῖς
παρέχουσι μετὰ πόνων τε καὶ ἀλγηδόνων καὶ
ἀποτέμνειν καὶ ἀποκάειν, καὶ τούτου χάριν οἴον-
ται δεῖν αὐτοῖς καὶ μισθὸν τίνειν· καὶ τὸ σίαλον
ἐκ τοῦ στόματος ἀποπλύουσιν, ὡς δύνανται, ποῤῥω-
τάτω, διότι ὠφελεῖ μὲν οὐδὲν αὐτοὺς ἐνὸν, βλάπτει
55 δὲ πολὺ μᾶλλον. ταῦτα οὖν ἔλεγεν, οὐ τὸν μὲν πα-
τέρα ζῶντα κατορύττειν διδάσκων, ἑαυτὸν δὲ
κατατέμνειν· ἀλλ᾽ ἐπιδεικνύων, ὅτι τὸ ἄφρον,
ἄτιμόν ἐστι· καὶ παρεκάλει ἐπιμελεῖσθαι τοῦ ὡς
φρονιμώτατον εἶναι, καὶ ὠφελιμώτατον, ὅπως
ἐάν τε ὑπὸ πατρὸς, ἐάν τε ὑπὸ ἀδελφοῦ, ἐάν τε
ὑπ᾽ ἄλλου τινὸς βούληται τιμᾶσθαι, μὴ, τῷ οἰκεῖος
εἶναι

o) int. ἀπὸ κοινοῦ: ἀφαιρεῖν.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/42 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft

εἶναι πιϛεύων p), ἀμελῆ, ἀλλὰ πειρᾶται, ὑφ' ὧν
ἂν βούλοιτο τιμᾶσθαι, τούτοις ὠφέλιμος εἶναι·
ἔφη δ' αὐτὸν ὁ κατήγορος καὶ τῶν ἐνδοξοτάτων 56
ποιητῶν ἐκλεγόμενον τὰ πονηρότατα, καὶ τούτοις
μαρτυρίοις χρώμενον, διδάσκειν τοὺς συνόντας
κακούργους εἶναι καὶ τυραννικούς· Ησιόδου q) μὲν τὸ,

Εργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργείη δέ τ' ὄνειδος·

τοῦτο δὲ λέγειν αὐτὸν, ὡς ὁ ποιητὴς κελεύει μη-
δενὸς ἔργου, μήτε ἀδίκου, μήτε αἰσχροῦ ἀπέχεσθαι,
ἀλλὰ καὶ ταῦτα ποιεῖν ἐπὶ τῷ κέρδει. Σωκρά- 57
της δ' ἐπειδὴ ὁμολογήσαιτο τὸ μὲν ἐργάτην
εἶναι, ὠφέλιμόν τε ἀνθρώπῳ καὶ ἀγαθὸν εἶναι,
τὸ δὲ ἀργὸν, βλαβερόν τε καὶ κακὸν, καὶ τὸ
μὲν ἐργάζεσθαι ἀγαθὸν, τὸ δὲ ἀργεῖν κακόν. τοὺς
μὲν ἀγαθόν τι ποιοῦντας ἐργάζεσθαί τε, ἔφη, καὶ
ἐργάτας ἀγαθοὺς εἶναι· τοὺς δὲ κυβεύοντας, ἤ
τι ἄλλο πονηρὸν καὶ ἐπιζήμιον ποιοῦντας, ἀργοὺς
ἀπεκάλει. ἐκ δὲ τούτων ὀρθῶς ἂν ἔχοι τὸ

Εργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργείη δέ τ' ὄνειδος.

τὸ δὲ Ομήρου r), ἔφη ὁ κατήγορος, πολλάκις αὐ- 58
τὸν λέγειν, ὅτι Οδυσσεύς·

Οντινα μὲν βασιλῆα καὶ ἔξοχον ἄνδρα κιχείη,
Τόνδ' ἀγανοῖς ἐπέεσσιν ἐρητύσασκε παραϛάς·
Δαιμόνι', οὔ σε ἔοικε κακὸν ὣς δειδίσσεσθαι,
Αλλ'

p) Fretus propinquitate. Nominativus οἰκεῖος pendet a πιϛεύων. v. ad c. 1. §. 9.

q) Εργ. καὶ Ημερ. v. 311.

r) Iliad. β'. 189. s.

Ἀλλ᾽ αὐτός τε κάθησο, καὶ ἄλλους ἵδρυε λαούς.
Ὃν s) δ᾽ αὖ δήμου τ᾽ ἄνδρα ἴδοι, βοόωντά τ᾽ ἐφεύροι,
Τὸν σκήπτρῳ ἐλάσασκεν, ὁμοκλήσασκέ τε μύθῳ·
Δαιμόνι᾽, ἀτρέμας ἧσο, καὶ ἄλλων μῦθον ἄκουε,
Οἳ σέο φέρτεροί εἰσι· σὺ δ᾽ ἀπτόλεμος καὶ ἄναλκις,
Οὔτε ποτ᾽ ἐν πολέμῳ ἐναρίθμιος, οὔτ᾽ ἐνὶ βουλῇ.

Ταῦτα δὲ αὐτὸν ἐξηγεῖσθαι, ὡς ὁ ποιητὴς ἐπαι-
59 νοίη παίεσθαι τοὺς δημότας καὶ πένητας. Σω-
κράτης δ᾽ οὐ ταῦτ᾽ ἔλεγεν (καὶ γὰρ ἑαυτὸν οὕτω γ᾽ ἂν ᾤετο δεῖν παίεσθαι) ἀλλ᾽ ἔφη, δεῖν τοὺς μήτε λόγῳ μήτε ἔργῳ ὠφελίμους ὄντας, μήτε στρατεύματι, μήτε πόλει, μήτε αὐτῷ τῷ δήμῳ, εἴ τι δέοι, βοηθεῖν ἱκανοὺς, ἄλλως τ᾽ ἐὰν πρὸς τούτῳ καὶ θρασεῖς ὦσι, πάντα τρόπον κωλύεσθαι, κἂν
60 πάνυ πλούσιοι τυγχάνωσιν ὄντες. ἀλλὰ Σωκρά-
της γε, τἀναντία τούτων, φανερὸς ἦν καὶ δημοτικὸς καὶ φιλάνθρωπος ὤν. ἐκεῖνος γὰρ πολλοὺς ἐπιθυμητὰς καὶ ἀστοὺς καὶ ξένους λαβὼν, οὐδένα πώποτε μισθὸν τῆς συνουσίας ἐπράξατο, ἀλλὰ πᾶσιν ἀφθόνως ἐπήρκει τῶν ἑαυτοῦ· ὧν τινες μικρὰ μέρη, παρ᾽ ἐκείνου προῖκα λαβόντες, πολλοῦ τοῖς ἄλλοις ἐπώλουν, καὶ οὐκ ἦσαν, ὥσπερ ἐκεῖνος, δημοτικοί. τοῖς γὰρ μὴ ἔχουσι χρήματα
61 διδόναι, οὐκ ἤθελον διαλέγεσθαι. ἀλλὰ Σωκράτης
γε καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους κόσμον τῇ πόλει παρεῖχε, πολλῷ μᾶλλον ἢ Λίχας τῇ Λακεδαιμονίων, ὃς ὀνομαστὸς ἐπὶ τούτῳ γέγονε. Λίχας

s) Iliad. v. 198. s.

χας μὲν γὰρ ταῖς γυμνοπαιδίαις τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαίμονι ξένους ἐδείπνιζε· t) Σωκράτης δὲ διὰ παντὸς τοῦ βίου τὰ ἑαυτοῦ δαπανῶν τὰ μέγιστα πάντας τοὺς βουλομένους ὠφέλει· βελτίους γὰρ ποιῶν τοὺς συγγιγνομένους ἀπέπεμπεν.
ἐμοὶ μὲν δὴ Σωκράτης, τοιοῦτος ὤν, ἐδόκει τιμῆς 62
ἄξιος εἶναι τῇ πόλει μᾶλλον ἢ θανάτου· καὶ κατὰ τοὺς νόμους δὲ σκοπῶν ἄν τις, τοῦθ' εὕροι. Κατὰ γὰρ τοὺς νόμους, ἐάν τις φανερὸς γένηται κλέπτων, ἢ λωποδυτῶν, ἢ βαλαντιοτομῶν, ἢ τοιχορυχῶν, ἢ ἀνδραποδιζόμενος, ἢ ἱεροσυλῶν, τούτοις θάνατός ἐστιν ἡ ζημία· ὧν ἐκεῖνος πάντων
ἀνθρώπων πλεῖστον ἀπεῖχεν. ἀλλὰ μὴν τῇ πό- 63
λει γε οὔτε πολέμου κακῶς συμβάντος, οὔτε στάσεως, οὔτε προδοσίας, οὔτε ἄλλου κακοῦ οὐδενὸς πώποτε αἴτιος ἐγένετο. οὐδὲ μὴν ἰδίᾳ γε οὐδένα πώποτε ἀνθρώπων οὔτε ἀγαθῶν ἀπεστέρησεν, οὔτε κακοῖς περιέβαλεν· ἀλλ' οὐδ' αἰτίαν τῶν εἰρημένων οὐδενὸς πώποτ' ἔσχε.
πῶς οὖν ἔνοχος ἂν εἴη 64
τῇ γραφῇ, ὃς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεοὺς, (ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγέγραπτο,) φανερὸς ἦν θεραπεύων

t) Hujus λειτουργίας cum laude mentio fit ap. Plutarch. in παραγγελμ. πολίτ. p. 823. ed. Wechel. γυμνοπαιδία autem ludus fuit Spartanus, inprimis solemnis, quo pueri nudi saltabant. v. Pausan L. III. c. 11. Lucianus de saltatione, & ibi Grævius, & qui ab eo citantur. Scripsi autem γυμνοπαιδίαις non γυμνοπαιδείαις, ut est in vulgg. Nam in optimis Thucydidis, Luciani, Plutarchi, Pausaniæ editionibus est ι, non ει. quin Suidas distinguit inter γυμνοπαιδείαν & γυμνοπαιδίαν, ita, ut illa sit palæstra, in qua Lycurgus jusserit nudos exerceri pueros, hæc autem saltatio nudorum puerorum.

πεύων τοὺς θεοὺς μάλιστα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων· ἀντὶ δὲ τοῦ διαφθείρειν τοὺς νέους, (ὃ δὴ ὁ γραψάμενος αὐτὸν ᾐτιᾶτο,) φανερὸς ἦν, τῶν συνόντων τοὺς πονηρὰς ἐπιθυμίας ἔχοντας, τούτων μὲν παύων, τῆς δὲ καλλίστης καὶ μεγαλοπρεπεστάτης ἀρετῆς, ᾗ πόλεις τε καὶ οἶκοι εὖ οἰκοῦσι, προτρέπων ἐπιθυμεῖν· ταῦτα δὲ πράττων, πῶς οὐ μεγάλης ἄξιος ἦν τιμῆς τῇ πόλει;

CAPUT III.

Qualis & verbis & factis totaque vita Socrates fuerit.

Ὡς δὲ δὴ ὠφελεῖν ἐδόκει μοι τοὺς ξυνόντας,
τὰ μὲν ἔργῳ δεικνύων ἑαυτὸν οἷος ἦν,
τὰ δὲ καὶ διαλεγόμενος, τούτων δὴ γράψω,
ὁπόσα ἂν διαμνημονεύσω. τὰ μὲν τοίνυν πρὸς
τοὺς θεοὺς φανερὸς ἦν καὶ ποιῶν καὶ λέγων,
ᾗπερ ἡ Πυθία ἀποκρίνεται τοῖς ἐρωτῶσι, πῶς
δεῖ ποιεῖν ἢ περὶ θυσίας, ἢ περὶ προγόνων θερα-
πείας, ἢ περὶ ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων. ἥτε γὰρ
Πυθία νόμῳ πόλεως, ἀναιρεῖ, ποιοῦντας εὐσεβῶς
ἂν ποιεῖν. Σωκράτης τε οὕτω καὶ αὐτὸς ἐποίει,
καὶ τοῖς ἄλλοις παρῄνει· τοὺς δὲ ἄλλως πως ποιοῦν-
2 τας περιέργους καὶ ματαίους ἐνόμιζεν εἶναι. καὶ
ηὔχετο δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς ἁπλῶς τἀγαθὰ δι-
δόναι, ὡς τοὺς θεοὺς κάλλιστα εἰδότας a), ὁποῖα
ἀγαθά

a) pro τῶν Θεῶν εἰδότων. Semel hic tironum causa dixisse sufficiet, Atticos non solum Genitivis consequentiæ

ἀγαθά ἐστι· τοὺς δὲ εὐχομένους χρυσίον, ἢ ἀργύ-
ριον, ἢ τυραννίδα, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, οὐδὲν
διάφορον ἐνόμιζεν εὔχεσθαι, ἢ εἰ κυβείαν, ἢ μά-
χην, ἢ ἄλλο τι εὔχοιντο τῶν φανερῶς ἀδήλων,
ὅπως ἀποβήσοιτο. Θυσίας δὲ θύων μικρὰς ἀπὸ 3
μικρῶν, οὐδὲν ἡγεῖτο μειοῦσθαι τῶν ἀπὸ πολλῶν
καὶ μεγάλων πολλὰ καὶ μεγάλα b) θυόντων.
οὔτε γὰρ τοῖς θεοῖς ἔφη καλῶς ἔχειν, εἰ ταῖς
μεγάλαις θυσίαις μᾶλλον, ἢ ταῖς μικραῖς ἔχαι-
ρον. πολλάκις γὰρ ἂν αὐτοῖς τὰ παρὰ τῶν
πονηρῶν μᾶλλον, ἢ τὰ παρὰ τῶν χρηστῶν εἶναι
κεχαρισμένα b) οὔτ᾽ ἂν τοῖς ἀνθρώποις ἄξιον εἶναι
ζῆν, εἰ τὰ παρὰ τῶν πονηρῶν μᾶλλον ἦν κεχαρι-
σμένα τοῖς θεοῖς, ἢ τὰ παρὰ τῶν χρηστῶν· ἀλλ᾽
ἐνόμιζε τοὺς θεοὺς ταῖς παρὰ τῶν εὐσεβεστάτων
τιμαῖς μάλα χαίρειν. ἐπαινέτης δ᾽ ἦν τοῦ ἔπους
τούτου c),

Καδδύναμιν δ᾽ ἔρδειν ἱερ᾽ ἀθανάτοισι θεοῖσι

καὶ πρὸς φίλους δὲ, καὶ ξένους, καὶ πρὸς τὴν ἄλ-
λην

tiæ uti, ſed etiam Nominativis, Dativis & Accuſativis; in quo fere caſum ſubſtantivi aut vim verbi præcedentis reſpiciunt. Hic ſunt accuſativi, quia præcedit accuſativus θεούς. de Nominativis agit Küſterus ad Ariſtoph. Plutum p. 6. b. Periz. ad Aelian. II. 11. de Nominat. Dativo & Accuſ. vid. Sylburg ad Pauſan. p. 930. 931. Cel. Dukeri Ind. rerum in notis ad Thucyd. ut alios prætermittam.

b) pro πολλὰς &c Solenne eſt Græcis negligere genus præcedentis ſubſtantivi, & neutrum ponere, ut intelligatur χρῆμα, ἔργον. Latini *quæ res* aut *quod* ſcil. *negotium* ponunt poſt nomina formarum, tamquam, *pecuniam*, *pulchritudinem*. cf. ad II. 3. 1.

c) Heſiod. Ἐργ. καὶ Ἡμ. v. 336.

λην δίαιταν καλὴν ἔφη παραίνεσιν εἶναι τὴν Καδ-
4 δύναμιν ἔρδειν. εἰ δέ τι δόξειεν αὐτῷ σημαίνεσθαι
παρὰ θεῶν, ἧττον ἂν ἐπείσθη παρὰ τὰ σημαι-
νόμενα ποιῆσαι, ἢ εἴ τις αὐτὸν ἔπειθεν ὁδοῦ λαβεῖν
ἡγεμόνα τυφλὸν καὶ μὴ εἰδότα τὸν ὁδὸν, ἀντὶ βλέ-
ποντος καὶ εἰδότος. καὶ τῶν ἄλλων δὲ μωρίαν κατηγό-
ρει, οἵτινες παρὰ τὰ παρὰ τῶν θεῶν σημαινόμενα
ποιοῦσί τι, φυλαττόμενοι τὴν παρὰ τοῖς ἀνθρώ-
ποις ἀδοξίαν. αὐτὸς δὲ πάντ᾽ ἀνθρώπινα ὑπε-
ρεώρα πρὸς τὴν παρὰ τῶν θεῶν ξυμβουλίαν.
5 διαίτῃ δὲ τήν τε ψυχὴν ἐπαίδευσε καὶ τὸ σῶμα,
ᾗ χρώμενος ἄν τις, εἰ μή τι δαιμόνιον εἴη d), θαρ-
ραλέως καὶ ἀσφαλῶς διάγοι, καὶ οὐκ ἂν ἀπορή-
σειε τοσαύτης δαπάνης. οὕτω γὰρ εὐτελὴς ἦν,
ὥστ᾽ οὐκ οἶδ᾽ εἴ τις οὕτως ἂν ὀλίγα ἐργάζοιτο, ὥστε
μὴ λαμβάνειν τὰ Σωκράτει ἀρκοῦντα. σίτῳ μὲν
γὰρ τοσούτῳ ἐχρῆτο, ὅσον ἡδέως ἤσθιε. καὶ ἐπὶ
τούτῳ * οὕτως παρεσκευασμένος ᾔει, ὥστε τὴν
ἐπιθυμίαν τοῦ σίτου ὄψον αὐτῷ εἶναι. ποτὸν δὲ πᾶν
6 ἡδὺ ἦν αὐτῷ, διὰ τὸ μὴ πίνειν, εἰ μὴ διψῴη. εἰ
δέ ποτε κληθεὶς ἐθελήσειεν ἐπὶ δεῖπνον ἐλθεῖν,
ὃ τοῖς πλείστοις ἐργωδέστατόν ἐστιν, ὥστε φυλάξα-
σθαι τὸ ὑπὲρ τὸν καιρὸν ἐμπίπλασθαι, τοῦτο ῥα-
δίως πάνυ ἐφυλάττετο. τοῖς δὲ μὴ δυναμένοις
τοῦτο ποιεῖν συνεβούλευε φυλάττεσθαι τὰ πείθον-
τα μὴ πεινῶντας ἐσθίειν, μηδὲ διψῶντας πίνειν.
καὶ γὰρ τὰ λυμαινόμενα γαστέρας καὶ κεφα-
7 λὰς, καὶ ψυχὰς, ταῦτ᾽ ἔφη εἶναι. οἴεσθαι δ᾽ ἔφη
ἐπισκώ-

d) *Nisi Deo secus videatur : nisi Deus ipse aliquid impedimenti objiciat.*

* Steph. ἐπὶ τοῦτο legendum censet.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373435460/48
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ἐπισκώπτων καὶ τὴν Κίρκην ὗς ποιεῖν, τοιούτοις πολλοῖς δειπνίζουσαν. e) τὸν δὲ Ὀδυσσέα Ἑρμοῦ τε ὑποθημοσύνῃ, καὶ αὐτὸν f) ἐγκρατῆ ὄντα, καὶ ἀποσχόμενον τοῦ g) ὑπὲρ τὸν καιρὸν τῶν τοιούτων ἅπτεσθαι, διὰ ταῦτα οὐδὲ γενέσθαι ὗν. τοιαῦτα μὲν περὶ τούτων ἔπαιζεν, ἅμα σπουδάζων. ἀφροδισίων δὲ h), παρῄνει τῶν καλῶν ἰσχυρῶς ἀπέ- 8
χεσθαι. οὐ γὰρ ἔφη ῥᾴδιον εἶναι τῶν τοιούτων ἁπτόμενον σωφρονεῖν. ἀλλὰ καὶ Κριτόβουλόν ποτε τὸν Κρίτωνος πυθόμενος, ὅτι ἐφίλησε τὸν Ἀλκιβιάδου υἱὸν καλὸν ὄντα, παρόντος τοῦ Κριτοβούλου ἤρετο Ξενοφῶντα. εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Ξενο- 9
φῶν, οὐ σὺ Κριτόβουλον ἐνόμιζες εἶναι τῶν σωφρονικῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ τῶν θρασέων i), καὶ τῶν προνοητικῶν μᾶλλον ἢ τῶν ἀνοήτων τε καὶ ῥιψοκινδύνων; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν. νῦν τοίνυν νόμιζε αὐτὸν θερμουργότατον εἶναι καὶ λεωρ-

e) Fabula est ap. Homer. Odyss. K.

f) *Sua sponte*, etiam si non moneretur a Mercurio. Callim. H. in Apoll. v 6. αὐτοὶ νῦν κατοχῆες ἀνακλίνεσθε πυλάων. Sic etiam latini. Terent. Andr. I. 2. 22. *animus ipse ægrotus*, h. e. sua sponte ad vitia proclivis, etiam sine magistro improbo.

g) Non dubitavi in contextu ponere e conjectura Stephani τοῦ, cum ἀποσχόμενον genitivum requirat. vulgo: τό.

h) intell. περί. *quod ad res Venereas attinet.*

i) Vulgo: ἐραστῶν. θρασέων erat in margine Leunclavii, quod est sequentibus accommodatius. Nulla enim mentio ἐραστοῦ, sed tantum audacis & temerarii. ἐραστῶν est interpretamentum Nempe Critobulus a Socrate appellabatur θρασύς, quia amabat puerum, eumque osculatus erat.

λεωργότατον· * οὗτος κἂν εἰς μαχαίρας κυβιστή-
10 σειε, κἂν εἰς πῦρ ἅλοιτο. καὶ τί δή, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἰδὼν ποιοῦντα, ταῦτα κατέγνωκας αὐτοῦ; οὐ γὰρ οὗτος, ἔφη, ἐτόλμησε τὸν Ἀλκιβιάδου υἱὸν φιλῆσαι, ὄντα εὐπροσωπότατον καὶ ὡραιότατον; ἀλλ' εἰ μέν τοι, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τοιοῦτόν ἐστι τὸ ῥιψοκίνδυνον ἔργον, κἂν ἐγὼ δοκῶ μοι τὸν κίνδυ-
11 νον τοῦτον ὑπομεῖναι. ὦ τλῆμον, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τί ἂν οἴει παθεῖν καλὸν φιλήσας; ἆρ' οὐκ ἂν αὐτίκα μάλα δοῦλος ἀντ' ἐλευθέρου εἶναι; πολλὰ δὲ δαπανᾶν εἰς βλαβερὰς ἡδονάς; πολλὴν δὲ ἀσχολίαν ἔχειν τοῦ ἐπιμεληθῆναί τινος καλοῦ κἀγαθοῦ; σπουδάζειν δὲ ἀναγκασθῆναι ἐφ'
12 οἷς οὐδ' ἂν μαινόμενος σπουδάσειεν; ὦ Ἡράκλεις, ἔφη Ξενοφῶν, ὡς δεινήν τινα λέγεις δύναμιν τοῦ φιλήματος εἶναι. καὶ τοῦτο, ἔφη ὁ Σωκράτης, θαυμάζεις; οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι τὰ φαλάγγια, οὐδ' ἡμιωβολιαῖα τὸ μέγεθος ὄντα, προσαψάμενα, μόνον τῷ στόματι, ταῖς τε ὀδύναις ἐπιτρίβει τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοῦ φρονεῖν ἐξίστησι; ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ξενοφῶν. ἐνίησι γάρ τι τὰ φαλάγγια
13 κατὰ τὸ δῆγμα. ὦ μωρέ, ἔφη Σωκράτης, τοὺς δὲ καλοὺς οὐκ οἴει φιλοῦντας ἐνιέναι τι, ὅ, τι σὺ † οὐχ ὁρᾷς; οὐκ οἶσθ' ὅτι τοῦτο τὸ θηρίον, ὃ καλοῦσι καλὸν καὶ ὡραῖον, τοσούτῳ δεινότερόν ἐστι τῶν φαλαγγίων, ὅσῳ ἐκεῖνα μὲν ἁψάμενα, τοῦτο δὲ οὐδ' ἁπτόμενον, ἐάν τις αὐτὸ θεᾶται, ἐνίησί τε καὶ πάνυ πόρρωθεν τοιοῦτον, ὥστε μαίνεσθαι ποιεῖν· ἴσως δὲ καὶ οἱ ἔρωτες τοξόται διὰ τοῦτο καλοῦν-

* λευργ. habet Pollux. ſed & ap. Aeſchylum eſt λεωργ.

† ὅ συ. conjectura Steph.

καλοῦνται, ὅτι καὶ πόῤῥωθεν οἱ καλοὶ τιτρώσκουσιν. ἀλλὰ συμβουλεύω σοι, ὦ Ξενοφῶν, ὁπότ᾽ ἂν ἴδῃς τινὰ καλὸν, φεύγειν προτροπάδην. σοὶ δὲ, ὦ Κριτόβουλε, συμβουλεύω ἀπενιαυτίσαι. μόλις γὰρ ἂν ἴσως ἐν τοσούτῳ χρόνῳ τὸ δῆγμα ὑγιὴς γένοιο. k) οὕτω δὴ καὶ ἀφροδισιάζειν τοὺς μὴ 14
ἀσφαλῶς ἔχοντας πρὸς ἀφροδίσια ᾤετο χρῆναι πρὸς τοιαῦτα l), οἷα, μὴ πάνυ μὲν δεομένου τοῦ σώματος, οὐκ ἂν προσδέξαιτο ἡ ψυχὴ, δεομένου δὲ, οὐκ ἂν πράγματα παρέχοι. αὐτὸς δὲ πρὸς ταῦτα φανερὸς ἦν οὕτω παρεσκευασμένος, ὥστε ῥᾷον ἀπέχεσθαι τῶν καλλίστων καὶ ὡραιοτάτων, ἢ οἱ ἄλλοι τῶν αἰσχίστων καὶ ἀωροτάτων. περὶ 15
μὲν δὴ βρώσεως καὶ πόσεως καὶ ἀφροδισίων, οὕτω κατεσκευασμένος ἦν, καὶ ᾤετο οὐδὲν ἂν ἧττον ἀρκούντως ἥδεσθαι τῶν πολλὰ ἐπὶ τούτοις πραγματευομένων, λυπεῖσθαι δὲ πολὺ ἔλαττον.

k) Stobæus ὑγιὲς γένοιτο. Sed vulgata eſt elegantior.

l) Ordo conſtructionis eſt : ᾤετο, χρῆναι τοὺς μ. α. π. τ. α. ἔχοντας, ἀφροδισιάζειν πρὸς τοιαῦτα. putabat eos, qui ſe non poſſent a Venere abſtinere, eo genere Veneris uti oportere, quod non magnopere appeteret animus, niſi corpus vehementer poſtularet &c.

CAPVT IV.

Socrates Deos esse demonstrat.

Εἰ δέ τινες Σωκράτην νομίζουσιν (ὡς ἔνιοι γρά-
φουσί τε καὶ λέγουσι περὶ αὐτοῦ τεκμαιρόμε-
νοι) προτρέψασθαι μὲν ἀνθρώπους ἐπ᾽ ἀρετὴν
κράτιστον γεγονέναι, προαγαγεῖν δὲ ἐπ᾽ αὐτὴν
οὐχ ἱκανόν· σκεψάμενοι, μὴ μόνον ἃ ἐκεῖνος κο-
λαστηρίου ἕνεκα τοὺς πάντ᾽ οἰομένους εἰδέναι ἐρω-
τῶν ἤλεγχεν, ἀλλὰ καὶ ἃ λέγων συνημέρευε τοῖς
συνδιατρίβουσι, δοκιμαζόντων, εἰ ἱκανὸς ἦν βελ-
2 τίους ποιεῖν τοὺς συνόντας. λέξω δὲ πρῶτον, ἅ
ποτε αὐτοῦ ἤκουσα περὶ τοῦ δαιμονίου διαλεγομέ-
νου πρὸς Ἀριστόδημον τὸν μικρὸν ἐπικαλούμενον.
καταμαθὼν γὰρ αὐτὸν οὔτε θύοντα τοῖς θεοῖς
μηχανώμενον a), οὔτε μαντικῇ χρώμενον, ἀλλὰ
καὶ τῶν ποιούντων ταῦτα καταγελῶντα· εἰπέ
μοι, ἔφη, ὦ Ἀριστόδημε, ἔστιν οὕς τινας ἀθρώπων
3 τεθαύμακας b) ἐπὶ σοφίᾳ. ἔγωγ᾽ ἔφη. καὶ ὅς,
λέξον ἡμῖν, ἔφη, τὰ ὀνόματα αὐτῶν. ἐπὶ μὲν
τοίνυν

a) pro μηχανώμενον Leunclavius conjicit legendum: οὔτε εὐχόμενον. Si μηχανώμενον est a Xenophonte, sensus hic est: animadvertit Socrates Aristodemum, *si quid moliretur*, non ut ceteros, Deos sacrificis placare, aut divinatione uti, ut quem eventum res sit habitura cognosceret. Intell. τι.

b) Observent tirones genuinam vim perfecti: *miratus sum & adhuc miror*; neque enim desierat Homerum mirari, nec reliquos, quos nominat. Sic Chryses ap. Homer. Iliad. α΄. 37. ad Apollinem. ὃς Χρύσην ἀμφιβέβηκας. i. *tuitus es & adhuc tueris* s. *tueri soles*. cf. Callim. H. in Del. v. 27. & Cel. Clarkium ad Homer. l. c.

τοίνυν ἐπῶν ποιήσει Ὅμηρον ἔγωγε μάλιστα τε-
θαύμακα b), ἐπὶ δὲ διθυράμβῳ Μελανιππίδην c),
ἐπὶ δὲ τραγῳδίᾳ Σοφοκλέα d), ἐπὶ δὲ ἀνδριαν-
τοποιΐᾳ Πολύκλειτον, ἐπὶ δὲ ζωγραφίᾳ Ζεῦξιν.
πότερά σοι δοκοῦσιν οἱ ἀπεργαζόμενοι εἴδωλα 4
ἄφρονά τε καὶ ἀκίνητα, ἀξιοθαυμαστότεροι εἶ-
ναι, ἢ οἱ ζῶα ἔμφρονά τε καὶ ἐνεργά; πολὺ, νὴ
Δία, οἱ ζῶα, εἴπερ γε μὴ τύχῃ τινὶ, ἀλλὰ ὑπὸ
γνώμης ταῦτα γένηται. τῶν δὲ ἀτεκμάρτως
ἐχόντων, ὅτου ἕνεκά ἐστι, καὶ τῶν φανερῶς ἐπ᾽
ὠφελείᾳ ὄντων, πότερα τύχης καὶ πότερα γνώ-
μης ἔργα κρίνεις; πρέπει μὲν τὰ ἐπ᾽ ὠφελείᾳ
γιγνόμενα γνώμης εἶναι ἔργα. οὐκοῦν δοκεῖ σοι
ὁ e) ἐξ ἀρχῆς ποιῶν ἀνθρώπους, ἐπ᾽ ὠφελείᾳ, 5
προσθεῖναι αὐτοῖς, δι᾽ ὧν αἰσθάνονται, ἕκαστα, ὀφ-
θαλμοὺς μὲν, ὥσθ᾽ ὁρᾶν τὰ ὁρατὰ, ὦτα δὲ, ὥστ᾽
ἀκούειν τὰ ἀκουστά. ὀσμῶν γε μὴν, εἰ μὴ ῥῖνες προσε-
τέθησαν f), τί ἂν ἡμῖν ὄφελος ἦν; τίς δ᾽ ἂν
αἴσθησις ἦν γλυκέων καὶ δριμέων καὶ πάντων τῶν
διὰ στόματος ἡδέων, εἰ μὴ γλῶττα τούτων γνώ-
μων ἐνειργάσθη; πρὸς δὲ τούτοις, οὐ δοκεῖ σοι καὶ 6
τό

c) Melanippides Melius, Critonis filius. Vixit Olymp. LXV.

d) Scilicet quod minus tumidus esset Aeschylo & sublimior Euripide.

e) Articulum ὁ, quem recepi, manifeste requirit Græci sermonis ratio.

f) Secutus sum cum Cl. Welss lectionem, quæ est in margine Leuncl. e coniectura Stephani, nam in textu est: προσετέθησαν.

τό δε προνοίας ἔργῳ ἐοικέναι g), τὸ, ἐπεὶ ἀϑενὴς μέν ἐϛιν ἡ ὄψις, βλεφάροις αὐτὴν ϑυρῶσαι h), ἃ, ὅταν μὲν αὐτῇ χρῆσϑαί τι δέῃ, ἀναπετάννυται, ἐν δὲ τῷ ὕπνῳ συγκλείεται; ὡς δ᾽ ἂν μηδὲ ἄνεμοι βλάπτωσιν, ἠϑμὸν i) βλεφαρίδας ἐμφῦσαι, ὀφρῦσί τε ἀπογεισῶσαι τὰ ὑπὲρ τῶν ὀμμάτων, ὡς μηδ᾽ ὁ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἱδρὼς κακουργῇ· τὸ δὲ, τὴν ἀκοὴν δέχεσϑαι μὲν πάσας φωνὰς, ἐμπίπλασϑαι δὲ μήποτε· καὶ τοὺς μὲν πρόσϑεν ὀδόντας πᾶσι ζώοις οἵους τέμνειν εἶναι, τοὺς δὲ γομφίους οἵους παρὰ τούτων δεξαμένους λεαίνειν· καὶ ϛόμα μὲν, δι᾽ οὗ, ὧν ἐπιθυμεῖ τὰ ζῶα, εἰσπεμ-

g) Prætuli vulgatæ: ἔργον, conjecturam Leunclavii ἔργῳ. Mox n. 7. ἔοικε ταῦτα - τεχνήματι. item: ἔοικε μηχανήμασι.

h) ϑυρῶσαι & sequentes aoristi activi habent vim passivam. Cujus enallages exempla apud Aristophanem, Thucydidem aliosque passim occurrunt. de verbo ἀπογεισῶσαι. vid. Victor. Var. Lect. XXIV. 16

i) ἠθμὸς est colum, cuius in conviviis divitum erat usus ad percolandum vinum & frigidam e nive factam. Scripsimus autem in prima litera asperum spiritum, non lenem, ut vulgo fit, auctore Stephano. Nam diserte Apollonii Scholiastes: ηθμὸς δασύνεται, & in antiquissima Inscriptione Sigea est ΗΕΘΜΟΣ. v. Chishul. ad Inscript. Sig. p 37.76.77. Ceterum frustra hanc vocem sollicitat Victorius l. c. & ϑρίγκον aut simile verbum reponi vult, quod munitionis genus significaret, quando Cicero de Nat. D. II. 57. qui ad hunc locum respexisse videtur; *pilorum vallum* dixit. Nam pili illi quidem præstant *valli* usum, sed etiam *coli*, quod si quid incidit, propter densitatem retinent. Quæ autem necessitas est credendi, Ciceronem verbum Xenophontis exprimere voluisse; qui nec ἀπογεισῶσαι & alia expressit.

εἰσπέμπεται, πλησίον ὀφθαλμῶν καὶ ῥινῶν κα-
ταθεῖναι· ἐπεὶ δὲ τὰ ἀποχωροῦντα δυσχερῆ,
ἀποστρέψαι τοὺς τούτων ὀχετοὺς, καὶ ἀπενεγκεῖν,
ᾗ δυνατὸν προσωτάτω, ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων· *
ταῦτα οὕτω προνοητικῶς πεπραγμένα, ἀπορεῖς,
πότερα τύχης ἢ γνώμης ἔργα ἐστίν; οὐ, μὰ τὸν 7
Δί', ἔφη, ἀλλ' οὕτω γε σκοπουμένῳ πάνυ ἔοικε
ταῦτα σοφοῦ τινὸς δημιουργοῦ καὶ φιλοζώου τεχνή-
ματι. τὸ δὲ ἐμφῦσαι μὲν ἔρωτα τῆς τεκνοποιΐας,
ἐμφῦσαι δὲ ταῖς γειναμέναις ἔρωτα τοῦ ἐκτρέ-
φειν, τοῖς δὲ τραφεῖσι μέγιστον μὲν πόθον τοῦ ζῆν,
μέγιστον δὲ φόβον τοῦ θανάτου· ἀμέλει καὶ ταῦ-
τα ἔοικε μηχανήμασί τινος ζῶα εἶναι βουλευσα-
μένου. σὺ δὲ σαυτὸν φρόνιμόν τι δοκεῖς ἔχειν; 8
ἐρώτα γοῦν, καὶ ἀποκρινοῦμαι. ἄλλοθι δὲ οὐδα-
μοῦ οὐδὲν οἴει φρόνιμον εἶναι; καὶ ταῦτα, εἰδὼς
ὅτι γῆς τε μικρὸν μέρος ἐν τῷ σώματι, πολλῆς
οὔσης, ἔχεις, καὶ ὑγροῦ βραχὺ, πολλοῦ ὄντος, καὶ
τῶν ἄλλων δήπου μεγάλων ὄντων ἑκάστου μικρὸν
μέρος λαβόντι τὸ σῶμα συνήρμοσταί σοι. νοῦν δὲ
μόνον ἄρα οὐδαμοῦ ὄντα σε εὐτυχῶς πως δοκεῖς
συναρπάσαι, καὶ τάδε ὑπερμεγέθη καὶ πλῆθος
ἄπειρα, δι' ἀφροσύνην τινὰ ὡς οἴει k) εὐτάκτως
ἔχειν; μὰ Δί'· οὐ γὰρ ὁρῶ τοὺς κυρίους l), ὥσπερ 9
τῶν ἐνθάδε γινομένων τοὺς δημιουργούς. οὐδὲ γὰρ
τὴν ἑαυτοῦ σύ γε ψυχὴν ὁρᾷς, ἣ τοῦ σώματος
κυρία ἐστίν. ὥστε κατά γε τοῦτο ἔξεστί σοι λέγειν,
ὅτι

* Conf. Cic. de N. D. II. 56.

k) Var. Lect. οὕτως οἴει.

l) sc. τοῦ κόσμου. *auctores & dominos mundi.*

ὅτι οὐδὲν m) γνώμη, ἀλλὰ τύχη πάντα πράττεις.
10 καὶ ὁ Ἀριστόδημος, οὔτοι, ἔφη, ἐγὼ, ὦ Σώκρατες, ὑπερορῶ τὸ δαιμόνιον, ἀλλ' ἐκεῖνο μεγαλοπρεπέστερον ἡγοῦμαι, ἢ ὡς τῆς ἐμῆς θεραπείας προσδεῖσθαι. οὐκοῦν, ἔφη, ὅσῳ μεγαλοπρεπέστερον ἀξιοῖ σε θεραπεύειν, τοσούτῳ μᾶλλον τιμητέον αὐτό.
11 εὖ ἴσθι, ἔφη, ὅτι εἰ νομίζοιμι θεοὺς ἀνθρώπων τὶ φροντίζειν, οὐκ ἂν ἀμελοί αὐτῶν. ἔπειτ' οὐκ οἴει φροντίζειν, οἳ πρῶτον μὲν μόνον τῶν ζώων ἄνθρωπον ὀρθὸν ἀνέστησαν (ἡ δὲ ὀρθότης καὶ προορᾷν πλεῖον ποιεῖ δύνασθαι, καὶ τὰ ὕπερθεν μᾶλλον θεᾶσθαι, καὶ ἧττον κακοπαθεῖν.) καὶ ὄψιν καὶ ἀκοὴν καὶ στόμα ἐνεποίησαν· ἔπειτα τοῖς μὲν ἄλλοις ἑρπετοῖς πόδας ἔδωκαν, οἳ τὸ πορεύεσθαι μόνον παρέχουσιν· ἀνθρώπῳ δὲ καὶ χεῖρας
12 προσέθεσαν, αἳ τὰ πλεῖστα, οἷς εὐδαιμονέστεροι ἐκείνων ἐσμὲν, ἐξεργάζονται· καὶ μὴν γλῶττάν γε πάντων τῶν ζώων ἐχόντων, μόνην τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐποίησαν οἵαν, ἄλλοτε ἀλλαχῆ ψαύουσαν τοῦ στόματος, ἀρθροῦν τε τὴν φωνὴν, καὶ σημαίνειν πάντα ἀλλήλοις, ἃ βουλόμεθα; τὸ δὲ n), καὶ

m) vulgo οὐδέ. opponuntur manifeste οὐδὲν & πάντα. Sic legendum ſuſpicabatur etiam Cel. Geſnerus in Chreſt. Græc. p. 103. οὐδὲ & οὐδὲν confundi oſtendit Canterus de rat. emend. Gr. p. 37.

n) Stephanus malebat hæc interrogative legi, & intelligi: πόσον ἐστὶ vel ſimile quid. Leuncl. τί δὲ ſc. ἐστί. Eſt ἀνακολουθία orationis, cujus generis multa apud optimos auctores, ſed inprimis apud Xenophontem frequentia exempla ſunt, notante etiam Cl. Hemſterhuſio ad Lucian. p. 66. Intellige e ſuperioribus: οὐκ οἴει προνοίας ἔργα εἶναι.

καὶ τὰς τῶν ἀφροδισίων ἡδονὰς τοῖς μὲν ἄλλοις
ζώοις δοῦναι περιγράψαντας τοῦ ἔτους χρόνον,
ἡμῖν δὲ συνεχῶς μέχρι γήρως ταύτας παρέχειν;
οὐ τοίνυν μόνον ἤρκεσε τῷ θεῷ τοῦ σώματος ἐπι- 13
μεληθῆναι, ἀλλ᾽ (ὅπερ μέγιστόν ἐστι) καὶ τὴν ψυ-
χὴν κρατίστην τῷ ἀνθρώπῳ ἐνέφυσε. τίνος γὰρ
ἄλλου ζώου ψυχὴ πρῶτα μὲν θεῶν, τῶν τὰ μέ-
γιστα καὶ κάλλιστα συνταξάντων, ᾔσθηται ὅτι
εἰσί; τί δὲ φῦλον ἄλλο ἢ ἄνθρωποι θεοὺς θερα-
πεύουσι; ποία δὲ ψυχὴ τῆς ἀνθρωπίνης ἱκανω-
τέρα προφυλάττεσθαι, ἢ λιμὸν, ἢ δίψος, ἢ ψύ-
χη, ἢ θάλπη, ἢ νόσοις ἐπικουρῆσαι, ἢ ῥώμην
ἀσκῆσαι, ἢ πρὸς μάθησιν ἐκπονῆσαι, ἢ ὅσα ἂν
ἀκούσῃ, ἢ ἴδῃ, ἢ μάθῃ, ἱκανωτέρα ἐστὶ διαμεμνῆ-
σθαι; οὐ γὰρ πάνυ σοι κατάδηλον, ὅτι παρὰ τὰ 14
ἄλλα ζῶα, ὥσπερ θεοὶ, ἄνθρωποι βιοτεύουσι,
φύσει καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ κρατιστεύοντες;
οὔτε γὰρ βοὸς ἂν ἔχων σῶμα, ἀνθρώπου δὲ γνώ-
μην, ἠδύνατ᾽ ἂν πράττειν, ἃ ἐβούλετο· οὐθ᾽ ὅσα
χεῖρας ἔχει, ἄφρονα δ᾽ ἐστὶ, πλέον οὐδὲν ἔχει· σὺ
δὲ ἀμφοτέρων τῶν πλείστου ἀξίων τετυχηκὼς, οὐκ
οἴει σοῦ θεοὺς ἐπιμελεῖσθαι; ἀλλ᾽ ὅταν τὶ ποιή-
σωσι o), νομιεῖς αὐτοὺς σοῦ φροντίζειν; Οταν πέμ- 15
πωσιν, ὥσπερ σὺ p) φῇς πέμπειν αὐτοὺς, συμ-
βούλους, ὅ, τι χρὴ ποιεῖν καὶ μὴ ποιεῖν. ὅταν δὲ
ἀθη-

o) τι h. l. eximiam vim habet. *Si quid Dii illuſtre feceri nt, ex quo intelligi poſſet, Deos eſſe.* Stephanus τί ſcribendum cenſet, hoc ſenſu: *quid facientibus Diis credes* &c ſed quid fiet particulæ ὅταν & quam vim habebit?

p) Steph. malebat σοι quod eſt in vulgatis non nullis.

ἀθηναίοις, ἔφη, πυνθανομένοις τι διὰ μαντικῆς
φράζωσιν, οὐ καὶ σοὶ δοκεῖς φράζειν αὐτούς; οὐδ'
ὅταν τοῖς ἕλλησι τέρατα πέμποντες προσημαίνω-
σιν, οὐδ' ὅταν πᾶσιν ἀνθρώποις· ἀλλὰ μόνον σε
16 ἐξαιροῦντες ἐν ἀμελείᾳ κατατίθενται; οἴει δ'
ἂν, τοὺς θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις δόξαν ἐμφῦσαι,
ὡς ἱκανοί εἰσιν εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν, εἰ μὴ δυνα-
τοὶ ἦσαν; καὶ ἀνθρώπους ἐξαπατωμένους τὸν
πάντα χρόνον οὐδέποτ' ἂν αἰσθέσθαι; οὐχ ὁρᾷς,
ὅτι τὰ πολυχρονιώτατα καὶ σοφώτατα τῶν
ἀνθρωπίνων, πόλεις καὶ ἔθνη, θεοσεβέστατά ἐστιν,
καὶ αἱ φρονιμώταται ἡλικίαι, θεῶν ἐπιμελέστα-
17 ται; ὦ ἀγαθὲ, ἔφη, κατάμαθε, ὅτι καὶ ὁ σὸς
νοῦς ἐνὼν τὸ σὸν σῶμα, ὅπως βούλεται, μεταχει-
ρίζεται. οἴεσθαι οὖν χρὴ καὶ τὴν ἐν παντὶ φρόνη-
σιν τὰ πάντα, ὅπως ἂν αὐτῇ ἡδὺ ᾖ, οὕτω τίθε-
σθαι· καὶ μὴ τὸ σὸν μὲν ὄμμα δύνασθαι ἐπὶ
πολλὰ στάδια ἐξικνεῖσθαι, τὸν δὲ τοῦ θεοῦ ὀφθαλ-
μὸν ἀδύνατον εἶναι ἅμα πάντα ὁρᾶν· μηδὲ τὴν
σὴν μὲν ψυχὴν καὶ περὶ τῶν ἐνθάδε καὶ περὶ
τῶν ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἐν σικελίᾳ δύνασθαι φρον-
τίζειν, τὴν δὲ τοῦ θεοῦ φρόνησιν μὴ ἱκανὴν εἶναι
18 ἅμα πάντων ἐπιμελεῖσθαι; ἢν μέν τοι, ὥσπερ
ἀνθρώπους θεραπεύων γιγνώσκεις τοὺς ἀντιθε-
ραπεύειν ἐθέλοντας, καὶ χαριζόμενος τοὺς ἀν-
τιχαριζομένους, καὶ συμβουλευόμενος καταμαν-
θάνεις τοὺς φρονίμους, οὕτω καὶ τῶν θεῶν πεῖραν
λαμβάνῃς θεραπεύων, εἴ τι σοι θελήσουσιν περὶ
τῶν ἀδήλων ἀνθρώποις συμβουλεύειν, γνώσῃ τὸ
θεῖον, ὅτι τοσοῦτον καὶ τοιοῦτόν ἐστιν, ὥσθ' ἅμα
πάντα ὁρᾶν, καὶ πάντα ἀκούειν, καὶ πανταχοῦ
παρει-

παρεῖναι, καὶ ἅμα πάντων ἐπιμελεῖσθαι αὐτούς. q)
ἐμοὶ μὲν ταῦτα λέγων οὐ μόνον τοὺς συνόντας 19
ἐδόκει ποιεῖν, ὁπότε ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὁρῷντο,
ἀπέχεσθαι τῶν ἀνοσίων τε, καὶ ἀδίκων καὶ αἰ-
σχρῶν, ἀλλὰ καὶ ὁπότε ἐν ἐρημίᾳ εἶεν, ἐπείπερ
ἡγήσαιντο μηδὲν ἄν ποτε, ὧν πράττοιεν θεοὺς
διαλαθεῖν.

CAPVT V.

Temperantiæ laus.

Εἰ δὲ δὴ a) καὶ ἐγκράτεια καλόν τε κἀγαθὸν
ἀνδρὶ κτῆμά ἐστιν, ἐπισκεψώμεθα, εἴτι προὐ-
βίβαζε, λέγων εἰς τοιαύτην b) τοιάδε· ὦ ἄνδρες,
εἰ, πολέμου ἡμῖν γενομένου, βουλοίμεθα ἑλέσθαι
ἄνδρα, ὑφ' οὗ μάλιστα ἂν αὐτοὶ μὲν σώζοίμεθα,
τοὺς δὲ πολεμίους χειροίμεθα, ἆρ' ὅντιν' ἂν
αἰσθανοίμεθα ἥττω γαστρὸς, ἢ οἴνου, ἢ ἀφροδι-
σίων, ἢ πόνου, ἢ ὕπνου, τοῦτον αἱροίμεθα; καὶ
πῶς ἂν οἰηθείημεν τὸν τοιοῦτον ἢ ἡμᾶς σῶσαι,
ἢ τοὺς πολεμίους κρατῆσαι; εἰ δ' ἐπὶ τελευτῇ τοῦ 2
βίου γενόμενοι βουλοίμεθα τῳ ἐπιτρέψαι, ἢ παῖ-
δας

q) Repete ἀπὸ κοινοῦ - θεοὺς ex τὸ θεῖον. Sic Thucyd. II. 47. νόσος - λεγόμενον ſc. νόσημα. ad q. l. vid. Schol. & Cel. Dukerum. Pauſanias IIX. 8. προσλαβόντες Ἀχαιῶν στρατιὰν καὶ Ἄρκτον ἡγεμόνα ἐπ' αὐτῷ ſc. στρατῷ.

a) δὴ h. l. δεινότητα quandam habet. *Si vero eſt temperantia bonum, ut eſt certe magnum.*

b) Steph. malebat e Stobæo: ταύτην. recte. Syllaba τοι eſt e ſequente voce τοιάδε.

δας ἄῤῥενας παιδεῦσαι, ἢ θυγατέρας παρθέ-
νους διαφυλάξαι, ἢ χρήματα διασῶσαι, ἆρ' ἀξιό-
πιστον εἰς ταῦθ' ἡγησόμεθα τὸν ἀκρατῆ; δούλῳ
δ' ἀκρατεῖ ἐπιτρέψαιμεν ἂν, ἢ βοσκήματα, ἢ
ταμεῖα, ἢ ἔργων ἐπίστασιν; διάκονον δὲ καὶ ἀγο-
ραστὴν τοιοῦτον ἐθελήσαιμεν ἂν προῖκα λαβεῖν;
ἀλλὰ μὴν εἴ γε μηδὲ δοῦλον ἀκρατῆ δεξαίμεθ' ἂν,
πῶς οὐκ ἄξιον αὐτόν γε c) φυλάξασθαι τοιοῦτον
3 γενέσθαι; καὶ γὰρ οὐχ, ὥσπερ οἱ πλεονέκται τῶν
ἄλλων ἀφαιρούμενοι χρήματα, ἑαυτοὺς δοκοῦσι
πλουτίζειν, οὕτως ὁ ἀκρατὴς τοῖς μὲν ἄλλοις βλα-
βερὸς, ἑαυτῷ δ' ὠφέλιμος, ἀλλὰ κακοῦργος μὲν
τῶν ἄλλων, ἑαυτοῦ δὲ πολὺ κακουργότερος· εἴ γε d)
κακουργότατόν ἐστι, μὴ μόνον τὸν οἶκον τὸν ἑαυ-
τοῦ φθείρειν, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα, καὶ τὴν ψυ-
4 χήν. ἐν συνουσίᾳ δὲ τίς ἂν ἡσθείη τῷ τοιούτῳ, ὃν
εἰδείη τῷ ὄψῳ τε καὶ τῷ οἴνῳ χαίροντα μᾶλ-
λον ἢ τοῖς φίλοις, καὶ τὰς πόρνας ἀγαπῶντα
μᾶλλον ἢ τοὺς ἑταίρους; ἆρά γε οὐ χρὴ πάντα
ἄνδρα ἡγησάμενον τὴν ἐγκράτειαν ἀρετῆς εἶναι
κρηπῖδα, ταύτην πρῶτον ἐν τῇ ψυχῇ κατα-
5 σκευάσασθαι; τίς γὰρ ἄνευ ταύτης ἢ μάθοι τι
ἂν ἀγαθὸν ἢ μελετήσειεν ἀξιολόγως; ἢ τίς οὐκ
ἂν ταῖς ἡδοναῖς δουλεύων, αἰσχρῶς διατεθείη
καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, νὴ
τὴν Ἥραν e), ἐλευθέρῳ μὲν ἀνδρὶ εὐκτὸν εἶναι, μὴ
τυχεῖν

c) Observent tirones, particulam γε post ὁ, ὃς, ἐγὼ, συ, αὐτὸς ἐκεῖνος, αὐτοῦ &c. non abundare, sed vim aliquam & ἔμφασιν afferre.

d) *Si quidem perniciosissimum est, ut nemo dubitat.*

e) Eadem jurandi formula usus est Xenoph. Κύρου παιδ. L. I.

τυχεῖν δούλου τοιούτου, δουλεύοντα δὲ ταῖς τοιαύ-
ταις ἡδοναῖς, ἱκετεύειν f) τοὺς θεοὺς, δεσποτῶν
ἀγαθῶν τυχεῖν. οὕτω γὰρ ἂν μόνον ὁ τοιοῦτος
σωθείη. τοιαῦτα δὲ λέγων, ἔτι ἐγκρατέστερον 6
τοῖς ἔργοις ἢ τοῖς λόγοις ἑαυτὸν ἐπεδείκνυεν.
οὐ γὰρ μόνον τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν ἐκρά-
τει, ἀλλὰ καὶ τῆς διὰ τῶν χρημάτων, νομίζων
τὸν παρὰ τοῦ τυχόντος χρήματα λαμβάνοντα,
δεσπότην ἑαυτοῦ καθιστάναι, καὶ δουλεύειν δουλείαν
οὐδεμιᾶς ἧττον αἰσχράν.

L.I.c.11. ubi male Hutchinſon ſubſtituit νὴ τὸν Δία. Quæ de Junone ibi dicuntur, per quam ap. Latinos mulieres jurant.(v. Intt. ad Petron.c 25.) ἀπροσδιόνυσα ſunt. Non jurat Socrates, aut ibi Cyrus per Junonem, ut mulieres, quæ per eam, ut per Genium ſuum viri, jurabant, ſed per Junonem Deam, Reginamque Deorum. Quod in Cod. Bal eſt νὴ τὸν Δία, nihil prodeſt Viro Cl. Lex eſt Critica eaque certiſſima, quæ e duabus lectionibus minus uſitatam jubet præferre. Ceterum, dum Vir Cl. Cyrop. ederet, fugit eum hic locus & alii. v. c. III. 10, 9. 11, 5. &c.

f) Intell. χρή, quod quodammodo latet in εὐκτὸν εἶναι. ap. Stobæum eſt: ἱκετευτέον.

CAPVT VI.

Socratis cum Antiphonte Sophista disputatio.

Ἄξιον δὲ αὐτοῦ, καὶ ἃ πρὸς Ἀντιφῶντα τὸν σο-
φιστὴν διελέχθη, μὴ παραλιπεῖν. ὁ γὰρ Ἀν-
τιφῶν ποτὲ βουλόμενος τοὺς συνουσιαστὰς αὐτοῦ
παρελέσθαι, προσελθὼν τῷ Σωκράτει παρόν-
2 των αὐτῶν, ἔλεξε τάδε· ὦ Σώκρατες, ἐγὼ μὲν
ᾤμην τοὺς φιλοσοφοῦντας εὐδαιμονεστέρους χρῆναι
γίγνεσθαι· σὺ δέ μοι δοκεῖς τἀναντία τῆς σοφίας
ἀπολελαυκέναι. ζῇς γοῦν οὕτως, ὡς οὐδ᾽ ἂν εἷς
δοῦλος ὑπὸ δεσπότῃ διαιτώμενος μείνειε, σιτία τε
σιτῇ, καὶ ποτὰ πίνεις τὰ φαυλότατα, καὶ ἱμά-
τιον ἠμφίεσαι οὐ μόνον φαῦλον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ
θέρους τε καὶ χειμῶνος, ἀνυπόδητός τε καὶ ἀχί-
3 των διατελεῖς. καὶ μὴν χρήματά γε οὐ λαμβά-
νεις, ἃ καὶ κτωμένους εὐφραίνει καὶ κεκτημένους
ἐλευθεριώτερόν τε καὶ ἥδιον ποιεῖ ζῆν. εἰ οὖν,
ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων οἱ διδάσκαλοι τοὺς
μαθητὰς, μιμητὰς ἑαυτῶν ἀποδεικνύουσιν, οὕτω
καὶ σὺ τοὺς συνόντας διαθήσεις, νόμιζε κακοδαι-
4 μονίας διδάσκαλος εἶναι. καὶ ὁ Σωκράτης πρὸς
ταῦτα εἶπεν, δοκεῖς μοι, ἔφη, ὦ Ἀντιφῶν, ὑπει-
ληφέναι με οὕτως ἀνιαρῶς ζῆν, ὥστε πέπεισμαι,
σὲ μᾶλλον ἀποθανεῖν ἂν ἑλέσθαι, ἢ ζῆν, ὥσπερ
ἐγώ. ἴθι οὖν, ἐπισκεψώμεθα, τί χαλεπὸν ᾔσθησαι
5 τοῦ ἐμοῦ βίου; πότερον, ὅτι τοῖς μὲν λαμβάνουσιν
ἀργύριον ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀπεργάζεσθαι τοῦτο,
ἐφ᾽ ᾧ ἂν μισθὸν λαμβάνωσιν· ἐμοὶ δὲ μὴ λαμ-
βάνοντι

βάνοντι οὐκ ἀνάγκη διαλέγεσθαι, ᾧ ἂν μὴ βούλω-
μαι· ἢ τὴν δίαιτάν μου φαυλίζεις, ὡς ἧττον μὲν
ὑγιεινὰ ἐσθίοντος ἐμοῦ ἢ σοῦ, ἧττον δὲ ἰσχὺν παρ-
έχοντα, ἢ ὡς χαλεπώτερα πορίσασθαι τὰ
ἐμὰ διαιτήματα τῶν σῶν, διὰ τὸ σπανιώτερά τε
καὶ πολυτελέστερα εἶναι; ἢ ὡς ἡδίω σοι, ἃ σὺ
παρασκευάζῃ, ὄντα, ἢ ἐμοὶ λέγω. οὐκ οἶσθ᾽, ὅτι
ὁ μὲν ἥδιστα ἐσθίων, ἥκιστα ὄψου δεῖται· ὁ δὲ ἥδιστα
πίνων, ἥκιστα τοῦ μὴ παρόντος ἐπιθυμεῖ ποτοῦ;
τά γε μὴν ἱμάτια οἶσθ᾽ ὅτι οἱ μεταβαλλόμενοι 6
ψύχους καὶ θάλπους ἕνεκα μεταβάλλονται, καὶ
ὑποδήματα ὑποδοῦνται, ὅπως μὴ διὰ τὰ λυποῦν-
τα τοὺς πόδας κωλύωνται πορεύεσθαι· ἤδη οὖν
ποτὲ ᾔσθου ἐμὲ ἢ διὰ ψῦχος μᾶλλόν του ἔνδον μέ-
νοντα, ἢ διὰ θάλπος μαχόμενόν τῳ περὶ σκιᾶς,
ἢ διὰ τὸ ἀλγεῖν τοὺς πόδας οὐ βαδίζοντα, ὅπου
ἂν βούλωμαι; οὐκ οἶσθ᾽, ὅτι οἱ φύσει ἀσθενέστα- 7
τοι τῷ σώματι, μελετήσαντες τῶν ἰσχυροτά-
των ἀμελησάντων κρείττους τε γίγνονται, πρὸς
ἃ μελετῶσι, καὶ ῥᾷον αὐτὰ φέρουσιν; ἐμὲ δὲ
ἄρα οὐκ οἴει τῷ σώματι ἀεὶ τὰ συντυγχάνοντα
μελετῶντα καρτερεῖν, πάντα ῥᾷον φέρειν σοῦ μὴ
μελετῶντος; τοῦ δὲ μὴ δουλεύειν γαστρὶ, μηδ᾽ 8
ὕπνῳ, καὶ λαγνείᾳ, οἴει τι ἄλλο αἰτιώτερον εἶναι,
ἢ τὸ ἕτερα ἔχειν τούτων ἡδίω, ἃ οὐ μόνον ἐν χρείᾳ
ὄντα εὐφραίνει, ἀλλὰ καὶ ἐλπίδας παρέχοντα
ὠφελήσειν αἰεί; καὶ μὴν τοῦτό γε οἶσθα, ὅτι οἱ
μὲν οἰόμενοι μηδὲν εὖ πράττειν οὐκ εὐφραίνονται,
οἱ δ᾽ ἡγούμενοι καλῶς προχωρεῖν ἑαυτοῖς ἢ γεωρ-
γίαν, ἢ ναυκληρίαν ἢ ἄλλ᾽ ὅ,τι ἂν τυγχάνωσιν
ἐργαζόμενοι, ὡς εὖ πράττοντες εὐφραίνονται·

9 οἴει οὖν ἀπὸ πάντων τούτων τοσαύτην ἡδονὴν εἶναι,
ὅσην ἀπὸ τοῦ ἑαυτόν τε ἡγεῖσθαι βελτίω γίγνε-
σθαι, καὶ φίλους ἀμείνους κτᾶσθαι; ἐγὼ τοίνυν
διατελῶ ταῦτα νομίζων. ἐὰν δὲ δὴ a) φίλους ἢ
πόλιν ὠφελεῖν δέῃ, ποτέρῳ ἡ πλείων σχολὴ τού-
των ἐπιμελεῖσθαι, τῷ, ὡς ἐγὼ νῦν, ἢ τῷ, ὡς σὺ
μακαρίζεις, διαιτωμένῳ; στρατεύοιτο δὲ πότε-
ρος ἂν ῥᾷον, ὁ μὴ δυνάμενος ἄνευ πολυτελοῦς
διαίτης ζῆν, ἢ ᾧ τὸ παρὸν ἀρκοίη; ἐκπολιορκη-
θείη δὲ πότερος ἂν θᾶττον, ὁ τῶν χαλεπωτά-
των δεόμενος b) μᾶλλον, ἢ ὁ τοῖς ῥᾴστοις ῥᾴστως c)
ἐντυγχάνειν ἀρκούντως χρώμενος; ἔοικας, ὦ Ἀν-
10 τιφῶν, τὴν εὐδαιμονίαν οἰομένῳ d) τρυφὴν καὶ
πολυτέλειαν εἶναι· ἐγὼ δὲ νομίζω τὸ μὲν μηδε-
νὸς δέεσθαι θεῖον εἶναι, τὸ δὲ ὡς ἐλαχίστων, ἐγ-
γυτάτω τοῦ θείου· καὶ τὸ μὲν θεῖον, κράτιστον,
τὸ δὲ ἐγγυτάτω τοῦ θείου, ἐγγυτάτω τοῦ κρατί-
11 στου. Πάλιν δέ ποτε ὁ Ἀντιφῶν διαλεγόμενος τῷ
Σωκράτει εἶπεν· ὦ Σώκρατες, ἐγώ τοι σὲ μὲν
δίκαιον νομίζω, σοφὸν δὲ οὐδ' ὁπωστιοῦν· δοκεῖς δέ
μοι καὶ αὐτὸς τοῦτο γιγνώσκειν· οὐδένα γ' οὖν τῆς
συνουσίας ἀργύριον πράττῃ. καίτοι τό γε e)
ἱμάτιον, ἢ τὴν οἰκίαν, ἢ ἄλλο τι, ὧν κέκτησαι,
νομίζων ἀργυρίου ἄξιον εἶναι, οὐδενὶ ἂν μὴ f), ὅτι
προῖκα

a) v. C. 5. §. 1.

b) Var. Lect. χαλεπωτάτων εὑρεῖν τι δεόμενος, ἢ ὁ &c.

c) ῥᾴστως Cel. Gesnero suspectum est.

d) ἔοικας οἰομένῳ. h. e. νομίζεις.

e) *hancce vestem* v. c. 5. c.

f) intell. λέγω. non dicam, te gratis nemini daturum, sed nec minori, quam digna res est, pretio.

προῖκα δοίης, ἀλλ' οὐδ' ἔλαττον τῆς ἀξίας λαβών.
δῆλον δὲ, ὅτι εἰ καὶ τὴν συνουσίαν ᾤου τινὸς ἀξίαν 12
εἶναι, καὶ ταύτης ἂν οὐκ ἔλαττον τῆς ἀξίας ἀρ-
γύριον ἐπράττου. δίκαιος μὲν οὖν ἂν εἴης, ὅτι οὐκ
ἐξαπατᾷς ἐπὶ πλεονεξίᾳ, σοφὸς δὲ οὐκ ἂν μηδε-
νός γε ἄξια ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Σωκράτης πρὸς 13
ταῦτα εἶπεν, ὦ Ἀντιφῶν, παρ' ἡμῖν νομίζεται,
τὴν ὥραν καὶ τὴν σοφίαν, ὁμοίως μὲν καλὸν,
ὁμοίως δὲ αἰσχρὸν, διατίθεσθαι εἶναι. g) τήν τε
γὰρ ὥραν ἐὰν μέν τις ἀργυρίου πωλῇ τῷ βουλο-
μένῳ, πόρνον αὐτὸν ἀποκαλοῦσιν. ἐὰν δέ τις, ὃν
ἂν γνῷ καλῶν τε κἀγαθῶν ἐραστὴν h) ὄντα, τοῦτον
φίλον ἑαυτῷ ποιῆται, σώφρονα νομίζομεν. καὶ τὴν
σοφίαν ὡσαύτως τοὺς μὲν ἀργυρίου τῷ βουλομένῳ
πωλοῦντας, σοφιστὰς, ὥσπερ πόρνους, ἀποκαλοῦ-
σιν· ὅς τις δὲ, ὃν ἂν γνῷ εὐφυῆ ὄντα, διδάσκων
ὅ, τι ἂν ἔχῃ ἀγαθὸν, φίλον ποιῆται, τοῦτον νο-
μίζομεν, ἃ τῷ καλῷ κἀγαθῷ πολίτῃ προσήκει,
ταῦτα ποιεῖν. ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτὸς, ὦ Ἀντιφῶν, 14
ὥσπερ ἄλλος τις, ἢ ἵππῳ ἀγαθῷ, ἢ κυνὶ, ἢ ὄρνι-
θι ἥδεται, οὕτω καὶ ἔτι μᾶλλον ἥδομαι φίλοις
ἀγαθοῖς. καὶ ἐάν τι σχῶ ἀγαθὸν, διδάσκω, καὶ
ἄλλοις συνίστημι, παρ' ὧν ἂν ἡγῶμαι ὠφελήσε-
σθαί τι αὐτοὺς εἰς ἀρετήν. καὶ τοὺς θησαυροὺς
τῶν πάλαι σοφῶν ἀνδρῶν, οὓς ἐκεῖνοι κατέλιπον
ἐν βιβλίοις γράψαντες, ἀνελίττων, κοινῇ σὺν
τοῖς

g) poſſe aliquem non minus ſapientia quam forma bene & male uti. καλὸν & αἰσχρὸν adverbialiter ponuntur, more Attico.

h) Secutus ſum Cl. Welss. Nec diſplicebat Stephano. Vulgg. καλόν τε κἀγαθόν.

τοῖς φίλοις διέρχομαι· καὶ ἄν τι ὁρῶμεν ἀγαθὸν, ἐκλεγόμεθα, καὶ μέγα νομίζομεν κέρδος, ἐὰν ἀλλήλοις φίλοι γινώμεθα. ἐμοὶ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούοντι ἐδόκει αὐτός τε μακάριος εἶναι, καὶ ἀκούοντας ἐπὶ καλοκαγαθίαν ἄγειν. Καὶ πάλιν ποτὲ τοῦ Ἀντιφῶντος ἐρομένου αὐτὸν, πῶς ἄλλους μὲν ἡγεῖται πολιτικοὺς ποιεῖν, αὐτὸς δὲ οὐ πράττει τὰ πολιτικὰ, εἴπερ ἐπίσταται. ποτέρως δ' ἂν, ἔφη, ὦ Ἀντιφῶν μᾶλλον τὰ πολιτικὰ πράττοιμι, εἰ μόνος αὐτὰ πράττοιμι, ἢ εἰ ἐπιμελοίμην τοῦ ὡς πλείστους ἱκανοὺς εἶναι πράττειν αὐτά;

CAPVT VII.

Quomodo Socrates a jactantia averterit homines.

Ἐπισκεψώμεθα δὲ, εἰ καὶ ἀλαζονείας ἀποτρέπων τοὺς συνόντας, ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπεν. ἀεὶ γὰρ ἔλεγεν, ὡς οὐκ εἴη καλλίων ὁδὸς ἐπ' εὐδοξίαν, ἢ δι' ἧς ἄν τις ἀγαθός τι γένοιτο, καὶ μὴ δοκεῖν βούλοιτο. a) ὅτι δ' ἀληθῆ ἔλεγεν,

a) Hic locus vehementer torsit interpretes. Nam vulgo sic legitur: ἢ δι' ἧς ἄν τις ἀγαθός ΤΕ γένοιτο, καὶ μὴ δοκεῖν βούλοιτο. quod sensum commodum non habet. Cel. Gesnerus ait, se in vett. edd. nescio quibus, reperisse τοῦτο non τε, & ab iis abesse μή. Unde sic legit: δι' ἧς ἄν τις ἀγαθὸς τοῦτο γένοιτο, ὃ καὶ δοκεῖν βούλοιτο, inserto ὃ, quod ultima litera verbi γένοιτο absorbere potuit. Et sic fere est L. II. c. 6. §. 39. Ego nihil muto præter unam

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373435460/66
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

γεν, ὧδε ἐδίδασκεν. ἐνθυμώμεθα γάρ, ἔφη, 2
εἴ τις, μὴ ὢν ἀγαθὸς αὐλητὴς, δοκεῖν βούλοιτο, τί ἂν αὐτῷ ποιητέον εἴη; ἆρ' οὐ τὰ ἔξω τῆς τέχνης μιμητέον τοὺς ἀγαθοὺς αὐλητάς; καὶ πρῶτον μὲν, ὅτι ἐκεῖνοι σκεύη τε καλὰ κέκτηνται, καὶ ἀκολούθους πολλοὺς περιάγονται, καὶ τούτῳ ταῦτα ποιητέον. ἔπειτα, ὅτι ἐκείνους πολλοὶ ἐπαινοῦσι, καὶ τούτῳ πολλοὺς ἐπαινέτας παρασκευαστέον. ἀλλὰ μὴν ἔργον γε οὐδαμοῦ ληπτέον, ἢ εὐθὺς ἐλεγχθήσεται γελοῖος ὢν, καὶ οὐ μόνον αὐλητὴς κακὸς, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος ἀλαζών. καί τοι πολλὰ μὲν δαπανῶν, μηδὲν δὲ ὠφελούμενος· πρὸς δὲ τούτοις κακοδοξῶν, πῶς οὐκ ἐπιπόνως τε καὶ ἀλυσιτελῶς καὶ καταγελάστως βιώσεται. ὡσαύτως, 3
εἴτις βούλοιτο στρατηγὸς ἀγαθὸς, μὴ ὢν, φαίνεσθαι, ἢ κυβερνήτης, ἐννοῶμεν, τί ἂν συμβαίνοι. ἆρ' οὐκ ἂν, εἰ μὲν ἐπιθυμῶν τοῦ δοκεῖν ἱκανὸς εἶναι ταῦτα πράττειν, μὴ δύναιτο πείθειν, ταύτῃ λυπηρόν; εἰ δὲ πείσειεν, ἔτι ἀθλιώτερον; δῆλον γὰρ, ὅτι κυβερνᾶν τε κατασταθεὶς ὁ μὴ ἐπιστάμενος, ἢ στρατηγεῖν, ἀπολέσειεν ἂν, οὓς ἥκιστα βούλοιτο, καὶ αὐτὸς αἰσχρῶς τε καὶ κακῶς ἀπαλλάξειεν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πλούσιον, 4
καὶ τὸ ἀνδρεῖον, καὶ τὸ ἰσχυρὸν μὴ ὄντα δοκεῖν, ἀλυσιτελὲς ἀπέφαινε. προστάττεσθαι γὰρ αὐτοῖς, ἔφη, μείζω ἢ κατὰ δύναμιν, καὶ μὴ δυναμένους

unam literam. τι facile mutari potuit in τε. vid. Canter. de rat emend. Gr. auct. p. 13 Et plane sic est IV. 1. ult. εἴτις οἴεται διὰ τὸν πλοῦτον, μηδὲν ἐπιστάμενος, δόξειν ΤΙ ἀγαθὸς εἶναι, ἢ μηδὲν ἀγαθὸς ὢν, δοκεῖν εὐδοκιμήσειν. Post μὴ intelligi potest μόνον, cujus verbi ellipsin non insolentem Græcis esse constat.

μένους ταῦτα ποιεῖν, δοκοῦντας ἱκανοὺς εἶναι, συγγνώμης οὐκ ἂν τυγχάνειν. ἀπατεῶνα δὲ ἐκάλει τὸν οὐ μικρὸν μὲν, οὐδ' εἴτις ἀργύριον ἢ σκεῦος παρὰ τοῦ πειθοῖ λαβὼν ἀποστεροίη, πολὺ δὲ μέγιστον, ὅστις μηδενὸς ἄξιος ὢν ἐξηπατήκει, πείθων ὡς ἱκανὸς εἴη τῆς πόλεως ἡγεῖσθαι. ἐμοὶ μὲν οὖν ἐδόκει καὶ τοῦ ἀλαζονεύεσθαι ἀποτρέπειν τοὺς συνόντας τοιάδε διαλεγόμενος.

* * * * * * * * * * * * * * * * * * * *

XENOPHONTIS MEMORABILIVM LIBER II.

CAPVT I.

Socratis de voluptate & temperantia cum Aristippo disputatio.

Ἐδόκει δέ μοι καὶ τοιαῦτα λέγων προτρέπειν τοὺς συνόντας ἀσκεῖν ἐγκράτειαν πρὸς ἐπιθυμίαν βρωτοῦ, καὶ ποτοῦ, καὶ λαγνείας, καὶ ὕπνου, καὶ ῥίγους, καὶ θάλπους, καὶ πόνου. a)

γνοὺς

a) Tria ultima verba molestiam crearunt doctis viris, quod ad ἐγκράτειαν & ἐπιθυμίαν referri non possent. Sed non dubito, quin sanus sit locus. Centies enim docuerunt Critici recentiores, apud Græcos & Latinos scriptores plura v. c. substantiva ad idem verbum referri simul, quæ singula commode non possent, & sufficere

γνοὺς δέ τινα τῶν συνόντων ἀκολαστοτέρως ἔχοντα πρὸς τὰ τοιαῦτα, εἰπέ μοι, ἔφη ὦ Ἀρίστιππε, εἰ δέοι σε παιδεύειν παραλαβόντα δύο τῶν νέων, τὸν μὲν, ὅπως ἱκανὸς ἔσται ἄρχειν, τὸν δ', ὅπως μὴ ἀντιποιήσεται ἀρχῆς, πῶς ἂν ἑκάτερον παιδεύοις; βούλει σκοπῶμεν, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς τροφῆς, ὥσπερ ἀπὸ τῶν στοιχείων; καὶ ὁ Ἀρίστιππος ἔφη, δοκεῖ γοῦν μοι ἡ τροφὴ ἀρχὴ εἶναι. οὐδὲ γὰρ ζώη γ' ἄν τις, εἰ μὴ τρέφοιτο οὐκ οὖν τὸ 2
μὲν βούλεσθαι σίτου ἅπτεσθαι, ὅταν ὥρα ἥκη, ἀμφοτέροις εἰκὸς παραγίγνεσθαι; εἰκὸς γὰρ, ἔφη. τὸ οὖν προαιρεῖσθαι τὸ κατεπεῖγον μᾶλλον πράττειν ἢ τῇ γαστρὶ χαρίζεσθαι, πότερον ἂν αὐτῶν ἐθίζοιμεν; τὸν εἰς τὸ ἄρχειν, ἔφη, νὴ δία παιδευόμενον, ὅπως μὴ τὰ τῆς πόλεως ἄπρακτα γίγνηται παρὰ τὴν ἐκείνου ἀρχήν. οὐκοῦν, ἔφη, καὶ ὅταν πιεῖν βούλωνται, τὸ δύνασθαι διψῶντα ἀνέχεσθαι τῷ αὐτῷ προσθετέον; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. τὸ δὲ ὕπνου ἐγκρατῆ εἶναι, ὥστε δύνασθαι 3
καὶ ὀψὲ κοιμηθῆναι, καὶ πρῲ ἀναστῆναι, καὶ ἀγρυπνῆ-

cere, quod proximum verbo locum occupat, ei accommodatum verbum esse Vt e Latinis, quoniam Græca Stephanus attulit, unum exemplum afferam, Cic. de N.D. II. 64. extr. dicit: *Nec vero supra terram, sed etiam in intimis ejus tenebris plurimarum rerum latet utilitas.* Eadem est horum Genitivorum ratio, ut præclare videre Henr. Stephanus & Portus, quorum neutrum miror observasse, §. 7. ἐγκρατεῖς τούτων ἁπάντων dici non solum, qui in cibo, potu, Venere, somno continentes sunt, sed etiam, qui labores §. 3 frigus & æstum §. 6. ferre possunt. Ceterum accuratius interposuisset Xenoph. καὶ καρτερίαν.

ἀγρυπνῆσαι, εἴτι δέοι, ποτέρῳ ἂν προσθείημεν; καὶ τοῦτο, ἔφη, τῷ αὐτῷ. τί δὲ, ἔφη, τὸ ἀφροδισίων ἐγκρατῆ εἶναι, ὥστε μὴ διὰ ταῦτα κωλύεσθαι πράττειν, εἴτι δέοι; καὶ τοῦτο, ἔφη, τῷ αὐτῷ. τί δέ; τὸ μὴ φεύγειν τοὺς πόνους, ἀλλὰ ἐθελοντὴν ὑπομένειν, ποτέρῳ ἂν προσθείημεν; καὶ τοῦτο, ἔφη, τῷ ἄρχειν παιδευομένῳ. τί δέ; τὸ μαθεῖν, εἴτι ἐπιτήδειόν ἐστι μάθημα πρὸς τὸ κρατεῖν τῶν ἀντιπάλων, ποτέρῳ ἂν προσεῖναι μᾶλλον πρέποι; πολὺ νὴ Δί', ἔφη, τῷ ἄρχειν παιδευομένῳ. καὶ γὰρ καὶ τῶν ἄλλων οὐδὲν ὄφελος
4 ἄνευ τῶν τοιούτων μαθημάτων. οὐκοῦν ὁ οὕτω πεπαιδευμένος ἧττον ἂν δοκεῖ σοι ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων, ἢ τὰ λοιπὰ ζῶα ἁλίσκεσθαι; τούτων γὰρ δήπου τὰ μὲν γαστρὶ δελεαζόμενα, καὶ μάλα ἔνια δυσωπούμενα, ὅμως τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ φαγεῖν ἀγόμενα πρὸς τὸ δέλεαρ, ἁλίσκεται· τὰ δὲ ποτῷ ἐνεδρεύεται. πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. οὐκοῦν καὶ ἄλλα ὑπὸ λαγνείας, οἷον οἵτε ὄρτυγες καὶ οἱ πέρδικες πρὸς τὴν τῆς θηλείας φωνὴν τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ τῇ ἐλπίδι τῶν ἀφροδισίων
5 φερόμενοι, καὶ ἐξιστάμενοι τοῦ τὰ δεινὰ ἀναλογίζεσθαι, τοῖς θηράτροις ἐμπίπτουσι; συνέφη καὶ ταῦτα. οὐκ οὖν δοκεῖ σοι, αἰσχρὸν εἶναι ἀνθρώπῳ, ταὐτὰ πάσχειν τοῖς ἀφρονεστάτοις b) τῶν θηρίων;

b) τὸ αὐτό τινι πάσχειν eleganti Græcismo dicitur, *cum idem plane quod alter patimur*, αὐτός τινι, *qui alteri simillimus est, & ab eo nil differt.* Sic ap. Lucian. in Tyrannicida: κατὰ τὸν αὐτὸν τούτῳ τρόπον εὖ πεποιηκότα τὴν πόλιν, qui eadem plane ratione de civitate bene meritus est. Latini hoc genus dicendi sæpissime imitati sunt, ut

ρίων; ὥσπερ οἱ μοιχοὶ εἰσέρχονται εἰς τὰς εἱρκτάς,
εἰδότες ὅτι κίνδυνος τῷ μοιχεύοντι, ἅ, τε ὁ νόμος
ἀπειλεῖ, παθεῖν, καὶ ἐνεδρευθῆναι, καὶ ληφθέν-
τα ὑβρισθῆναι· c) καὶ τηλικούτων μὲν ἐπικειμέ-
νων τῷ μοιχεύοντι κακῶν τε καὶ αἰσχρῶν, ὄν-
των δὲ πολλῶν τῶν ἀπολυσόντων τῆς τῶν ἀφρο-
δισίων ἐπιθυμίας, ἐλαύνεται ὅμως εἰς τὰ ἐπι-
κίνδυνα φέρεσθαι, ἆρ᾽ οὐκ ἤδη τοῦτο παντάπασι
κακοδαιμονῶντός ἐστι; ἔμοι γε δοκεῖ, ἔφη. τὸ 6
δὲ εἶναι μὲν τὰς ἀναγκαιοτάτας πλείστας πρά-
ξεις τοῖς ἀνθρώποις ἐν ὑπαίθρῳ (οἷον τάς τε
πολεμικὰς καὶ γεωργικὰς καὶ τῶν ἄλλων οὐ τὰς
ἐλαχίστας,) τοὺς δὲ πολλοὺς ἀγυμνάστως ἔχειν
πρός τε ψύχη καὶ πρὸς θάλπη, οὐ δοκεῖ σοι
πολλὴ ἀμέλεια εἶναι; συνέφη καὶ τοῦτο. οὐκοῦν
δοκεῖ σοι τὸν μέλλοντα ἄρχειν ἀσκεῖν δεῖν καὶ
ταῦτα εὐπετῶς φέρειν; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. οὐκ 7
οὖν εἰ τοὺς ἐγκρατεῖς τούτων ἁπάντων εἰς τοὺς ἀρ-
χικοὺς τάττομεν, τοὺς ἀδυνάτους ταῦτα ποιεῖν
εἰς τοὺς μηδ᾽ ἀντιποιησαμένους d) τοῦ ἄρχειν τά-
ξομεν; συνέφη καὶ τοῦτο. τί οὖν ἐπειδὴ καὶ τού-
των ἑκατέρου τοῦ φύλου τὴν τάξιν οἶσθα, ἤδη ποτ᾽
ἐπισκέψω εἰς ποτέραν τῶν τάξεων τούτων σαυ-
τὸν

ut Heinsius ad Ovidium passim, multique alii demonstrarunt, quos laudant Cel. Drakenb. ad Sil. XV. 400. & Cortius ad Sallust. Catil. c. 20.

c) De adulterorum deprehensorum pœnis ignominiosis, tamquam παρατιλμῷ, ῥαφανιδώσει, multa apud Poetas, inprimis Aristophanem & ejus Interpretes.

d) Leunclavius malebat: ἀντιποιησομένους. non male. Sic supra §. 1. non ἀντεποιήσατο sed ἀντιποιήσεται dixit, & in hoc genere semper futuro utitur Xenophon.

τὸν δικαίως ἂν τάττοις; ἔγωγ', ἔφη ὁ Ἀρίστιπ-
πος, καὶ οὐδαμῶς γε τάττω ἐμαυτὸν εἰς τὴν τῶν
8 ἄρχειν βουλομένων τάξιν. καὶ γὰρ πάνυ μοι
δοκεῖ ἄφρονος ἀνθρώπου εἶναι τὸ, μεγάλου ἔργου
ὄντος τοῦ ἑαυτῷ τὰ δέοντα παρασκευάζειν, μὴ
ἀρκεῖν τοῦτο e), ἀλλὰ προσαναθέσθαι τὸ καὶ τοῖς
ἄλλοις πολίταις, ὧν δέονται, πορίζειν. καὶ ἑαυ-
τῷ μὲν πολλὰ, ὧν βούλεται, ἐλλείπειν, τῆς δὲ
πόλεως προεστῶτα, ἐὰν μὴ πάντα, ὅσα ἡ πό-
λις βούλεται, καταπράττῃ, τούτου δίκην ὑπέ-
9 χειν· τοῦτο πῶς οὐ πολλὴ ἀφροσύνη ἐστί; καὶ
γὰρ ἀξιοῦσιν αἱ πόλεις τοῖς ἄρχουσιν, ὥσπερ
ἐγὼ τοῖς οἰκέταις, χρῆσθαι. ἐγώ τε γὰρ
ἀξιῶ τοὺς θεράποντας ἐμοὶ μὲν ἄφθονα
τὰ ἐπιτήδεια παρασκευάζειν, αὐτοὺς δὲ μη-
δενὸς τούτων ἅπτεσθαι· αἵ τε πόλεις οἴονται
χρῆναι τοὺς ἄρχοντας ἑαυταῖς μὲν ὡς πλεῖστα
ἀγαθὰ πορίζειν, αὐτοὺς δὲ πάντων τούτων ἀπέ-
χεσθαι. ἐγὼ οὖν τοὺς μὲν βουλομένους πολλὰ πρά-
γματα ἔχειν αὐτοῖς τε, καὶ ἄλλοις παρέχειν,
οὕτως ἂν παιδεύσας εἰς τοὺς ἀρχικοὺς καταστή-
σαιμι. ἐμαυτὸν τοίνυν τάττω εἰς τοὺς βουλομένους
ἧ

e) Docti editores malunt τούτῳ. male. nam non dicimus ἀρκεῖν τινὶ, *contentum eſſe re aliqua*, ſed ἀρκεῖσθαί τινι. Locus eſt ſanus. Intellige: αὐτῷ. μὴ ἀρκεῖν αὐτῷ τοῦτο, &c. *non ei hoc ſufficere, ſed ipſum ſibi adjicere aliquid ad difficultatem operis.* Eſt autem huius pronominis ellipſis uſitata non Græcis modo & optimis quidem ſcriptoribus, v. c Thucydidi, ſed etiam Latinis, quod facile exemplis probaremus, ſi ea jam conquaerere vacaret. cap. ult. §. 1. οὕτως ἀνακομίσῃ, int. αὐτόν.

ἡ f) ῥᾷστά τε καὶ ἥδιστα βιοτεύειν καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη, 10
βούλει οὖν καὶ τοῦτο σκεψώμεθα, πότεροι g) ζῶσιν
ἥδιον, οἱ ἄρχοντες ἢ ἀρχόμενοι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
πρῶτον μὲν τοίνυν τῶν ἐθνῶν, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν,
ἐν μὲν τῇ Ἀσίᾳ, Πέρσαι μὲν ἄρχουσιν, ἄρχονται
δὲ Σύροι, καὶ Φρύγες, καὶ Λυδοί ἐν δὲ τῇ Εὐρώ-
πῃ, Σκύθαι μὲν ἄρχουσι, Μαιῶται δὲ ἄρχονται.
ἐν δὲ τῇ Λυβίῃ, Καρχηδόνιοι μὲν ἄρχουσι, Λίβυες
δὲ ἄρχονται. τούτων οὖν ποτέρους ἥδιον οἴει ζῆν;
ἢ τῶν ἑλλήνων, ἐν οἷς καὶ αὐτὸς εἶ, πότεροί σοι
δοκοῦσιν ἥδιον, οἱ κρατοῦντες ἢ οἱ κρατούμενοι, ζῆν;
ἀλλ᾽ ἐγώ τοι, ἔφη ὁ Ἀρίστιππος, οὐδὲ εἰς τὴν δου- 11
λείαν αὖ ἐμαυτὸν τάττω· ἀλλ᾽ εἶναι h) τις μοὶ
δοκεῖ μέση τούτων ὁδὸς, ἣν πειρῶμαι βαδίζειν,
οὔτε δι᾽ ἀρχῆς, οὔτε διὰ δουλείας, ἀλλὰ δι᾽ ἐλευ-
θερίας, ἥπερ μάλιστα πρὸς εὐδαιμονίαν ἄγει.
ἀλλ᾽ εἰ μέν τοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὥσπερ οὔτε δι᾽ 12
ἀρχῆς, οὔτε διὰ δουλείας ἡ ὁδὸς αὕτη φέρει, οὕτω
μηδὲ δι᾽ ἀνθρώπων, ἴσως ἄν τι λέγοις· εἰ μέν
τοι

f) Sunt, qui malunt ὡς, ignoratione Græci sermonis. Nam ἡ eleganter superlativis jungitur pro ὡς. Exempla Stephanus suppeditabit in Thesauro.

g) al. πότερον, mihi πότεροι h. l. melius placet. Sic est etiam paullo post.

h) e Leunclavii conjectura εἶναι pro ἵνα reposuimus. Nam etsi habet ἵνα sensum, cum sæpe notet *ubi*, tamen verba, ἣν πειρῶμαι βαδίζειν, faciunt, ut mihi nullum dubium sit, quin legendum: εἶναι Nam Xenophonte profecto non est dignum; ἀλλ᾽ ἐμαυτὸν τάττω, ἵνα τις μοὶ δοκῇ μέση τούτων ὁδὸς, ἣν πειρῶμαι βαδίζειν. Est enim manifesta minimeque Attica ταυτολογία.

τοι ἐν ἀνθρώποις ὢν, μήτε ἄρχειν ἀξιώσῃς,
μήτε ἄρχεσθαι, μήτε τοὺς ἄρχοντας ἑκὼν
θεραπεύσῃς, οἶμαι σε ὁρᾷν, ὡς ἐπίστανται οἱ
κρείττονες τοὺς ἥττονας, καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ
13 κλαίοντας καθιστάντες, δούλοις χρῆσθαι. ἢ
λανθάνουσί σε οἱ, ἄλλων σπειράντων καὶ φυτευ-
σάντων, τόν τε σῖτον τέμνοντες καὶ δενδροκοποῦν-
τες, καὶ πάντα τρόπον πολιορκοῦντες τοὺς ἥττο-
νας καὶ μὴ θέλοντας θεραπεύειν, ἕως ἂν πείσω-
σιν ἑλέσθαι δουλεύειν ἀντὶ τοῦ πολεμεῖν τοῖς κρείτ-
τοσι; καὶ ἰδίᾳ αὖ οἱ ἀνδρεῖοι καὶ δυνατοὶ τοὺς
ἀνάνδρους καὶ ἀδυνάτους οὐκ οἶσθα ὅτι καταδου-
λωσάμενοι καρποῦνται; ἀλλ᾽ ἐγώ τοι, ἔφη, ἵνα
μὴ πάσχω ταῦτα, οὐδ᾽ εἰς πολιτείαν ἐμαυτὸν
14 κατακλείω, ἀλλὰ ξένος πανταχοῦ εἰμι. καὶ ὁ
Σωκράτης ἔφη, τοῦτο μέν τοι ἤδη λέγεις δεινὸν
πάλαισμα. i) τοὺς γὰρ ξένους, ἐξ οὗ ὅ, τε Σίννις
καὶ ὁ Σκείρων καὶ ὁ Προκρούστης k) ἀπέθανον,
οὐδεὶς ἔτι ἀδικεῖ· ἀλλὰ νῦν οἱ μὲν πολιτευόμενοι
ἐν ταῖς πατρίσι, καὶ νόμους τίθενται, ἵνα μὴ ἀδι-
κῶνται· καὶ φίλους πρὸς τοῖς ἀναγκαίοις καλου-
μένοις ἄλλους κτῶνται βοηθοὺς, καὶ ταῖς πόλεσιν
ἐρύματα περιβάλλονται, καὶ ὅπλα κτῶνται, οἷς
ἀμύνονται τοὺς ἀδικοῦντας, καὶ πρὸς τούτοις ἄλ-
λους ἔξωθεν συμμάχους κατασκευάζονται. καὶ
οἱ μὲν πάντα ταῦτα κεκτημένοι, ὅμως ἀδικοῦνται·

σὺ

i) Πάλαισμα eleganter de callidis aſtutisque conſiliis dicitur. Hic autem εἰρωνικῶς capiendum. v. Victor. Var. Lect. II. 10.

k) Celebres latrones, de quibus vid. Ovid. Met. VII. 438. ſ.

σὺ δὲ οὐδὲν μὲν τούτων ἔχων, ἐν δὲ ταῖς ὁδοῖς, ἔνθα 15
πλεῖστοι ἀδικοῦνται, πολὺν χρόνον διατρίβων, εἰς
ὁποίαν δ' ἂν πόλιν ἀφίκῃ, τῶν πολιτῶν πάντα
ἥττων ὤν, καὶ τοιοῦτος, οἵοις μάλιστα ἐπιτιθεν-
ται οἱ βουλόμενοι ἀδικεῖν, ὅμως, διὰ τὸ ξένος εἶναι,
οὐκ ἂν οἴει ἀδικηθῆναι; ἢ διότι αἱ πόλεις σοι κη-
ρύττουσιν ἀσφάλειαν, καὶ προσιόντι καὶ ἀπιόν-
τι, θαῤῥεῖς; ἢ διότι καὶ δοῦλος ἂν οἴει τοιοῦτος
εἶναι, οἷος μηδενὶ δεσπότῃ λυσιτελεῖν; τίς γὰρ
ἂν ἐθέλοι ἄνθρωπον ἐν οἰκίᾳ ἔχειν, πονεῖν μὲν
μηδὲν ἐθέλοντα, τῇ δὲ πολυτελεστάτῃ διαίτῃ
χαίροντα; σκεψώμεθα δὲ καὶ τοῦτο, πῶς οἱ δε- 16
σπόται τοῖς τοιούτοις οἰκέταις χρῶνται. ἆρα οὐ
τὴν μὲν λαγνείαν αὐτῶν τῷ λιμῷ σωφρονίζουσι,
κλέπτειν δὲ κωλύουσιν ἀποκλείοντες, ὅθεν ἄν τι
λαβεῖν ᾖ, τοῦ δὲ δραπετεύειν δεσμοῖς ἀπείργουσι,
τὴν ἀργίαν δὲ πληγαῖς ἐξαναγκάζουσιν; ἢ σὺ
πῶς ποιεῖς, ὅταν τῶν οἰκετῶν τινὰ τοιοῦτον ὄντα
καταμανθάνῃς; κολάζω, ἔφη, πᾶσι κακοῖς, ἕως 17
ἂν δουλεύειν ἀναγκάσω. ἀλλὰ γὰρ, ὦ Σώκρατες,
οἱ εἰς τὴν βασιλικὴν τέχνην παιδευόμενοι, ἣν δο-
κεῖς μοι σὺ νομίζειν εὐδαιμονίαν εἶναι, τί διαφέ-
ρουσι τῶν ἐξ ἀνάγκης κακοπαθούντων, εἴγε πεινή-
σουσι, καὶ διψήσουσι, καὶ ῥιγώσουσι, καὶ ἀγρυπνή-
σουσι, καὶ τἄλλα πάντα μοχθήσουσιν ἑκόντες;
ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ οἶδ' ὅ,τι διαφέρει, τὸ αὐτὸ δέρ-
μα ἑκόντα ἢ ἄκοντα μαστιγοῦσθαι, ἢ ὅλως τὸ αὐ-
τὸ σῶμα πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἑκόντα ἢ ἄκοντα
πολιορκεῖσθαι. ἄλλογε ἢ ἀφροσύνη πρόσεστι τῷ
θέλοντι τὰ λυπηρὰ ὑπομένειν; τί δ', ὦ Ἀρίστιπ- 18
πε, ὁ Σωκράτης ἔφη, οὐ δοκεῖ σοι τῶν τοιούτων

διαφέρειν*) τὰ ἑκούσια τῶν ἀκουσίων, ᾗ ὁ μὲν ἑκὼν πεινῶν, φάγοι ἂν ὁπότε βούλοιτο, καὶ ὁ ἑκὼν διψῶν, πίοι, καὶ τἆλλ' ὡσαύτως· τῷ δ' ἐξ ἀνάγκης ταῦτα πάσχοντι οὐκ ἔξεστιν, ὁπότ' ἂν βούληται, παύεσθαι; ἔπειτα ὁ μὲν ἑκουσίως ταλαιπωρῶν, ἐπ' ἀγαθῇ ἐλπίδι φρονῶν εὐφραίνεται, οἷον οἱ τὰ θηρία θηρῶντες, ἐλπίδι τοῦ λήψεσθαι
19 ἡδέως μοχθοῦσι. καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα ἆθλα τῶν πόνων μικροῦ τινος ἄξιά ἐστι. τοὺς δὲ πονοῦντας, ἵνα φίλους ἀγαθοὺς κτήσωνται, ἢ ὅπως ἐχθροὺς χειρώσωνται, ἢ ἵνα δυνατοὶ γενόμενοι καὶ τοῖς σώμασι καὶ ταῖς ψυχαῖς, καὶ τὸν ἑαυτῶν οἶκον καλῶς οἰκῶσι, καὶ τοὺς φίλους εὖ ποιῶσι, καὶ τὴν πατρίδα εὐεργετῶσι, πῶς οὐκ οἴεσθαι ὡς χρὴ τούτους καὶ πονεῖν ἡδέως εἰς τὰ τοιαῦτα, καὶ ζῆν εὐφραινομένους, ἀγαμένους μὲν ἑαυτοὺς, ἐπαινουμέ-
20 νους δὲ καὶ ζηλουμένους ὑπὸ τῶν ἄλλων; ἔτι δὲ αἱ μὲν ῥᾳδιουργίαι καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἡδοναὶ l) οὔτε σώματι εὐεξίαν ἱκαναί εἰσιν ἐργάζεσθαι, ὥς φασιν οἱ γυμνασταὶ, οὔτε ψυχῇ ἐπιστήμην ἀξιόλογον οὐδεμίαν ἐμποιοῦσιν· αἱ δὲ διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι

*) Pro τῶν τοιούτων Leuncl. malebat: τῷ τοιούτῳ, & pro ᾗ Budæus, probante Stephano, εἰ. Welss putat τῶν τοιούτων esse pro ἐκ τ. τ. ut referatur ad δοκεῖ, non ad διαφέρειν, *non ex his tibi videtur* &c. sed nihil est, ad quod illud *ex his* referatur. Si quid libri juvarent, ac non nimis a vulgata lectione recederet conjectura, legerem: ταύτῃ. *hactenus differunt, quatenus* &c. H. Stephanus in thesauro laudat e Platone: ταύτῃ ἀνομοίως εἶχον. ᾗ autem quare sollicitetur, non video.

l) Voluptates quæ sine ullo labore percipiuntur, simulac placuerit, tamquam Venerea &c.

μέλειαν τῶν καλῶν τε κἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὥς φασὶν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. λέγει δέ που καὶ Ησίοδος. m)

Τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδόν ἐστιν ἑλέσθαι
Ῥηϊδίως· λείη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Αθάνατοι, μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει, χαλεπήπερ ἐοῦσα.

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ Επίχαρμος ἐν τῷδε·

\- - - - Τῶν πόνων
Πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγαθὰ θεοί. n)

Καὶ ἐν ἄλλῳ δὲ τόπῳ φησίν·

\- - - - Ω πονηρὲ σύ,
Μή μοι τὰ μαλακὰ μώμεο, o) μὴ τὰ σκλῆρ' ἔχῃς: 21

Καὶ Πρόδικος δὲ ὁ σοφὸς ἐν τῷ συγγράμματι τῷ περὶ τοῦ Ηρακλέους (ὅπερ δὴ καὶ πλείστοις ἐπιδείκνυται) ὡσαύτως περὶ τῆς ἀρετῆς ἀποφαίνεται,

m) Εργ. v. 287. sqq.

n) Leuncl. metri causa legit: ἀγαθ' οἱ Θεοί.

o) Steph. vult μώεο, *quære*. et placet. ζητεῖν & ἔχειν sæpe sibi respondent apud Græcos. Sive autem μώμεο legas sive μώεο, δισσυλλάβως pronunciandum est, ut χρυσέον ap. Callimach. H. in Dian. v. 111. & apud Homerum aliosque Poetas.

ται, ὧδέ πως λέγων, ὅσα ἐγὼ μέμνημαι. Φησὶ
γὰρ Ἡρακλέα, ἐπεὶ ἐκ παίδων εἰς ἥβην ὡρμᾶτο,
(ἐν ᾗ οἱ νέοι ἤδη αὐτοκράτορες γιγνόμενοι δηλοῦ-
σιν, εἴτε τὴν δι᾽ ἀρετῆς ὁδὸν p) τρέψονται ἐπὶ
τὸν βίον, εἴτε τὴν διὰ κακίας) ἐξελθόντα εἰς
ἡσυχίαν καθῆσθαι, ἀποροῦντα, ποτέραν τῶν ὁδῶν
22 τράπηται· q) καὶ φανῆναι αὐτῷ δύο γυναῖκας
προϊέναι μεγάλας, καὶ τὴν μὲν ἑτέραν εὐπρεπῆ
τε ἰδεῖν καὶ ἐλευθέριον, φύσει κεκοσμημένην τὸ μὲν
σῶμα καθαρότητι, τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ, τὸ δὲ σχῆ-
μα σωφροσύνῃ, ἐσθῆτι δὲ λευκῇ· τὴν δὲ ἑτέραν
τεθραμμένην μὲν εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἁπαλό-
τητα, κεκαλλωπισμένην δὲ τὸ μὲν χρῶμα, ὥστε
λευκοτέραν τε καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν
φαίνεσθαι, τὸ δὲ σχῆμα, ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν
τῆς φύσεως εἶναι, τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν ἀναπε-
πταμένα, ἐσθῆτα δὲ, ἐξ ἧς ἂν μάλιστα ὥρα δια-
λάμποι· κατασκοπεῖσθαι δὲ θαμὰ ἑαυτὴν, ἐπι-
σκοπεῖν δὲ, καὶ εἴτις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται· πολ-
λάκις δὲ καὶ εἰς τὸν ἑαυτῆς σκιὰν ἀποβλέπειν.
23 ὡς δ᾽ ἐγένοντο r) πλησιέστερον τοῦ Ἡρακλέους, τὴν
μὲν πρόσθεν ῥηθεῖσαν ἰέναι τὸν αὐτὸν τρόπον,
τὴν δὲ ἑτέραν, φθάσαι βουλομένην, προσδραμεῖν
τῷ Ἡρακλεῖ, καὶ εἰπεῖν· ὁρῶ σε, ὦ Ἡράκλεις,
ἀποροῦντα, ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπῃ. ἐὰν
οὖν

p) intell. κατὰ τὴν ὁδόν.

q) κατὰ ποτέραν τ. ὁ. τ. ἐπὶ τὸν βίον. v. §. 23. vel simpliciter: ἐπὶ ποτέραν τ. ο. τ. ut §. 23. ἐπὶ τὴν ἡ - - ὁδὸν ἄξω σε.

r) certissimam emendationem Leuncl. secutus scripsi: ἐγένοντο pro ἐγένετο; refertur enim ad utramque feminam, non voluptatem tantum.

ἢν ἐμὲ φίλην ποιήσῃς, ἐπὶ τὴν ἡδίστην τε καὶ ῥᾴ-
στην ὁδὸν ἄξω σε, καὶ τῶν μὲν τερπνῶν οὐδενὸς
ἄγευστος ἔσῃ, τῶν δὲ χαλεπῶν ἄπειρος διαβιώ- 24
σῃ. πρῶτον μὲν γὰρ οὐ πολέμων, οὐδὲ πραγμά-
των φροντιεῖς, ἀλλὰ σκοπούμενος διέσῃ s), τί ἂν
κεχαρισμένον ἢ σιτίον ἢ ποτὸν εὕροις· ἢ τί ἂν
ἰδὼν ἢ τί ἀκούσας τερφθείης, ἢ τίνων ὀσφραινό-
μενος ἢ ἁπτόμενος ἡσθείης; τίσι δὲ παιδικοῖς ὁμι-
λῶν μάλιστ᾽ ἂν εὐφρανθείης, καὶ πῶς ἂν μαλα-
κώτατα καθεύδοις, καὶ πῶς ἂν ἀπονώτατα
τούτων πάντων τυγχάνοις· ἐὰν δέ ποτε γένηταί 25
τις ὑποψία σπάνεως, ἀφ᾽ ὧν ἔσται ταῦτα, οὐ φό-
βος, μή σε ἀγάγω ἐπὶ τὸ, πονοῦντα καὶ ταλαι-
πωροῦντα τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ, ταῦτα πο-
ρίζεσθαι· ἀλλ᾽ οἷς ἂν οἱ ἄλλοι ἐργάζωνται, τού-
τοις σὺ χρήσῃ, οὐδενὸς ἀπεχόμενος, ὅθεν ἂν δυ-
νατὸν ᾖ τι κερδᾶναι. πανταχόθεν γὰρ ὠφελεῖ-
σθαι τοῖς ἐμοὶ ξυνοῦσιν ἐξουσίαν ἔγωγε παρέχω.
καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἀκούσας ταῦτα, ὦ γύναι, ἔφη, 26
ὄνομα δέ σοι τί ἐστιν; ἡ δὲ, οἱ μὲν ἐμοὶ φίλοι, ἔφη,
καλοῦσί με Εὐδαιμονίαν, οἱ δὲ μισοῦντές με, ὑπο-
κοριζόμενοι ὀνομάζουσί με Κακίαν. καὶ ἐν τούτῳ 27
ἡ ἑτέρα γυνὴ προσελθοῦσα εἶπεν· καὶ ἐγὼ ἥκω
πρός σε, ὦ Ἡράκλεις, εἰδυῖα τοὺς γεννήσαντάς σε,
καὶ τὴν φύσιν τὴν σὴν ἐν τῇ παιδείᾳ καταμα-
θοῦσα·

s) Steph. auctore Budæo, legi vult: δὴ ἔσῃ, propter insolentiam, procul dubio, verbi δίειμι. Sed non est hoc verbum contra ἀναλογίαν, & habet hoc loco eam vim, quam διατελῶ, διάγω, διαβιόω. Neque video, quam vim δὴ h. l. haberet, & quare hic poneretur, cum in ceteris membris non sit.

θοῦσα· ἐξ ὧν ἐλπίζω, εἰ τὴν πρὸς ἐμὲ ὁδὸν τρά-
ποιο, σφόδρ' ἄν σε τῶν καλῶν καὶ σεμνῶν ἐργά-
την ἀγαθὸν γενέσθαι, καὶ ἐμὲ ἔτι πολὺ ἐντιμο-
τέραν καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς διαπρεπεστέραν φανῆναι.
οὐκ ἐξαπατήσω δέ σε προοιμίοις ἡδονῆς, ἀλλ' ᾗπερ
οἱ θεοὶ διέθεσαν, τὰ ὄντα διηγήσομαι μετ' ἀλη-
28 θείας. τῶν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν οὐδὲν,
ἄνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας θεοὶ διδόασιν ἀνθρώ-
ποις. ἀλλ' εἴτε τοὺς θεοὺς ἵλεως εἶναι σοι βούλει,
θεραπευτέον τοὺς θεούς· εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλοις
ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργετητέον· εἴτε ὑπό
τινος πόλεως ἐπιθυμεῖς τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν
ὠφελητέον· εἴτε ὑπὸ τῆς ἑλλάδος πάσης ἀξιοῖς
ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι, τὴν ἑλλάδα πειρατέον
εὖ ποιεῖν· εἴτε τὴν γῆν φέρειν σοι βούλει καρποὺς
ἀφθόνους, τὴν γῆν θεραπευτέον· εἴτε ἀπὸ βο-
σκημάτων οἴει δεῖν πλουτίζεσθαι, τῶν βοσκημά-
των ἐπιμελητέον· εἴτε διὰ πολέμου ὁρμᾷς αὔξε-
σθαι, καὶ βούλει δύνασθαι τούς τε φίλους ἐλευθε-
ροῦν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς χειροῦσθαι, τὰς πολεμικὰς
τέχνας αὐτάς τε παρὰ τῶν ἐπισταμένων μαθη-
τέον, καὶ ὅπως αὐταῖς δεῖ χρῆσθαι ἀσκητέον· εἰ
δὲ καὶ τῷ σώματι βούλει δυνατὸς εἶναι, τῇ γνώ-
μῃ ὑπηρετεῖν ἐθιστέον τὸ σῶμα, καὶ γυμναστέον
29 σὺν πόνοις καὶ ἱδρῶτι. καὶ ἡ Κακία ὑπολαβοῦ-
σα εἶπεν, (ὥς φησι Πρόδικος) ἐννοεῖς, ὦ Ἡράκλεις,
ὡς χαλεπὴν καὶ μακρὰν ὁδὸν ἐπὶ τὰς εὐφροσύ-
νας ἡ γυνή σοι αὕτη διηγεῖται; ἐγὼ δὲ ῥαδίαν
καὶ βραχεῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἄξω σε.
30 καὶ ἡ Ἀρετὴ εἶπεν, ὦ τλῆμον, τί δὲ σὺ ἀγαθὸν
ἔχεις; ἢ τί ἡδὺ οἶσθα, μηδὲν τούτων ἕνεκα πράτ-

τειν ἐθέλουσα; ἥτις οὐδὲ τὴν τῶν ἡδέων ἐπιθυμίαν ἀναμένεις, ἀλλὰ πρὶν ἐπιθυμῆσαι, πάντων ἐμπίπλασαι· πρὶν μὲν πεινῆν, ἐσθίουσα, πρὶν δὲ διψῆν, πίνουσα· καὶ ἵνα μὲν ἡδέως φάγῃς, ὀψοποιοὺς μηχανωμένη· ἵνα δὲ ἡδέως πίνῃς, οἴνους τε πολυτελεῖς παρασκευάζῃ, καὶ τοῦ θέρους χιόνα περιθέουσα ζητεῖς· ἵνα δὲ καθυπνώσῃς ἡδέως, οὐ μόνον τὰς στρωμνὰς μαλακὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς κλίνας καὶ τὰ ὑπόβαθρα ταῖς κλίναις παρασκευάζεις. οὐ γὰρ διὰ τὸ πονεῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν, ὅ,τι ποιῇς, ὕπνου ἐπιθυμεῖς. τὰ δ᾽ ἀφροδίσια πρὸ τοῦ δεῖσθαι ἀναγκάζεις, πάντα μηχανωμένη, καὶ γυναιξὶ τοῖς ἀνδράσι χρωμένη· οὕτω γὰρ παιδεύεις τοὺς σαυτῆς φίλους, τῆς μὲν νυκτὸς ὑβρίζουσα, τῆς δὲ ἡμέρας τὸ χρησιμώτατον κατακοιμίζουσα. ἀθάνατος δὲ οὖσα, ἐκ θεῶν 31
μὲν ἀπέῤῥιψαι, ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἀτιμάζῃ. τοῦ δὲ πάντων ἡδίστου ἀκούσματος, ἐπαίνου ἑαυτῆς ἀνήκοος εἶ, καὶ τοῦ πάντων ἡδίστου θεάματος ἀθέατος. οὐδὲν γὰρ πώποτε σαυτῆς ἔργον καλὸν τεθέασαι. τίς δ᾽ ἄν σοι λεγούσῃ τι πιστεύσειε; τίς δ᾽ ἂν δεομένῃ τινὸς ἐπαρκέσειεν; ἢ τίς ἂν εὖ φρονῶν τοῦ σοῦ θιάσου τολμήσειεν εἶναι; οἱ νέοι μὲν ὄντες, τοῖς σώμασιν ἀδύνατοί εἰσι, πρεσβύτεροι δὲ γενόμενοι, ταῖς ψυχαῖς ἀνόητοι· ἀπόνως μὲν λιπαροὶ διὰ νεότητος τρεφόμενοι, ἐπιπόνως δὲ αὐχμηροὶ διὰ γήρως περῶντες· τοῖς μὲν πεπραγμένοις αἰσχυνόμενοι, τοῖς δὲ πραττομένοις βαρυνόμενοι· τὰ μὲν ἡδέα ἐν τῇ νεότητι διαδραμόντες, τὰ δὲ χαλεπὰ εἰς τὸ γῆρας ἀποθέμενοι. ἐγὼ δὲ σύνειμι μὲν θεοῖς, σύνειμι δὲ 32
ἀνθρώ-

ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς· ἔργον δὲ καλὸν οὔτε
θεῖον οὔτε ἀνθρώπινον χωρὶς ἐμοῦ γίγνεται. τι-
μῶμαι δὲ μάλιστα πάντων καὶ παρὰ θεοῖς καὶ
παρὰ ἀνθρώποις, οἷς προσήκει, ἀγαπητὴ μὲν
συνεργὸς τεχνίταις, πιστὴ δὲ φύλαξ οἴκων δε-
σπόταις, εὐμενὴς δὲ παραστάτις οἰκέταις, ἀγα-
θὴ δὲ συλλήπτρια τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων, βεβαία
δὲ τῶν ἐν πολέμῳ σύμμαχος ἔργων, ἀρίστη δὲ
33 φιλίας κοινωνός. ἔστι δὲ τοῖς μὲν ἐμοῖς φίλοις
ἡδεῖα μὲν καὶ ἀπράγμων σίτων καὶ ποτῶν ἀπό-
λαυσις· ἀνέχονται γὰρ ἕως ἂν ἐπιθυμήσωσιν
αὐτῶν. ὕπνος δὲ αὐτοῖς πάρεστιν ἡδίων ἢ τοῖς
ἀμόχθοις, καὶ οὔτε ἀπολιπόντες αὐτὸν ἄχθον-
ται, οὔτε διὰ τοῦτον μεθιᾶσι τὰ δέοντα πράττειν.
καὶ οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις
χαίρουσιν, οἱ δὲ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς
ἀγάλλονται· καὶ ἡδέως μὲν τῶν παλαιῶν πρά-
ξεων μέμνηνται, εὖ δὲ τὰς παρούσας ἥδονται
πράττοντες, δι' ἐμὲ φίλοι μὲν θεοῖς ὄντες, ἀγα-
πητοὶ δὲ φίλοις, τίμιοι δὲ πατρίσιν. ὅταν δ'
ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος, οὐ μετὰ λήθης ἄτι-
μοι κεῖνται, ἀλλὰ μετὰ μνήμης τὸν ἀεὶ χρόνον
ὑμνούμενοι θάλλουσι. τοιαῦτά σοι, ὦ παῖ τοκέων
ἀγαθῶν Ἡράκλεις, ἔξεστι διαπονησαμένῳ τὴν
34 μακαριστοτάτην εὐδαιμονίαν κεκτῆσθαι. οὕτω πως
διώκει Πρόδικος τὴν ὑπὸ ἀρετῆς Ἡρακλέους παί-
δευσιν. ἐκόσμησε μέν τοι τὰς γνώμας ἔτι μεγα-
λειοτέροις ῥήμασιν, ἢ ἐγὼ νῦν. σοὶ δ' οὖν ἄξιον,
ὦ Ἀρίστιππε, τούτων ἐνθυμουμένῳ πειρᾶσθαί τι,
καὶ τῶν εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον τοῦ βίου φροντί-
ζειν.

CAPVT

CAPUT II.

Lamproclem filium Matri iratum placat.

Αἰσθόμενος δέ ποτε Λαμπροκλέα τὸν πρεσβύ-
τατον υἱὸν ἑαυτοῦ πρὸς τὴν μητέρα χαλε-
παίνοντα, εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ παῖ, οἶσθά τινας ἀν-
θρώπους ἀχαρίστους καλουμένους; καὶ μάλα, ἔφη
ὁ νεανίσκος. καταμεμάθηκας οὖν τοὺς τί ποιοῦν-
τας τὸ ὄνομα τοῦτο ἀποκαλοῦσιν; ἔγωγ᾽, ἔφη.
τοὺς γὰρ εὖ παθόντας, ὅταν δυνάμενοι χάριν
ἀποδοῦναι, μὴ ἀποδῶσιν, ἀχαρίστους καλοῦσιν. οὐκ-
οῦν δοκοῦσί σοι ἐν τοῖς ἀδίκοις καταλογίζεσθαι τοὺς
ἀχαρίστους; ἔμοιγ᾽, ἔφη. ἤδη δέ ποτε ἐσκέψω, 2
εἰ ἄρα ὥσπερ τὸ ἀνδραποδίζεσθαι τοὺς μὲν φί-
λους ἄδικον εἶναι δοκεῖ, τοὺς δὲ πολεμίους, δίκαιον
εἶναι, καὶ τὸ ἀχαριστεῖν πρὸς μὲν τοὺς φίλους ἄδι-
κόν ἐστι, πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους, δίκαιον; καὶ μά-
λα, ἔφη· καὶ δοκεῖ μοι, ὑφ᾽ οὗ ἄν τις εὖ παθὼν,
εἴτε φίλου, εἴτε πολεμίου, μὴ πειρᾶται χάριν
ἀποδιδόναι, ἄδικος εἶναι. οὐκοῦν, εἴγ᾽ οὕτως ἔχει 3
τοῦτο, εἰλικρινής τις ἂν εἴη ἀδικία ἡ ἀχαριστία;
συνωμολόγει. οὐκοῦν ὅσῳ ἄν τις μείζω ἀγαθὰ
παθὼν, μὴ ἀποδιδῷ χάριν, τοσούτῳ ἀδικώτερος
ἂν εἴη; συνέφη καὶ τοῦτο. τίνας οὖν, ἔφη, ὑπὸ
τίνων εὕροιμεν ἂν μείζονα εὐεργετημένους ἢ παῖ-
δας ἀπὸ γονέων; οὓς οἱ γονεῖς ἐκ μὲν οὐκ ὄντων
ἐποίησαν εἶναι, τοσαῦτα δὲ καλὰ ἰδεῖν καὶ το-
σούτων ἀγαθῶν μετασχεῖν, ὅσα οἱ θεοὶ παρέ-
χουσι τοῖς ἀνθρώποις· ἃ δὴ καὶ οὕτως ἡμῖν δοκεῖ
παν-

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/83 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

παντὸς ἄξια εἶναι, ὥστε πάντες τὸ καταλιπεῖν
αὐτὰ πάντων μάλιστα φεύγομεν. καὶ αἱ πόλεις
ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασι ζημίαν θάνατον πε-
ποιήκασιν, ὡς οὐκ ἂν μείζονος κακοῦ φόβῳ τὴν
4 ἀδικίαν παύσοντες. †) καὶ μὲν οὐ τῶν γε ἀφροδι-
σίων ἕνεκα παιδοποιεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους ὑπο-
λαμβάνοις. ἐπεὶ τούτου γε τῶν ἀπολυσόντων a)
μεσταὶ μὲν αἱ ὁδοί, μεσταὶ δὲ τὰ οἰκήματα. φανε-
ροὶ δ' ἐσμὲν καὶ σκοπούμενοι ἐξ ὁποίων ἂν γυναι-
κῶν βέλτιστα ἡμῖν τέκνα γένοιτο, αἷς συνελθόν-
5 τες τεκνοποιούμεθα. καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ τήν τε συν-
τεκνοποιήσουσαν ἑαυτῷ τρέφει, καὶ τοῖς μέλλου-
σιν ἔσεσθαι παισὶ προπαρασκευάζει πάντα, ὅσα
ἂν οἴηται συνοίσειν αὐτοῖς πρὸς τὸν βίον, καὶ
ταῦτα ὡς ἂν δύνηται πλεῖστα. ἡ δὲ γυνὴ ὑπο-
δεξαμένη τε φέρει τὸ φορτίον τοῦτο, βαρυνομένη
τε καὶ κινδυνεύουσα περὶ τοῦ βίου, καὶ μεταδιδοῦ-
σα τῆς τροφῆς, ἧ καὶ αὐτὴ τρέφεται, καὶ σὺν
πολλῷ πόνῳ διενέγκασα καὶ τεκοῦσα, τρέφει τε
καὶ ἐπιμελεῖται, οὔτε προπεπονθυῖα οὐδὲν ἀγα-
θὸν, οὔτε γιγνῶσκον τὸ βρέφος,*) ὑφ' ὅτου εὖ πά-
σχει, οὐδὲ σημαίνειν δυνάμενον, ὅτου δεῖται· ἀλλ'
αὐτὴ

†) Pro παύσουσαι, per Synesin. Nam αἱ πόλεις h. l. sunt cives, aut quicumque in Rebuspubl legum ferendarum potestatem habent. cf. ad c 7 not g)

a) τούτου, intell. τοῦ ἐπιθυμεῖν τῶν ἀφροδισίων, τοῦ ὁρμᾶν ἐπὶ τὰ ἀφροδ. aut simile quid. conf. L. I. c.2. not. b. Sensus est: Non profecto Venereæ voluptatis causa liberos suscipiunt homines; nam libidinis quidem remediis abundant viæ, in quibus scilicet se prostituunt meretrices, & lupanaria. Attice οἴκημα dicitur pro πορνεῖον. v. Perizon. & Abr. Gronov. ad Aelian. V. H. VI. 1.

*) Nominat. consequentiæ.

αὕτη στοχαζομένη τά τε συμφέροντα καὶ κεχα-
ρισμένα πειρᾶται ἐκπληροῦν, καὶ τρέφει πολὺν
χρόνον, καὶ ἡμέρας καὶ νύκτας ὑπομένουσα πονεῖν,
οὐκ εἰδυῖα, τίνα b) τούτων χάριν ἀπολήψεται·
καὶ οὐκ ἀρκεῖ θρέψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὰν 6
δόξωσιν ἱκανοὶ εἶναι οἱ παῖδες μανθάνειν τι, ἃ
μὲν ἂν αὐτοὶ ἔχωσιν οἱ γονεῖς ἀγαθὰ πρὸς τὸν
βίον, διδάσκουσιν· ἃ δ' ἂν οἴωνται ἄλλον ἱκανώ-
τερον εἶναι διδάξαι, πέμπουσι πρὸς τοῦτον δα-
πανῶντες, καὶ ἐπιμελοῦνται, πάντα ποιοῦντες,
ὅπως οἱ παῖδες αὐτοῖς γένωνται ὡς δυνατὸν βέλ-
τιστοι. πρὸς ταῦτα ὁ νεανίσκος ἔφη, ἀλλά τοι 7
εἰ ταῦτα πάντα πεποίηκε καὶ ἄλλα τούτων πολ-
λαπλάσια, οὐδεὶς ἂν δύναιτο αὐτῆς ἀνασχέσθαι
τὴν χαλεπότητα. καὶ ὁ Σωκράτης, πότερα δὲ
οἴει, ἔφη, θηρίου ἀγριότητα δυσφορωτέραν εἶναι
ἢ μητρός; ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη, τῆς μητρὸς τῆς-
γε τοιαύτης. c) ἤδη πώποτε οὖν ἢ δακοῦσα
κακόν τί σοι ἔδωκεν, ἢ λακτίσασα, οἷα ὑπὸ
θηρίων ἤδη πολλοὶ ἔπαθον. ἀλλὰ νὴ δία, ἔφη, 8
λέγει, ἃ οὐκ ἄν τις ἐπὶ τῷ βίῳ παντὶ βούλοιτο
ἀκοῦσαι. σὺ δὲ πόσα, ἔφη ὁ Σωκράτης, οἴει ταύ-
τῃ δυσάνεκτα καὶ τῇ φωνῇ καὶ τοῖς ἔργοις ἐκ
παιδίου δυσκολαίνων καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς πρά-
γματα παρασχεῖν, πόσα δὲ λυπῆσαι κάμνων;
ἀλλ' οὐδεπώποτε αὐτήν, ἔφη, οὔτ' εἶπα, οὔτ' ἐποίησα 9
οὐδέν, ἐφ' ᾧ ᾐσχύνθη. τί δ' οἴει, ἔφη, χαλεπώτερον
εἶναί σοι ἀκούειν, ὧν αὐτὴ λέγει, ἢ τοῖς ὑποκρι-
ταῖς,

b) Stobæus: εἴ τινα.

c) γε h. l. non abundat: *matris, quæ quidem hujusce-modi sit.* vid. ad L. I. c. 5. not. c)

ταῖς, ὅταν ἐν ταῖς τραγῳδίαις ἀλλήλους τὰ ἔσχατα
λέγωσιν; ἀλλ᾽ οἶμαι, ἐπειδὴ οὐκ οἴονται τῶν λεγόν-
των οὔτε τὸν ἐλέγχοντα ἐλέγχειν, ἵνα ζημιώσῃ,
οὔτε τὸν ἀπειλοῦντα ἀπειλεῖν, ἵνα κακόν τι ποιήσῃ,
ῥᾳδίως φέρουσι· σὺ δ᾽ εὖ εἰδὼς, ὅτι, ἃ λέγει σοι d)
ἡ μήτηρ, οὐ μόνον οὐδὲν κακὸν νοοῦσα λέγει, ἀλλὰ
καὶ βουλομένη σοι ἀγαθὰ εἶναι, ὅσα οὐδενὶ ἄλλῳ,
χαλεπαίνεις. ἢ νομίζεις κακόνουν τὴν μητέρα σοι
10 εἶναι; οὐ δῆτα, ἔφη, τοῦτό γε οὐκ οἴομαι. καὶ ὁ
Σωκράτης, οὐκοῦν, ἔφη, ταύτην, εὔνουν τέ σοι οὖσαν,
καὶ ἐπιμελομένην, ὡς μάλιστα δύναται, κάμνοντος,
ὅπως ὑγιαίνῃς τε καὶ ὅπως τῶν ἐπιτηδείων μη-
δενὸς ἐνδεὴς ἔσῃ, καὶ πρὸς τούτοις, πολλὰ τοῖς
θεοῖς εὐχομένην ἀγαθὰ ὑπὲρ σοῦ, καὶ εὐχὰς
ἀποδιδοῦσαν, χαλεπὴν εἶναι φής; ἐγὼ μὲν οἶμαι,
εἰ τοιαύτην μὴ δύνασαι φέρειν μητέρα, τἀγα-
11 θά σε οὐ δύνασθαι φέρειν. εἰπὲ δέ μοι, ἔφη, πό-
τερον ἄλλον τινὰ οἴει δεῖν θεραπεύειν; ἢ παρε-
σκεύασαι μηδενὶ ἀνθρώπων πειρᾶσθαι ἀρέσκειν,
μηδ᾽ ἕπεσθαι, μήτε πείθεσθαι, μήτε στρατηγῷ,
μήτε ἄλλῳ ἄρχοντι; ναὶ μὰ δία ἐγώ γε, ἔφη. e)
12 οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τῷ γείτονι βούλει
σὺ f) ἀρέσκειν, ἵνα σοι καὶ πῦρ ἐναύῃ, ὅταν
τούτου δέῃ, καὶ ἀγαθοῦ τέ σοι γίγνηταί συλλή-
πτωρ,

d) Recepi lectionem Stobæi, quæ & Stephano placebat. Nam vulgata lectio ὅ,τι λέγει vitiosa est, ut diu viderunt docti. Idem placuit Cl. Welss.

e) In hujusmodi responsionibus, quæ ad duo contraria membra referuntur, semper ἀπὸ κοινοῦ verbum melioris membri repetendum est, ut hic: οἶμαι δεῖν θεραπεύειν.

f) Stobæus: βουλήσῃ.

πλωρ, καὶ, ἄν τι σφαλλόμενος τύχης, ἐυνοϊκῶς ἐγγύθεν βοηθῇ σοι; ἔγωγ᾽ ἔφη. τί δέ; συνοδοιπόρον ἢ σύμπλουν, ἢ ἔι τῳ ἄλλῳ g) ἐντυγχάνοις, οὐδὲν ἄν σοι διαφέροι φίλον ἢ ἐχθρὸν γενέσθαι, ἢ καὶ τῆς παρὰ τούτων ἐυνοίας οἴει δεῖν ἐπιμελεῖσθαι; ἔγωγ᾽, ἔφη. εἶτα τούτων μὲν ἐπιμελεῖσθαι 13 παρεσκεύασαι, τὴν δὲ μητέρα τὴν πάντων μάλιστά σε φιλοῦσαν οὐκ οἴει δεῖν θεραπεύειν; οὐκ οἶσθα, ὅτι καὶ ἡ πόλις ἄλλης μὲν ἀχαριστίας οὐδεμιᾶς ἐπιμελεῖται, οὐδὲ δικάζει, ἀλλὰ περιορᾷ τοὺς εὖ πεπονθότας χάριν οὐκ ἀποδιδόντας· ἐὰν δέ τις γονέας μὴ θεραπεύῃ, τούτῳ δίκην τε ἐπιτίθησι, καὶ ἀποδοκιμάζουσα οὐκ ἐᾷ ἄρχειν τοῦτον, ὡς οὔτε ἂν τὰ ἱερὰ ἐυσεβῶς θυόμενα ὑπὲρ τῆς πόλεως, τούτου θύοντος, οὔτε ἄλλο καλῶς καὶ δικαίως οὐδὲν ἂν τούτου πράξαντος; h) καὶ νὴ Δία ἐάν

g) Caselius & Welss male: τῷ. Nihil hic articulo opus. Sic § 13. iidem male: τὴν μητέρα τῶν πάντων pro τὴν μητέρα τὴν πάντων.

h) Observent hic tirones, primo accusativos consequentiæ: οὔτε ἂν τὰ ἱερὰ ἐυσεβῶς θυόμενα; deinde iis jungi statim genitivos: οὔτε ἄλλο - - - τούτου πράξαντος. Sic ap. Thucyd. IV. 10. genitivi & dativi iunguntur: τοῦ τε γὰρ χωρίου τὸ δυσέμβατον ἡμέτερον νομίζω, ὅ, μενόντων ἡμῶν, σύμμαχον γίγνεται. ὑποχωρήσασι δὲ &c. Alia exempla e Pausania suggeret Sylburgius ad Pausan. p. 931. Ceterum distinctio ponenda est post πόλεως aut θυόμενα, quæ in vulgatis non est. Leunclavius tamen ita interpretatus est, quasi post θυόμενα interpunxisset. Cel. Gesnerus autem ἐυσεβῶς refert ad θύοντος. Sed mihi ista σύγχυσις, cujus exempla scio apud bonos aucto-

ἐάν τις τῶν γονέων τελευτησάντων τοὺς τάφους
μὴ κοσμῇ i), καὶ τοῦτο ἐξετάζει ἡ πόλις ἐν ταῖς
14 τῶν ἀρχόντων δοκιμασίαις. k) σὺ οὖν, ὦ παῖ, ἂν
σωφρονῇς, τοὺς μὲν θεοὺς παραιτήσῃ συγγνώμο-
νάς σοι εἶναι, εἴ τι παρημέληκας τῆς μητρὸς, μή
σε καὶ οὗτοι νομίσαντες ἀχάριστον εἶναι, οὐκ ἐθέ-
λωσιν εὖ ποιεῖν· τοὺς δὲ ἀνθρώπους φυλάξῃ, μή
σε αἰσθόμενοι τῶν γονέων ἀμελοῦντα πάντες ἀτι-
μάσωσιν, εἶτα ἐν ἐρημίᾳ φίλων ἀναφανῇς. εἰ
γάρ σε ὑπολάβοιεν πρὸς τοὺς γονεῖς ἀχάριστον
εἶναι, οὐδεὶς ἂν νομίσειεν, εὖ σε ποιήσας χάριν
ἀπολήψεσθαι.

res occurrere v. Jens. Lect. Luc. p. 319. Sylburg l. c. p. 928. non placet. Verte: *Quod nec sacra rite fierent pro salute civitatis, si quidem hic faceret, nec hujusmodi homo ullam aliam rem recte & juste facere soleret.*

i) Hunc locum illustrat lepidum Epigramma Callimachi, quod adjiciemus:

Στήλην μητρυιῆς, μικρὰν λίθον, ἔστεφε κοῦρος
Ὡς βίον, ἠλλάχθαι καὶ τρόπον οἰόμενος.
Ἡ δὲ τάφῳ κλινθεῖσα κατέκτανε παῖδα πεσοῦσα.
Φεύγετε μητρυιῆς καὶ τάφον οἱ πρόγονοι.

vid. Brodæum ad hoc epigramma Anthol. L. I. c. 50.

k) Qui Archontes fieri volebant, iis cum in senatu, tum in foro, quædam quæstiones proponebantur, de eorum natalibus, vita & moribus, inter quas etiam erat hæc: utrum parentes & vivos & mortuos recte coluerint. Id examen in senatu dicebatur ἀνάκρισις, in foro δοκιμασία, auctore Polluce VIII. 9.

CAPVT

CAPUT III.

Fratres inimicitias exercentes placat.

Χαιρεφῶντα δέ ποτε καὶ Χαιρεκράτην, ἀδελ-
φὼ μὲν ὄντε ἀλλήλοιν, ἑαυτῷ δὲ γνωρίμω,
αἰσθόμενος διαφερομένω, ἰδὼν τὸν Χαιρεκράτην,
εἰπέ μοι ἔφη, ὦ Χαιρέκρατες, οὐ δήπου καὶ σὺ εἶ
τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, οἳ χρησιμώτερον a) νο-
μίζουσι χρήματα ἢ ἀδελφοὺς b), καὶ ταῦτα, τῶν
μὲν ἀφρόνων ὄντων, τοῦ δὲ φρονίμου· καὶ τῶν
μὲν, βοηθείας δεομένων, τοῦ δὲ βοηθεῖν δυναμέ-
νου· καὶ πρὸς τούτοις, τῶν μὲν, πλειόνων ὑπαρ-
χόντων, τοῦ δ', ἑνός. θαυμαστὸν δὲ καὶ τοῦτο, 2
εἴτις τοὺς μὲν ἀδελφοὺς ζημίαν ἡγεῖται, ὅτι οὐ καὶ
τὰ τῶν ἀδελφῶν κέκληται, τοὺς δὲ πολίτας οὐχ
ἡγεῖται ζημίαν, ὅτι οὐ καὶ τὰ τῶν πολιτῶν ἔχει,
ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν δύναται λογίζεσθαι, ὅτι κρεῖτ-
τον σὺν πολλοῖς οἰκοῦντα, ἀσφαλῶς ἀρκοῦντα
ἔχειν,

a) Intell. χρῆμα, ἔργον. vid. ad I. 3. b.

b) Per Synesin in h. v. pluralis vim singularis numeri habet & contra. Itaque & in sequentibus ἀδελφοὶ & ἀδελφὸς promiscue dicuntur, eodem sensu. Non ergo cum Stephano leges ἀδελφὸν pro ἀδελφοὺς, quam lectionem præter rem Doct. viri Welss & Gesnerus receperunt. Si omnes hujus generis locos in Xenophonte vellemus ad vulgarem dicendi rationem revocare, quot non mutandi essent? Sic §. 2. δύναται & ἀγνοοῦσι, quod frustra mutaveris, & c. 4. §. 7. φίλος πρὸς φίλους. amicus amici causa vel amici amicorum causa. Hic vero, quod maximum est, pluralis est de genere, singularis autem, qui sequitur, de uno Ch. fratre,

ἔχειν, ἢ μόνον διαιτώμενον τὰ τῶν πολιτῶν ἐπι-
κινδύνως πάντα κεκτῆσθαι. ἐπὶ δὲ τῶν ἀδελφῶν
3 τὸ αὐτὸ τοῦτο ἀγνοοῦσι. καὶ οἰκέτας μὲν οἱ δυνά-
μενοι ὠνοῦνται, ἵνα συνεργοὺς ἔχωσι, καὶ φίλους
κτῶνται, ὡς βοηθῶν δεόμενοι· τῶν δὲ ἀδελφῶν
ἀμελοῦσιν, ὥσπερ ἐκ πολιτῶν μὲν γιγνομένους
4 φίλους, ἐξ ἀδελφῶν δὲ οὐ γιγνομένους. c) καὶ μὴν
πρὸς φιλίαν μέγα μὲν ὑπάρχει τὸ ἐκ τῶν αὐτῶν
φῦναι, μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι· ἐπεὶ καὶ τοῖς
θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων.
πρὸς δὲ τούτοις καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τιμῶσί τε
μᾶλλον τοὺς συναδέλφους ὄντας τῶν ἀναδέλφων,
5 καὶ ἧττον τούτοις ἐπιτίθενται. καὶ ὁ Χαιρεκρά-
της εἶπεν, ἀλλ᾽ εἰ μέν, ὦ Σώκρατες, μὴ μέγα
εἴη τὸ διάφορον, ἴσως ἂν δέοι φέρειν τὸν ἀδελ-
φόν, καὶ μὴ μικρῶν ἕνεκα φεύγειν· (ἀγαθὸν
γάρ, ὥσπερ καὶ σὺ λέγεις, ἀδελφός, ὢν οἷον δεῖ)
ὁπότε μέν τοι παντὸς ἐνδέοι, καὶ πᾶν τὸ ἐναν-
τιώτατον εἴη, τί ἄν τις ἐπιχειροίη τοῖς ἀδυνά-
6 τοις; καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη, πότερα δέ, ὦ Χαι-
ρέκρατες, οὐδενὶ ἀρέσαι δύναται Χαιρεφῶν, ὥσπερ
οὐδέ σοι, ἢ ἔστιν, οἷς καὶ πάνυ ἀρέσκῃ; διὰ τοῦτο
γάρ τοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἄξιόν ἐστιν ἐμὲ μισεῖν
αὐτόν, ὅτι ἄλλοις μὲν ἀρέσκειν δύναται, ἐμοὶ
δέ, ὅπου ἂν παρῇ, πανταχοῦ καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ
7 ζημία μᾶλλον ἢ ὠφέλειά ἐστιν. ἆρ᾽ οὖν, ἔφη ὁ
Σωκράτης, ὥσπερ ἵππος τῷ ἀνεπιστήμονι μέν,
ἐγχειροῦντι δὲ χρῆσθαι ζημία ἐστίν, οὕτω καὶ ἀδελ-
φός, ὅταν τις αὐτῷ μὴ ἐπιστάμενος ἐγχειρῇ
8 χρῆσθαι, ζημία ἐστί; πῶς δ᾽ ἂν ἐγώ, ἔφη ὁ Χαι-
ρεκρά-

c) Accuſ. conſequentiæ.

ρεκράτης, ἀνεπιστήμων εἴην ἀδελφῷ χρῆσθαι,
ἐπιστάμενός γε καὶ εὖ λέγειν τὸν εὖ λέγοντα,
καὶ εὖ ποιεῖν τὸν εὖ ποιοῦντα; τὸν μέν τοι καὶ
λόγῳ καὶ ἔργῳ πειρώμενον ἐμὲ ἀνιᾶν, οὐκ ἂν
δυναίμην οὔτ' εὖ λέγειν, οὔτ' εὖ ποιεῖν, ἀλλ' οὐδὲ
πειράσομαι. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη, θαυμαστά 9
γε λέγεις, ὦ Χαιρέκρατες, εἰ κύνα μὲν, εἰ σοὶ ἦν
ἐπὶ προβάτοις ἐπιτήδειος, καὶ τοὺς μὲν ποιμένας
ἠσπάζετο, σοὶ δὲ προσιόντι ἐχαλέπαινεν, ἀμε-
λήσας ἂν τοῦ ὀργίζεσθαι, ἐπειρῶ εὖ ποιήσας
πραΰνειν αὐτόν· τὸν δὲ ἀδελφὸν φὴς μὲν μέγα
ἂν ἀγαθὸν εἶναι, ὄντα πρός σε οἷον δεῖ, ἐπίστα-
σθαι δὲ ὁμολογῶν καὶ εὖ ποιεῖν καὶ εὖ λέγειν, οὐκ
ἐπιχειρεῖς μηχανᾶσθαι, ὅπως σοι ὡς βέλτιστος
ᾖ; καὶ ὁ Χαιρεκράτης, δέδοικα, ἔφη, ὦ Σώκρα- 10
τες, μὴ οὐκ ἔχω ἐγὼ τοσαύτην σοφίαν, ὥστε Χαι-
ρεφῶντα ποιῆσαι πρὸς ἐμὲ οἷον δεῖ. καὶ μὴν
οὐδέν γε ποικίλον, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐδὲ καινὸν
δεῖ ἐπ' αὐτὸν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μηχανᾶσθαι· οἷς δὲ
καὶ σὺ ἐπίστασαι αὐτὸς, οἶμαι ἂν αὐτὸν ἁλόντα
περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαί σε. οὐκ ἂν φθάνοις, ἔφη, 11
λέγων, εἴ τι ᾔσθησαί με φίλτρον ἐπιστάμενον, ὃ
ἐγὼ εἰδὼς λέληθα ἐμαυτόν; λέγε δή μοι, ἔφη,
εἴ τινα τῶν γνωρίμων βούλοιο κατεργάσασθαι,
ὁπότε θύοι, καλεῖν σε ἐπὶ δεῖπνον, τί ἂν ποιοίης;
δῆλον ὅτι κατάρχοιμι ἂν τοῦ αὐτὸς, ὅτε θύοιμι,
καλεῖν ἐκεῖνον. εἰ δὲ βούλοιο τῶν φίλων τινὰ 12
προτρέψασθαι, ὁπότε ἀποδημοίης, ἐπιμελεῖσθαι
τῶν σῶν, τί ἂν ποιοίης; δηλονότι πρότερος ἂν
ἐγχειροίην ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἐκείνου, ὁπότε ἀπο-
δημοίη. εἰ δὲ βούλοιο ξένον ποιῆσαι ὑποδέχεσθαι 13

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/91 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

σεαυτὸν, ὁπότε ἔλθοις εἰς τὴν ἐκείνου d) τί ἂν
ποιοίης; δηλονότι καὶ τοῦτον πρότερος ὑποδεχοί-
μην ἄν, ὁπότε ἔλθοι Ἀθήναζε. καὶ εἴγε βουλοί-
μην αὐτὸν προθυμεῖσθαι διαπράττειν μοι ἐφ'
ἃ ἥκοιμι, δηλονότι καὶ τοῦτο δέοι ἂν πρότερον
14 αὐτὸν ἐκείνῳ ποιεῖν. πάντα ἄρα σύ γε τὰ ἐν
ἀνθρώποις φίλτρα ἐπιστάμενος πάλαι ἀπεκρύ-
πτου. ἢ ὀκνεῖς, ἔφη, ἄρξαι, μὴ αἰσχρὸς φανῇς,
ἐὰν πρότερος τὸν ἀδελφὸν εὖ ποιῇς; καὶ μὴν
πλείστου γε δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίνου ἄξιος εἶναι, ὃς ἂν
φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ
φίλους εὐεργετῶν. εἰ μὲν οὖν ἐδόκει μοι Χαιρεφῶν
ἡγεμονικώτερος εἶναι σοῦ πρὸς τὴν φύσιν ταύ-
την, e) ἐκεῖνον ἂν ἐπειρώμην πείθειν πρότερον
ἐγχειρεῖν, τῷ σε φίλον ποιεῖσθαι. νῦν δέ μοι σὺ
δοκεῖς ἡγούμενος μᾶλλον ἂν ἐξεργάσασθαι τοῦτο.
15 καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν, ἄτοπα λέγεις ὦ Σώ-
κρατες, καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ, ὅς γε κελεύεις
ἐμὲ νεώτερον ὄντα καθηγεῖσθαι· καί τοι τούτου
γε παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις τἀναντία νομίζεται,
τὸν πρεσβύτερον ἡγεῖσθαι παντὸς καὶ ἔργου καὶ
16 λόγου. πῶς, ἔφη ὁ Σωκράτης. οὐ γὰρ καὶ ὁδοῦ
παραχωρῆσαι τὸν νεώτερον πρεσβυτέρῳ συν-
τυγχάνοντι πανταχοῦ νομίζεται, καὶ οὐ f)
καθήμενον ὑπαναστῆναι, καὶ κοίτῃ μαλακῇ
τιμῆσαι, καὶ λόγων ὑπεῖξαι; ὦ ἀγαθὲ, μὴ
ὄκνει, ἔφη, ἀλλ' ἐγχείρει τὸν ἄνδρα κατα-
πραΰ-

d) Intell πόλιν.

e) Stobæus: φιλίαν.

f) οὐ non eſt apud Stobæum. et malebat deleri Stephanus, quod nil opus ſit interrogandi cauſa bis poni.

πραΰνειν· καὶ πάνυ ταχύ σοι ὑπακούσεται. οὐχ ὁρᾷς, ὡς φιλότιμός ἐστι καὶ ἐλευθέριος; τὰ μὲν γὰρ πονηρὰ ἀνθρώπια οὐκ ἂν ἄλλως μᾶλλον ἕλοις, ἢ εἰ διδοίης τι· τοὺς δὲ καλοὺς κἀγαθοὺς ἀνθρώπους προσφιλῶς χρώμενος μάλιστ᾽ ἂν
κατεργάσαιο. καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν, ἐὰν 17
οὖν ἐμοῦ ταῦτα ποιοῦντος ἐκεῖνος μηδὲν βελτίων γίγνηται; τί γὰρ ἄλλο, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἢ κινδυνεύσεις ἐπιδεῖξαι, σὺ μὲν χρηστός τε καὶ φιλάδελφος εἶναι, ἐκεῖνος g) δὲ φαῦλός τε καὶ οὐκ ἄξιος εὐεργεσίας; ἀλλ᾽ οὐδὲν οἶμαι τούτων ἔσεσθαι. νομίζω γὰρ αὐτὸν, ἐπειδὰν αἴσθηταί σε προκαλούμενον ἑαυτὸν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, πάνυ φιλονεικήσειν, ὅπως περιγένηταί σου λόγῳ καὶ
ἔργῳ εὖ ποιῶν. νῦν μὲν γὰρ οὕτως, ἔφη, διάκει- 18
σθε, ὥσπερ εἰ τὼ χεῖρε, ἃς ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ συλλαμβάνειν ἀλλήλαιν ἐποίησεν, ἀφεμένω τούτου τράποιντο πρὸς τὸ διακωλύειν ἀλλήλω· ἢ εἰ τὼ πόδε θείᾳ μοίρᾳ πεποιμένω πρὸς τὸ συνεργεῖν ἀλλήλοιν, ἀμελήσαντε τούτου ἐμποδίζοιεν ἀλλήλω. οὐκ ἂν πολλὴ ἀμαθία εἴη καὶ κακοδαιμονία, τοῖς ἐπ᾽ ὠφελείᾳ h) πεποιημένοις
ἐπὶ βλάβῃ χρῆσθαι; καὶ μὲν ἀδελφώ γε, ὡς 19
ἐμοὶ δοκεῖ, ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐπὶ μείζονι ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν, ἢ χεῖρέ τε, καὶ πόδε, καὶ ὀφθαλμὼ, καὶ τἆλλα, ὅσα ἀδελφὰ ἔφυσεν ἀνθρώποις. χεῖρες μὲν γὰρ, εἰ δέοι αὐτὰς τὰ πλέον ὀργυιᾶς διέχον-

g) Intell. κινδυνεύσει ἐπιδεῖξαι φαῦλός τε κ. ου. α. ε. εἶναι.

h) Stobæus ἀλλήλοιν ponit inter ἐπ᾽ ὠφελείᾳ & πεποιημένοις.

διέχοντα ἅμα ποιῆσαι οὐκ ἂν δύναιντο· πόδες δ' οὐδ' ἂν ἐπὶ τὰ ὀργυιὰν διέχοντα ἔλθοιεν ἅμα· ὀφθαλμοὶ δὲ, οἱ καὶ δοκοῦντες ἐπιπλεῖστον ἐξικνεῖσθαι, οὐδ' ἂν τῶν ἔτι ἐγγυτέρω ὄντων τὰ ἔμπροσθεν ἅμα καὶ τὰ ὄπισθεν ἰδεῖν δύναιντο· ἀδελφὼ δὲ φίλω ὄντε, καὶ πολὺ διεστῶτε, πράττετον ἅμα καὶ τὰ ἐπ' ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν.

CAPVT IV.

De cura amicorum.

Ἤκουσα δέ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου, ἐξ ὧν ἔμοιγε ἐδόκει μάλιστ' ἄν τις ὠφελεῖσθαι πρὸς φίλων κτῆσίν τε καὶ χρείαν. τοῦτο μὲν γὰρ δὴ πολλῶν, ἔφη, ἀκούειν, ὡς πάντων κτημάτων κράτιστον ἂν εἴη φίλος σαφὴς καὶ ἀγαθός. ἐπιμελουμένους δὲ παντὸς μᾶλλον ὁρᾶν,
2 ἔφη, τοὺς πολλοὺς ἢ φίλων κτήσεως. καὶ γὰρ οἰκίας, καὶ ἀγροὺς, καὶ ἀνδράποδα, καὶ βοσκήματα, καὶ σκεύη κτωμένους τε a) ἐπιμελῶς ὁρᾶν ἔφη, καὶ τὰ ὄντα σώζειν πειρωμένους· φίλον δὲ, ὃ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναί φασιν, ὁρᾶν, ἔφη, τοὺς πολλοὺς, οὔτε, ὅπως κτήσωνται b), φροντίζοντας, οὔτε,

a) Cum vulgatum καὶ post κτωμένους plane non habeat locum, facile recepi τε, quod in veteri editione, nescio qua, reperit Cel. Gesnerus.

b) Sic erat in Caseliana. In Wechel. & Angl. autem est κτήσονται. utrum præferas, manum haud verterim. nam utrumque recte dicitur, & fut. pr. & aor. pr. conjunctivus crebro in libris permutantur. v. Stephan. ad Thucyd. I. 55.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/94 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ἔτε, ὅπως οἷόν τε, ἑαυτοῖς σώζοντας· c) ἀλλὰ 3
καὶ καμνόντων φίλων τε καὶ οἰκετῶν, ὁρᾷν τινὰς,
ἔφη, τοῖς μὲν οἰκέταις καὶ ἰατρὲς εἰσάγοντας,
καὶ τἆλλα πρὸς ὑγιείαν ἐπιμελῶς παρασκευάζοντας, τῶν δὲ φίλων ὀλιγωρἕντας· ἀποθανόντων τε ἀμφοτέρων, ἐπὶ μὲν τοῖς οἰκέταις ἀχθομένες καὶ ζημίαν ἡγεμένες, ἐπὶ δὲ τοῖς φίλοις ἐδὲν οἰομένες ἐλαττἕσθαι· καὶ τῶν μὲν ἄλλων κτημάτων ἐδὲν ἐῶντας ἀθεράπευτον, ἐδ᾽ ἀνεπίσκεπτον, τῶν δὲ φίλων ἐπιμελείας δεομένων ἀμελἕντας. ἔτι δὲ πρὸς τέτοις ὁρᾷν, ἔφη, τὲς πολ- 4
λὲς τῶν μὲν ἄλλων κτημάτων, καὶ πάνυ πολλῶν αὐτοῖς ὄντων, τὸ πλῆθος εἰδότας, τῶν δὲ φίλων ὀλίγων ὄντων ἐ μόνον τὸ πλῆθος ἀγνοἕντας, ἀλλὰ καὶ τοῖς πυνθανομένοις τἕτο καταλέγειν ἐγχειρήσαντας, ὃς ἐν τοῖς φίλοις ἔθεσαν d), πάλιν

c) In hac lectione omnes, quas vidi, editiones consentiunt. Quæ si sana est, ut, dum meliora docebimur, statuemus, ita, ut nos fecimus, locus est interpungendus. Dicit Socrates, se non vidisse σώζοντας ἑαυτοῖς τὲς φίλες, ὅπως οἷόν τε, *pro viribus.* ὅπως pro ὡς, ut sæpe apud optimos auctores. Stephanus in Thesauro e Demosthene laudat: ὅπως ἂν δύνωνται. Sed Cel. Gesnerus in ea editione, ad quam ῥῆσιν hanc in Chrestomathia Græca expressit, invenisse videtur σώζωνται. Quæ lectio, si est e Codd. forte vulgatæ præferenda videbitur, sed tum simul etiam ὡς ante οἷον cum Gesnero ponendum, quod ultima in ὅπως absorbere potuit: nisi fortasse fuit, qui, quod ἀνακολεθίαν concoquere non poterat, σώζοντας in σώζωνται mutavit, ut τῷ κτήσωνται responderet, quod mihi valde fit verisimile.

d) Non dubitavi ἔθεσαν reponere ex conjectura Leunclav & ed. Welsii, pro vulgato ἐθεάσαντο, quod nullum sensum commodum habet.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/95 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

πάλιν τούτους ἀνατίθεσθαι. e) τοσοῦτον αὐτοὺς
5 τῶν φίλων φροντίζειν. καί τοι πρὸς ποῖον κτῆ-
μα τῶν ἄλλων παραβαλλόμενος φίλος ἀγαθὸς,
οὐκ ἂν πολλῷ κρείττων φανείη; ποῖος γὰρ ἵππος
ἢ ποῖον ζεῦγος οὕτω χρήσιμον, ὥσπερ ὁ χρηστὸς
φίλος; ποῖον δὲ ἀνδράποδον οὕτως εὔνουν καὶ πα-
6 ραμόνιμον; ἢ ποῖον ἄλλο κτῆμα οὕτω πάγχρη-
στον; ὁ γὰρ ἀγαθὸς φίλος ἑαυτὸν τάττει πρὸς
πᾶν τὸ ἐλλεῖπον τῷ φίλῳ, καὶ τῆς τῶν ἰδίων κα-
τασκευῆς, καὶ τῶν κοινῶν πράξεων· καὶ ἄν τέ
τινα εὖ ποιῆσαι δέῃ, συνεπισχύει· ἄν τέ τις φό-
βος ταράττῃ, συμβοηθεῖ, τὰ μὲν συναναλίσκων,
τὰ δὲ συμπράττων· καὶ τὰ μὲν, συμπείθων,
τὰ δὲ, βιαζόμενος· καὶ εὖ μὲν πράττοντας
πλεῖστα εὐφραίνων, σφαλλομένους δὲ, πλεῖστα ἐπα-
7 νορθῶν. ἃ δὲ αἵ τε χεῖρες ἑκάστῳ ὑπηρετοῦσι, καὶ
ὀφθαλμοὶ προορῶσι, καὶ τὰ ὦτα προακούουσι,
καὶ οἱ πόδες διανύττουσι, τούτων φίλος εὐεργε-
τῶν οὐδενὸς λείπεται. πολλάκις ἃ πρὸ αὑτοῦ τις
ἢ οὐκ ἐξειργάσατο, ἢ οὐκ εἶδεν, ἢ οὐκ ἤκουσεν, ἢ οὐ
διήνυσε, ταῦτα ὁ φίλος πρὸς τοὺς φίλους ἐξήρκε-
σεν. f) ἀλλ' ὅμως ἔνιοι μὲν δένδρα πειρῶνται θε-
ραπεύειν

e) τούτους est e certissima emendatione Cel. Gesneri. ἀνατίθεσθαι est in ludo duodecim scriptorum, cum calculum intelligas male positum esse, dum per leges ludi licet, errorem corrigere, h. e. calculum alio loco ponere. Hinc ad alia transfertur eleganter, quae, cum errore quodam perperam fecimus, dum licet, retractamus. conf. L. I. c. 2. §. 44. Stephanus in Thes citat ex Antiphonte: ἀναθέσθαι, ὥσπερ τὸν πέττον, βίον οὐκ ἔξεστι. sic, οὓς ἔθεσαν - - τούτους ἀνατίθεσθαι.

f) Observent h. l. tirones genuinam vim aoristorum:

ami-

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373435460/96
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ραπεύειν τοῦ καρποῦ ἕνεκεν· τοῦ δὲ παμφορωτάτου κτήματος, ὃ καλεῖται φίλος, ἀργῶς καὶ ἀνειμένως οἱ πλεῖστοι ἐπιμέλονται.

CAPUT V.

De pretio amicorum.

Ἤκουσα δέ ποτε καὶ ἄλλον αὐτοῦ λόγον, ὃς ἐδόκει μοι προτρέπειν τὸν ἀκούοντα ἐξετάζειν ἑαυτὸν, ὁπόσου τοῖς φίλοις ἄξιος εἴη. ἰδὼν γὰρ τινα τῶν ξυνόντων ἀμελοῦντα φίλου πενίᾳ πιεζομένου, ἤρετο Ἀντισθένη ἐναντίον τοῦ ἀμελοῦντος αὐτοῦ, καὶ ἄλλων πολλῶν, ἆρα, ἔφη, ὦ Ἀντίσθενες, εἰσί τινες ἀξίαι φίλων, ὥσπερ ἐπὶ οἰκετῶν; τῶν γὰρ οἰκετῶν ὁ μέν που δύο μνῶν ἄξιός 2
ἐστιν, ὁ δ' οὐδ' ἡμιμναίου, ὁ δὲ πέντε μνῶν, ὁ δὲ καὶ δέκα. Νικίας δὲ καὶ ὁ Νικηράτου λέγεται ἐπιστάτην εἰς τἀργύρια a) πρίασθαι ταλάντου. σκοποῦ-

amicus amici causa facere solet, *quae pro se quis ne quidem facere solet* &c. Sic illud Nov. Test. ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ὡμοιώθη: *Simile esse solet.* Longinus περὶ ὕψους Sect. 1. in fin. τὸ ὕψος - - δίκην σκηπτοῦ πάντα διεφόρησεν, καὶ τὴν τοῦ ῥήτορος εὐθὺς ἀθρόαν ἐνεδείξατο δύναμιν. *Sublime instar fulminis omnia* solet prosternere, *et statim omnem oratoris vim* demonstrare; quod cum ignoraret Cl. Pearcius, ad eum locum, de singulari, nescio qua, vi aoristorum hic pro praesente positorum, praeter rem, argutatus est.

a) Stephanus h. l. & L. III. c. 6. §. 12. pro τἀργύρια legi vult τἀργυρεῖα; quasi non possit more Graecorum, τἀργύρια dici, pro loco, unde eruuntur.

ποῦμαι b) δὴ τοῦτο, ἔφη, εἰ ἄρα ὥσπερ τῶν οἰκε-
τῶν, οὕτω καὶ τῶν φίλων εἰσὶν ἀξίαι; ναὶ μὰ δί',
3 ἔφη ὁ Ἀντισθένης. ἔγωγ' οὖν βουλοίμην ἂν τὸν μέν
τινα φίλον μοι εἶναι μᾶλλον ἢ δύο μνᾶς, τὸν δ'
οὐδ' ἂν ἡμιμναίου προτιμησαίμην, τὸν δὲ καὶ πρὸ
δέκα μνῶν ἑλοίμην, τὸν δὲ πρὸ πάντων χρημά-
των καὶ πόνων c) προτιμησαίμην ἂν φίλον μοι εἶναι.
4 οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἴγε ταῦτα τοιαῦτά ἐστι,
καλῶς ἂν ἔχοι ἐξετάζειν τινὰ ἑαυτὸν, πόσου ἄρα
τυγχάνει φίλοις ἄξιος ὢν, καὶ πειρᾶσθαι ὡς
πλείστου ἄξιος εἶναι, ἵνα ἧττον αὐτὸν οἱ φίλοι
προδιδῶσιν. ἐγὼ γάρ τοι, ἔφη, πολλάκις ἀκούω
τοῦ μὲν, ὅτι προὔδωκεν αὐτὸν φίλος ἀνὴρ, τοῦ δ',
ὅτι μνᾶν ἀνθ' ἑαυτοῦ μᾶλλον εἵλετο ἀνὴρ, ὃν ᾤε-
5 το φίλον εἶναι. τὰ τοιαῦτα πάντα σκοπῶ, μὴ
ὥσπερ ὅταν τις οἰκέτην πονηρὸν πωλῇ, καὶ ἀπο-
δῶται τοῦ εὑρόντος, d) οὕτω καὶ τὸν πονηρὸν φί-
λον, ὅταν ἐξῇ τὸ πλεῖον τῆς ἀξίας λαβεῖν, ἐπα-
γωγὸν ᾖ ἀποδίδοσθαι. τοὺς δὲ χρηστοὺς οὔτε οἰκέ-
τας πάνυ τι πωλουμένους ὁρῶ, οὔτε φίλους προδι-
δομένους.

b) Leuncl. & Steph. malebant: σκοπῶμεν, quod est usitatius Sed Portus recte vidit, σκοποῦμαι idem esse quod σκοπῶ, quo aliquoties simili loco usus est Xenophon.

c) V. L. πόρων.

d) Εὑρόντος plane damnant Budæus & Stephanus. Sed quia omnes libri consentiunt in hac lectione, nihil mutem. Est genitivus pretii, activum pro passivo, usitata Atticis scriptoribus enallage, pro τυχόντος, ut jam vidit Portus pater.

CAPVT

CAPUT VI.

De amicis deligendis & conciliandis.

Ἐδόκει δέ μοι καὶ εἰς τὸ δοκιμάζειν φίλους,
ὁποίους ἄξιον κτᾶσθαι, φρενοῦν, τοιάδε λέ-
γων· εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, εἰ δεοίμεθα
φίλου ἀγαθοῦ, πῶς ἂν ἐπιχειροίημεν σκοπεῖν;
ἆρα πρῶτον μὲν ζητητέον, ὅστις ἄρχει γαστρός
τε, καὶ φιλοποσίας, καὶ λαγνείας, καὶ ὕπνου,
καὶ ἀργίας; ὁ γὰρ ὑπὸ τούτων κρατούμενος, οὔτ᾽
αὐτὸς ἑαυτῷ δύναιτ᾽ ἄν, οὔτε φίλῳ τὰ δέοντα
πράττειν. μὰ Δί᾽, οὐ δῆτα, ἔφη. οὐκοῦν τοῦ μὲν ὑπὸ
τούτων ἀρχομένου ἀφεκτέον δοκεῖ σοι εἶναι; πάνυ
μὲν οὖν, ἔφη. τί γάρ; ἔφη, ὅς τις δαπανηρὸς 2
ὢν μὴ αὐτάρκης ἐστὶν, ἀλλ᾽ ἀεὶ τῶν πλησίον δεῖ-
ται, καὶ λαμβάνων μὲν, μὴ δύναται ἀποδιδόναι,
μὴ λαμβάνων δὲ, τὸν μὴ διδόντα μισεῖ, οὐ δοκεῖ
σοι καὶ οὗτος χαλεπὸς φίλος εἶναι; πάνυ, ἔφη.
οὐκοῦν ἀφεκτέον καὶ τούτου; ἀφεκτέον μέντοι, ἔφη. τί 3
γάρ; ὅς τις χρηματίζεσθαι μὲν δύναται, πολλῶν δὲ
χρημάτων ἐπιθυμεῖ, καὶ διὰ τοῦτο δυσξύμβολός
ἐστι, καὶ λαμβάνων μὲν ἥδεται, ἀποδιδόναι δὲ οὐ
βούλεται; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ἔφη, οὗτος ἔτι πονηρό-
τερος ἐκείνου εἶναι. τί δ᾽; ὅς τις διὰ τὸν ἔρωτα τοῦ
χρηματίζεσθαι μηδὲ πρὸς ἓν ἄλλο σχολὴν ποιεῖ-
ται, ἢ ὁπόθεν αὐτὸς κερδανεῖ; ἀφεκτέον καὶ τοῦ-
του ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. ἀνωφελὴς γὰρ ἂν εἴη τῷ
χρωμένῳ. τί δέ; ὅστις στασιώδης τε ἐστὶ καὶ θέ- 4
λων πολλοὺς τοῖς φίλοις ἐχθροὺς παρέχειν;

φευ-

φευκτέον, νὴ Δία, καὶ τοῦτον. εἰ δέ τις τούτων μὲν
τῶν κακῶν μηδὲν ἔχει, εὖ δὲ πάσχων ἀνέχεται,
μηδὲν φροντίζων τοῦ ἀντευεργετεῖν; ἀνωφελὴς
ἂν εἴη καὶ οὗτος. ἀλλὰ ποῖον, ὦ Σώκρατες, ἐπι-
5 χειρήσομεν φίλον ποιεῖσθαι; οἶμαι μὲν ὅς, τἀ-
ναντία τούτων, ἐγκρατὴς μέν ἐστι τῶν διὰ τοῦ σώ-
ματος ἡδονῶν, εὔορκος δὲ, καὶ εὐξύμβολος ὢν
τυγχάνει, καὶ φιλόνεικος πρὸς τὸ μὴ ἐλλείπε-
σθαι εὖ ποιῶν τοὺς εὐεργετοῦντας ἑαυτὸν, ὥστε
6 λυσιτελεῖν τοῖς χρωμένοις. πῶς οὖν ἂν ταῦτα
δοκιμάσαιμεν, ὦ Σώκρατες, πρὸ τοῦ χρῆσθαι;
τοὺς μὲν ἀνδριαντοποιοὺς, ἔφη, δοκιμάζομεν, οὐ
τοῖς λόγοις αὐτῶν τεκμαιρόμενοι, ἀλλ' ὃν ἂν ὁρῶ-
μεν τοὺς πρόσθεν ἀνδριάντας καλῶς εἰργασμένον,
τούτῳ πιστεύομεν καὶ τοὺς λοιποὺς εὖ ποιήσειν.
7 καὶ ἄνδρα δὴ λέγεις, ἔφη, ὃς ἂν τοὺς φίλους τοὺς
πρόσθεν εὖ ποιῶν φαίνηται, δῆλον εἶναι καὶ τοὺς
ὑστέρους εὐεργετήσοντα. καὶ γὰρ ἵπποις, ἔφη, ὃν
ἂν τοῖς πρόσθεν ὁρῶ καλῶς χρώμενον, τοῦτον καὶ
8 ἄλλοις οἶμαι καλῶς χρῆσθαι. εἶεν, ἔφη. ὃς δ'
ἂν ἡμῖν ἄξιος φιλίας δοκῇ εἶναι, πῶς χρὴ φί-
λον τοῦτον ποιεῖσθαι; πρῶτον μὲν, ἔφη, τὰ πα-
ρὰ τῶν θεῶν ἐπισκεπτέον, εἰ συμβουλεύουσιν αὐ-
τὸν φίλον ποιεῖσθαι. τί οὖν, ἔφη, ὃν ἂν ἡμῖν δοκῇ,
καὶ οἱ θεοὶ μὴ ἐναντιῶνται, ἔχεις εἰπεῖν, ὅπως
9 οὗτος θηρατέος; μὰ Δί', ἔφη, οὐ κατὰ πόδας a),
ὥσπερ ὁ λαγὼς, οὐδ' ἀπάτῃ, ὥσπερ αἱ ὄρνιθες,
οὐδὲ βίᾳ, ὥσπερ οἱ ἐχθροί. ἄκοντα γὰρ φίλον
ἑλεῖν ἐργῶδες, χαλεπὸν δὲ καὶ δήσαντα κατέ-
χειν, ὥσπερ δοῦλον. ἐχθροὶ γὰρ μᾶλλον ἢ φίλοι
γίγνον-

a) *Velocitate pedum, cursu.* v. III. 11. 8.

γίγνονται ταῦτα πάσχοντες. Φίλοι δὲ πῶς; 10
ἔφη. εἶναι μέν τινάς φασιν ἐπῳδὰς, ἃς οἱ ἐπι-
στάμενοι ἐπᾴδοντες, οἷς ἂν βούλωνται, φίλους
ἑαυτοῖς ποιοῦνται· εἶναι δὲ καὶ φίλτρα, οἷς οἱ
ἐπιστάμενοι, πρὸς οὓς ἂν βούλωνται, χρώμενοι φι-
λοῦνται ὑπ᾽ αὐτῶν. πόθεν οὖν, ἔφη, ταῦτα μά- 11
θοιμεν ἄν; ἃ μὲν αἱ σειρῆνες ἐπῇδον τῷ Ὀδυσσεῖ,
ἤκουσας Ὁμήρου b), ὧν ἐστιν ἀρχὴ τοιάδε τις·

Δεῦρ᾽ ἄγε δὴ πολύαιν᾽ Ὀδυσεῦ, μέγα κῦδος
ἀχαιῶν.

Ταύτην οὖν, ἔφη, τὴν ἐπῳδὴν, ὦ Σώκρατες, καὶ
τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις αἱ σειρῆνες ἐπᾴδουσαι κα-
τεῖχον, ὥστε μὴ ἀπιέναι ἀπ᾽ αὐτῶν τοὺς ἐπα-
σθέντας; οὔκ, ἀλλὰ τοῖς ἐπ᾽ ἀρετῇ φιλοτιμουμέ-
νοις οὕτως ἐπῇδον. σχεδόν τι λέγεις τοιαῦτα 12
χρῆναι ἑκάστῳ ἐπᾴδειν, οἷα μὴ νομιεῖ ἀκούων τὸν
ἐπαινοῦντα καταγελῶντα λέγειν. οὕτω μὲν γὰρ
ἐχθίων τ᾽ ἂν εἴη, καὶ ἀπελαύνοι τοὺς ἀνθρώπους
ἀφ᾽ ἑαυτοῦ, εἰ τὸν εἰδότα ὅτι μικρός τε καὶ αἰ-
σχρὸς καὶ ἀσθενής ἐστιν, ἐπαινοίη, λέγων ὅτι κα-
λός τε καὶ μέγας καὶ ἰσχυρός ἐστιν. ἄλλας δέ 13
τινας οἶσθα ἐπῳδάς; οὔκ· ἀλλ᾽ ἤκουσα μὲν, ὅτι
Περικλῆς πολλὰς ἐπίσταιτο, ἃς ἐπᾴδων τῇ
πόλει, ἐποίει αὐτὴν φιλεῖν αὐτόν. Θεμιστο-
κλῆς δὲ πῶς ἐποίησε τὴν πόλιν φιλεῖν αὐτόν;
μὰ Δί᾽ οὐκ ἐπᾴδων ἀλλὰ περιάψας τι ἀγαθὸν
αὐτῇ. δοκεῖς μοι λέγειν, ὦ Σώκρατες, ὡς εἰ 14
μέλλοιμεν ἀγαθόν τινα κτήσεσθαι φίλον, αὐτοὺς
ἡμᾶς ἀγαθοὺς δεῖ γενέσθαι, λέγειν τε καλὰ καὶ
πράτ-

b) Odyss. μ'. v. 184.

πράττειν. σὺ δὲ ᾤου, ἔφη ὁ Σωκράτης, οἷόν τ'
εἶναι πονηρὸν ὄντα χρηστοὺς φίλους κτήσασθαι;
15 ἑώρων γὰρ c), ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ῥήτορας τε
φαύλους ἀγαθοῖς δημηγόροις φίλους ὄντας, καὶ
στρατηγεῖν οὐχ ἱκανοὺς, πάνυ στρατηγικοῖς ἀνδρά-
16 σιν ἑταίρους. ἆρ' οὖν, ἔφη, καὶ περὶ οὗ διαλε-
γόμεθα, οἶσθά τινας, οἱ ἀνωφελεῖς ὄντες, ὠφε-
λίμους δύνανται φίλους ποιεῖσθαι; μὰ Δί', οὐδῆτ',
ἔφη. ἀλλ' εἰ ἀδύνατόν ἐστι, πονηρὸν ὄντα καλοὺς
κἀγαθοὺς φίλους κτήσασθαι, ἐκεῖνο ἤδη λέγε μοι,
εἰ ἔστιν αὐτὸν καλὸν κἀγαθὸν γενόμενον, ἐξ ἑτοίμου
17 τοῖς καλοῖς κἀγαθοῖς φίλον εἶναι. ἢ ταράττει σε, ὦ
Κριτόβουλε, ὅτι πολλάκις ἄνδρας καὶ καλὰ πράτ-
τοντας, καὶ τῶν αἰσχρῶν ἀπεχομένους, ὁρᾷς ἀν-
τὶ τοῦ φίλους εἶναι, στασιάζοντας ἀλλήλοις, καὶ
χαλεπώτερον χρωμένους τῶν μηδενὸς ἀξίων ἀν-
18 θρώπων; καὶ οὐ μόνον γ', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, οἱ
ἰδιῶται τοῦτο ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ πόλεις αἱ τῶν τε
καλῶν μάλιστα ἐπιμελούμεναι, καὶ τὰ αἰσχρὰ
ἥκιστα προσιέμεναι, πολλάκις πολεμικῶς ἔχουσι
πρὸς ἀλλήλας. ἃ λογιζόμενος, πάνυ ἀθύμως
19 ἔχω πρὸς τὴν τῶν φίλων κτῆσιν. οὔτε γὰρ τοὺς
πονηροὺς ὁρῶ φίλους ἀλλήλοις δυναμένους εἶναι.
πῶς γὰρ ἂν ἢ ἀχάριστοι, ἢ ἀμελεῖς, ἢ πλεο-
νέκται, ἢ ἄπιστοι, ἢ ἀκρατεῖς ἄνθρωποι δύναιν-
το φίλοι γενέσθαι; οἱ μὲν οὖν πονηροὶ πάντες

ἔμοιγε

c) γὰρ est h. l. rationem reddentis. omissum est igitur id, cujus redditur ratio. v. c. καὶ μάλα, πάνυ μὲν οὖν sc. οἶμαι, aut simile quid. Hoc genere ellipseos sæpe utuntur Græci Latinique scriptores, de quo acutissimus Clarkius ad Homeri Iliada passim.

ἔμοιγε δοκοῦσιν ἀλλήλοις ἐχθροὶ μᾶλλον ἢ φίλοι
πεφυκέναι. ἀλλὰ μὴν, ὥσπερ σὺ λέγεις, οὐδ' 20
ἂν τοῖς χρηστοῖς οἱ πονηροί ποτε συναρμόσειαν
εἰς φιλίαν. πῶς γὰρ οἱ τὰ πονηρὰ ποιοῦντες τοῖς
τὰ τοιαῦτα μισοῦσι φίλοι γένοιντ' ἄν; εἰ δὲ δὴ
καὶ οἱ ἀρετὴν ἀσκοῦντες στασιάζουσί τε περὶ τοῦ
πρωτεύειν ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ φθονοῦντες ἑαυ-
τοῖς μισοῦσιν ἀλλήλους, τίνες ἔτι φίλοι ἔσονται,
καὶ ἐν τίσιν ἀνθρώποις εὔνοια καὶ πίστις ἔσται;
ἀλλ' ἔχει μὲν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ποικίλως πως 21
ταῦτα, ὦ Κριτόβουλε. φύσει γὰρ ἔχουσιν οἱ ἄν-
θρωποι τὰ μὲν, φιλικά. δέονται γὰρ ἀλλήλων,
καὶ ἐλεοῦσι, καὶ συνεργοῦντες ὠφελοῦσι, καὶ τοῦτο
συνιέντες χάριν ἔχουσιν ἀλλήλοις· τὰ δὲ, πολε-
μικά. τά τε γὰρ αὐτὰ καλὰ καὶ ἡδέα νομίζον-
τες, ὑπὲρ τούτων μάχονται, καὶ διχογνωμονοῦν-
τες ἐναντιοῦνται. πολεμικὸν δὲ καὶ ἔρις καὶ ὀργή.
καὶ δυσμενὴς μὲν ὁ τοῦ πλεονεκτεῖν ἔρως, μισητὸς
δὲ ὁ φθόνος. ἀλλ' ὅμως διὰ τούτων πάντων ἡ 22
φιλία διαδυομένη συνάπτει τοὺς καλούς τε κἀγα-
θούς. διὰ γὰρ τὴν ἀρετὴν αἱροῦνται μὲν ἄνευ πό-
νου τὰ μέτρια κεκτῆσθαι μᾶλλον, ἢ διὰ πολέμου
πάντων κυριεύειν, καὶ δύνανται πεινῶντες καὶ
διψῶντες ἀλύπως σίτου καὶ ποτοῦ κοινωνεῖν, καὶ
τοῖς τῶν ὡραίων ἀφροδισίοις ἡδόμενοι ἐγκαρτε-
ρεῖν, ὥστε μὴ λυπεῖν, οὓς μὴ προσήκει. δύνανται 23
δὲ καὶ χρημάτων οὐ μόνον, τοῦ πλεονεκτεῖν ἀπε-
χόμενοι, νομίμως κοινωνεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐπαρκεῖν
ἀλλήλοις· δύνανται δὲ καὶ τὴν ἔριν οὐ μόνον ἀλύ-
πως, ἀλλὰ καὶ συμφερόντως ἀλλήλοις διατίθε-
σθαι, καὶ τὴν ὀργὴν κωλύειν εἰς τὸ μεταμελησό-

μενον προϊέναι. τὸν δὲ φθόνον παντάπασιν ἀφαι-
ροῦσι, τὰ μὲν ἑαυτῶν ἀγαθὰ τοῖς φίλοις οἰκεῖα
παρέχοντες, τὰ δὲ τῶν φίλων, ἑαυτῶν νομίζον-
24 τες. πῶς οὖν οὐκ εἰκὸς τοὺς καλούς τε κἀγαθοὺς,
καὶ τῶν πολιτικῶν τιμῶν μὴ μόνον ἀβλαβεῖς,
ἀλλὰ καὶ ὠφελίμους ἀλλήλοις κοινωνοὺς εἶναι; οἱ
μὲν γὰρ ἐπιθυμοῦντες ἐν ταῖς πόλεσι τιμᾶσθαί
τε καὶ ἄρχειν, ἵνα ἐξουσίαν ἔχωσι, χρήματά τε
κλέπτειν, καὶ ἀνθρώπους βιάζεσθαι, καὶ ἡδυπα-
θεῖν, ἄδικοί τε καὶ πονηροὶ ἂν εἶεν, καὶ ἀδύνατοι
25 ἄλλῳ συναρμόσαι· εἰ δέ τις ἐν πόλει τιμᾶσθαι
βουλόμενος, ὅπως αὐτός τε μὴ ἀδικῆται, καὶ
τοῖς φίλοις τὰ δίκαια βοηθεῖν δύνηται, καὶ ἄρ-
ξας ἀγαθόν τι ποιεῖν τὴν πατρίδα πειρᾶται,
διὰ τί ὁ τοιοῦτος ἄλλῳ τοιούτῳ οὐκ ἂν δύναιτο συν-
αρμόσαι; πότερον τοὺς φίλους ὠφελεῖν μετὰ
τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἧττον δυνήσεται, ἢ τὴν πό-
λιν εὐεργετεῖν ἀδυνατώτερος ἔσται, καλοὺς τε κἀ-
26 γαθοὺς ἔχων συνεργούς; ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς γυμνι-
κοῖς ἀγῶσι δῆλόν ἐστι, ὅτι, εἰ ἐξῆν τοῖς κρατίστοις
συνθεμένους ἐπὶ τοὺς χείρους ἰέναι, πάντας ἂν τοὺς
ἀγῶνας οὗτοι ἐνίκων, καὶ πάντα τὰ ἆθλα οὗτοι
ἐλάμβανον. ἐπεὶ οὖν ἐκεῖ μὲν οὐκ ἐῶσι τοῦτο ποιεῖν,
ἐν δὲ τοῖς πολιτικοῖς, ἐν οἷς οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ
κρατιστεύουσιν, οὐδεὶς κωλύει, μεθ' οὗ ἄν τις βούλη-
ται, τὴν πόλιν εὐεργετεῖν· πῶς οὖν οὐ λυσιτελεῖ
τοὺς βελτίστους φίλους κτησάμενον πολιτεύεσθαι,
τούτοις κοινωνοῖς καὶ συνεργοῖς τῶν πράξεων μᾶλ-
27 λον ἢ ἀνταγωνισταῖς χρώμενον; ἀλλὰ μὴν κἀκεῖ-
νο δῆλον, ὅτι, κἂν πολεμῇ τις τινὶ, συμμάχων
δεήσεται, καὶ τούτων πλειόνων, ἐὰν καλοῖς κά-

γαθοῖς

γαθοῖς ἀντιτάττηται. καὶ μὴν οἱ συμμαχεῖν
ἐθέλοντες εὖ ποιητέοι, ἵνα θέλωσι προθυμεῖσθαι.
πολὺ δὲ κρεῖττον τοὺς βελτίστους ἐλάττονας εὖ
ποιεῖν, ἢ τοὺς χείρονας πλείονας ὄντας· οἱ γὰρ
πονηροὶ πολὺ πλειόνων εὐεργετῶν ἢ οἱ χρηστοὶ
δέονται. ἀλλὰ θαῤῥῶν, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, πειρῶ 28
ἀγαθὸς γίγνεσθαι, καὶ τοιοῦτος γιγνόμενος, θη-
ρᾶν ἐπιχείρει τοὺς καλούς τε κἀγαθούς. ἴσως δ'
ἄν τι σοι κἀγὼ συλλαβεῖν εἰς τὴν τῶν καλῶν τε
κἀγαθῶν θήραν ἔχοιμι, διὰ τὸ ἐρωτικὸς εἶναι.
δεινῶς γὰρ, ὧν ἂν ἐπιθυμήσω ἀνθρώπων, ὅλος
ὥρμημαι ἐπὶ τὸ φιλῶν τε αὐτοὺς, ἀντιφιλεῖσθαι
ὑπ' αὐτῶν, καὶ ποθῶν ἀντιποθεῖσθαι, καὶ ἐπι-
θυμῶν ξυνεῖναι, καὶ ἀντεπιθυμεῖσθαι τῆς ξυνου-
σίας. ὁρῶ δὲ καὶ σοὶ τούτων δεῆσον, ὅταν ἐπι- 29
θυμήσῃς φιλίαν πρός τινας ποιεῖσθαι. μὴ σὺ
οὖν ἀποκρύπτου με, οἷς ἂν βούλοιο φίλος γενέσθαι.
διὰ γὰρ τὸ ἐπιμελεῖσθαι τοῦ ἀρέσαι τῷ ἀρέσκον-
τί μοι, οὐκ ἀπείρως οἶμαι ἔχειν θηρᾶν ἀνθρώπους.
καὶ ὁ Κριτόβουλος ἔφη· καὶ μὴν, ὦ Σώκρατες, 30
τούτων ἐγὼ τῶν μαθημάτων πάλαι ἐπιθυμῶ,
ἄλλως τε καὶ εἰ ἐξαρκέσει μοι ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη
ἐπὶ τοὺς ἀγαθοὺς τὰς ψυχὰς καὶ ἐπὶ τοὺς καλοὺς
τὰ σώματα. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· ἀλλ' ὦ Κρι- 31
τόβουλε, οὐκ ἔνεστιν ἐν τῇ ἐμῇ ἐπιστήμῃ τὸ τὰς χεῖ-
ρας προσφέροντα ποιεῖν ὑπομένειν τοὺς καλούς.
πέπεισμαι δὲ καὶ ἀπὸ τῆς σκύλλης διὰ τοῦτο
φεύγειν τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι τὰς χεῖρας αὐτοῖς
προσέφερε· τὰς δέ γε σειρῆνας, ὅτι τὰς χεῖρας
οὐδενὶ προσέφερον, ἀλλὰ πᾶσι πόῤῥωθεν ἐπῇδον,
πάντας φασὶν ὑπομένειν, καὶ ἀκούοντας αὐτῶν

32 κηλεῖσθαι. καὶ ὁ Κριτόβουλος ἔφη· ὡς οὐ προσοί-
σοντος τὰς χεῖρας, ἔτι ἔχεις ἀγαθὸν εἰς φίλων
κλῆσιν, δίδασκε. οὐδὲ τὸ στόμα οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης,
πρὸς τὸ στόμα προσθήσεις; θάῤῥει, ἔφη ὁ Κριτόβουλος.
οὐδὲ γὰρ τὸ στόμα πρὸς τὸ στόμα προσοίσω οὐδενὶ, ἐὰν
μὴ καλὸς ᾖ. εὐθὺς, ἔφη, σύ γε ὦ Κριτόβουλε, τοὐναν-
τίον τοῦ συμφέροντος εἴρηκας. οἱ μὲν γὰρ καλοὶ
τὰ τοιαῦτα οὐχ ὑπομένουσιν· οἱ δὲ αἰσχροὶ καὶ
ἡδέως προσίενται, νομίζοντες διὰ τὴν ψυχὴν καλοὶ
33 καλεῖσθαι. καὶ ὁ Κριτόβουλος ἔφη· ὡς τοὺς μὲν κα-
λοὺς φιλήσοντός μου, τοὺς δ᾽ ἀγαθοὺς καταφιλή-
σοντος, θαῤῥῶν δίδασκε τῶν φίλων τὰ θηρατι-
κά. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη. ὅταν οὖν, ὦ Κριτόβου-
λε, φίλος τινὶ βούλῃ γενέσθαι, ἐάσεις με κατει-
πεῖν σου πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἄγασαί τε αὐτοῦ, καὶ
ἐπιθυμεῖς φίλος αὐτοῦ εἶναι; κατηγόρει, ἔφη ὁ
Κριτόβουλος· οὐδένα γὰρ οἶδα μισοῦντα τοὺς ἐπαι-
34 νοῦντας. ἐὰν δὲ σοῦ προσκατηγορήσω, ἔφη, ὅτι
διὰ τὸ ἄγασθαι αὐτοῦ, καὶ εὐνοϊκῶς ἔχεις πρὸς
αὐτὸν, ἆρα μὴ διαβάλλεσθαι δόξεις ὑπ᾽ ἐμοῦ; ἀλ-
λὰ καὶ αὐτῷ μοι ἔφη ἐγγίγνεται εὔνοια, πρὸς οὓς
35 ἂν ὑπολάβω εὐνοϊκῶς ἔχειν πρὸς ἐμέ. ταῦτα
μὲν δὴ, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐξέσται μοι λέγειν περὶ
σοῦ, πρὸς οὓς ἂν βούλει φίλους ποιήσασθαι. ἐὰν δὲ
μοι ἔτι ἐξουσίαν δῷς λέγειν περὶ σοῦ, ὅτι ἐπιμε-
λής τε τῶν φίλων εἶ, καὶ οὐδενὶ οὕτω χαίρεις ὡς
φίλοις ἀγαθοῖς, καὶ ἐπί τε τοῖς καλοῖς ἔργοις τῶν
φίλων ἀγάλλῃ, οὐχ ἧττον ἢ ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ, καὶ
ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τῶν φίλων χαίρεις οὐδὲν ἧττον,
ἢ ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ, ὅπως τε ταῦτα γίγνηται τοῖς
φίλοις, οὐκ ἀποκάμνεις μηχανώμενος, καὶ ὅτι

ἔγνω-

ἔγνωκας, ἀνδρὸς ἀρετὴν εἶναι, νικᾷν τοὺς μὲν φί-
λους εὖ ποιοῦντα, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς· πάνυ ἂν
οἶμαί σοι ἐπιτήδειον εἶναί με σύνθηρον τῶν ἀγα-
θῶν φίλων. τί οὖν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ἐμοὶ τοῦτο 36
λέγεις, ὥσπερ οὐκ ἐπὶ σοὶ ὂν d), ὅ,τι ἂν βούλῃ,
περὶ ἐμοῦ λέγειν; μὰ Δί' οὐχ, ὥς ποτε ἐγὼ
Ἀσπασίας ἤκουσα. ἔφη γὰρ, τὰς ἀγαθὰς προ-
μνηστρίδας, μετὰ μὲν ἀληθείας τἀγαθὰ διαγ-
γελλούσας, δεινὰς εἶναι συνάγειν ἀνθρώπους εἰς
κηδείαν, ψευδομένας δ' οὐκ ὠφελεῖν ἐπαινούσας·
τοὺς γὰρ ἐξαπατηθέντας, ἅμα μισεῖν ἀλλήλους
τε καὶ τὴν προμνησαμένην. ἃ δὴ καὶ ἐγὼ πεισθεὶς,
ὀρθῶς ἔχειν ἡγοῦμαι, οὐκ ἐξεῖναί μοι περὶ σοῦ λέ-
γειν ἐπαινοῦντι οὐδὲν, ὅ,τι ἂν μὴ ἀληθεύω. σὺ 37
μὲν ἄρα, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, τοιοῦτός μοι φίλος
εἶ, ὦ Σώκρατες, οἷος, ἂν μέν τι αὐτὸς ἔχω ἐπι-
τήδειον εἰς τὸ φίλους κτήσασθαι, συλλαμβάνειν
μοι· εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἂν ἐθέλοις πλάσας τὶ εἰπεῖν
ἐπὶ τῇ ἐμῇ ὠφελείᾳ. πότερα δ' ἂν, ἔφη ὁ Σω-
κράτης, ὦ Κριτόβουλε, δοκῶ σοι μᾶλλον ὠφελεῖν
σε τὰ ψευδῆ ἐπαινῶν, ἢ πείθων πειρᾶσθαί σε
ἀγαθὸν ἄνδρα γενέσθαι; εἰ δὲ μὴ φανερὸν οὕτω
σοι, ἐκ τῶνδε σκέψαι· εἰ γάρ σε βουλόμενος φί- 38
λον ποιῆσαι ναυκλήρῳ, ψευδόμενος ἐπαινοίην,
φάσκων ἀγαθὸν εἶναι κυβερνήτην, ὁ δέ μοι πει-
σθεὶς ἐπιτρέψειέ σοι τὴν ναῦν μὴ ἐπισταμένῳ κυ-
βερνᾷν, ἔχεις τινὰ ἐλπίδα, μὴ ἂν σαυτόν τε καὶ
τὴν ναῦν ἀπολέσαι; ἢ εἴ σοι πείσαιμι κοινῇ τὴν
πόλιν, ψευδόμενος, ὡς ἂν στρατηγικῷ τε καὶ δι-
καστικῷ καὶ πολιτικῷ ἑαυτὴν ἐπιτρέψαι, τί ἂν
οἴει

d) pro ὄντος.

οἴει σαυτὸν καὶ τὴν πόλιν ὑπὸ σοῦ παθεῖν; ἢ εἴ
τινας ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν πείσαιμι, ψευδόμενος,
ὡς ὄντι οἰκονομικῷ τε καὶ ἐπιμελεῖ, τὰ ἑαυτῶν
ἐπιτρέψαι, ἆρ' οὐκ ἂν πεῖραν διδοὺς, ἅμα τε βλα-
39 βερὸς εἴης, καὶ καταγέλαστος φαίνοιο; ἀλλὰ συν-
τομωτάτη τε, καὶ ἀσφαλεστάτη, καὶ καλλίστη
ὁδὸς, ὦ Κριτόβουλε, ὅ,τι ἂν βούλῃ δοκεῖν ἀγαθὸς
εἶναι, τοῦτο καὶ γενέσθαι ἀγαθὸν πειρᾶσθαι. ὅσαι δ'
ἐν ἀνθρώποις ἀρεταὶ λέγονται, σκοπούμενος εὑρή-
σεις πάσας μαθήσει τε καὶ μελέτῃ αὐξανομέ-
νας. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Κριτόβουλε, οἶμαι δεῖν ὑμᾶς
ταύτας θηρᾶσθαι. εἰ δὲ σύ πως ἄλλως γιγνώσκεις,
δίδασκε. καὶ ὁ Κριτόβουλος, ἀλλ' αἰσχυνοίμην ἂν,
ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀντιλέγων τούτοις· οὔτε γὰρ
καλὰ, οὔτε ἀληθῆ λέγοιμ' ἄν.

CAPVT VII.

Aristarchi inopiæ medetur.

Καὶ μὲν τὰς ἀπορίας γε τῶν φίλων τὰς μὲν δι'
ἄγνοιαν ἐπειρᾶτο γνώμῃ ἀκεῖσθαι, τὰς δὲ δι'
ἔνδειαν, διδάσκων κατὰ δύναμιν ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν.
ἐρῶ δὲ καὶ ἐν τούτοις, ἃ σύνοιδα αὐτῷ. Ἀρίσταρ-
χον γάρ ποτε ὁρῶν σκυθρωπῶς ἔχοντα, Ἔοικας,
ἔφη, ὦ Ἀρίσταρχε, βαρέως φέρειν τι. χρὴ δὲ τοῦ
βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις. ἴσως γὰρ ἄν τί
2 σε καὶ ἡμεῖς κουφίσαιμεν. Καὶ ὁ Ἀρίσταρχος,
Ἀλλὰ μὲν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐν πολλῇ γε εἰμὶ
ἀπορίᾳ. ἐπεὶ γὰρ ἐστασίασεν ἡ πόλις πολλῶν
φυγόντων ὡς τὸν Πειραῖα, συνεληλύθασιν ὡς

ἐμὲ

ἐμὲ a) καταλελειμμέναι ἀδελφαί τε, καὶ ἀδελφιδαὶ τε, καὶ ἀνεψιαὶ τοσαῦται, ὡς εἶναι ἐν τῇ οἰκίᾳ τεσσαρεσκαίδεκα τοὺς ἐλευθέρους b). λαμβάνομεν δὲ οὔτε ἐκ τῆς γῆς οὐδὲν· οἱ γὰρ ἐναντίοι κρατοῦσιν αὐτῆς οὔτε ἀπὸ τῶν οἰκιῶν· c) ὀλιγανθρω-

a) Vulgatum est inter Grammaticos, ὡς, inprimis Atticis, dici pro πρός, & quidem, auctore doctissimo Viro in Obs. Misc. Bat. Vol. IV. p. 208. & Cel. Dukero ad Thucyd. V. 56. &c. de animatis rebus tantum. Mihi secus videtur. Nam, quod ad primum attinet, primo, nescio, quomodo conjunctio ὡς potuerit vim præpositionis accipere: deinde loci, ubi ὡς jungitur ipsi præpositioni πρὸς, satis ostendunt, ὡς per pleonasmum addi, cum autem ὡς accusativo nude jungatur, esse ellipsin τοῦ πρός. Vidit hoc Lamb. Bos de Ellipsi, quem male propterea reprehendit Rev. Wolfius ad Libanii Epist. p. 148. quasi hæc ellipsis nullo idoneo exemplo probari possit. Herodian. III. 11. δριμύτεροι ὡς πρὸς τὰς ἐννοίας &c. plura exempla habet Jensius Lect. Luc. I. 5. p. 46. s. cf. Kuhn ad Aelian. V. H. V. 2. qui etiam e Polybio affert: ὡς ἐπὶ τῆς Λιβύης, ut mihi valde verosimile sit, eodem modo intelligendum esse εἰς, ubi ὡς pro εἰς positum dicunt, de quo Wassius ad Thucyd. VIII. 103. Quod ad alterum attinet, inter exempla Jensiana sunt, ubi inanimatis rebus ὡς additur. Apud Aristophanem, nisallor, in Pluto est, ὡς τὴν θύραν, & hic ὡς τὸν πειραιᾶ. Ac, si ὡς additur pleonastice, nescio, quare ad animatas tantum, non ceteras etiam addi possit.

b) Nota vim articuli: *quatuordecim, & ii quidem liberi homines; ut de servis nil dicam.* Ne quis forte tollendum articulum putet, quod dicimus v. c. τεσσαρεσκαίδεκα ἔτη non τὰ ἔτη.

c) *Nihil neque ex agris neque ex ædibus redit.* plane sic nostri: *Er nimt nichts aus seinem hause.* Ex agris autem redeunt, frumentum, oleum, vinum, lana &c. vid. c. 9. §. 4.

θρωπία γὰρ ἐν τῷ ἄστει γέγονε. τὰ ἔπιπλα δὲ
οὐδεὶς ὠνεῖται, οὐδὲ δανείσασθαι οὐδαμόθεν ἐστὶν ἀργύ-
ριον, ἀλλὰ πρότερον ἄν τις μοὶ δοκεῖ ἐν τῇ ὁδῷ
ζητῶν εὑρεῖν, ἢ δανειζόμενος λαβεῖν. χαλεπὸν
μὲν οὖν ἐστιν, ὦ Σώκρατες, τοὺς οἰκείους περιορᾶν
ἀπολλυμένους, ἀδύνατον δὲ τοσούτους τρέφειν ἐν
3 τοιούτοις πράγμασιν. Ἀκούσας οὖν ταῦτα ὁ Σω-
κράτης, τί ποτέ ἐστιν, ἔφη, ὅτι ὁ Κεράμων μὲν
πολλοὺς τρέφων, οὐ μόνον ἑαυτῷ τε καὶ τούτοις τὰ
ἐπιτήδεια δύναται παρέχειν, ἀλλὰ καὶ περιποιεῖ-
ται τοσαῦτα, ὥστε καὶ πλουτεῖν· σὺ δὲ πολλοὺς
τρέφων, δέδοικας μὴ δι' ἔνδειαν τῶν ἐπιτηδείων
ἅπαντες ἀπόλησθε; Ὅτι νὴ Δί', ἔφη, ὁ μὲν δού-
4 λους τρέφει, ἐγὼ δὲ ἐλευθέρους. καὶ πότερον,
ἔφη, τοὺς παρά σοι ἐλευθέρους οἴει βελτίους εἶναι
ἢ τοὺς παρὰ Κεράμωνι δούλους; Ἐγὼ μὲν οἶμαι,
ἔφη, τοὺς παρὰ ἐμοὶ ἐλευθέρους. Οὐκοῦν, ἔφη,
αἰσχρὸν τὸν μὲν ἀπὸ τῶν πονηροτέρων εὐπορεῖν,
σὲ δὲ πολλῷ βελτίους ἔχοντα ἐν ἀπορίαις εἶναι.
Νὴ Δί', ἔφη· ὁ μὲν γὰρ τεχνίτας τρέφει, ἐγὼ
5 δὲ ἐλευθερίως πεπαιδευμένους. ἆρ' οὖν, ἔφη,
τεχνῖται εἰσὶν οἱ χρήσιμόν τι ποιεῖν ἐπιστάμενοι;
Μάλιστά γ', ἔφη. Οὐκοῦν χρήσιμά γ' ἄλφιτα;
Σφόδραγε. Τί δ' ἄρτοι; οὐδὲν ἧττον. Τί γάρ;
ἔφη, ἱμάτιά τε ἀνδρεῖα καὶ γυναικεῖα, καὶ χι-
τωνίσκοι καὶ χλαμύδες καὶ ἐξωμίδες; Σφόδρα
γ', ἔφη, καὶ πάντα ταῦτα χρήσιμα. Ἔπειτα,
ἔφη, οἱ παρά σοι τούτων οὐδὲν ἐπίστανται ποιεῖν;
6 Πάντα μὲν οὖν, ὡς ἐγῷμαι. Εἶτ' οὐκ οἶσθα, ὅτι
ἀφ' ἑνὸς μὲν τούτων, ἀλφιτοποιΐας Ναυσικύδης οὐ
μόνον ἑαυτόν τε καὶ τοὺς οἰκέτας τρέφει, ἀλλὰ

πρὸς τούτοις καὶ ὗς πολλὰς, καὶ βοῦς, καὶ περι-
ποιεῖται τοσαῦτα, ὥς τε καὶ τῇ πόλει πολλάκις
λειτουργεῖν. d) ἀπὸ δὲ ἀρτοποιΐας Κιριβὸς τήν τε
οἰκίαν πᾶσαν διατρέφει, καὶ ζῇ δαψιλῶς; Δη-
μέας δὲ ὁ Κολλυτεὺς e), ἀπὸ χλαμυδουργίας·
Μένων δ', ἀπὸ χλανιδοποιΐας· Μεγαρέων δὲ οἱ
πλεῖστοι, ἔφη, ἀπὸ ἐξωμιδοποιΐας διατρέφονται;
Νὴ Δί', ἔφη. οὗτοι μὲν γὰρ ὠνούμενοι βαρβάρους
ἀνθρώπους ἔχουσιν, ὥστε ἀναγκάζειν ἐργάζεσθαι,
ἃ καλῶς ἔχει· f) ἐγὼ δ' ἐλευθέρους τε καὶ συγ-
γενεῖς. Επειτ', ἔφη, ὅτι ἐλεύθεροί τ' εἰσὶ καὶ 7
συγγενεῖς σοι, οἴει χρῆναι αὐτοὺς μηδὲν ἄλλο ποιεῖν,
ἢ ἐσθίειν καὶ καθεύδειν; πότερον καὶ τῶν ἄλλων
ἐλευθέρων τοὺς οὕτω ζῶντας ἄμεινον διάγοντας
ὁρᾷς, καὶ μᾶλλον εὐδαιμονίζεις, ἢ τοὺς, ἃ ἐπίσταν-
ται χρήσιμα πρὸς τὸν βίον, τούτων ἐπιμελομέ-
νους; ἢ τὴν μὲν ἀργίαν καὶ τὴν ἀμέλειαν αἰσθά-
νῃ τοῖς ἀνθρώποις πρός τε τὸ μαθεῖν, ἃ προσή-
κει ἐπίστασθαι, καὶ πρὸς τὸ μνημονεύειν, ἃ ἂν μα-
θῶσι, καὶ πρὸς τὸ ὑγιαίνειν τε καὶ ἰσχύειν τοῖς
σώμασι, καὶ πρὸς τὸ κλήσασθαί τε καὶ σώζειν
τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον, ὠφέλιμα ὄντα, τὴν
δὲ ἐργασίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν οὐδὲν χρήσιμα;
ἔμα-

d) *Cum versuram facere publice necesse est*, ut Nepos in Attico ait, *suis opibus, mutua data pecunia, levat publicam inopiam.* λειτουργεῖν dicuntur, quicunque reipublicæ prosunt opera aliqua aut pecunia. Docta est de hoc verbo disputatiuncula apud Casaubonum contra Baron. Exerc. XLI.

e) e Colytto, populo tribus Aegeidis Harpocrat.

f) *Unde lucrum fieri potest.*

8 ἔμαθον δ', ἃ φής, αὐτὰς g) ἐπίςασθαι, πότερον
ὡς οὔτε χρήσιμα ὄντα πρὸς τὸν βίον, οὔτε ποιή-
σουσαι αὐτῶν οὐδὲν, ἢ, τοὐναντίον, ὡς καὶ ἐπιμε-
ληθησόμεναι τούτων, καὶ ὠφεληθησόμεναι ἀπ'
αὐτῶν; ποτέρως γὰρ ἂν μᾶλλον ἄνθρωποι σω-
φρονοῖεν, ἀργοῦντες, ἢ τῶν χρησίμων ἐπιμελούμε-
νοι; ποτέρως δ' ἂν δικαιότεροι εἶεν, εἰ ἐργάζοιν-
το, ἢ εἰ ἀργοῦντες βουλεύοιντο περὶ τῶν ἐπιτη-
9 δείων; ἀλλὰ καὶ νῦν μέν, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὔτε σὺ
ἐκείνας φιλεῖς, οὔτε ἐκεῖναί σε· σὺ μέν, ἡγούμενος,
αὐτὰς ἐπιζημίους εἶναι σεαυτῷ, ἐκεῖναι δέ σε ὁρῶ-
σαι ἀχθόμενον ἐφ' ἑαυταῖς. ἐκ δὲ τούτων κίνδυ-
νος μείζω τε ἀπέχθειαν γίγνεσθαι, καὶ τὴν προ-
γεγονυῖαν χάριν μειοῦσθαι. ἐὰν δὲ προςάτης ἧς,
ὅπως ἐνεργοὶ ὦσι, σὺ μὲν ἐκείνας φιλήσεις, ὁρῶν
ὠφελίμους σεαυτῷ οὔσας· ἐκεῖναι δέ σε ἀγαπή-
σουσιν, αἰσθόμεναι χαίροντά σε αὐταῖς· τῶν δὲ
προγεγονυιῶν εὐεργεσιῶν ἥδιον μεμνημέναι, τὴν
ἀπ' ἐκείνων χάριν αὐξήσετε, καὶ ἐκ τούτων φι-
λικω-

g) Obſervanda eſt h. l. generis de iisdem feminis varietas. Nam quamdiu de iis tamquam liberis & ingenuis loquitur, ſemper maſculino genere utitur. §. 2. 3. ſ. cum primis vero ad earum artes actionesque redit, feminino. Ac non negamus, ubi maſculinum eſt, intelligi poſſe ἀνθρώπους; ſed tamen non fruſtra videtur fieri, quod hac ratione tantum utitur, ubi de libertate loquitur. Hanc varietatem generis etiam apud alios auctores reperies, de quo alio loco fuſius agemus. Si Auctori vitæ Homeri fides, hæc eſt ratio, quod libertas feminis tribuitur, non qua feminæ ſunt; eſt enim maribus & feminis communis: lanificium autem & cetera, de quibus hic ſermo, propria ſunt feminis apud Græcos, iisque, qua feminæ ſunt, tribuuntur. cf. ad c. 3. not. (†).

λικώτερόν τε καὶ οἰκειότερον ἀλλήλοις ἕξετε. εἰ 10
μὲν τοίνυν αἰσχρόν τι ἔμελλον ἐργάσασθαι, θάνατον ἀντ' αὐτοῦ προαιρετέον ἦν· νῦν δὲ ἃ μὲν δοκεῖ κάλλιστα καὶ πρεπωδέστερα γυναικὶ εἶναι, ἐπίστανται, ὡς ἔοικε. πάντες δὲ ἃ ἐπίστανται, ῥᾷστά τε, καὶ τάχιστα, καὶ κάλλιστα, καὶ ἥδιστα ἐργάζονται. μὴ οὖν ὄκνει, ἔφη, ταῦτα εἰσηγεῖσθαι αὐταῖς, ἃ σοί τε λυσιτελεῖ κἀκείναις· 11
καί, ὡς εἰκὸς, ἡδέως ὑπακούσονται. Ἀλλὰ νὴ τοὺς θεοὺς, ἔφη ὁ Ἀρίσταρχος, οὕτω μοι δοκεῖς καλῶς λέγειν, ὦ Σώκρατες, ὥστε πρόσθεν μὲν οὐ προσιέμην δανείσασθαι, εἰδὼς ὅτι, ἀναλώσας, ὃ ἂν λάβω, οὐχ ἕξω ἀποδοῦναι· νῦν δέ μοι δοκῶ εἰς ἔργων ἀφορμὴν ὑπομένειν αὐτὸ ποιῆσαι. Ἐκ τούτων h) 12
δὲ ἐπορίσθη μὲν ἀφορμὴ, ἐωνήθη δὲ ἔρια· καὶ ἐργαζόμεναι μὲν ἠρίστων, ἐργασάμεναι δὲ ἐδείπνουν, ἱλαραὶ δὲ ἀντὶ σκυθρωπῶν ἦσαν, καὶ ἀντὶ ὑφορωμένων ἑαυτὰς, ἡδέως ἀλλήλας ἑώρων. καὶ αἱ μὲν ὡς κηδεμόνα ἐφίλουν, ὁ δὲ ὡς ὠφελίμους ἠγάπα. τέλος δὲ ἐλθὼν πρὸς τὸν Σωκράτην, χαίρων διηγεῖτο ταῦτά τε, καὶ ὅτι αἰτιῶνται αὐτὸν μόνον τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀργὸν ἐσθίειν. καὶ ὁ Σωκρά- 13
της ἔφη· Εἶτα οὐ λέγεις αὐταῖς τὸν τοῦ κυνὸς λόγον; Φασὶ γάρ, ὅτε φωνήεντα ἦν τὰ ζῶα, τὴν ὄϊν πρὸς τὸν δεσπότην εἰπεῖν, θαυμαστὸν ποιεῖς, ὃς ἡμῖν μὲν ταῖς καὶ ἔριά σοι, καὶ ἄρνας, καὶ τυρὸν παρεχούσαις οὐδὲν δίδως, ὅ,τι ἂν μὴ ἐκ τῆς γῆς

h) Xenophontis hæc verba sunt, in quibus βραχυλογία est. Omissa enim sunt hæc: *Digressus ergo a Socrate, pecuniam statim mutuam sumsit.* ἐκ τούτων intell. ἃ ἐδανείσατο.

γῆς λάβωμεν· τῷ δὲ κυνὶ, ὃς οὐδὲν τοιοῦτόν σοι παρέχει, μεταδίδως, οὗπερ αὐτὸς ἔχεις σίτου.
14 τὸν κύνα οὖν ἀκούσαντα εἰπεῖν· Ναὶ μὰ Δία. i) ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ καὶ ὑμᾶς αὐτὰς σώζων, ὥστε μήτε ὑπ' ἀνθρώπων κλέπτεσθαι, μήτε ὑπὸ λύκων ἁρπάζεσθαι· ἐπεὶ ὑμεῖς γε, εἰ μὴ ἐγὼ προφυλάττοιμι ὑμᾶς, οὐδ' ἂν νέμεσθαι δύναισθε, φοβούμεναι μὴ ἀπόλησθε. οὕτω δὴ λέγεται καὶ τὰ πρόβατα συγχωρῆσαι, τὸν κύνα προτιμᾶσθαι. καὶ σὺ οὖν ἐκείναις λέγε, ὅτι ἀντὶ κυνὸς εἶ φύλαξ καὶ ἐπιμελητὴς, καὶ διά σε οὐδ' ὑφ' ἑνὸς ἀδικούμεναι ἀσφαλῶς τε καὶ ἡδέως ἐργαζόμεναι ζῶσιν.

CAPVT VIII.

Eutherum ad convenientius vitæ genus compellit.

Ἄλλον δέ ποτε ἀρχαῖον ἑταῖρον διὰ χρόνου ἰδὼν, Πόθεν, ἔφη, Εὔθηρε φαίνῃ; ὑπὸ μὲν τὴν κατάλυσιν τοῦ πολέμου, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐκ τῆς ἀποδημίας, νυνὶ μέν τοι αὐτόθεν. ἐπειδὴ γὰρ ἀφῃρέθη μὲν τὰ ἐν τῇ ὑπερορίᾳ κτήματα, ἐν δὲ τῇ Ἀττικῇ ὁ πατήρ μοι οὐδὲν κατέλιπεν, ἀναγκάζομαι νῦν ἐπιδημήσας, τῷ σώματι ἐργαζόμενος τὰ ἐπιτήδεια πορίζεσθαι. δοκεῖ δέ μοι τοῦτο κρεῖττον εἶναι, ἢ δεῖσθαι τινὸς ἀνθρώπων, ἄλλως τε καὶ μηδὲν ἔχοντα, ἐφ' ὅτῳ ἂν δανειζοί-
2 μην. καὶ πόσον χρόνον οἴει σοι, ἔφη, τὸ σῶμα ἱκα-

i) int. ὀρθῶς ποιεῖ.

ἱκανὸν εἶναι μισθοῦ τὰ ἐπιτήδεια ἐργάζεσθαι; Μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐ πολὺν χρόνον. καὶ μὴν, ἔφη, ὅταν γε πρεσβύτερος γένῃ, δῆλον ὅτι δαπάνης μὲν δεήσῃ, μισθὸν δὲ οὐδείς σοι θελήσει τῶν τοῦ σώματος ἔργων διδόναι. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Οὐκοῦν, ἔφη, κρεῖττόν ἐστιν αὐτόθεν τοῖς 3
τοιούτοις τῶν ἔργων ἐπιτίθεσθαι, ἃ καὶ πρεσβυτέρῳ γενομένῳ ἐπαρκέσει, καὶ προσελθόντα τῷ τῶν πλείονα χρήματα κεκτημένων, τῷ δεομένῳ τοῦ συνεπιμελησομένου, ἔργων τε ἐπιστατοῦντα, καὶ συγκομίζοντα καρποὺς, καὶ συμφυλάττοντα τὴν οὐσίαν, ὠφελοῦντα ἀντωφελεῖσθαι. Χα- 4
λεπῶς ἂν, ἔφη, ἐγὼ ὦ Σώκρατες, δουλείαν ὑπομείναιμι. καὶ μὴν οἵ γε ἐν ταῖς πόλεσι προστατεύοντες καὶ τῶν δημοσίων ἐπιμελόμενοι, οὐ δουλοπρεπέστεροι ἕνεκα τούτου, ἀλλ' ἐλευθεριώτεροι νομίζονται. Ὅλως μὴν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τὸ ὑπαίτιον εἶναί τινι οὐ πάνυ προσίεμαι. καὶ μὴν, ἔφη, Εὔθηρε, οὐ πάνυ γε ῥᾴδιόν ἐστιν εὑρεῖν ἔργον, ἐφ' ᾧ οὐκ ἄν τις αἰτίαν ἔχοι. χαλεπὸν γὰρ οὕτω τι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἁμαρτεῖν, χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήτως τι ποιήσαντας μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν. ἐπεὶ, καὶ οἷς νῦν ἐργάζεσθαι φῂς, θαυμάζω, εἰ ῥᾴδιόν ἐστιν ἀνέγκλητον διαγίνεσθαι. χρὴ οὖν πειρᾶσθαι τοὺς τε φιλαιτίους 5
φεύγειν, καὶ τοὺς εὐγνώμονας διώκειν. καὶ τῶν πραγμάτων ὅσα μὲν δύνασαι ποιεῖν, ὑπομένειν, ὅσα δὲ μὴ δύνασαι, φυλάττεσθαι. ὅ, τι δ' ἂν πράττῃς, τούτου ὡς κάλλιστα καὶ προθυμότατα ἐπιμελεῖσθαι. οὕτω γὰρ ἥκιστα μέν σε οἶμαι ἐν αἰτίᾳ εἶναι, μάλιστα δὲ τῇ ἀπορίᾳ βοήθειαν

εὑρεῖν,

εὑρεῖν, ῥᾷστα δὲ καὶ ἀκινδυνότατα ζῆν *), καὶ εἰς τὸ γῆρας διαρκέστατα.

CAPUT IX.

Critonem a Sycophantis tutum reddit.

Οἶδα δέ ποτε αὐτὸν καὶ Κρίτωνος ἀκούσαντα,
ὡς χαλεπὸν ὁ βίος Ἀθήνησιν εἴη ἀνδρὶ βου-
λομένῳ τὰ ἑαυτοῦ πράττειν. Νῦν γάρ, ἔφη, ἐμέ
τινες εἰς δίκας ἄγουσιν, οὐχ ὅτι ἀδικοῦνται ὑπ'
ἐμοῦ, ἀλλ' ὅτι νομίζουσιν, ἥδιον ἄν με ἀργύριον τε-
2 λέσαι, ἢ πράγματα ἔχειν. Καὶ ὁ Σωκράτης,
Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Κρίτων, κύνας δὲ τρέφεις, ἵνα
σοὶ τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσιν;
Καὶ μάλα, ἔφη. μᾶλλον γάρ μοι λυσιτελεῖ τρέ-
φειν, ἢ μή. οὐκ ἂν οὖν θρέψαις καὶ ἄνδρα, ὅστις
ἐθέλοι τε καὶ δύναιτο σοῦ ἀπερύκειν τοὺς ἐπιχει-
ροῦντας ἀδικεῖν σε. Ἡδέως γ' ἄν, ἔφη, εἰ μὴ φο-
3 βοίμην, ὅπως μὴ ἐπ' αὐτόν με τράποιτο. Τί δ',
ἔφη, οὐχ ὁρᾷς, ὅτι πολλῷ ἥδιόν ἐστι, χαριζόμενον
οἵῳ σοὶ ἀνδρὶ a) ἢ ἀπεχθανόμενον ὠφελεῖσθαι;
εὖ ἴσθ' ὅτι εἰσὶν ἐνθάδε τῶν τοιούτων ἀνδρῶν, οἳ
πάνυ ἂν φιλοτιμηθεῖεν, φίλῳ σοι χρῆσθαι. Καὶ
ἐκ τούτων ἀνευρίσκουσιν Ἀρχέδημον b), πάνυ μὲν
ἱκανὸν

*) Pro ἔσεσθαι, εὑρήσειν, ζήσειν, usitata Græcis enallage, de qua sæpe docti viri egerunt.

a) Eleganter, pro: ἀνδρί, οἷός συ εἶ.

b) Xenophontis oratio. *Hoc consilio probato, quaerunt, qui tales sint, atque ex eorum numero esse reperiunt Archedemum.* vid. c. 7. not. h).

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/116 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ἱκανὸν εἰπεῖν τε καὶ πρᾶξαι, πένητα δέ. οὐ γὰρ
ἦν οἷος ἀπὸ παντὸς κερδαίνειν, ἀλλὰ φιλόχρη-
στός τε, καὶ ἔφη, ῥᾷστον εἶναι ἀπὸ τῶν συκοφαν-
τῶν λαμβάνειν. Τούτῳ οὖν ὁ Κρίτων, ὁπότε 4
συγκομίζοι, ἢ σῖτον, ἢ ἔλαιον, ἢ οἶνον, ἢ
ἄλλο τι τῶν ἐν ἀγρῷ γιγνομένων χρησίμων πρὸς
τὸν βίον, ἀφελὼν c) ἔδωκε· καὶ ὁπότε θύοι, ἐκά-
λει d), καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ἐπεμελεῖτο. νο- 5
μίσας δὲ ὁ Ἀρχέδημος ἀποστροφὴν οἱ τὸν Κρίτω-
νος οἶκον, μάλα περιεῖπεν αὐτόν· καὶ εὐθὺς τῶν
συκοφαντούντων τὸν Κρίτωνα ἀνευρήκει πολλὰ
μὲν ἀδικήματα, πολλοὺς δ᾽ ἐχθροὺς, καὶ προσ-
εκαλέσατο e) εἰς δίκην δημοσίαν, ἐν ᾗ αὐτὸν ἔδει
κριθῆναι, ὅ,τι δεῖ παθεῖν ἢ ἀποτίσαι. ὁ δὲ, συνει- 6
δὼς αὑτῷ πολλὰ καὶ πονηρὰ, πάντ᾽ ἐποίει, ὥς
τε ἀπαλλαγῆναι τοῦ Ἀρχεδήμου. ὁ δὲ Ἀρχέδημος
οὐκ ἀπηλλάττετο, ἕως τόν τε Κρίτωνα ἀφῆκε,
καὶ αὐτῷ χρήματα ἔδωκεν. ἐπεὶ δὲ τοῦτό τε καὶ 7
ἄλλα τοιαῦτα ὁ Ἀρχέδημος διεπράξατο ἤδη,
τότε, ὥσπερ ὅταν νομεὺς ἀγαθὸν κύνα ἔχῃ, καὶ
οἱ ἄλλοι νομεῖς βούλωνται πλησίον αὐτοῦ τὰς
ἀγέλας ἱστάναι, ἵνα τοῦ κυνὸς ἀπολαύωσιν, οὕτω
καὶ

c) int. τι.

d) vid. c. 3. §. 11.

e) Non potest προσεκαλέσατο referri ad συκοφαντοῦντας, quia singularis sequitur, αὐτὸν, ὁ δὲ &c. Itaque intelligendum est: τινα sc. αὐτῶν; ut supra τι. Ejus ellipseos exempla sunt aliquot apud Thucydidem v. c. VII. 43. ad q. l. vid. Dukerus. Ea autem sunt fere ante genitivum, quemadmodum & τι sic omittitur. Sed ut supra τι & aliis in locis omittitur, etiam ubi nullus est genitivus, sic τις etiam eodem modo potest.

καὶ τοῦ Κρίτωνος πολλοὶ τῶν φίλων ἐδέοντο, καὶ
8 σφίσι παρέχειν φύλακα τὸν Ἀρχέδημον. ὁ δὲ Ἀρχέδημος τῷ Κρίτωνι ἡδέως ἐχαρίζετο, καὶ οὐχ ὅτι μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ. εἰ δέ τις αὐτῷ τούτων, οἷς ἀπήχθετο, ὀνειδίζοι, ὡς ὑπὸ Κρίτωνος ὠφελούμενος κολακεύει αὐτὸν, Πότερον οὖν, ἔφη, ὁ Ἀρχέδημος, αἰσχρόν ἐστιν εὐεργετούμενον ὑπὸ χρηστῶν ἀνθρώπων καὶ ἀντευεργετοῦντα, τοὺς μὲν τοιούτους φίλους ποιεῖσθαι, τοῖς δὲ πονηροῖς διαφέρεσθαι· ἢ τοὺς μὲν καλοὺς κἀγαθοὺς ἀδικεῖν πειρώμενον ἐχθροὺς ποιεῖσθαι, τοῖς δὲ πονηροῖς συνεργοῦντα πειρᾶσθαι φίλους ποιεῖσθαι, καὶ χρῆσθαι τούτοις ἀντ' ἐκείνων; ἐκ δὲ τούτου εἷς τε τῶν Κρίτωνος φίλων Ἀρχέδημος ἦν, καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Κρίτωνος φίλων ἐτιμᾶτο.

CAPVT X.

Amicis benefaciendum esse docet.

Οἶδα δὲ καὶ Διοδώρῳ αὐτὸν ἑταίρῳ ὄντι τοιάδε διαλεχθέντα. εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Διόδωρε, ἄν τις σοὶ τῶν οἰκετῶν ἀποδρᾷ, ἐπιμελῇ, ὅπως ἀνακομίσῃ; καὶ ἄλλους γε νὴ Δί', ἔφη, παρακαλῶ
2 σῶστρα τούτῳ ἀνακηρύσσειν. a) Τί γάρ, ἔφη, ἐάν τις σοὶ κάμνῃ τῶν οἰκετῶν, τούτου ἐπιμελῇ, καὶ παρακαλεῖς ἰατροὺς, ὅπως μὴ ἀποθάνῃ;

a) *Et jubeo præmia declarare, si quis eum e fuga retraxerit.* τούτῳ, int. ἐπὶ τούτῳ & refer ad τῶν οἰκετῶν.

θάνῃ; Σφόδρα γ', ἔφη. Εἰ δέ τις σοὶ τῶν γνω-
ρίμων, ἔφη, πολὺ τῶν οἰκετῶν χρησιμώτερος ὤν,
κινδυνεύει δι' ἔνδειαν ἀπολέσθαι, οὐκ οἴει σοι ἄξιον
εἶναι ἐπιμεληθῆναι, ὅπως διασωθῇ; καὶ μὴν 3
οἶσθά γε, ὅτι οὐκ ἀγνώμων ἐστὶν Ἑρμογένης. αἰ-
σχύνοιτο δ' ἄν, εἰ ὠφελούμενος ὑπὸ σοῦ μὴ ἀντω-
φελοίη σε. καί τοι τὸ ὑπηρέτην ἑκόντα τε καὶ
εὔνουν καὶ παράμονον, καὶ τὸ κελευόμενον ἱκανὸν
ποιεῖν ἔχειν, καὶ μὴ μόνον τὸ κελευόμενον ἱκα-
νὸν ὄντα ποιεῖν, ἀλλὰ δυνάμενον καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ
χρήσιμον εἶναι, καὶ προνοεῖν καὶ προβουλεύεσθαι,
πολλῶν οἰκετῶν οἶμαι ἀντάξιον εἶναι. οἱ μέντοι 4
ἀγαθοὶ οἰκονόμοι, ὅταν τὸ πολλοῦ ἄξιον μικροῦ
ἐξῇ πρίασθαι, τότε φασὶ δεῖν ὠνεῖσθαι. νῦν δὲ διὰ
τὰ πράγματα b) εὐωνοτάτους ἐστὶ φίλους ἀγα-
θοὺς κτήσασθαι. καὶ ὁ Διόδωρος, ἀλλὰ καλῶς γε, 5
ἔφη, λέγεις ὦ Σώκρατες· καὶ κέλευσον ἐλθεῖν
ὡς ἐμὲ τὸν Ἑρμογένην. Μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἔγω-
γε. νομίζω γὰρ οὔτε σοὶ κάλλιον εἶναι τὸ καλέ-
σαι ἐκεῖνον τοῦ αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς ἐκεῖνον, οὔτε
ἐκείνῳ μεῖζον ἀγαθὸν τὸ πραχθῆναι ταῦτα ἢ
σοί. Οὕτω δὴ ὁ Διόδωρος ᾤχετο πρὸς τὸν Ἑρ- 6
μογένην, καὶ οὐ πολὺ τελέσας, ἐκτήσατο φίλον,
ὃς ἔργον εἶχεν σκοπεῖν, ὅ,τι ἂν, ἢ λέγων, ἢ
πράττων, ὠφελοίη τε καὶ εὐφραίνοι Διόδωρον.

b) *Ut nunc res sunt.*

* *

XENOPHONTIS MEMORABILIVM LIBER III.

CAPVT I.

De arte imperatoria.

Ὅτι δὲ τοὺς ὀρεγομένους τῶν καλῶν, ἐπιμελεῖς ὧν ὀρέγοιντο ποιῶν, ὠφέλει, νῦν τοῦτο διηγήσομαι. ἀκούσας γάρ ποτε Διονυσόδωρον a) εἰς τὴν πόλιν ἥκειν ἐπαγγελλόμενον στρατηγεῖν διδάξειν, ἔλεξε πρός τινα τῶν ξυνόντων, ὃν ἠσθάνετο βουλόμενον τῆς τιμῆς
2 ταύτης ἐν τῇ πόλει τυγχάνειν, Αἰσχρὸν μέντοι, ὦ νεανία, τὸν βουλόμενον ἐν τῇ πόλει στρατηγεῖν, ἐξὸν τοῦτο μαθεῖν, ἀμελῆσαι αὐτοῦ· καὶ δικαίως ἂν οὗτος ὑπὸ τῆς πόλεως ζημιοῖτο πολὺ μᾶλλον, ἢ εἴ τις ἀνδριάντας ἐργολαβοίη, μὴ μεμαθηκὼς
3 ἀνδριαντοποιεῖν. ὅλης γὰρ τῆς πόλεως ἐν τοῖς πολε-

a) De hoc Dionyſodoro plura diſce e Platonis Euthydemo. Fuit enim Euthydemi frater. Ex inſula Chio, quæ patria erat, primo ad Thurios ſe contulerant, deinde Athenas, ibique non ſolum Sophiſticen, ſed etiam artem militarem profitebantur. De artis militaris profeſſione vide Platonem l. c. p. 191. ed. Wechel. Vtraque diſputatio, tum ea, quæ eſt ap. Platonem, tum hæc Xenophontia ad vanitatem & inſcitiam hominis demonſtrandam pertinet.

πολεμικοῖς κινδύνοις ἐπιτρεπομένης τῷ στρατηγῷ,
μεγάλα τά τε ἀγαθὰ, κατορθοῦντος αὐτοῦ, καὶ
τὰ κακὰ, διαμαρτάνοντος, εἰκὸς γίγνεσθαι· πῶς
οὖν οὐκ ἂν δικαίως ὁ τοῦ μὲν μανθάνειν τούτου ἀμε-
λῶν, τοῦ δὲ αἱρεθῆναι ἐπιμελόμενος, ζημιοῖτο;
τοιαῦτα μὲν δὴ λέγων ἔπεισεν αὐτὸν ἐλθόντα
μανθάνειν. ἐπεὶ δὲ μεμαθηκὼς ἧκε, προσέπαι- 4
ζεν αὐτῷ, λέγων· οὐ δοκεῖ ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ
Ομηρος τὸν Αγαμέμνονα γεραρὸν ἔφη εἶναι, καὶ
οὗτω ὅδε στρατηγεῖν μαθὼν, γεραρώτερος φαίνε-
σθαι; καὶ γὰρ ὥσπερ ὁ κιθαρίζειν μαθὼν, καὶ
ἐὰν μὴ κιθαρίζῃ, κιθαριστής ἐστι· καὶ ὁ μαθὼν
ἰᾶσθαι, κἂν μὴ ἰατρεύῃ, ὅμως ἰατρός ἐστιν. οὕτω
καὶ ὅδε ἀπὸ τοῦδε τοῦ χρόνου διατελεῖ στρατηγὸς
ὢν, κἂν μηδεὶς αὐτὸν ἕληται. ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμε-
νος, οὔτε στρατηγὸς, οὔτε ἰατρός ἐστιν, οὐδὲ ἐὰν ὑπὸ
πάντων ἀνθρώπων αἱρεθῇ. ἀτὰρ, ἔφη, ἵνα καὶ 5
ἐὰν ἡμῶν τις ταξιαρχῇ ἢ λοχαγῇ σοι, ἐπιστη-
μονέστεροι τῶν πολεμικῶν ὦμεν, λέξον ἡμῖν, πό-
θεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν. καὶ ὅς,
ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ἔφη, εἰς ὅπερ καὶ ἐτελεύτα. τὰ
γὰρ τακτικὰ ἐμέ γε καὶ ἄλλο οὐδὲν ἐδίδαξεν. Αλ- 6
λὰ μὴν, ἔφη ὁ Σωκράτης, τοῦτό γε πολλοστὸν
μέρος ἐστὶ στρατηγίας. καὶ γὰρ παρασκευαστικὸν
τῶν εἰς τὸν πόλεμον τὸν στρατηγὸν εἶναι χρὴ,
καὶ ποριστικὸν τῶν ἐπιτηδείων τοῖς στρατιώταις,
καὶ μηχανικὸν, καὶ ἐργαστικὸν, καὶ ἐπιμελῆ, καὶ
καρτερικὸν, καὶ ἀγχίνουν, καὶ φιλόφρονά τε, καὶ
ὠμὸν, καὶ ἁπλοῦν τε, καὶ ἐπίβουλον, καὶ φυλακτικόν τε, καὶ
κλέπτην, καὶ προετικὸν, καὶ ἅρπαγα, καὶ φιλόδωρον,
καὶ πλεονέκτην, καὶ ἀσφαλῆ, καὶ ἐπιθετικὸν, καὶ

ἄλλα πολλὰ καὶ φύσει καὶ ἐπιστήμη, ἃ δεῖ τὸν εὖ
στρατηγήσοντα ἔχειν. καλὸν δὲ καὶ τὸ τακτικὸν
7 εἶναι. πολὺ γὰρ διαφέρει στράτευμα τεταγμέ-
νον ἀτάκτου, ὥσπερ λίθοι τε καὶ πλίνθοι, καὶ
ξύλα, καὶ κέραμος, ἀτάκτως μὲν ἐρριμμένα
οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν· ἐπειδὰν δὲ ταχθῇ κάτω
μὲν καὶ ἐπιπολῆς τὰ μήτε σηπόμενα, μήτε
τηκόμενα, οἵ τε λίθοι καὶ ὁ κέραμος, ἐν μέσῳ
δὲ αἵ τε πλίνθοι καὶ τὰ ξύλα, ὥσπερ ἐν οἰκο-
δομίᾳ συντίθενται, τότε γίγνεται πολλοῦ ἄξιον
8 κτῆμα οἰκία. Ἀλλὰ πάνυ, ἔφη ὁ νεανίσκος,
ὅμοιον, ὦ Σώκρατες, εἴρηκας. καὶ γὰρ ἐν τῷ
πολέμῳ τοὺς τε πρώτους ἀρίστους δεῖ τάττειν
καὶ τοὺς τελευταίους, ἐν δὲ μέσῳ τοὺς χειρίστους b),
ἵνα ὑπὸ μὲν τῶν c) ἄγωνται, ὑπὸ δὲ τῶν ὠθῶν-
9 ται. εἰ μὲν τοίνυν, ἔφη, καὶ διαγιγνώσκειν σε
τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν· d) εἰ δὲ
μή, τί σοι ὄφελος ὧν ἔμαθες; οὐδὲ γὰρ εἴ σε
ἀργύριον ἐκέλευσε πρῶτον μὲν καὶ τελευταῖον
τὸ κάλλιστον τάττειν, ἐν μέσῳ δὲ τὸ χείριστον,
μὴ διδάξας διαγιγνώσκειν τό, τε καλὸν καὶ τὸ
κίβδηλον, οὐδὲν ἄν σοι ὄφελος ἦν. Ἀλλὰ μὰ Δί',
ἔφη, οὐκ ἐδίδαξεν, ὥστε αὐτοὺς ἂν ἡμᾶς δέοι
10 τούς τε ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς κρίνειν. Τί οὖν
οὐ σκοποῦμεν, ἔφη, πῶς ἂν αὐτῶν μὴ ἁμαρ-
τάνοιμεν; Βούλομαι, ἔφη ὁ νεανίσκος. οὐκοῦν, ἔφη,
εἰ

b) Hæc est acies Homerica Iliad. δ'. 297. s. q.

c) Sic reperi in Caseliana. in ceteris est αὐτῶν, pro quo H. Stephanus malebat αὖ τῶν.

d) Int. καλῶς s. εὖ ἔχει, τοῦτο δὴ τὸ κάλλιστον aut simile quid. v. Obs. Misc. V. III. p. 145.

εἰ μὲν γὰρ ἀργύριον δέοι ἁρπάζειν, τοὺς φιλαργυρωτάτους πρώτους καθιστάντες, ὀρθῶς ἂν τάττοιμεν; ἔμοιγε δοκεῖν. τί δὲ τοὺς κινδυνεύειν μέλλοντας, ἆρα τοὺς φιλοτιμοτάτους προτακτέον; οὗτοι γοῦν εἰσὶν, ἔφη, οἱ ἕνεκα ἐπαίνου κινδυνεύειν ἐθέλοντες. οὐ τοίνυν οὗτοί γε ἄδηλοι, ἀλλ' ἐπιφανεῖς πανταχοῦ ὄντες, εὐαίρετοι ἂν εἶεν. e) ἀτὰρ, 11
ἔφη, πότερά σε τάττειν μόνον ἐδίδαξεν, ἢ καὶ ὅποι καὶ ὅπως χρηστέον ἑκάστῳ τῶν τακτέων. f) οὐ πάνυ, ἔφη. καὶ μὴν πολλά γ' ἐστὶν, πρὸς ἃ οὔτε τάττειν, οὔτε λέγειν g) ὡσαύτως προσήκει. ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐδὲ διεσαφήνιζε ταῦτα. νὴ Δί', ἔφη, πάλιν τοίνυν ἐλθὼν ἐπανερώτα. ἢν γὰρ ἐπίστηται, καὶ μὴ ἀναιδὴς ᾖ, αἰσχυνεῖται, ἀργύριον εἰληφὼς, ἐνδεᾶ σε ἀποπέμψασθαι.

e) *Laudis cupidi, cum non possint latere, sed vel maxime ubique sint insignes, facile deligi possunt.*

f) Stobæus: ταγμάτων.

g) Stephanus & Leunclav. ex eodem Stobæo legi volebat: οὔτε ἄγειν, οὔτε τάττειν. Cl. Wels autem λέγειν defendit e cap. 3. §. 11. λέγεις σὺ τὸν ἵππαρχον πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπιμελεῖσθαι δεῖν καὶ τοῦ λέγειν δύνασθαι; sed mihi non videtur locus hic ad rem pertinere. Ceterum de ipsa lectione mihi non liquet.

CAPUT II.

De officio summo Imperatoris.

Ἐντυχὼν δέ ποτε στρατηγεῖν ᾑρημένῳ τῳ, τοῦ ἕνεκεν, ἔφη, Ὅμηρον οἴει τὸν Ἀγαμέμνονα προσαγορεῦσαι ποιμένα λαῶν; a) ἆρά γε ὅτι ὥσπερ τὸν ποιμένα ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, ὅπως σῶαί τε ἔσονται b) αἱ ὄϊες, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσιν, οὕτω καὶ τὸν στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, ὅπως σῶοί τε οἱ στρατιῶται ἔσονται, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσι, καὶ οὗ ἕνεκα στρατεύονται, τοῦτο ἔσται; στρατεύονται δὲ, ἵνα κρατοῦντες τῶν πολεμίων εὐδαιμονέστεροι ὦσιν.
2 ἢ τί δήποτε οὕτως ἐπῄνεσε τὸν Ἀγαμέμνονα, εἰπὼν, c)

Ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητής;

ἆρά γε ὅτι αἰχμητής τε καὶ κρατερὸς ἂν εἴη, οὐκ εἰ μόνος αὐτὸς εὖ ἀγωνίζοιτο πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀλλ' εἰ καὶ παντὶ τῷ στρατοπέδῳ τούτου αἴτιος

a) Iliad. α'. 263. De hac autem ratione appellandorum Regum & Ducum, egregia disputatio est ap. Philonem in Libro I. de vita Mosis. init.

b) Futura pro præsentibus posita videntur, e latino sermone rem æstimanti. Sic in illo ap. Thucyd. VIII. 55. διενοοῦντο βοηθήσειν Cel. Dukerus futurum pro præsenti aut aoristo esse putat. Sed accuratius hic Græ[illegible]uro quam præsenti utuntur, quoniam de fatu[illegible] est, & ad futurum tempus respicitur. Simile [illegible]d Aristophanis in Pluto v. οὐκ ἔσθ' ὅπως ὠνήσεταί μ' ἄν, Pleque tamen negaverim etiam præsens aut aoristum locum hic habere. vid. c. 3. §. 2.

c) Iliad. γ'. 179.

αἴτιος εἴη; καὶ βασιλεὺς ἀγαθὸς, οὐκ εἰ μόνον
τοῦ ἑαυτοῦ βίου καλῶς προεστήκοι, ἀλλ᾽ εἰ καὶ ὧν
βασιλεύοι, τούτοις εὐδαιμονίας αἴτιος εἴη; καὶ 3
γὰρ βασιλεὺς αἱρεῖται, οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς
ἐπιμελῆται, ἀλλ᾽ ἵνα καὶ οἱ ἑλόμενοι δι᾽ αὐτὸν εὖ
πράττωσι. καὶ στρατεύονται δὲ πάντες, ἵνα ὁ
βίος αὐτοῖς ὡς βέλτιστος ᾖ· καὶ στρατηγοὺς αἱροῦν-
ται τούτου ἕνεκα, ἵνα πρὸς τούτοις d) αὐτοῖς ἡγε-
μόνες ὦσι. δεῖ οὖν τὸν στρατηγοῦντα τοῦτο παρα- 4
σκευάζειν τοῖς ἑλομένοις αὐτὸν στρατηγόν. καὶ
γὰρ οὔτε κάλλιον τούτου ἄλλο ῥάδιον εὑρεῖν, οὔτε
αἴσχιον τοῦ ἐναντίου. καὶ οὕτως ἐπισκοπῶν, τίς
εἴη ἀγαθοῦ ἡγεμόνος ἀρετὴ, τὰ μὲν ἄλλα περιῄ-
ρει, κατέλειπε δὲ τὸ εὐδαίμονας ποιεῖν, ὧν ἂν
ἡγεῖται.

d) Stobæus: πρὸς τοῦτο. L. I. c. 3. §. 5. ἐπὶ τούτῳ ἤει. ubi Stephanus malebat ἐπὶ τοῦτο. Sed in utroque dativus ſervandus. Neque enim inuſitatum eſt bonis auctoribus inprimis Atticis. vid. Perizon. ad Aelian. V H. III. 37. Sic adhibere dativum ſimile eſt, quod Attici ἐν ponunt pro εἰς, tamquam Aelian. V. H. IV. 18. & εἰς pro ἐν. vid. Aelian. l. c. VII. 8. &c. ad quos locos vid. Intt. & Kuhnium in Indice. Non autem eſt probabile librarios uſitatiorem rationem dicendi mutaſſe in inſolentiorem

CAPVT III.

De officiis Præfecti equitum.

Καὶ ἱππαρχεῖν δέ τινι ᾑρημένῳ οἶδά ποτε αὐ-
τὸν τοιάδε διαλεχθέντα· Ἔχοις ἄν, ἔφη,
ὦ νεανία, εἰπεῖν ἡμῖν, ὅτου ἕνεκα ἐπεθύμησας
ἱππαρχεῖν; οὐ γὰρ δὴ τοῦ πρῶτος τῶν ἱππέων
ἐλαύνειν. καὶ γὰρ οἱ ἱπποτοξόται τούτου γε
ἀξιοῦνται. προελαύνουσι γοῦν καὶ τῶν ἱππάρχων.
Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ γνωσθῆ-
ναί γε. a) ἐπεὶ καὶ οἱ μαινόμενοί γε ὑπὸ πάντων
γιγνώσκονται. Ἀληθές, ἔφη, καὶ τοῦτο λέγεις.
2 Ἀλλ' ἆρα ὅτι τὸ ἱππικὸν οἴει τῇ πόλει βέλτιον
ἂν ποιήσας παραδοῦναι; καί, εἴ τις χρεία γίγνοι-
το ἱππέων, τούτων ἡγούμενος ἀγαθοῦ τινος αἴτιος
γενέσθαι τῇ πόλει; καὶ μάλα, ἔφη. καὶ ἔστι γε
νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, καλόν, ἐὰν δύνῃ ταῦτα
ποιῆσαι. ἡ δὲ ἀρχή που ἐφ' ἧς ᾕρησαι, ἵππων τε
3 καὶ ἀμβατῶν ἐστιν. Ἔστι γὰρ οὖν, ἔφη. Ἴθι δὴ
λέξον ἡμῖν πρῶτον τοῦτο, ὅπως διανοῇ τοὺς ἵππους
βελτίους ποιῆσαι; καὶ ὅς, ἀλλὰ τοῦτο μέν, ἔφη,
οὐκ ἐμὸν οἶμαι τὸ ἔργον εἶναι, ἀλλὰ ἰδίᾳ ἕκαστον
4 δεῖν τοῦ ἑαυτοῦ ἵππου b) ἐπιμελεῖσθαι. Ἐὰν οὖν,
ἔφη ὁ Σωκράτης, παρέχονταί σοι τοὺς ἵππους, οἱ
μὲν οὕτω κακόποδας, ἢ κακοσκελεῖς, ἢ ἀσθενεῖς,
βελ-

a) Int ἕνεκα. Nominativus πρῶτος autem pendet a casu recto, qui in ἐπεθύμησας latet.

b) Retinui ἵππου, quod in Caseliana erat. Sic est etiam apud Stobæum, & reliquarum editionum lectioni ἔργου præfert Stephanus. ἔργου facile potuit ex antecedentibus errore librarii repeti & in locum ἵππου mitti.

οἱ δὲ οὕτως ἀτρόφους, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀκολου-
θεῖν, οἱ δὲ οὕτως ἀναγώγους, ὥστε μὴ μένειν, ὅπου
ἂν σὺ τάξῃς, οἱ δὲ οὕτως λακτιστὰς c), ὥστε μηδὲ
τάξαι δυνατὸν εἶναι, τί σοι τοῦ ἱππικοῦ ὄφελος
ἔσται; ἢ πῶς δυνήσῃ τοιούτων ἡγούμενος ἀγαθόν
τι ποιῆσαι τὴν πόλιν. καὶ ὅς, ἀλλὰ καλῶς τε
λέγεις, ἔφη, καὶ πειράσομαι τῶν ἵππων εἰς τὸ
δυνατὸν ἐπιμελεῖσθαι. τί δέ; τοὺς ἱππέας οὐκ 5
ἐπιχειρήσεις, ἔφη, βελτίονας ποιῆσαι; Ἔγωγε,
ἔφη. οὐκοῦν πρῶτον μὲν ἀναβατικωτέρους ἐπὶ τοὺς
ἵππους ποιήσεις αὐτούς. Δεῖ γοῦν, ἔφη. καὶ γὰρ
εἴ τις αὐτῶν καταπέσοι, μᾶλλον ἂν οὕτως σώζοι-
το. τί γάρ, ἐάν που κινδυνεύειν δέῃ, πότερον 6
ἐπάγειν τοὺς πολεμίους ἐπὶ τὴν ἄμμον κελεύσεις,
ἐνθάπερ εἰώθατε ἱππεύειν, ἢ πειράσῃ τὰς με-
λέτας ἐν τοιούτοις ποιεῖσθαι χωρίοις, ἐν οἵοισπερ
οἱ πολέμιοι γίγνονται; Βέλτιον γοῦν, ἔφη. Τί
γάρ; τοῦ βάλλειν ὡς πλείστους ἀπὸ τῶν ἵππων 7
ἐπιμέλειάν τινα ποιήσῃ; Βέλτιον γοῦν, ἔφη, καὶ
τοῦτο· θήγειν δὲ τὰς ψυχὰς τῶν ἱππέων καὶ
ἐξοργίζειν πρὸς τοὺς πολεμίους, εἴπερ ἀλκιμωτέ-
ρους

c) ἀτρόφους equos appellari P. Victorius censet, *qui naturæ vitio non sentiunt cibum, sed semper tenues imbecillique manent.* Bessario recte reddidit: *strigosos.* Nam sive naturæ vitium est, sive inopia aut nimiis laboribus contracta tenuitas & imbecillitas, strigosus equus recte dicitur. λακτισταὶ sunt Varronis *calcitrones.* vid. Victor. Var. Lect. IV. ult. Ανάγωγοι autem sunt equi *nondum domiti & condocefacti: die noch nicht abgerichtet oder zugeritten sind.* Sic L. IV. c. 1. §. 3. canes ἀνάγωγοι dicuntur.

ρους ποιεῖν d) διανενόησαι; Εἰ δέ μη, ἀλλὰ νῦν γε
8 πειράσομαι, ἔφη. Οπως δέ σοι πείθωνται οἱ
ἱππεῖς πεφροντικάς τι; ἄνευ γὰρ δὴ τούτου οὔτε
ἱππέων ἀγαθῶν καὶ ἀλκίμων οὐδὲν ὄφελος. Αλη-
θῆ λέγεις, ἔφη. Αλλὰ πῶς ἄν τις μάλιστα, ὦ
9 Σώκρατες, ἐπὶ τοῦτο αὐτοὺς προτρέψαιτο; ἐκεῖ-
νο μὲν δήπου οἶσθα, ὅτι ἐν παντὶ πράγματι οἱ ἄν-
θρωποι τούτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, οὓς
ἂν ἡγῶνται βελτίστους εἶναι. καὶ γὰρ ἐν νόσῳ,
ὃν ἂν ἡγῶνται ἰατρικώτατον εἶναι, τούτῳ μάλι-
στα πείθονται· καὶ ἐν πλοίῳ οἱ πλέοντες, ὃν ἂν
κυβερνητικώτατον· καὶ ἐν γεωργίᾳ, ὃν ἂν γεωρ-
γικώτατον. καὶ μάλα, ἔφη. οὐκοῦν εἰκός, ἔφη,
καὶ ἐν ἱππικῇ, ὃς ἂν μάλιστα εἰδὼς φαίνηται, ἃ
δεῖ ποιεῖν, τούτῳ μάλιστα ἐθέλειν τοὺς ἄλλους πεί-
10 θεσθαι. ἐὰν οὖν, ἔφη, ἐγώ, ὦ Σώκρατες, βέλτι-
στος ὢν αὐτῶν δῆλος ὦ, ἀρκέσει μοι τοῦτο εἰς τὸ
πείθεσθαι αὐτοὺς ἐμοί; ἐάν γε πρὸς τοῦτο, ἔφη,
διδάξῃς αὐτούς, ὡς τὸ πείθεσθαί σοι κάλλιόν τε
καὶ σωτηριώτερον αὐτοῖς ἔσται. πῶς οὖν, ἔφη,
τοῦτο διδάξω; πολὺ νὴ Δί', ἔφη, ῥᾷον ἢ εἴ σοι δέοι
διδάσκειν, ὡς τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν ἀμείνω καὶ
11 λυσιτελέστερά ἐστι. λέγεις, ἔφη, σὺ τὸν ἵππαρ-
χον πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπιμελεῖσθαι δεῖν καὶ τοῦ
λέγειν δύνασθαι; σὺ δ' ᾤου, ἔφη, χρῆναι σιωπῇ
ἱππαρχεῖν; ἢ οὐκ ἐντεθύμησαι, ὅτι ὅσα τε νόμῳ
μεμα-

d) In Juntina est ἅπερ pro εἴπερ, ut & apud Stobæum. Hinc Stephanus colligebat sic legendum, ἅπερ ἀλκιμωτέρους ποιεῖ, ut sit parenthesis: *Cogitastine equitum animos acuere, & ferociores in hostem facere, quoniam hæ res eos fortiores reddunt.*

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/128 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

μεμαθήκαμεν κάλλιστα ὄντα, δι᾽ ὧν γε ζῆν ἐπιστάμεθα, ταῦτα πάντα διὰ λόγου ἐμάθομεν, καὶ εἴτι ἄλλο καλὸν μανθάνει τις μάθημα, διὰ λόγου μανθάνει, καὶ οἱ ἄριστα διδάσκοντες, μάλιστα λόγῳ χρῶνται, καὶ οἱ τὰ σπουδαιότατα μάλιστα ἐπιστάμενοι, κάλλιστα διαλέγονται; ἢ
τόδε οὐκ ἐντεθύμησαι, ὡς ὅταν γε χορὸς εἷς ἐκ 12
τῆσδε τῆς πόλεως γίγνηται, ὥσπερ ὁ εἰς Δῆλον πεμπόμενος e) οὐδεὶς ἄλλοθεν οὐδαμόθεν τούτῳ ἐφάμιλλος γίγνεται, οὐδὲ εὐανδρία ἐν ἄλλῃ πόλει ὁμοία τῇ ἐνθάδε συνάγεται; ἀληθῆ λέγεις, ἔφη.
ἀλλὰ μὲν οὔτε εὐφωνίᾳ τοσοῦτον δια- 13
φέρουσιν ἀθηναῖοι τῶν ἄλλων, οὔτε σωμάτων μεγέθει καὶ ῥώμῃ, ὅσον φιλοτιμίᾳ, ἥπερ μάλιστα παροξύνει πρὸς τὰ καλὰ καὶ ἔντιμα. ἀληθές, ἔφη,

e) E Callimachi H. in Del. v. 279. πᾶσαι δὲ χορούς ἀνάγουσι πόληες, aliisque locis veterum constat, cum alias urbes græcas, tum inprimis Athenienses in Insulam Delum misisse quotannis publice legationem sacram (θεωρίαν), in qua cum Ἀρχιθεώρῳ s. Θεωρῷ & apparatu reliquo erat etiam χορὸς, isque, ut Plutarchus ait, πολυτελῶς κεκοσμημένος, qui laudes Apollinis, Dianæ, Latonæ ipsiusque Deli celebraret & certaminibus Musicis interesset. Locus classicus in hanc rem est, præter laudatum, ap. Thucyd L. III. c. 104. integro. In quo & hæc verba: χορούς τε ἀνῆγον αἱ πόλεις. item: ὕστερον δὲ τοὺς μὲν χοροὺς οἱ νησιῶται καὶ οἱ Ἀθηναῖοι μεθ᾽ ἱερῶν ἔπεμπον. doctissime & fuse de hac re disserit, more suo, Ill. Spanhem. ad Callimachi Hymnum in Delum p. 316. s. 485. 486. & 514. s. qui etiam commode p. 486. monet, πέμπειν cum de θεωρίᾳ & choro dicatur esse *solemniter mittere*, & proprium in hac re verbum. Ceterum egregius hic Xenophontis locus fugiebat virum illustrem, cum ista scriberet.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/129 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

14 ἔφη, καὶ τοῦτο. οὐκοῦν οἴει, ἔφη, καὶ τοῦ ἱππικοῦ τοῦ ἐνθάδε εἴτις ἐπιμεληθείη, ὡς πολὺ ἂν καὶ τοῦτο f) διενέγκοιεν τῶν ἄλλων, ὅπλων τε καὶ ἵππων παρασκευῇ, καὶ εὐταξίᾳ, καὶ τῷ ἑτοίμως κινδυνεύειν πρὸς τοὺς πολεμίους, εἰ νομίσειαν ταῦτα ποιοῦντες ἐπαίνου καὶ τιμῆς τεύξεσθαι; εἰκός
15 γε, ἔφη. μὴ τοίνυν ὄκνει, ἔφη, ἀλλὰ πειρῶ τοὺς ἄνδρας ἐπὶ ταῦτα προτρέπειν, ἀφ' ὧν αὐτός τε ὠφεληθήσῃ, καὶ οἱ ἄλλοι πολῖται διὰ σέ. ἀλλὰ νὴ Δία πειράσομαι, ἔφη.

CAPVT IV.

Bonum choragum & œconomum posse etiam esse bonum Imperatorem.

Ἰδὼν δέ ποτε Νικομαχίδην ἐξ ἀρχαιρεσιῶν ἀπιόντα, ἤρετο· τίνες, ὦ Νικομαχίδη, στρατηγοὶ ᾕρηνται. καὶ ὅς, οὐ a) γάρ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοιοῦτοί εἰσιν ἀθηναῖοι, ὥστε ἐμὲ μὲν οὐχ εἵλοντο, ὃς ἐκ καταλόγου στρατευόμενος κατατέτριμμαι, καὶ λοχαγῶν, καὶ ταξιαρχῶν, καὶ τραύματα-

f) Stephanus legendum censet: πολὺ κἂν τούτῳ. Leunclavius: καὶ κατὰ τοῦτο. Sed si κατὰ τοῦτο rectum est, non video, quare non & τοῦτο sine κατὰ rectum putetur. conf. ad c. 6. §. 13.

a) Mihi videtur affectus declarandi causa perturbata oratio esse, & studiose Nicomachides fingi a negatione initium facere referrique ad εἵλοντο. Immerito ergo Budæus suspectam hanc vocem habebat. Leunclavius interrogative locum capit. In Welsii autem interpretatione ad verbum facta nullus sensus est.

ματα ὑπὸ τῶν πολεμίων τοσαῦτα ἔχων· (ἅμα δὲ τὰς ὠλὰς τῶν τραυμάτων ἀπογυμνέμενος ἐπεδείκνυεν) Ἀντιϑένην δὲ, ἔφη, εἵλοντο, τὸν ὔτε ὁπλίτην πώποτε στρατευσάμενον, ὔντε τοῖς ἱππεῦσιν ὐδὲν περίβλεπτον ποιήσαντα, ἐπισάμενόν τε ἄλλο ὐδὲν ἢ χρήματα συλλέγειν. ὐκῦν, ἔφη 2
ὁ Σωκράτης, τῦτο μὲν ἀγαϑὸν, εἴγε τοῖς στρατιώταις ἱκανὸς ἔσαι τὰ ἐπιτήδεια πορίζειν. καὶ γὰρ οἱ ἔμποροι, ἔφη ὁ Νικομαχίδης, χρήματα συλλέγειν ἱκανοί εἰσιν· ἀλλ᾽ ὐχ ἕνεκα τῦτυ καὶ 3
στρατηγεῖν δύναιντ᾽ ἄν. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη, ἀλλὰ καὶ Φιλόνικος b) Ἀντιϑένης ἐστὶν, ὃ στρατηγῷ προσεῖναι ἐπιτήδειόν ἐστιν. ὐχ ὁρᾷς, ὅτι καὶ ὁσάκις κεχορήγηκε, πᾶσι τοῖς χοροῖς νενίκηκε; c) μὰ

b) Sic erat in Caseliana. Neque dubium est, quin vera sit lectio. Nam φιλόνεικος, quod vulgatas obsidet, non est huic loco aptum. Et video sic Leunclavio quoque videri.

c) χορηγὸς, unde χορηγεῖν, apud Atticos scriptores dicitur proprie, qui suis sumtibus χορὸν comparat, instruit, omnibus rebus ornat & in eo genere exerceri curat, in quo eum vult certare; nam diversi generis erant chori, tamquam Cyclii, s. Dithyrambici, quod soli essent orbiculares, Tragici, Comici, qui τετράγωνοι v. Schol. ad Aristoph. Nubes v. 311. & Aves 1405. ad Equ. v. 586 & Salmas. ad Solin p. 596. a. Quia autem his choris utebantur in theatris, propterea χορηγοὶ dicuntur, qui sumtum scenæ præbent in totam fabulam, non in solum chorum. v. Salmas. de Vsuris p. 58. unde dicuntur etiam χορὸν διδόναι, cum poëtæ alicujus fabulam in theatrum producunt, ipsi autem poëtæ λαϐεῖν χορὸν v. Kuster ad Aristoph. Equit. v. 510. De insigni autem & pæne insano Atheniensium studio in hoc genere vid. Ill. Spanhem. ad Callim. p. 312.

μὰ Δί, ἔφη ὁ Νικομαχίδης, ἀλλ' οὐδὲν ὅμοιόν ἐστι
4 χοροῦ τε καὶ στρατεύματος προεστάναι. καὶ μὴν,
ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐδὲ ᾠδῆς γε ὁ Ἀντισθένης, οὐδὲ
χορῶν διδασκαλίας d) ἔμπειρος ὢν, ὅμως ἐγένε-
το ἱκανὸς εὑρεῖν τοὺς κρατίστους ταῦτα. καὶ ἐν
τῇ στρατιᾷ οὖν, ἔφη ὁ Νικομαχίδης, ἄλλους μὲν
εὑρήσει τοὺς τάξοντας ἀνθ' ἑαυτοῦ, ἄλλους δὲ τοὺς
5 μαχομένους. e) οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐάν γε
καὶ ἐν τοῖς πολεμικοῖς τοὺς κρατίστους, ὥσπερ ἐν
τοῖς χορικοῖς, ἐξευρίσκηται, καὶ προαιρῆται,
εἰκότως ἂν καὶ τούτου νικηφόρος εἴη· καὶ δαπα-
νᾶν δ' αὐτὸν εἰκὸς μᾶλλον ἂν ἐθέλειν εἰς τὴν ξὺν
ὅλῃ τῇ πόλει τῶν πολεμικῶν νίκην, ἢ εἰς τὴν
ξὺν

d) χοροῦ διδασκαλία est proprie ratio ac disciplina chori, unde pro ipsa fabulæ actione ponitur, & χοροῦ διδάσκαλος, qui hanc rationem tenet & alios docere potest. Nam ut Schol Aristoph. ad Thesm. v. 94. ait, διδάσκαλος vocabatur, ὁ ἐνεργῶν τι περὶ τὴν δραματοποιὸν (f. δ - - ποιΐαν) καὶ τῶν κυκλίων χορῶν παρασκευήν; quæ iisdem verbis sunt ap. Hesych. p. 255. ed. Schrev. sed ; χοροῦ διδασκάλου est, choro dare modum, '& auspicari carmen & voce sua dare præscriptum, cui reliquos accinere oporteat, ut docet Cuperus Observ. L. I. c. 1. p. 3. unde facile colligi potest, quæ sit χοροῦ διδασκαλία Distinguuntur autem h. l. ᾠδὴ & διδασκαλία χοροῦ, quarum illa est eorum, qui constituunt chorum (χορευτῶν. c. 6. §. 6. 21.) hæc autem magistri.

e) Stephanus malebat, μαχουμένους, quia ante est τάξοντας. Sed nihil opus. Callimach. H. in Apoll. v. 14. τελέειν - κερεῖσθαι - ἑστήξειν. ubi magnus Bentleius conjiciebat: τελέσειν. Sed hoc loquendi genus ad eum locum pluribus vindicabimus, quæ huc e liturariis nostris nunc transferre non libet.

ξὺν τῇ φυλῇ τῶν χορικῶν. f) λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ 6
Σώκρατες, ὡς τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός ἐστι χορηγεῖν τε
καλῶς καὶ στρατηγεῖν; λέγω ἔγω γ', ἔφη, ὡς
ὅτου ἂν τις προστατεύῃ, ἐὰν γιγνώσκῃ τε ὧν δεῖ,
καὶ ταῦτα πορίζεσθαι δύνηται, ἀγαθὸς ἂν εἴη
προστάτης, εἴτε χοροῦ, εἴτε οἴκου, εἴτε πόλεως,
εἴτε στρατεύματος προστατεύοι. καὶ ὁ Νικομα- 7
χίδης, μὰ Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἂν ποτε
ᾤμην ἐγώ σου ἀκοῦσαι ὡς ἀγαθοὶ οἰκονόμοι ἀγα-
θοὶ στρατηγοὶ ἂν εἶεν. ἴθι δὴ, ἔφη, ἐξετάσωμεν
τὰ ἔργα ἑκατέρου αὐτῶν, ἵνα εἰδῶμεν, πότερον
τὰ αὐτά ἐστιν, ἢ διαφέρει τι. πάνυ γε, ἔφη.
οὐκοῦν, ἔφη, τὸ μὲν τοὺς ἀρχομένους κατηκόους τε καὶ 8
εὐπειθεῖς ἑαυτοῖς παρασκευάζειν, ἀμφοτέρων ἐστὶν
ἔργον; καὶ μάλα, ἔφη. τί δὲ, τὸ προστατεῖν
ἑκάστους ἐπιτηδείους πράττειν; g) καὶ τοῦτο, ἔφη.
καὶ μὴν καὶ τὸ τοὺς κακοὺς κολάζειν, καὶ τοὺς
ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἀμφοτέροις οἶμαι προσήκειν.
πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. τὸ δὲ τοὺς ὑπηκόους εὐμενεῖς 9
ποιεῖσθαι,

f) χορηγία enim est λειτουργία, quæ fit tribus nomine, ad quam quis pertinet, & victoriae adeo honos, ad totam tribum pertinet, e qua choragus fuit.

g) Bessario legisse videtur, si ex interpretatione judices, τὸ προστάττειν ἑκάστους τὰ ἐπιτήδεια πράττειν. Eam lectionem cum in priori editione secutus esset Leunclavius postea diligentius inspectis Codd. legendum statuit: τῷ προστατεῖν ε. ε. π. Sed non videtur articulus τὸ abesse posse. Itaque si τῷ esset a Xenophonte, non dubitarem, esse legendum τὸ τῷ, aut pro τί δὲ, τὸ δὲ &c. Mihi non liquet, quomodo legendum, etsi, quid dicere Socrates voluerit, videam, nempe quod c. 9. §. 11. de officio Imperantis: προστάττειν, ὅ, τι χρὴ ποιεῖν.

ποιεῖσθαι, πῶς οὐ καλὸν ἀμφοτέροις; καὶ τοῦτ', ἔφη. συμμάχους δὲ καὶ βοηθοὺς προσάγεσθαι δοκεῖ σοι συμφέρειν ἀμφοτέροις, ἢ οὔ; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. ἀλλὰ φυλακτικοὺς τῶν ὄντων οὐκ ἀμφοτέρους εἶναι προσήκει; σφόδρα γ' ἔφη. οὐκοῦν καὶ ἐπιμελεῖς καὶ φιλοπόνους ἀμφοτέρους εἶναι προσ-
10 ήκει περὶ τὰ αὐτῶν ἔργα. ταῦτα μὲν οὖν, ἔφη, πάντα ὁμοίως ἀμφοτέρων ἐστίν· ἀλλὰ τὸ μάχεσθαι, οὐκέτι ἀμφοτέρων. ἀλλ' ἐχθροί γέ τοι ἀμφοτέροις γίγνονται; καὶ μάλα, ἔφη, τοῦτό γε. οὐκοῦν τὸ περιγενέσθαι τούτων ἀμφοτέροις συμφέ-
11 ρει; πάνυ γ' ἔφη· ἀλλ' ἐκεῖνο παριεὶς h), ἂν δέῃ μάχεσθαι, τί ὠφελήσει ἡ οἰκονομική; ἐνταῦθα δή που καὶ πλεῖστον, ἔφη. ὁ γὰρ ἀγαθὸς οἰκονόμος, εἰδὼς, ὅτι οὐδὲν οὕτω λυσιτελές τε καὶ κερδαλέον ἐστὶν, ὡς τὸ μαχόμενον τοὺς πολεμίους νικᾷν, οὐδὲ οὕτως ἀλυσιτελές τε καὶ ζημιῶδες ὡς τὸ ἡττᾶσθαι, προθύμως μὲν τὰ πρὸς τὸ νικᾷν συμφέροντα ζητήσει καὶ παρασκευάσεται, ἐπιμελῶς δὲ τὰ πρὸς τὸ ἡττᾶσθαι φέροντα σκέψεται καὶ φυλάξεται, ἐνεργῶς δ', ἂν τὴν παρασκευὴν ὁρᾷ νικητικὴν οὖσαν, μαχεῖται· οὐχ ἥκιστα δὲ τούτων, ἐὰν ἀπαράσκευος ᾖ i), φυλάξεται συνά-

πτειν

h) Stephanus, sublata interrogatione, legi vult: παρείς. Sed sic non satis aptum est consequens: ἐνταῦθα δήπου κ.π. Est ellipsis τοῦ λέγειν, cujus exemplum ex Luciani Philopatride affert Cl. Schœtgenius ad Lamb. Bos de Ell. Gr. *Sed eo sermone prætermisso, quid in ipsa pugna profutura sit œconomica.*

i) Stephanus putabat hunc locum suspectum esse posse, quod Pollux semel hanc vocem in Xenophonte oc-

cur-

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/134 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft

πλειν μάχην. μὴ καταφρόνει, ἔφη, ὦ Νικομα- 12
χίδη, τῶν οἰκονομικῶν ἀνδρῶν. ἡ γὰρ τῶν ἰδίων ἐπιμέλεια πλήθει μόνον διαφέρει τῆς τῶν κοινῶν, τὰ δὲ ἄλλα παραπλήσια ἔχει· τὸ μέγιστον, ὅτι οὔτε ἄνευ ἀνθρώπων οὐδετέρα γίγνεται, οὔτε δι' ἄλλων μὲν ἀνθρώπων τὰ ἴδια πράττεται, δι' ἄλλων δὲ τὰ κοινά. οὐ γὰρ ἄλλοις τισὶν ἀνθρώποις οἱ τῶν κοινῶν ἐπιμελόμενοι χρῶνται, ἢ οἷσπερ τὰ ἴδια οἰκονομοῦντες, ὅσοι ἐπιστάμενοι χρῆσθαι k) καὶ τὰ ἴδια καὶ τὰ κοινὰ καλῶς πράττουσιν· οἱ δὲ μὴ ἐπιστάμενοι, ἀμφοτέρωθι πλημμελοῦσιν.

currere dicat, & quidem in Dativo. Me vero ea ratio nihil moverit. Nam facile potuit hominem memoria fallere. Gellius negat, Xenophontem Platonis ullam mentionem in scriptis suis fecisse. Errasse eum & ceteros videbimus, qui olim ita existimarunt.

k) Suspectum de mendo hunc locum habuere Stephanus & Leunclavius, qui post aut ante χρῆσθαι inserendum necessario putant ἀνθρώποις. Quod mihi secus videtur. Nam si ita constitui locus posset, cur non potius ἀπὸ κοινοῦ repeteremus, & per ellipsin omissam eam vocem putaremus. Sed sive intelligas ἀνθρώποις, sive inseras, tamen mihi locus sanus non videtur. Nam τὸ ὅσοι concoquere non possum. Si quid video, Xenophon scripsit: οἷς οἱ ἐπιστάμενοι χρῆσθαι - οἱ δὲ μ. ε. &c. Sic egregie cohærebit oratio. Jota facile potuit excidere.

CAPVT V.

De revocandis ad pristinam fortitudinem Atheniensibus.

Περικλεῖ δέ ποτε τῷ τοῦ πάνυ Περικλέους υἱῷ a) διαλεγόμενος, ἐγώ τοι, ἔφη, ὦ Περίκλεις, ἐλπίδα ἔχω, σοῦ στρατηγήσαντος b) ἀμείνω τε καὶ ἐνδοξοτέραν τὴν πόλιν εἰς τὰ πολεμικὰ ἔσεσθαι, καὶ τῶν πολεμίων κρατήσειν. καὶ ὁ Περικλῆς, βουλοίμην ἄν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἃ λέγεις. ὅπως δὲ ταῦτα γένοιτ᾽ ἄν, οὐ δύναμαι γνῶναι. βούλει οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, διαλογιζόμενοι περὶ αὐτῶν ἐπισκοπῶμεν, ὅπου ἤδη τὸ δυ-
2 νατόν ἐστιν; βούλομαι, ἔφη. οὐκοῦν οἶσθα, ἔφη, ὅτι πλήθει μὲν οὐδὲν μείους εἰσὶν Ἀθηναῖοι Βοιωτῶν; οἶδα γάρ, ἔφη. σώματα δὲ ἀγαθὰ καὶ καλὰ πότερον ἐκ Βοιωτῶν οἴει πλείω ἂν ἐκλεχθῆναι,

a) τοῦ πάνυ, int. περιβοήτου. *Celebris illius Periclis filius.* Hic est ille spurius Pericles, oratoris filius, quem Athenienses Pericli, legitimis filiis orbato, aliisque miseriis defuncto gratificaturi ἀνεγράψαντο εἰς τοὺς φράτορας, ὄνομα θέμενοι τὸ αὐτοῦ sc. Periclis. v. Plutarch. in Pericle extr. post autem cum Thrasybulo & Erasinide factus prætor, ad Arginusas re male gesta, capite multatus est. vid. ad I. 1.

b) Quia sequitur ἔσεσθαι, & κρατήσειν, Leunclavius malebat: στρατηγήσοντος. Sed primo, non est necessarium tempora ita sibi respondere, vid. ad c. 4 not. c. Deinde ratio vincit, στρατηγήσαντός esse aptius, quam στρατηγήσοντος. Nam aut hæc cum Pericle disputavit Socrates, cum iam Pericles a populo στρατηγός creatus; quod si est, aoristus aptior est futuro; aut sententia hæc est: *Si tu Strategus esses.*

χθῆναι, ἢ ἐξ Ἀθηνῶν; οὐδὲ ταύτῃ μοι δοκοῦσι λεί-
πεσθαι. εὐμενεστέρους δὲ ποτέρους ἑαυτοῖς εἶναι
νομίζεις; Ἀθηναίους ἔγωγε· Βοιωτῶν μὲν γὰρ
πολλοὶ πλεονεκτούμενοι ὑπὸ Θηβαίων δυσμενῶς
αὐτοῖς ἔχουσιν· Ἀθήνησι δὲ οὐδὲν ὁρῶ τοιοῦτον.
ἀλλὰ μὲν φιλοτιμότατοί γε καὶ φιλοφρονέστα- 3
τοι πάντων εἰσίν, ἅπερ οὐχ ἥκιστα παροξύνει κιν-
δυνεύειν ὑπὲρ εὐδοξίας τε καὶ πατρίδος. οὐδὲ
ἐν τούτοις Ἀθηναῖοι μεμπτοί. καὶ μὴν προγό-
νων γε καλὰ ἔργα οὐκ ἔστιν, οἷς μείζω καὶ πλείω
ὑπάρχει ἢ Ἀθηναίοις· ᾧ πολλοὶ ἐπαιρόμενοι προ-
τρέπονταί τε ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ἄλκιμοι
γίγνεσθαι. ταῦτα μὲν ἀληθῆ λέγεις πάντα, ὦ 4
Σώκρατες· ἀλλ᾽ ὁρᾷς, ὅτι ἀφ᾽ οὗ ἥτε σὺν Τολμί-
δῃ τῶν χιλίων ἐν Λεβαδείᾳ συμφορὰ ἐγένετο c),
καὶ ἡ μεθ᾽ Ἱπποκράτους ἐπὶ Δηλίῳ d), ἐκ τούτων
τεταπείνωται μὲν ἡ τῶν Ἀθηναίων δόξα πρὸς
τοὺς Βοιωτούς, ἐπῆρται δὲ τὸ τῶν Θηβαίων φρό-
νημα

c) De hac re vid. Thucyd. I. 113. Ibi autem dicitur hoc factum esse ad Chæronæam; apud Pausaniam vero ad Haliartum. v. Hudsonum, Wassium & Dukerum ad Thucyd. l c. item Palmer. Exerc. p. 46. Miror nullum doctissimorum virorum hunc Xenophontis locum tenuisse, qui sine dubio omnium accuratissime locum illius calamitatis definit. Nam Lebadia est prope Cheroneam teste Strabone L. IX. p. 634. ed. Almel. & inter Chæroneam & Haliartum intermedia. v. Cellar. Geogr. Antiq. II. 13. 10. p. 922. ed. noviss.

d) De hac re vide eundem Thucyd. V. 93. sq Cladem autem, ut hoc addam, duce Tolmida accepere Athenienses paullo ante bellum Peloponnesiacum; duce Hippocrate, anno eius belli octavo.

νῆμα πρὸς τοὺς Ἀθηναίους· ὥστε Βοιωτοὶ μέν, οἱ πρόσθεν οὐδ᾽ ἐν τῇ ἑαυτῶν e) τολμῶντες Ἀθηναίοις ἄνευ Λακεδαιμονίων τε καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων ἀντιτάττεσθαι, νῦν ἀπειλοῦσιν αὐτοὶ καθ᾽ αὐτοὺς ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἀττικήν· Ἀθηναῖοι δὲ οἱ
3 πρότερον, ὅτε Βοιωτοὶ μόνοι ἐγένοντο, πορθοῦντες τὴν Βοιωτίαν, φοβοῦνται μὴ Βοιωτοὶ δῃώσωσι τὴν
5 Ἀττικήν. καὶ ὁ Σωκράτης, ἀλλ᾽ αἰσθάνομαι μέν, ἔφη, ταῦτα οὕτως ἔχοντα· δοκεῖ δέ μοι ἀνδρὶ ἀγαθῷ ἄρχοντι νῦν εὐαρεσκοτέρως διακεῖσθαι ἡ πόλις. τὸ μὲν γὰρ θάρσος ἀμέλειάν τε καὶ ῥαθυμίαν καὶ ἀπείθειαν ἐμβάλλει, ὁ δὲ φόβος προσ-
4 εκτικωτέρους τε, καὶ εὐπειθεστέρους, καὶ εὐτακτο-
6 τέρους ποιεῖ· τεκμήραιο δ᾽ ἂν τοῦτο καὶ ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ναυσίν. ὅταν μὲν γὰρ δήπου μηδὲν φοβῶνται, μεστοί εἰσιν ἀταξίας· ὅταν δὲ ἢ χειμῶνα ἢ πολέμους f) δείσωσιν, οὐ μόνον τὰ κελευόμενα πάντα ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ σιγῶσι καραδοκοῦντες
7 τὰ προσαχθησόμενα, ὥσπερ χορευταί. ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Περικλῆς, εἴγε νῦν μάλιστα πείθοιντο, ὥρα ἂν εἴη λέγειν, πῶς ἂν αὐτοὺς προτρεψαίμεθα πάλιν ἀνερεθισθῆναι τῆς ἀρχαίας
8 ἀρετῆς τε καὶ εὐκλείας καὶ εὐδαιμονίας. g) οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ μὲν ἐβουλόμεθα χρημάτων αὐτοὺς, ὧν οἱ ἄλλοι εἶχον, ἀντιποιεῖσθαι, ἀποδεικνύντες αὐτοῖς ταῦτα πατρῷά τε ὄντα καὶ προσή-

e) int. γῇ.

f) Quid, si πολεμίους Xenophon scripsit?

g) Intell. ὑπὸ, cujus præpositionis ellipsis satis nota est. Exempla habet Lamb. Bos. Non ergo opus ὑπὸ textui inserere, ut nonnullis placuit.

προσήκοντα, μάλιστα ἂν οὕτως αὐτοὺς ἐξορμῷμεν
ἀντέχεσθαι τούτων· ἐπεὶ δὲ τοῦ μετ' ἀρετῆς πρω-
τεύειν αὐτοὺς ἐπιμελεῖσθαι βουλόμεθα, τοῦτ' αὖ
δεικτέον ἐκ παλαιοῦ μάλιστα προσῆκον αὐτοῖς·
καὶ ὡς τούτου ἐπιμελούμενοι, πάντων ἂν εἶεν κρά-
τιστοι. πῶς οὖν ἂν τοῦτο διδάσκοιμεν; οἶμαι μέν, 9
εἰ τούς γε παλαιοτάτους, ὧν ἀκούομεν, προγόνους
αὐτῶν ἀναμιμνήσκοιμεν αὐτούς, ἀκηκοότας, ἀρί-
στους γεγονέναι. ἆρα λέγεις τὴν τῶν θεῶν κρί- 10
σιν, ἣν οἱ περὶ Κέκροπα δι' ἀρετὴν ἔκριναν; λέγω
γὰρ καὶ τὴν Ερεχθέως γε τροφὴν καὶ γένεσιν,
καὶ τὸν πόλεμον τὸν ἐπ' ἐκείνου γενόμενον πρὸς
τοὺς ἐκ τῆς ἐχομένης Ηπείρου πάσης, καὶ τὸν
ἐφ' Ηρακλειδῶν πρὸς τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ
πάντας τοὺς ἐπὶ Θησέως πολεμηθέντας, ἐν οἷς
πᾶσιν ἐκεῖνοι δῆλοι γεγόνασι τῶν καθ' ἑαυτοὺς
ἀνθρώπων ἀριστεύσαντες. εἰ δὲ βούλει, ἃ ὕστερον 11
οἱ ἐκείνων μὲν ἀπόγονοι, οὐ πολὺ δὲ πρὸ ἡμῶν
γεγονότες ἔπραξαν, τὰ μὲν αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς
ἀγωνιζόμενοι πρὸς τοὺς κυριεύοντας τῆς τε Ασίας
πάσης καὶ τῆς Ευρώπης μέχρι Μακεδονίας, καὶ
πλείστην τῶν προγεγονότων δύναμιν καὶ ἀφορμὴν
κεκτημένους, καὶ μέγιστα ἔργα κατειργασμένους·
τὰ δὲ καὶ μετὰ Πελοποννησίων ἀριστεύοντες καὶ
κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, οἳ δὴ καὶ λέ-
γονται πολὺ διενεγκεῖν τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἀνθρώ-
πων. λέγονται γάρ, ἔφη. τοιγαροῦν πολλῶν 12
μὲν μεταναστάσεων ἐν τῇ Ελλάδι γεγονυιῶν, διέ-
μειναν ἐν τῇ ἑαυτῶν, πολλοὶ δὲ ὑπὲρ δικαίων ἀν-
τιλέγοντες, ἐπέτρεπον ἐκείνοις, πολλοὶ δὲ ὑπὸ
κρειττόνων ὑβριζόμενοι, κατέφευγον πρὸς ἐκείνους.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/139 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

13 καὶ ὁ Περικλῆς, καὶ θαυμάζω γε, ἔφη, ὦ Σώ-
κρατες, ἡ πόλις ὅπως ποτ᾽ ἐπὶ τὸ χεῖρον ἔκλι-
νεν. ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὥσπερ καὶ
ἄλλοι τινὲς, διὰ τὸ πολὺ ὑπερενεγκεῖν καὶ κρα-
τιστεῦσαι, καταραθυμήσαντες ὑστερίζουσι τῶν ἀν-
τιπάλων, οὕτω καὶ Ἀθηναίους πολὺ διενεγκόντας
ἀμελῆσαι ἑαυτῶν, καὶ διὰ τοῦτο χείρους γεγονέ-
14 ναι. νῦν οὖν, ἔφη, τί ἂν ποιοῦντες ἀναλάβοιεν
τὴν ἀρχαίαν ἀρετήν; καὶ ὁ Σωκράτης, οὐδὲν ἀπό-
κρυφον δοκεῖ μοι εἶναι· ἀλλ᾽ εἰ μὲν ἐξευρόντες τὰ
τῶν προγόνων ἐπιτηδεύματα, μηδὲν χεῖρον ἐκεί-
νων ἐπιτηδεύοιεν, οὐδὲν ἂν χείρους ἐκείνων γενέσθαι·
εἰ δὲ μὴ, τούς γε νῦν πρωτεύοντας μιμούμενοι, καὶ
τούτοις τὰ αὐτὰ h) ἐπιτηδεύοντες, ὁμοίως μὲν
τοῖς αὐτοῖς χρώμενοι, οὐδὲν ἂν χείρους ἐκείνων εἶεν·
15 εἰ δ᾽ ἐπιμελέστερον, καὶ βελτίους. λέγεις, ἔφη,
πόῤῥω που εἶναι τῇ πόλει τὴν καλοκἀγαθίαν.
πότε γὰρ οὕτως Ἀθηναῖοι, ὥσπερ Λακεδαιμόνιοι,
ἢ πρεσβυτέρους αἰδέσονται, οἳ ἀπὸ τῶν πατέρων
ἄρχονται καταφρονεῖν τῶν γεραιτέρων, ἢ σω-
μασκήσουσιν οὕτως, οἳ οὐ μόνον αὐτοὶ εὐεξίας ἀμε-
λοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιμελουμένων καταγελῶ-
16 σι; πότε δὲ οὕτοι πείσονται τοῖς ἄρχουσιν, οἳ καὶ
ἀγάλλονται ἐπὶ τῷ καταφρονεῖν τῶν ἀρχόντων; ἢ
πότε οὕτως ὁμονοήσουσιν, οἵ γε ἀντὶ μὲν τοῦ συνερ-
γεῖν ἑαυτοῖς τὰ συμφέροντα, ἐπηρεάζουσιν ἀλ-
λήλοις, καὶ φθονοῦσιν ἑαυτοῖς μᾶλλον ἢ τοῖς ἄλ-
λοις ἀνθρώποις· μάλιστα δὲ πάντων ἔν τε ταῖς
ἰδίαις συνόδοις καὶ ταῖς κοιναῖς διαφέρονται, καὶ
πλείστας δίκας ἀλλήλοις δικάζονται, καὶ προαι-
ροῦνται μᾶλλον οὕτω κερδαίνειν ἀπ᾽ ἀλλήλων ἢ

h) vid. ad II. c.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/140 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

συνωφελοῦντες αὑτούς. τοῖς δὲ κοινοῖς ὥσπερ ἀλ-
λοτρίοις χρώμενοι, περὶ τούτων αὖ μάχονται,
καὶ ταῖς εἰς τὰ τοιαῦτα δυνάμεσι μάλιστα χαί-
ρουσιν· ἐξ ὧν πολλὴ μὲν ἀπειρία καὶ κακία τῇ 17
πόλει ἐμφύεται, πολλὴ δὲ ἔχθρα καὶ μῖσος ἀλ-
λήλων τοῖς πολίταις ἐγγίνεται. δι᾽ ἃ ἔγωγε
μάλα φοβοῦμαι ἀεὶ, μή τι μεῖζον, ἢ ὥστε φέρειν
δύνασθαι, κακὸν τῇ πόλει συμβῇ. μηδαμῶς, ἔφη 18
ὁ Σωκράτης, ὦ Περίκλεις, οὕτως ἡγοῦ ἀνηκέστῳ
πονηρίᾳ νοσεῖν ἀθηναίους. οὐχ ὁρᾷς, ὡς εὔτακτοι
μέν εἰσιν ἐν τοῖς ναυτικοῖς, εὐτάκτως δ᾽ ἐν τοῖς
γυμνικοῖς ἀγῶσι πείθονται τοῖς ἐπιστάταις, οὐδέ-
νων δὲ καταδεέστερον ἐν τοῖς χοροῖς ὑπηρετοῦσι
τοῖς διδασκάλοις; i) τοῦτο γάρ τοι ἔφη, καὶ θαύ- 19
μαστόν ἐστι, τὸ τοὺς μὲν τοιούτους πειθαρχεῖν τοῖς
ἐφεστῶσι, τοὺς δὲ ὁπλίτας καὶ τοὺς ἱππεῖς, οἳ δο-
κοῦσι καλοκἀγαθίᾳ προκεκρίσθαι τῶν πολιτῶν,
ἀπειθεστάτους εἶναι πάντων. καὶ ὁ Σωκράτης 20
ἔφη, ἡ δὲ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλὴ, ὦ Περίκλεις, οὐκ
ἐκ τῶν δεδοκιμασμένων καθίσταται; καὶ μάλα,
ἔφη. οἶσθα οὖν τινας, ἔφη, κάλλιον, ἢ νομιμώτερον,
ἢ σεμνότερον, ἢ δικαιότερον τάς τε δίκας δικάζον-
τας, καὶ τἆλλα πάντα πράττοντας; οὐ μέμφο-
μαι, ἔφη, τούτοις. οὐ τοίνυν, ἔφη, δεῖ ἀθυμεῖν,
ὡς οὐκ εὐτάκτων ὄντων Ἀθηναίων. καὶ μὴν ἔν 21
γε τοῖς στρατιωτικοῖς, ἔφη, ἔνθα μάλιστα δεῖ σω-
φρονεῖν τε καὶ εὐτακτεῖν καὶ πειθαρχεῖν, οὐδενὶ
τούτων προσέχουσιν. ἴσως γὰρ, ἔφη ὁ Σωκράτης,
ἐν τούτοις οἱ ἥκιστα ἐπιστάμενοι ἄρχουσιν αὐτῶν.
οὐχ ὁρᾷς, ὅτι κιθαριστῶν μὲν, καὶ χορευτῶν, καὶ
ὀρχη-

i) vid. ad c. 5. §. 9.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/141 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ὀρχηστῶν οὐδὲ εἷς ἐπιχειρεῖ ἄρχειν μὴ ἐπιστάμενος,
οὐδὲ παλαιστῶν, οὐδὲ παγκρατιαστῶν· ἀλλὰ πάν-
τες, ὅσοι τούτων ἄρχουσιν, ἔχουσι δεῖξαι, ὁπόθεν
22 ἔμαθον ταῦτα, ἐφ' οἷς ἐφεστᾶσι· τῶν δὲ στρατη-
γῶν οἱ πλεῖστοι αὐτοσχεδιάζουσιν; οὐ μέν τοι σέ
γε τοιοῦτον ἐγὼ νομίζω εἶναι, ἀλλ' οἶμαί σε οὐδὲν
ἧττον ἔχειν εἰπεῖν, ὁπότε στρατηγεῖν, ἢ ὁπότε
παλαίειν ἤρξω μανθάνειν. καὶ πολλὰ μὲν οἶμαί
σε τῶν πατρῴων στρατηγημάτων παρειληφότα
διασώζειν, πολλὰ δὲ πανταχόθεν συνενηνοχέναι,
ὁπόθεν οἷόν τε ἦν μαθεῖν τι ὠφέλιμον εἰς στρα-
23 τηγίαν. οἶμαι δέ σε πολλὰ μεριμνᾶν, ὅπως μὴ
λάθῃς σεαυτὸν ἀγνοῶν τι τῶν εἰς στρατηγίαν
ὠφελίμων, καὶ ἐάν τι τοιοῦτον αἴσθῃ σεαυτὸν μὴ
εἰδότα, ζητεῖν τοὺς ἐπισταμένους ταῦτα, οὔτε δώ-
ρων οὔτε χαρίτων φειδόμενον, ὅπως μάθῃς παρ'
αὐτῶν, ἃ μὴ ἐπίστασαι, καὶ συνεργοὺς ἀγαθοὺς
24 ἔχῃς. καὶ ὁ Περικλῆς, οὐ λανθάνεις με, ὦ Σώ-
κρατες, ἔφη, ὅτι οὐδ' οἰόμενός με τούτων ἐπιμε-
λεῖσθαι, ταῦτα λέγεις, ἀλλ' ἐγχειρῶν με δι-
δάσκειν, ὅτι τὸν μέλλοντα στρατηγεῖν τούτων
25 ἁπάντων ἐπιμελεῖσθαι δεῖ. ὁμολογῶ μέν τοι
κἀγώ σοι ταῦτα. τοῦτο δ', ἔφη, ὦ Περίκλεις,
κατανενόηκας, ὅτι πρόκειται τῆς χώρας ἡμῶν
ὄρη μεγάλα, καθήκοντα ἐπὶ τὴν Βοιωτίαν, δι'
ὧν εἰς τὴν χώραν εἴσοδοι στεναί τε καὶ προσάν-
τεις εἰσί, καὶ ὅτι μέση διέζωσται ὄρεσιν ἐρυμνοῖς.
26 καὶ μάλα, ἔφη. τί δέ γε ἐκεῖνο ἀκήκοας, ὅτι
Μυσοὶ καὶ Πισίδαι ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ κατέ-
χοντες ἐρυμνὰ πανὺ χωρία, καὶ κούφως ὡπλι-
σμένοι, δύνανται πολλὰ μὲν τὴν βασιλέως χώραν
κατα-

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/142 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

καταθέοντες κακοποιεῖν, αὐτοὶ δὲ ζῆν ἐλεύθε-
ροι; καὶ τοῦτό γε, ἔφη, ἀκούω. ἀθηναίους δ' οὐκ 27
ἂν οἴει, ἔφη, μέχρι τῆς ἐλαφρᾶς ἡλικίας
ὡπλισμένους κουφοτέροις ὅπλοις, καὶ τὰ προκεί-
μενα τῆς χώρας ὄρη κατέχοντας, βλαβεροὺς
μὲν τοῖς πολεμίοις εἶναι, μεγάλην δὲ προβολὴν
τοῖς πολίταις τῆς χώρας κατεσκευάσθαι; καὶ
ὁ Περικλῆς, πάντ' οἶμαι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ
ταῦτα χρήσιμα εἶναι. εἰ τοίνυν, ἔφη ὁ Σωκρά- 28
της, ἀρέσκει σοι ταῦτα, ἐπιχείρει αὐτοῖς, ὦ
ἄριστε. ὅ,τι μὲν γὰρ ἂν τούτων καταπράξῃς, καὶ
σοὶ καλὸν ἔσται, καὶ τῇ πόλει ἀγαθόν· ἐὰν δέ
τι ἀδυνατῇς, οὔτε τὴν πόλιν βλάψεις, οὔτε σαυ-
τὸν καταισχυνεῖς.

CAPUT VI.

Glauconem a capessenda republica avertit.

Γλαύκωνα δὲ τὸν Ἀρίστωνος (ὅτ' ἐπεχείρει δημηγορεῖν, ἐπιθυμῶν προστατεύειν τῆς πόλεως, οὐδέπω εἴκοσιν ἔτη γεγονώς) ὄντα τῶν ἄλλων οἰκείων καὶ φίλων, οὐδεὶς ἐδύνατο παῦσαι ἑλκόμενόν τε ἀπὸ τοῦ βήματος καὶ καταγέλαστον ὄντα· Σωκράτης δὲ, εὔνους ὢν αὐτῷ διά τε Χαρμίδην τὸν Γλαύκωνος καὶ διὰ Πλάτωνα a), μόνος ἔπαυσεν.

ἐντυ-

a) Stephanus ad h. l. adfert locum Gellii Noct. Att. XIV. 3. quo negat Platonis mentionem in Xenophontis libris fieri, idque æmulationi tribuit, quæ inter eos fuisse

2 ἐντυχὼν γὰρ αὐτῷ, πρῶτον μὲν εἰς τὸ ἐθελῆσαι ἀκέειν τοιάδε λέξας, κατέσχεν· ὦ Γλαύκων, ἔφη, προςατεύειν ἡμῖν b) διανενόησαι τῆς πόλεως; ἔγωγ᾽, ἔφη, ὦ Σώκρατες. νὴ Δί᾽, ἔφη, καλὸν γὰρ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἐν ἀνθρώποις. δῆλον γὰρ, ὅτι ἐὰν τȣ̃το διαπράξῃ, δυνατὸς μὲν ἔσῃ αὐτὸς τυγχάνειν, ὅτȣ ἂν ἐπιθυμῇς, ἱκανὸς δὲ τȣ̀ς φίλȣς ὠφελεῖν, ἐπαρεῖς δὲ τὸν πατρῷον οἶκον, αὐξήσεις δὲ τὴν πατρίδα, ὀνομαςὸς δ᾽ ἔσῃ, πρῶτον μὲν ἐν τῇ πόλει, ἔπειτα δ᾽ ἐν τῇ ἑλλάδι, ἴσως δ᾽, ὥσπερ Θεμιςοκλῆς, καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις· ὅπȣ δ᾽ ἂν ᾖς, πανταχȣ̃ περίβλεπτος ἔσῃ.
3 ταῦτ᾽ ȣ̃ν ἀκȣ́ων ὁ Γλαύκων ἐμεγαλύνετο, καὶ ἡδέως παρέμενε. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Σωκράτης, ȣ̓κȣ̃ν, ἔφη, τȣ̃το μὲν, ὦ Γλαύκων, δῆλον, ὅτι εἴπερ τιμᾶσθαι βȣ́λει, ὠφελητέα σοι ἡ πόλις ἐςίν; πάνυ μὲν ȣ̃ν, ἔφη. πρὸς θεῶν, ἔφη, μὴ τοίνυν ἀποκρύψῃ, ἀλλ᾽ εἰ[...]ε ἡμῖν, ἐκ τίνος ἄρξῃ
4 τὴν πόλιν εὐεργετεῖν. ἐ[...] ὁ Γλαύκων διεσιώπησεν, ὡς ἂν τότε σκο[...]θεν ἄρχοιτο· ἆρ᾽, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὥσπ[...]τον εἰ αὐξῆσαι

fuisse traditur. [...]ronovius [...]um opportune monet, inter Socraticorum epist[...]e etiam Xenophonteam, in qua Plato nominetur. Hoc autem Xenophonteo loco jam usus erat ad refellendum Gellium Muretus Var. Lect. V. 14. Scilicet facile fallere potuit nomen, quod semel tantum in tot libris occurrit, vel attentum lectorem. Ceterum, aliud est nominare simpliciter, aliud, cum laude. Hoc æmulatio prohibet, non illud.

b) ἡμῖν, παρέλκει, ut μοι, σοι; in quo Latini etiam Græcos imitantur.

σαι βούλοιο, πλουσιώτερον αὐτὸν ἐπιχειροίης ἂν
ποιεῖν, οὕτω καὶ τὴν πόλιν πειράσῃ πλουσιωτέ-
ραν ποιῆσαι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. οὐκοῦν πλουσιω- 5
τέρα γ' ἂν εἴη, προσόδων αὐτῇ πλειόνων γενομέ-
νων; εἰκὸς γοῦν, ἔφη. λέξον δή, ἔφη, ἐκ τίνων νῦν
αἱ πρόσοδοι τῇ πόλει, καὶ πόσαι τινές c) εἰσι.
δῆλον γάρ, ὅτι ἔσκεψαι, ἵνα εἰ μέν τινες αὐτῶν
ἐνδεῶς ἔχουσιν, ἐκπληρώσῃς· εἰ δὲ παραλείπον-
ται, προσπορίσῃς. ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Γλαύκων,
ταῦτά γε οὐκ ἐπέσκεμμαι. ἀλλ' εἰ τοῦτο, ἔφη, 6
παρέλιπες, τάς γε δαπάνας τῆς πόλεως ἡμῖν
εἰπέ. δῆλον γάρ, ὅτι καὶ τούτων τὰς περιττὰς
ἀφαιρεῖν διανοῇ. ἀλλὰ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐδὲ
πρὸς ταῦτά πω ἐσχόλασα. οὐκοῦν, ἔφη, τὸ μὲν
πλουσιωτέραν τὴν πόλιν ποιεῖν ἀναβαλούμεθα·
πῶς γὰρ οἷόν τε μὴ εἰδότα γε τὰ ἀναλώματα
καὶ τὰς προσόδους, ἐπιμεληθῆναι τούτων; ἀλλ', 7
ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Γλαύκων, δυνατόν ἐστι καὶ
ἀπὸ πολεμίων τὴν πόλιν πλουτίζειν. νὴ Δία σφό-
δρα γ', ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐάν τις αὐτῶν κρείτ-
των ᾖ· ἥττων δὲ ὤν, καὶ τὰ οἰκεῖα προσαποβά-
λοι ἄν. ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. οὐκοῦν, ἔφη, τόν 8
γε βουλευσόμενον, πρὸς οὕς τινας δεῖ πολεμεῖν,
τήν τε τῆς πόλεως δύναμιν καὶ τὴν τῶν ἐναν-
τίων εἰδέναι δεῖ, ἵνα, ἐὰν μὲν ἡ τῆς πόλεως κρείτ-
των ᾖ, συμβουλεύῃ ἐπιχειρεῖν τῷ πολέμῳ· ἐὰν
δὲ ἥττων τῶν ἐναντίων, εὐλαβεῖσθαι πείθῃ. ὀρ-
θῶς λέγεις, ἔφη. πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, λέ- 9
ξον ἡμῖν τῆς πόλεως τήν τε πεζικὴν καὶ τὴν
ναυτι-

c) τις post ποῖος, οἷος, τοῖος, πόσος insignem elegantiam adfert.

ναυτικὴν δύναμιν, εἶτα τὴν τῶν ἐναντίων. ἀλλὰ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐκ ἂν ἔχοιμί σοι οὕτως γε ἀπὸ στόματος εἰπεῖν. ἀλλ' εἰ γέγραπταί σοι, ἔνεγκε, ἔφη. πάνυ γὰρ ἡδέως ἂν τοῦτο ἀκούσαιμι. ἀλλὰ
10 μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐδὲ γέγραπταί μοι πω. οὐκοῦν ἔφη, καὶ περὶ πολέμου συμβουλεύειν τήν γε πρώτην ἐπισχήσομεν· ἴσως γὰρ καὶ διὰ τὸ μέγεθος αὐτῶν, ἄρτι ἀρχόμενος τῆς προστατείας, οὔπω ἐξήτακας. ἀλλά τοι περί γε φυλακῆς τῆς χώρας οἶδ' ὅτι σοι μεμέληκεν, καὶ οἶσθα, ὁπόσαι τε φυλακαὶ ἐπίκαιροί εἰσι, καὶ ὁπόσαι μὴ, καὶ ὁπόσοι τε φρουροὶ ἱκανοί εἰσι, καὶ ὁπόσοι μή εἰσι· καὶ τὰς μὲν ἐπικαίρους φυλακὰς συμβουλεύειν μείζο-
11 νας ποιεῖν, τὰς δὲ περιττὰς ἀφαιρεῖν. νὴ Δί', ἔφη ὁ Γλαύκων, ἁπάσας μὲν οὖν ἔγωγε d), ἕνεκά γε τοῦ οὕτως αὐτὰς φυλάττεσθαι, ὥστε καὶ ἅπτεσθαι τὰ ἐκ τῆς χώρας. e) ἐὰν δέ τις ἀφέλῃ γ', ἔφη, τὰς φυλακὰς, οὐκ οἴει καὶ ἁρπάζειν ἐξουσίαν ἔσεσθαι τῷ βουλομέν[illegible]ὰρ, ἔφη, πότερον ἐλθὼν αὐτὸς ἐξήτακα[illegible] ἢ πῶς οἶσθα, ὅτι κακῶς φυλάττονται; [illegible]ζω, ἔφη. οὐκοῦν, ἔφη, καὶ περὶ τούτων, ὅ[illegible]κέτι εἰκάζωμεν,
12 ἀλλ' ἤδη εἰδῶ[illegible], τότε [illegible]βουλεύσομεν. ἴσως, ἔφη ὁ Γλαύκων, βέλτιον. εἴς γε μὴν, ἔφη, τὰρ-

d) Intell. ἀφαιρεῖν συμβουλεύω.

e) *Tantum abest, ut custodiant, ut ipsi potius rapiant, quæ in agris sunt.* ἅπτεσθαι pro ἁρπάζειν, ut latini *attingere*. Sic apud Thucyd. II. 50. ἅπτεσθαι dicitur pro *laniare & devorare*. Ceterum pro τὰ lego τῶν, quod eum casum ἅπτεσθαι requirit. Stephanus autem ἁρπάζεσθαι malebat legi; &, ut verum fateamur, convenientius est, & articulo τὰ, & illis verbis; ἐὰν δέ τις &c.

τἀργύρια f) οἶδ', ὅτι οὐκ ἀφῖξαι, ὥστ' ἔχειν εἰπεῖν,
διότι νῦν ἐλάττω, ἢ πρόσθεν, προσέρχεται αὐ-
τόθεν. οὐ γὰρ οὖν ἐλήλυθα, ἔφη. καὶ γὰρ νὴ Δί',
ἔφη ὁ Σωκράτης, λέγεται βαρὺ τὸ χωρίον εἶναι,
ὥστε ὅταν περὶ τούτου δέῃ συμβουλεύειν, αὕτη σοι
ἡ πρόφασις ἀρκέσει. σκέπτομαι, ἔφη ὁ Γλαύ-
κων. ἀλλ' ἐκείνου γέ τοι, ἔφη, οἶδ' ὅτι οὐκ ἠμέ- 13
ληκας, ἀλλ' ἔσκεψαι, πόσον χρόνον ἱκανός ἐστιν ὁ
ἐκ τῆς χώρας γιγνόμενος σῖτος διατρέφειν τὴν
πόλιν, καὶ πόσου εἰς τὸν ἐνιαυτὸν προσδέεται, ἵνα
μὴ τοῦτό γε λάθῃ σέ ποτε ἡ πόλις ἐνδεὴς γενο-
μένη g), ἀλλ' εἰδὼς, ἔχῃς ὑπὲρ τῶν ἀναγκαίων
συμβουλεύων τῇ πόλει βοηθεῖν τε, καὶ σώζειν
αὐτήν. λέγεις, ἔφη ὁ Γλαύκων, παμμέγεθες
πρᾶγμα, εἴγε καὶ τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθαι δεή-
σει. ἀλλὰ μέν τοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐδ' ἂν τὸν 14
ἑαυτοῦ ποτε οἶκον καλῶς τις οἰκήσειεν, εἰ μὴ πάν-
τα μὲν εἴσεται, ὧν προσδέεται, πάντων δὲ ἐπι-
μελόμενος ἐκπληρώσει. ἀλλ' ἐπεὶ ἡ μὲν πόλις ἐκ
πλειόνων ἢ μυρίων οἰκιῶν συνέστηκε, χαλεπὸν δέ
ἐστιν ἅμα τοσούτων οἰκιῶν ἐπιμελεῖσθαι, πῶς οὐχ
ἕνα τὸν τοῦ θείου πρῶτον ἐπειράθης αὐξῆσαι;
δέεται δέ. κἂν μὲν τοῦτον δύνῃ, καὶ πλείοσιν ἐπι-
χειρήσεις. ἕνα δὲ μὴ δυνάμενος ὠφελῆσαι, πῶς
ἂν

f) vid. ad II. 5. 2.

g) Sustuli comma, quod erat in vulgatis post σε, sensu postulante. Ac ita videbatur Stephano & Leunclavio. In altero illo autem non assentior iis, cum pro τοῦτο, legi volunt τούτου, quod ἐνδεὴς genitivum requirat. Nam sæpe græci & eos imitantes latini, loco casus ordinarii ponunt accusativum cum præpositione κατὰ sive intellecta sive addita. vid. ad c. 3. §. 14.

ἂν πολλοὺς γε δυνηθείης; ὥσπερ εἴτις ἓν τάλαν-
τον μὴ δύναιτο φέρειν, πῶς οὐ φανερὸν, ὅτι πλείω
15 γε φέρειν οὐδ᾽ ἐπιχειρητέον αὐτῷ; ἀλλ᾽ ἔγωγ᾽,
ἔφη ὁ Γλαύκων, ὠφελοίην ἂν τὸν τοῦ θείου οἶκον,
εἴ μοι ἐθέλοι πείθεσθαι. εἶτα, ἔφη ὁ Σωκράτης,
τὸν θεῖον οὐ δυνάμενος πείθειν, ἀθηναίους πάντας
μετὰ τοῦ θείου νομίζεις δυνήσεσθαι ποιῆσαι πείθε-
16 σθαί σοι; φυλάττου, ἔφη, ὦ Γλαύκων, ὅπως μοι
τοῦ εὐδοξεῖν ἐπιθυμῶν εἰς τοὐναντίον ἔλθῃς. ἢ οὐχ
ὁρᾷς, ὡς σφαλερόν ἐστι τὸ, ἃ μὴ οἶδέ τις, ταῦτα
λέγειν ἢ πράττειν; ἐνθυμοῦ δὲ τῶν ἄλλων, ὅσους
οἶσθα τοιούτους, οἷοι φαίνονται καὶ λέγοντες, ἃ μὴ
ἴσασι, καὶ πράττοντες, πότερά σοι δοκοῦσιν ἐπὶ
τοῖς τοιούτοις ἐπαίνου μᾶλλον, ἢ ψόγου τυγχάνειν,
καὶ πότερον θαυμάζεσθαι μᾶλλον ἢ καταφρονεῖ-
17 σθαι· ἐνθυμοῦ δὲ καὶ τῶν εἰδότων ὅ,τι τε λέγουσι
καὶ ὅ,τι ποιοῦσι· καὶ, ὡς ἐγὼ νομίζω, εὑρήσεις ἐν
πᾶσιν ἔργοις τοὺς μὲν εὐδοκιμοῦντάς τε καὶ θαυ-
μαζομένους, ἐκ τῶν μάλι[illegible]ισαμένων ὄντας,
τοὺς δὲ κακοδοξοῦντάς τε [illegible]φρονουμένους,
18 ἐκ τῶν ἀμαθεστάτων. εἰ οὖν [illegible] εὐδοκιμεῖν
τε καὶ θαυμάζεσθαι ἐν τῇ [illegible]ει, [illegible]ειρῶ κατερ-
γάσασθαι ὡς μάλιστα τὸ ε[illegible]αι, ἃ βούλει πράτ-
τειν· ἐὰν γὰρ τούτῳ διενεγκὼν τῶν ἄλλων ἐπι-
χειρῇς τὰ τῆς πόλεως πράττειν, οὐκ ἂν θαυ-
μάσαιμι, εἰ πάνυ ῥᾳδίως τύχοις, ὧν
ἐπιθυμεῖς.

CAPVT

CAPUT VII.

Charmiden ad capessendam rempublicam cohortatur.

Χαρμίδην δὲ τὸν Γλαύκωνος ὁρῶν ἀξιόλογον μὲν ἄνδρα ὄντα, καὶ πολλῷ δυνατώτερον τῶν τὰ πολιτικὰ τότε πραττόντων, ὀκνοῦντα δὲ προσιέναι τῷ δήμῳ, καὶ τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων ἐπιμελεῖσθαι, εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Χαρμίδη, εἴ τις ἱκανὸς ὢν τοὺς στεφανίτας ἀγῶνας νικᾶν, καὶ διὰ τοῦτο αὐτός τε τιμᾶσθαι, καὶ τὴν πατρίδα ἐν τῇ Ἑλλάδι εὐδοκιμωτέραν ποιεῖν a), μὴ θέλοι ἀγωνίζεσθαι, ποῖόν τινα τοῦτον νομίζοις ἂν τὸν ἄνδρα εἶναι; δηλονότι, ἔφη, μαλακόν τε καὶ δειλόν. εἰ δέ τις, ἔφη, δυνατὸς ὢν τῶν τῆς πό- 2
λεως πραγμάτων ἐπιμελόμενος τήν τε πόλιν αὔξειν, καὶ αὐτὸς διὰ τοῦτο τιμᾶσθαι, ὀκνοίη τοῦτο πράττειν, [illegible] εἰκότως δειλὸς νομίζοιτο; ἴσως, ἔφη. ἀ[illegible]ος τί με ταῦτα ἐρωτᾷς; ὅτι, ἔφη, οἶμαί [illegible] ὄντα, ὀκνεῖν ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ταῦ-

a) στεφανίτης ἀγὼν dicitur, cujus ἆθλον est corona; quemadmodum contra χρηματίτης vel ἀργυρίτης, in quo præmia argentea aut alia pretiosa ponuntur, quod genus θεματικὸν appellant. vid. Faber Agonist. II. 24. Obs. Misc. III. p. 382. Sermo autem est de Olympicis & reliquis Græciæ ludis, quorum victores corona donabantur, & non ipsi modo illustres & pæne divini putabantur, sed etiam patriam illustrabant suam, quod e Pindari odis intelligi potest. conf. Vitruv. de Archit. L. IX. procem.

ταῦτα, ὧν ἀνάγκη σοι μετέχειν, πολίτῃ γε ὄντι.
3 τὴν δὲ ἐμὴν δύναμιν, ἔφη ὁ Χαρμίδης, ἐν ποίῳ ἔργῳ καταμαθὼν, ταῦτά μου καταγιγνώσκεις;
ἐν ταῖς συνουσίαις, ἔφη, αἷς σύνει τοῖς τὰ τῆς
πόλεως πράττουσι. καὶ γὰρ ὅταν τι ἀνακοινῶνταί σοι, ὁρῶ σε καλῶς συμβουλεύοντα, καὶ ὅταν
4 τι ἁμαρτάνωσιν, ὀρθῶς ἐπιτιμῶντα. οὐ ταὐτόν
ἐστιν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἰδίᾳ τε διαλέγεσθαι, καὶ
ἐν τῷ πλήθει ἀγωνίζεσθαι. καὶ μὴν, ἔφη, ὅγε
ἀριθμεῖν δυνάμενος, οὐδὲν ἧττον ἐν τῷ πλήθει,
ἢ μόνος ἀριθμεῖ· καὶ οἱ κατὰ μόνας ἄριστα κιθαρίζοντες, οὗτοι καὶ ἐν τῷ πλήθει κρατιστεύουσιν.
5 αἰδῶ δὲ καὶ φόβον, ἔφη, οὐχ ὁρᾷς ἔμφυτά τε
ἀνθρώποις ὄντα, καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς ὄχλοις, ἢ
ἐν ταῖς ἰδίαις ὁμιλίαις παριστάμενα; καὶ σέ γε
διδάξων, ἔφη, ὥρμημαι, ὅτι οὔτε τοὺς φρονιμωτάτους αἰδούμενος, οὔτε τοὺς ἰσχυροτάτους φοβούμενος, ἐν τοῖς ἀφρονεστάτοις τε καὶ ἀσθενεστάτοις
6 αἰσχυνῇ λέγειν. b) πότερον γὰρ τοὺς γναφεῖς αὐτῶν, ἢ τοὺς σκυτεῖς, ἢ τοὺς τέκτονας, ἢ τοὺς χαλκεῖς, ἢ τοὺς γεωργοὺς, ἢ τοὺς ἐμπόρους, ἢ τοὺς ἐν
τῇ ἀγορᾷ μεταβαλλομένους c), καὶ φροντίζοντας,
ὅ,τι ἐλάττονος πριάμενοι πλείονος ἀποδῶνται,
αἰσχυνῇ. ἐκ γὰρ τούτων ἁπάντων ἡ ἐκκλησία συν-
7 ίσταται. τί δὲ οἴει διαφέρειν, ὃ σὺ ποιεῖς, ἢ τῶν
ἀσκητῶν ὄντα κρείττω τοὺς ἰδιώτας φοβεῖσθαι;
ἐν

b) Secutus sum Cl. Wels, & alias editiones, in quibus sic est, ut exprimi curavi. Neque aliter expediri locus posse videtur. In reliquis deest ὅτι post ὥρμημαι, & post φοβούμενος media distinctio est.

c) Intell. τὰ ὤνια aut simile quid.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/150 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ἐν γὰρ τοῖς πρωτεύουσιν ἐν τῇ πόλει (ὧν ἔνιοι κατα-
φρονοῦσί σου) ῥᾳδίως διαλεγόμενος, καὶ τῶν ἐπι-
μελουμένων τοῦ τῇ πόλει διαλέγεσθαι πολὺ πε-
ριὼν, ἐν τοῖς μηδεπώποτε φροντίσασι τῶν πολι-
τικῶν, μηδὲ σοῦ καταπεφρονηκόσιν, ὀκνεῖς λέ-
γειν, δεδιὼς μὴ καταγελασθῇς. τί δ'; ἔφη, 8
οὐ δοκοῦσί σοι πολλάκις οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν
ὀρθῶς λεγόντων καταγελᾶν; καὶ γὰρ οἱ ἕτε-
ροι, ἔφη. διὸ καὶ θαυμάζω σου, εἰ ἐκείνους,
ὅταν τοῦτο ποιῶσι, ῥᾳδίως χειρούμενος, τούτοις
δὲ μηδένα τρόπον οἴει δυνήσεσθαι προσενεχθῆ-
ναι. ὦ ἀγαθὲ, μὴ ἀγνόει σεαυτὸν d), μηδὲ 9
ἁμάρτανε, ἃ οἱ πλεῖστοι ἁμαρτάνουσιν. οἱ γὰρ
πολλοὶ ὡρμηκότες ἐπὶ τὸ σκοπεῖν τὰ τῶν ἄλ-
λων πράγματα, οὐ τρέπονται ἐπὶ τὸ ἑαυτοὺς
ἐξετάζειν. μὴ οὖν ἀποῤῥᾳθύμει τούτου, ἀλλὰ
διατείνου μᾶλλον πρὸς τὸ σαυτῷ προσέχειν,
καὶ μὴ ἀμέλει τῶν τῆς πόλεως, εἴ τι δυνατόν
ἐστιν, διά σε βέλτιον ἔχειν. τούτων γὰρ κα-
λῶς ἐχόντων, οὐ μόνον ἄλλοι πολῖται, ἀλλὰ
καὶ οἱ σοὶ φίλοι καὶ αὐτὸς σὺ οὐκ ἐλάχιστα
ὠφελήσῃ.

d) Socrates illud, quod in templo Delphico ſcriptum erat: γνῶθι σεαυτόν, non modo in eam partem interpretabatur, ut ne quis vitia ſua ignoraret, ſed etiam in eam, ne quis bona ſua. Hunc autem locum videtur reſpexiſſe Cicero, qui vehementer Xenophontis ſcripta amabat, in epiſtola ad Quintum fratrem III. 6. *Ceſſator eſſe noli* (μὴ ἀποῤῥαθύμει) *& illud* γνῶθι σεαυτὸν, *noli putare ad arrogantiam minuendam ſolum eſſe dictum, verum etiam, ut bona noſtra norimus.*

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/151 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

CAPUT VIII.

De bono & pulchro cum Aristippo disputatio.

Ἀριστίππου δὲ ἐπιχειροῦντος ἐλέγχειν τὸν Σωκράτη, (ὥσπερ αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου τὸ πρότερον ἠλέγχετο) a) βουλόμενος τοὺς συνόντας ὠφελεῖν ὁ Σωκράτης, ἀποκρίνατο οὐχ ὥσπερ οἱ φυλαττόμενοι, μή πη ὁ λόγος ἐπαλλαχθῇ b), ἀλλ' ὡς ἂν πεπεισμένοι μάλιστα πράττοιεν τὰ
2 δέοντα. ὁ μὲν γὰρ αὐτὸν ἤρετο, εἴτι εἰδείη ἀγαθὸν, ἵνα, εἴτι εἴποι τῶν τοιούτων, οἷον ἢ σιτίον, ἢ ποτὸν, ἢ χρήματα, ἢ ὑγίειαν, ἢ ῥώμην, ἢ τόλμαν, δεικνύῃ δὴ τοῦτο κακὸν ἐνίοτε ὄν. ὁ δὲ εἰδὼς, ὅτι ἐάν τι ἐνοχλῇ ἡμᾶς, δεόμεθα τοῦ παύσοντος,
3 ἀπεκρίνατο, ὅπερ καὶ ποιεῖν κράτιστον. ἆρα γὰρ, ἔφη, ἐρωτᾷς με, εἴτι οἶδα πυρετοῦ ἀγαθόν; οὐκ ἔγωγ', ἔφη. ἀλλὰ ὀφθαλμίας; οὐδὲ τοῦτο. ἀλλὰ λιμοῦ; οὐδὲ λιμοῦ. ἀλλὰ μὴν, ἔφη, εἴγ' ἐρω-

a) vid. L. II. c. I.

b) Sensus est: Cum ab Aristippo callide & insidiose interrogaretur, non tam cavebat, quod plerique facere solent, ne quid responderet ejusmodi, quod, propter ambiguitatem aliquam, detorqueri in alienam ab ipsius mente sententiam posset, aut, quo abuti adversarius ad ipsum capiendum posset, sed liber ab hac cura id unum cogitabat, ut & convinceret eum & ad officium faciendum compelleret. ἐπαλλάττειν sensu dialectico est Sophistarum more, ambiguitates verborum captare & verbis alienum a mente loquentis sensum affingere.

ἐρωτᾷς με, εἴ τι ἀγαθὸν οἶδα, ὃ μηδενὸς ἀγα-
θόν ἐστιν, οὔτ' οἶδα, ἔφη, οὔτε δέομαι. πάλιν δὲ 4
τοῦ Ἀριστίππου ἐρωτῶντος αὐτὸν, εἴ τι εἰδείη καλόν;
καὶ πολλὰ, ἔφη. ἆρ' οὖν, ἔφη, πάντα ὅμοια ἀλ-
λήλοις; ὡς οἷόν τε μὲν οὖν, ἔφη, ἀνομοιότατα
ἔνια. πῶς οὖν, ἔφη, τὸ τῷ καλῷ ἀνόμοιον κα-
λὸν ἂν εἴη; ὅτι νὴ Δί', ἔφη, ἔστι μὲν τῷ καλῷ
πρὸς δρόμον ἀνθρώπῳ ἄλλος ἀνόμοιος, καὶ ἄλ-
λος πρὸς πάλην. ἔστι δὲ ἀσπὶς, καλὴ πρὸς τὸ
προβαλέσθαι, ὡς ἔνι ἀνομοιοτάτη τῷ ἀκοντίῳ,
καλῷ πρὸς τὸ σφόδρα τε καὶ ταχὺ φέρεσθαι.
οὐδὲν διαφερόντως, ἔφη, ἀποκρίνῃ μοὶ, ἢ ὅτε σε 5
ἠρώτησα, εἴ τι ἀγαθὸν εἰδείης. σὺ δ' οἴει, ἔφη,
ἄλλο μὲν ἀγαθὸν, ἄλλο δὲ καλὸν εἶναι; οὐκ οἶσθ',
ὅτι πρὸς ταὐτὰ πάντα καλά τε καὶ ἀγαθά
ἐστι; c) πρῶτον μὲν γὰρ ἡ ἀρετὴ οὐ πρὸς ἄλλα
μὲν ἀγαθὸν, πρὸς ἄλλα δὲ καλόν ἐστιν. ἔπειτα οἱ
ἄνθρωποι τὸ αὐτό τε καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ καλοὶ κἀ-
γαθοὶ λέγονται, πρὸς τὰ αὐτὰ δὲ καὶ τὰ σώματα
τῶν ἀνθρώπων καλά τε κἀγαθὰ φαίνεται, πρὸς
ταὐτὰ δὲ καὶ τἆλλα πάντα, οἷς ἄνθρωποι χρῶνται,
καλά τε καὶ ἀγαθά νομίζεται, πρὸς ἅπερ ἂν
εὔχρηστα ᾖ. ἆρ' οὖν, ἔφη, καὶ κόφινος κοπροφό- 6
ρος καλόν ἐστιν; νὴ Δί', ἔφη. καὶ χρυσῆ γε ἀσπὶς
αἰσχρὸν, ἐὰν πρὸς τὰ ἑαυτῶν ἔργα ὁ μὲν καλῶς
πεποιημένος ᾖ, ἡ δὲ κακῶς. λέγεις σὺ, ἔφη, κα-
λά τε καὶ αἰσχρὰ τὰ αὐτὰ εἶναι; καὶ νὴ Δία
ἔγωγ', ἔφη, ἀγαθά τε καὶ κακά. πολλάκις
γὰρ

c) *Omnes res eandem ob causam pulchra & bona sunt, eodem & pulchra & bona referuntur.*

γὰρ τό γε λιμοῦ ἀγαθὸν πυρετοῦ κακόν ἐστιν, καὶ
τὸ πυρετοῦ ἀγαθὸν λιμοῦ κακόν ἐστιν. πολλάκις
δὲ τὸ μὲν πρὸς δρόμον καλὸν, πρὸς πάλην αἰ-
σχρόν· τὸ δὲ πρὸς πάλην καλὸν, πρὸς δρόμον
αἰσχρόν. πάντα γὰρ ἀγαθὰ μὲν καὶ καλά
ἐστιν, πρὸς ἃ ἂν εὖ ἔχῃ, κακὰ δὲ καὶ αἰσχρὰ, πρὸς
8 ἃ ἂν κακῶς. καὶ οἰκίας δὲ λέγων τὰς αὐτὰς
καλάς τε εἶναι καὶ χρησίμους, παιδεύειν ἔμοιγ'
ἐδόκει, οἵας χρὴ οἰκοδομεῖσθαι. ἐπεσκόπει δὲ ὧδε·
ἆρα γε τὸν μέλλοντα οἰκίαν, οἵαν χρὴ, ἔχειν,
τοῦτο δεῖ μηχανᾶσθαι, ὅπως ἡδίστη τε ἐνδιαιτᾶ-
9 σθαι καὶ χρησιμωτάτη ἔσται; τούτου δὲ ὁμολογου-
μένου, οὐκοῦν ἡδὺ μὲν θέρους ψυχεινὴν ἔχειν, ἡδὺ
δὲ χειμῶνος ἀλεεινήν; ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο συμ-
φαῖεν, οὐκοῦν ἐν ταῖς πρὸς μεσημβρίαν βλεπούσαις
οἰκίαις τοῦ μὲν χειμῶνος ὁ ἥλιος εἰς τὰς παστά-
δας ὑπολάμπει, τοῦ δὲ θέρους ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν
καὶ τῶν στεγῶν πορευόμενος σκιὰν παρέχει. οὐκοῦν
εἴγε καλῶς ἔχει ταῦτα οὕτω γίγνεσθαι, οἰκοδο-
μεῖν δεῖ ὑψηλότερα μὲν τὰ πρὸς μεσημβρίαν,
ἵνα ὁ χειμερινὸς ἥλιος μὴ ἀποκλείηται· χθαμα-
λώτερα δὲ τὰ πρὸς ἄρκτον, ἵνα οἱ ψυχροὶ μὴ
10 ἐμπίπτωσιν ἄνεμοι. ὡς δὲ συνελόντι d) εἰπεῖν,
ὅποι πάσας ὥρας αὐτός τε ἂν ἥδιστα καταφεύ-
γοι, καὶ τὰ ὄντα ἀσφαλέστατα τιθοῖτο, αὕτη
ἂν εἰκότως ἡδίστη τε καὶ καλλίστη οἴκησις εἴη.
γραφαὶ δὲ καὶ ποικιλίαι πλείονας εὐφροσύνας
ἀποστεροῦσιν ἢ παρέχουσι. ναοῖς γε μὴν καὶ βω-
μοῖς χώραν ἔφη εἶναι πρεπωδεστάτην, ἥτις
ἐμφανεστάτη οὖσα ἀστιβεστάτη εἴη. ἡδὺ μὲν
γὰρ

d) vid. ad I. 3. 2.

γὰρ εἰδότας προσεύξασθαι, ἡδὺ δὲ ἀγνῶς ἔχον-
τας προσιέναι.

CAPUT IX.

Ad varias quæstiones propositas respondet.

Πάλιν δὲ ἐρωτώμενος, ἡ ἀνδρεία πότερον εἴη, δι-
δακτὸν, ἢ φυσικόν; οἶμαι μὲν, ἔφη, ὥσπερ σῶ-
μα σώματος ἰσχυρότερον πρὸς τοὺς πόνους φύεται,
οὕτω καὶ ψυχὴν ψυχῆς ἐρρωμενεστέραν πρὸς τὰ
δεινὰ φύσει γίγνεσθαι. ὁρῶ γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς
νόμοις τε καὶ ἔθεσι τρεφομένους πολὺ διαφέρον-
τας ἀλλήλων τόλμῃ. νομίζω μέν τοι πᾶσαν 2
φύσιν μαθήσει καὶ μελέτῃ πρὸς ἀνδρείαν αὔξε-
σθαι. δῆλον μὲν γὰρ, ὅτι Σκύθαι καὶ Θρᾶκες οὐκ
ἂν τολμήσειαν ἀσπίδας καὶ δόρατα λαβόντες
Λακεδαιμονίοις διαμάχεσθαι. φανερὸν δ', ὅτι
καὶ Λακεδαιμόνιοι οὔτ' ἂν Θρᾳξὶν ἐν πέλταις καὶ
ἀκοντίοις, οὔτε Σκύθαις ἐν τόξοις ἐθέλοιεν ἂν
διαγωνίζεσθαι. ὁρῶ δ' ἔγωγε καὶ ἐπὶ τῶν ἄλ- 3
λων πάντων ὁμοίως καὶ φύσει διαφέροντας ἀλ-
λήλων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπιμελείᾳ πολὺ ἐπι-
διδόντας. ἐκ δὲ τούτων δῆλόν ἐστιν ὅτι πάντας
χρὴ καὶ τοὺς εὐφυεστέρους καὶ τοὺς ἀμβλυτέρους
τὴν φύσιν, ἐν οἷς ἂν ἀξιόλογοι βούλωνται γενέ-
σθαι, ταῦτα καὶ μανθάνειν καὶ μελετᾶν. σο- 4
φίαν δὲ, καὶ σωφροσύνην, οὐ διώριζεν, ἀλλὰ τὸν
τὰ μὲν καλά τε καὶ ἀγαθὰ γιγνώσκοντα χρῆ-
σθαι αὐτοῖς, καὶ τὸν τὰ αἰσχρὰ εἰδότα εὐλαβεῖ-

θαι, σοφόν τε καὶ σώφρονα ἔκρινεν. a) προσε-
ρωτώμενος δὲ, εἰ τοὺς ἐπισταμένους μὲν ἃ δεῖ πράτ-
τειν, ποιοῦντας δὲ τἀναντία, σοφούς τε καὶ ἐγ-
κρατεῖς εἶναι νομίζοι, οὐδέν γε μᾶλλον, ἔφη, ἢ
ἀσόφους τε καὶ ἀμαθεῖς. πάντας γὰρ οἶμαι
προαιρουμένους ἐκ τῶν ἐνδεχομένων, ἃ οἴόν τε b)
συμφορώτατα αὐτοῖς εἶναι, ταῦτα πράττειν. c)
νομίζω οὖν τοὺς μὴ ὀρθῶς πράττοντας, οὔτε σο-
5 φοὺς, οὔτε σώφρονας εἶναι. ἔφη δὲ καὶ τὴν δι-
καιοσύνην καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν ἀρετὴν σοφίαν
εἶναι. τά τε γὰρ δίκαια καὶ πάντα, ὅσα ἀρε-
τῇ πράττεται, καλά τε καὶ ἀγαθὰ εἶναι· καὶ
οὔτ' ἂν τοὺς ταῦτα εἰδότας ἄλλο ἄν τι τούτων οὐδὲν
προελέσθαι, οὔτε τοὺς μὴ ἐπισταμένους, δύνασθαι
πράττειν, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἐγχειρῶσιν, ἁμαρτά-
νειν. οὕτω καὶ τὰ καλά γε καὶ ἀγαθὰ τοὺς μὲν
σοφοὺς πράττειν, τοὺς δὲ μὴ σοφοὺς οὐ δύνασθαι,
ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἐγχειρῶσιν, ἁμαρτάνειν. ἐπεὶ οὖν
τά

a) Stephanus aut ante χρῆσθαι & εὐλαβεῖσθαι, ὥστε intelligi vult, aut legi τὸ τὰ καλὰ - σοφοῦ τε καὶ σώφρονος ἔκρινεν. Leunclavius autem σοφόν τε καὶ σῶφρον. Manifestum est, Socratem voluisse, non, quid sit sapientia, sed qui homines sapientes sint, dicere. Itaque masculinum necessarium est. Sic paullo post: οὔτε σοφοὺς οὔτε σώφρονας εἶναι. Itaque retinui etiam τὸν, quod in ed. Steph. est & in Caseliana; nam τὸ unde sit, quod Leunclaviana, & Welsiana habet, nescio. quod si τὸ a Xenophonte esset, nil certius esset, quam ita legendum, ut Leunclavius voluit.

b) Leunclavius legendum putat οἴονται, pro οἴόν τε nisi οἷόν τε est pro εἰκὸς, *probabile est, videtur.*

c) Intell. δεῖν. aliud exemplum ex ipso Xenophonte attulit Lamb. Bos p. m. 292.

τά τε δίκαια καὶ τὰ ἄλλα καλά τε καὶ ἀγαθὰ
πάντα ἀρετῇ πράττεται, δῆλον εἶναι, ὅτι καὶ δι-
καιοσύνη καὶ ἡ ἄλλη πᾶσα ἀρετὴ σοφία ἐστί.
μανίαν γε μὴν ἐναντίον μὲν ἔφη εἶναι σοφίᾳ, οὐ 6
μέν τοι γε τὴν ἀνεπιστημοσύνην μανίαν ἐνόμιζεν.
τὸ δὲ ἀγνοεῖν ἑαυτὸν, καὶ μὴ ἃ οἶδε d) δοξά-
ζειν τε καὶ οἴεσθαι καὶ γιγνώσκειν, ἐγγυτάτω
μανίας ἐλογίζετο εἶναι. τοὺς μέν τοι πολλοὺς, ἔφη,
ἃ μὲν οἱ πλεῖστοι ἀγνοοῦσι, τοὺς διημαρτηκότας
τούτων οὐ φάσκειν μαίνεσθαι, τοὺς δὲ διημαρτηκό-
τας, ὧν οἱ πολλοὶ γιγνώσκουσι, μαινομένους καλεῖν.
ἐάν τε γάρ τις μέγας οὕτως οἴηται εἶναι, ὥστε 7
κύπτειν τὰς πύλας τοῦ τείχους διεξιὼν, ἐάν τε
οὕτως ἰσχυρὸς, ὥστ᾽ ἐπιχειρεῖν οἰκίας αἴρεσθαι, ἢ
ἄλλῳ τῳ ἐπιτίθεσθαι τῶν πᾶσι δήλων, ὅτι ἀδύ-
νατά ἐστι, τοῦτον μαίνεσθαι φάσκειν. τοὺς δὲ μι-
κρὸν διαμαρτάνοντας οὐ δοκεῖν τοῖς πολλοῖς μαί-
νεσθαι, ἀλλ᾽ ὥσπερ τὴν ἰσχυρὰν ἐπιθυμίαν ἔρω-
τα καλοῦσιν, οὕτω καὶ τὴν μεγάλην παράνοιαν
μανίαν αὐτοὺς καλεῖν. Φθόνον δὲ σκοπῶν ὅ,τι 8
εἴη, λύπην μέν τινα ἐξεύρισκεν αὐτὸν ὄντα, οὔτε
μέν τοι τὴν ἐπὶ φίλων ἀτυχίαις, οὔτε τὴν ἐπ᾽
ἐχθρῶν εὐτυχίαις γιγνομένην· ἀλλὰ μόνους, ἔφη,
φθονεῖν τοὺς ἐπὶ ταῖς τῶν φίλων εὐπραξίαις
ἀνιω-

d) Sic est in Vett. edd. sed Wels e conjectura Leunclav. recepit: καὶ ἃ μὴ οἶδε. Nec improbo. Sed quod sciebam hujusmodi συγχύσεις non raras esse apud optimos auctores Græcos, & apud Xenophontem plurima alia esse gratæ illius negligentiæ, quam Cicero vocat, exempla, nolebam omnium veterum edd. lectionem de conjectura mutare.

ἀνιωμένους. e) θαυμαζόντων δέ τινων, εἴ τις φί-
λων τινα, ἐπὶ τῇ εὐπραξίᾳ αὐτοῦ λυποῖτο, ὑπε-
μίμνησκεν, ὅτι πολλοὶ οὕτω πρός τινας ἔχουσιν,
ὥστε κακῶς μὲν πράττοντας μὴ δύνασθαι περιο-
ρᾶν, ἀλλὰ βοηθεῖν ἀτυχοῦσιν, εὐτυχούντων δὲ λυ-
πεῖσθαι. τοῦτο δὲ φρονίμῳ μὲν ἀνδρὶ οὐκ ἂν συμ-
9 βῆναι, τοὺς ἠλιθίους δὲ δεῖ f) πάσχειν αὐτό. σχο-
λὴν δὲ σκοπῶν, τί εἴη, ποιοῦντας μέν τι τοὺς πλεί-
στους, ἔφη, εὑρίσκειν· καὶ γὰρ τοὺς πεττεύοντας
καὶ τοὺς γελωτοποιοῦντας ποιεῖν τι· πάντας δὲ
τούτους, ἔφη, σχολάζειν· ἐξεῖναι γὰρ αὐτοῖς ἰέναι
πράξοντας g) τὰ βελτίω τούτων. ἀπὸ μέντοι
τῶν βελτιόνων ἐπὶ τὰ χείρω ἰέναι, οὐδένα σχολά-
ζειν. εἰ δέ τις ἴοι, τοῦτον, ἀσχολίας αὐτῷ οὔσης,
10 κακῶς ἔφη τοῦτο πράττειν. βασιλεῖς δὲ καὶ
ἄρχοντας οὐ τοὺς τὰ σκῆπτρα ἔχοντας, ἔφη,
εἶναι, οὐδὲ τοὺς ὑπὸ τῶν τυχόντων αἱρεθέντας,
οὐδὲ τοὺς κλήρῳ λαχόντας h), οὐδὲ τοὺς βιασαμέ-
νους

e) ἀνακόλουθον. pro: ἀλλὰ μόνην τὴν ἐπὶ τ. τ. φ. ε.

f) Leunclavius suspicatur: δὴ recte. Nisi forte hic quoque ἀνακολουθία orationis est, cujusmodi & apud Latinos, si recte memini, occurrit, cum oratio ex obliqua subito recta fit & contra.

g) Eleganter pro: ἐξεῖναι αὐτοῖς πράττειν τὰ βελτίω τούτων. Nam illud ἰέναι hic eam vim habet, quam participium ἰών, quando verbis additur, tamquam in illo apud Callimach. Epigr 1. ult. καὶ σύ γ' ἰών, τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα, & infinitis aliis Græcorum auctorum locis, quod celeritatem actionis & impetum quendam agentis significat, ut recte monuit Vir doctus in Observ. Misc. Vol. I. T. I. p. 125. Verte: *Nihil enim impedire, quo minus statim abiret, & meliora faceret.*

h) Int. βασιλείαν, ἀρχήν.

νους, οὐδὲ τοὺς ἐξαπατήσαντας, ἀλλὰ τοὺς ἐπιστα-
μένους ἄρχειν. ὁπότε γάρ τις ὁμολογήσειε τοῦ 11
μὲν ἄρχοντος εἶναι, τὸ προστάττειν ὅ,τι χρὴ
ποιεῖν, τοῦ δὲ ἀρχομένου τὸ πείθεσθαι ἐπεδείκνυεν,
ἔν τῇ νηὶ τὸν μὲν ἐπιστάμενον, ἄρχοντα, τὸν δὲ
ναύκληρον καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ νηὶ πάντας,
πειθομένους τῷ ἐπισταμένῳ· καὶ ἐν γεωργίᾳ, τοὺς
κεκτημένους ἀγρούς· καὶ ἐν νόσῳ, τοὺς νοσοῦντας·
καὶ ἐν σωμασκίᾳ, τοὺς σωμασκοῦντας· καὶ τοὺς
ἄλλους πάντας, οἷς ὑπάρχει τι ἐπιμελείας δεό-
μενον, ἂν μὲν αὐτοὶ ἡγῶνται ἐπίστασθαι, ἐπιμε-
λεῖσθαι· εἰ δὲ μή, τοῖς ἐπισταμένοις οὐ μόνον παρ-
οῦσι πειθομένους, ἀλλὰ καὶ ἀπόντας μεταπεμ-
πομένους, ὅπως ἐκείνοις πειθόμενοι τὰ δέοντα
πράττωσι. ἐν δὲ ταλασίᾳ καὶ τὰς γυναῖκας
ἐπεδείκνυεν ἀρχούσας τῶν ἀνδρῶν, διὰ τὸ τὰς
μὲν εἰδέναι, ὅπως χρὴ ταλασιουργεῖν, τοὺς δὲ μὴ
εἰδέναι. εἰ δέ τις πρὸς ταῦτα λέγοι, ὅτι τῷ τυ- 12
ράννῳ ἔξεστι μὴ πείθεσθαι τοῖς ὀρθῶς λέγουσι, καὶ
πῶς ἄν, ἔφη, ἐξείη μὴ πείθεσθαι, ἐπικειμένης γε
ζημίας, ἐάν τις τῷ εὖ λέγοντι μὴ πείθηται;
ἐν ᾧ γὰρ ἄν τις πράγματι μὴ πείθηται τῷ εὖ
λέγοντι, ἁμαρτήσεται δήπου, ἁμαρτάνων δὲ ζη-
μιωθήσεται. εἰ δὲ φαίη τις τῷ τυράννῳ ἐξεῖναι 13
καὶ ἀποκτεῖναι τὸν εὖ φρονοῦντα, τὸν δὲ ἀποκτεί-
νοντα ἔφη, τοὺς κρατίστους τῶν συμμάχων οἴει
ἀζήμιον γίγνεσθαι, ἢ, ὡς ἔτυχε, ζημιοῦσθαι; πό-
τερον γὰρ ἂν μᾶλλον οἴει σώζεσθαι τὸν ταῦτα
ποιοῦντα, ἢ οὕτω καὶ τάχιστ' ἂν ἀπολέσθαι. ἐρο- 14
μένου δέ τινος αὐτόν, τί δοκοίη αὐτῷ κράτιστον
ἀνδρὶ ἐπιτήδευμα εἶναι, ἀπεκρίνατο εὐπραξίαν.

ἐρομένου

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/159 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ἐρομένου δὲ πάλιν, εἰ καὶ τὴν εὐτυχίαν ἐπιτήδευμα νομίζοι εἶναι, πᾶν μὲν οὖν τοὐναντίον ἔγωγ', ἔφη, τύχην καὶ πρᾶξιν ἡγοῦμαι. τὸ μὲν γὰρ μὴ ζητοῦντα ἐπιτυχεῖν τινι τῶν δεόντων, εὐτυχίαν οἶμαι εἶναι· τὸ δὲ μαθόντα τι καὶ μελετήσαντα εὖ ποιεῖν, εὐπραξίαν νομίζω· καὶ οἱ
15 τοῦτο ἐπιτηδεύοντες, δοκοῦσί μοι εὖ πράττειν. καὶ ἀρίστους δὲ καὶ θεοφιλεστάτους, ἔφη, εἶναι, ἐν μὲν γεωργίᾳ, τοὺς τὰ γεωργικὰ εὖ πράττοντας, ἐν δὲ ἰατρείᾳ, τοὺς τὰ ἰατρικὰ, ἐν δὲ πολιτείᾳ, τοὺς τὰ πολιτικά· τὸν δὲ μηδὲν εὖ πράττοντα, οὔτε χρήσιμον οὐδὲν, ἔφη, εἶναι, οὔτε θεοφιλῆ.

CAPVT X.

Cum artificibus de ipsorum arte disserit.

Ἀλλὰ μὴν καὶ εἴ ποτε τῶν τὰς τέχνας ἐχόντων, καὶ ἐργασίας ἕνεκα χρωμένων αὐταῖς, διαλέγοιτό τισι, καὶ τούτοις ὠφέλιμος ἦν. εἰσελθὼν μὲν γάρ ποτε πρὸς Παῤῥάσιον τὸν ζωγράφον, καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ, ἆρα, ἔφη, ὦ Παῤῥάσιε, γραφική ἐστιν ἡ εἰκασία τῶν ὁρωμένων; τὰ γοῦν κοῖλα καὶ τὰ ὑψηλὰ, καὶ τὰ σκοτεινὰ, καὶ τὰ φωτεινὰ, καὶ τὰ σκληρὰ, καὶ τὰ μαλακὰ, καὶ τὰ τραχέα, καὶ τὰ λεῖα, καὶ τὰ νέα, καὶ τὰ παλαιὰ σώματα διὰ τῶν χρωμάτων
2 ἀπεικάζοντες ἐκμιμεῖσθε. ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. καὶ μὴν τά γε καλὰ εἴδη ἀφομοιοῦντες, ἐπειδὴ οὐ ῥᾴδιον ἑνὶ ἀνθρώπῳ περιτυχεῖν ἄμεμπτα πάν-

τα ἔχοντι, ἐκ πολλῶν συνάγοντες τὰ ἐξ ἑκάστου
κάλλιστα, οὕτως ὅλα τὰ σώματα καλὰ ποιεῖτε
φαίνεσθαι; ποιοῦμεν γάρ, ἔφη, οὕτως. τί γάρ; 3
ἔφη, τὸ πιθανώτατόν τε καὶ ἥδιστον καὶ φιλι-
κώτατον καὶ ποθεινότατον καὶ ἐρασμιώτατον
ἀπομιμεῖσθε τῆς ψυχῆς ἦθος; ἢ οὐδὲ μιμητόν
ἐστι τοῦτο; πῶς γὰρ ἄν, ἔφη, μιμητὸν εἴη, ὦ Σώ-
κρατες, ὃ μήτε συμμετρίαν, μήτε χρῶμα, μή-
τε, ὧν σὺ εἶπας ἄρτι, μηδὲν ἔχει, μηδὲ ὅλως
ὁρατόν ἐστιν; ἆρ' οὖν, ἔφη, γίγνεται ἐν ἀνθρώπῳ 4
πώποτε φιλοφρόνως καὶ τὸ ἐχθρῶς βλέπειν
πρός τινας; ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. οὐκοῦν τό γε μι-
μητὸν ἐν τοῖς ὄμμασιν; καὶ μάλα, ἔφη. ἐπὶ
δὲ τοῖς τῶν φίλων ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς
ὁμοίως σοι δοκοῦσιν ἔχειν τὰ πρόσωπα, οἵτε
φροντίζοντες, καὶ οἱ μή; μὰ Δί', οὐ δῆτα,
ἔφη. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῖς ἀγαθοῖς φαιδροί, ἐπὶ
δὲ τοῖς κακοῖς σκυθρωποὶ γίγνονται. οὐκοῦν,
ἔφη, καὶ ταῦτα δυνατὸν ἀπεικάζειν; καὶ μά-
λα, ἔφη. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ μεγαλοπρεπές τε, 5
καὶ ἐλευθέριον, καὶ τὸ ταπεινόν τε καὶ ἀνε-
λεύθερον, καὶ τὸ σωφρονητικόν τε καὶ φρόνι-
μον, καὶ τὸ ὑβριστικόν τε καὶ ἀπειρόκαλον καὶ
διὰ τοῦ προσώπου καὶ διὰ τῶν σχημάτων, καὶ
ἑστώτων καὶ κινουμένων ἀνθρώπων διαφαίνει.
ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. οὐκοῦν καὶ ταῦτα μιμήμα-
τα; a) καὶ μάλα, ἔφη. πότερον οὖν, ἔφη, νο-
μίζεις ἥδιον ὁρᾶν τοὺς ἀνθρώπους, δι' ὧν τὰ
καλά τε κἀγαθὰ καὶ ἀγαπητὰ ἤθη φαίνε-

ται,

a) Stobæus: μιμητά. probat Stephanus. Nam in antecedentibus semper est adjectivo usus.

ται, ἢ δι᾽ ὧν τὰ αἰσχρά τε, καὶ πονηρὰ, καὶ
μισητά; πολὺ νὴ Δί᾽, ἔφη, διαφέρει, ὦ Σώ-
6 κρατες. πρὸς δὲ Κλείτωνα τὸν ἀνδριαντοποιὸν
εἰσελθών ποτε, καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ, ὅτι
μὲν, ἔφη, ὦ Κλείτων, ἀλλοίους ποιεῖς δρομεῖς
τε καὶ παλαιστὰς καὶ πύκτας καὶ παγκρα-
τιαστὰς, ὁρῶ τε καὶ οἶδα· ὃ δὲ μάλιστα ψυ-
χαγωγεῖ b) διὰ τῆς ὄψεως τοὺς ἀνθρώπους,
τὸ ζωτικὸν φαίνεσθαι, πῶς τοῦτο ἐνεργάζῃ τοῖς
7 ἀνδριάσιν; ἐπεὶ δὲ ἀπορῶν ὁ Κλείτων οὐ τα-
χὺ ἀπεκρίνατο, ἆρ᾽, ἔφη, τοῖς τῶν ζώντων
εἴδεσιν ἀπεικάζων τὸ ἔργον ζωτικωτέρους ποιεῖς
φαίνεσθαι τοὺς ἀνδριάντας; καὶ μάλα, ἔφη.
οὐκοῦν τά τε ὑπὸ τῶν σχημάτων κατασπώ-
μενα, καὶ τὰ ἀνασπώμενα ἐν τοῖς σώμασι,
καὶ τὰ συμπιεζόμενα καὶ τὰ διελκόμενα, καὶ
τὰ ἐντεινόμενα καὶ τὰ ἀνιέμενα ἀπεικάζων,
ὁμοιότερά τε τοῖς ἀληθινοῖς καὶ πιθανώτερα
8 ποιεῖς φαίνεσθαι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. τὸ δὲ
καὶ τὰ πάθη τῶν ποιούντων τι σωμάτων ἀπο-
μιμεῖσθαι οὐ ποιεῖ τινα τέρψιν τοῖς θεωμένοις;
εἰκός γ᾽ οὖν, ἔφη. οὐκοῦν καὶ τῶν μὲν μαχο-
μένων ἀπειλητικὰ τὰ ὄμματα ἀπεικαστέον,
τῶν δὲ νενικηκότων εὐφραινομένων ὄψις μιμη-
τέα; σφόδρα γε, ἔφη. δεῖ ἄρα, ἔφη, τὸν ἀν-
δριαντοποιὸν τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα τῷ εἴδει
9 προσεικάζειν. πρὸς δὲ Πιστίαν τὸν θωρακο-
ποιὸν εἰσελθὼν, ἐπιδείξαντος αὐτοῦ τῷ Σωκρά-
τει θώρακας εὖ εἰργασμένους, νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη,
καλὸν

b) Hujus verbi vim cognofces ex iis, quæ de fubftantivo ψυχαγώγιον docte obfervat Cuperus Obf. II. 14.

καλόν γε, ὦ Πιστία, τὸ εὕρημα, τῷ τὰ μὲν
δεόμενα σκέπης τοῦ ἀνθρώπου σκεπάζειν τὸν
θώρακα, ταῖς δὲ χερσὶ μὴ κωλύειν χρῆσθαι.
ἀτάρ, ἔφη, λέξον μοι, ὦ Πιστία, διὰ τί οὔτε 10
ἰσχυροτέρους οὔτε πολυτελεστέρους c) τῶν ἄλλων
ποιῶν τοὺς θώρακας, πλείονος πωλεῖς; ὅτι,
ἔφη, ὦ Σώκρατες, εὐρυθμοτέρους ποιῶ. τὸν
ῥυθμὸν δ', d) ἔφη, πότερα μέτρῳ ἢ σταθμῷ
ἐπιδεικνύων, πλείονος τιμᾷ; οὐ γὰρ δὴ ἴσους γε
πάντας οὐδὲ ὁμοίους οἶμαί σε ποιεῖν, εἴγε ἁρμόττοντας ποιεῖς. ἀλλὰ νὴ Δί', ἔφη, ποιῶ. e) οὐδὲν
γὰρ ὄφελός ἐστι θώρακος ἄνευ τούτου. οὐκοῦν, ἔφη, 11
σώματά γε ἀνθρώπων, τὰ μὲν εὔρυθμά ἐστι,
τὰ δὲ ἄρυθμα. πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. πῶς οὖν,
ἔφη, τῷ ἀρύθμῳ σώματι ἁρμόττοντα τὸν θώρακα εὔρυθμον ποιεῖς; ὥσπερ καὶ ἁρμόττοντα,
ἔφη. ὁ ἁρμόττων γάρ ἐστιν εὔρυθμος. δοκεῖς 12
μοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὸ εὔρυθμον οὐ καθ'
ἑαυτὸ λέγειν, ἀλλὰ πρὸς τὸν χρώμενον· ὥσπερ
ἂν εἰ φαίης ἀσπίδα, ᾧ ἐὰν ἁρμόττῃ, τούτῳ
εὔρυθμον εἶναι, καὶ χλαμύδα, καὶ τἆλλα ὡσαύτως ἔοικεν ἔχειν τῷ σῷ λόγῳ. ἴσως δὲ καὶ ἄλλο τι οὐ μικρὸν ἀγαθὸν τῷ ἁρμόττειν πρόσεστι.
δίδαξον, ἔφη, ὦ Σώκρατες, εἴ τι ἔχεις. ἧττον, 13
ἔφη, τῷ βάρει πιέζουσιν οἱ ἁρμόττοντες τῶν
ἀναρμόστων, τὸν αὐτὸν σταθμὸν ἔχοντες. οἱ μὲν
γὰρ

c) *Neque e pretiosiori materia.*

d) Recepi Bessarionis lectionem, quam & Leunclavius probat. Nam vulgg. omittunt δ'.

e) ποιῶ refertur ad ἁρμόττοντας, non ad ἴσους aut ὁμοίους. vid. ad II, 2. not. e.

γὰρ ἀνάρμοστοι, ἢ ὅλοι ἐκ τῶν ὤμων κρεμάμενοι,
ἢ καὶ ἄλλο τι τοῦ σώματος σφόδρα πιέζοντες,
δύσφοροι καὶ χαλεποὶ γίγνονται· οἱ δὲ ἁρμότ-
τοντες, διειλημμένοι τὸ βάρος τὸ μὲν ὑπὸ τῶν
κλειδῶν καὶ ἐπωμίδων, τὸ δ' ὑπὸ τῶν ὤμων, τὸ δὲ ὑπὸ
τοῦ στήθους, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ νώτου, τὸ δὲ ὑπὸ τῆς γαστρὸς,
ὀλίγου δεῖν οὐ φορήματι, ἀλλὰ προσθήματι ἐοίκασιν.
14 εἴρηκας, ἔφη, αὐτὸ, δι' ὅπερ ἔγωγε τὰ ἐμὰ ἔρ-
γα πλείστου ἄξια νομίζω εἶναι. ἔνιοι μέν τοι τοὺς
ποικίλους καὶ τοὺς ἐπιχρύσους θώρακας μᾶλλον
ὠνοῦνται. ἀλλὰ μὲν, ἔφη, εἴγε διὰ ταῦτα μὴ
ἁρμόττοντας ὠνοῦνται, κακὸν ἔμοιγε δοκοῦσι ποι-
15 κίλον τε καὶ ἐπίχρυσον ὠνεῖσθαι. ἀτὰρ, ἔφη, τοῦ
σώματος μὴ μένοντος f), ἀλλὰ τοτὲ μὲν κυρτου-
μένου, τοτὲ δὲ ὀρθουμένου, πῶς ἂν ἀκριβεῖς θώρα-
κες ἁρμόττοιεν; οὐδαμῶς, ἔφη. λέγεις, ἔφη, ἁρ-
μόττειν οὐ τοὺς ἀκριβεῖς, ἀλλὰ τοὺς μὴ λυποῦντας
ἐν τῇ χρείᾳ. αὐτὸς, ἔφη, τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρα-
τες· καὶ τὰ νῦν ὀρθῶς ἀποδέχῃ.

CAPVT XI.

Cum meretrice Theodota de arte hominum alliciendorum disserit.

Γυναικὸς δέ ποτε οὔσης ἐν τῇ πόλει καλῆς, ᾗ ὄνομα ἦν Θεοδότη, καὶ οἷα a) συνεῖναι τῷ πείθοντι,

f) Scil. in eodem situ.

a) ἀνακόλουθος oratio. Nam dicendum erat οἵας, intell. οὔσης, nisi forte, quod mihi quidem videtur, id ipsum οἷας est a Xenophonte. Vltima litera potuit intercidere, quod sequentis quoque vocis litera prima est sigma.

πείθοντι, μνησθέντος αὐτῆς τῶν παρόντων τινὸς,
καὶ εἰπόντος, ὅτι κρεῖττον εἴη λόγου τὸ κάλλος
τῆς γυναικὸς, καὶ ζωγράφους φήσαντος εἰσιέναι
πρὸς αὐτὴν ἀπεικασομένους, οἷς ἐκείνην ἐπι-
δεικνύειν ἑαυτῆς ὅσα καλῶς ἔχοι· ἰτέον ἂν εἴη
θεασομένους, ἔφη ὁ Σωκράτης. οὐ γὰρ δὴ ἀκού-
σασί γε τοῦ λόγου κρεῖττόν ἐστι b) καταμαθεῖν.
καὶ ὁ διηγησάμενος, οὐκ ἂν φθάνοιτ', ἔφη, ἀκο-
λουθοῦντες; c) οὕτω μὲν δὴ πορευθέντες πρὸς τὴν 2
Θεοδότην, καὶ καταλαβόντες ζωγράφῳ τινὶ
παρεστηκυῖαν, ἐθεάσαντο. παυσαμένου δὲ τοῦ
ζωγράφου, ὦ ἄνδρες, ἔφη ὁ Σωκράτης, πότερον
ἡμᾶς

b) κρεῖττον, intell. κάλλος. Ceterum turbat articulus τοῦ, cui facile intelligent Græce docti locum hic non esse. Leunclavius legendum putabat: εἰ τοῦ λόγου κρείττων ἐστί. De κρείττων non est opus, εἰ autem non est absurdum, si pro τοῦ reponatur. Forte Xenophon dedit: τὸ hoc sensu, *ea pulchritudo, quæ verbis exprimi non potest, nec potest audiendo disci*, aut sine ellipsi: *quicquid enim oratione explicari non potest, id auribus, quale sit, ab aliis percipi non potest.*

c) φθάνειν ἀκολουθοῦντα est *statim sequi*; non simpliciter, ut Budæus & Stephanus putat, ἀκολουθεῖν. Sic L. II. c.4. § 11. Cum Socrates dixisset, Chærecratem scire, quibus artibus fratris animum capere & conciliare sibi possit, cupidus earum artium cognoscendarum factus Chærecrates: οὐκ ἂν φθάνοις, inquit, λέγων, ἔτι ᾔσθησαί με φίλτρον ἐπιστάμενον &c. *quin mihi statim dic* &c. Facile autem intelligitur, hanc vim esse a prima & propria verbi φθάνειν significatione; quod, qui alterum occupare & prævertere vult, celeritatem adhibeat necesse est. Ceterum non negaverim, interdum simpliciter φθάνειν cum participio, tamquam ἀκούων, esse ἀκούειν.

ἡμᾶς δεῖ μᾶλλον Θεοδότῃ χάριν ἔχειν, ὅτι ἡμῖν τὸ κάλλος ἑαυτῆς ἐπέδειξεν, ἢ ταύτην ἡμῖν, ὅτι ἐθεασάμεθα; ἆρ' εἰ μὲν ταύτῃ ὠφελιμωτέρα ἐστὶν ἡ ἐπίδειξις, ταύτην ἡμῖν χάριν ἐκτέον· εἰ δὲ
3 ἡμῖν ἡ θέα, ἡμᾶς ταύτῃ. εἰπόντος δέ τινος, ὅτι δίκαια λέγοι, οὐκοῦν, ἔφη, αὕτη μὲν ἤδη τὸν παρ' ἡμῶν ἔπαινον κερδαίνει, καὶ ἐπειδὰν εἰς πλείους διαγγείλωμεν, πλείω ὠφεληθήσεται· ἡμεῖς δὲ ἤδη τε, ὧν ἐθεασάμεθα, ἐπιθυμοῦμεν ἅψασθαι, καὶ ἄπιμεν ὑποκνιζόμενοι, καὶ ἀπελθόντες ποθήσομεν. ἐκ δὲ τούτων εἰκὸς ἡμᾶς μὲν θεραπεύειν, ταύτην δὲ θεραπεύεσθαι. καὶ ἡ Θεοδότη, νὴ Δί', ἔφη, εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει,
4 ἐμὲ ἂν δέοι ὑμῖν τῆς θέας χάριν ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου ὁ Σωκράτης, ὁρῶν αὐτήν τε πολυτελῶς κεκοσμημένην, καὶ μητέρα παροῦσαν αὐτῇ ἐν ἐσθῆτι καὶ θεραπείᾳ οὐ τῇ τυχούσῃ, καὶ θεραπαίνας πολλὰς καὶ εὐειδεῖς, καὶ οὐδὲ ταύτας ἠμελημένως ἐχούσας, καὶ τοῖς ἄλλοις τὴν οἰκίαν ἀφθόνως κατεσκευασμένην, εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Θεοδότη, ἐστὶ σοὶ ἀγρός; οὐκ ἔμοιγ', ἔφη. ἀλλ' ἆρα οἰκία προσόδους ἔχουσα; οὐδὲ οἰκία, ἔφη. ἀλλὰ μὴ χειροτέχναι τινές; οὐδὲ χειροτέχναι, ἔφη. πόθεν οὖν, ἔφη, τὰ ἐπιτήδεια ἔχεις; ἐάν τις, ἔφη, φίλος μοι γενόμενος, εὖ ποιεῖν ἐθέλῃ, οὗτός
5 μοι βίος ἐστί. νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη, ὦ Θεοδότη, καλόν γε τὸ κτῆμα, καὶ πολλῷ κρεῖττον οἰῶν τε καὶ βοῶν καὶ αἰγῶν, φίλων ἀγέλην κεκτῆσθαι. ἀτάρ, ἔφη, πότερον τῇ τύχῃ ἐπιτρέπεις, ἐάν τις σοὶ φίλος ὥσπερ μυῖα προσπτῆται, ἢ καὶ αὐτή τι μηχανᾷ; πῶς δ' ἂν ἔφη, ἐγὼ τούτου

μηχα-

μηχανὴν εὕροιμι; πολὺ νὴ Δί', ἔφη, προσηκόν- 6
τως μᾶλλον ἢ αἱ φάλαγγες. οἶσθα γὰρ ὡς
ἐκεῖναι θηρῶσι τὰ πρὸς τὸν βίον. ἀράχνια γὰρ
δήπου λεπτὰ ὑφηνάμεναι, ὅ, τι ἂν ἐνταῦθα ἐμ-
πέσῃ, τούτῳ τροφῇ χρῶνται. καὶ ἐμοὶ οὖν, ἔφη, 7
συμβουλεύεις ὑφήνασθαί τι θήρατρον. οὐ γὰρ δὴ
οὕτως γε ἀτεχνῶς οἴεσθαι χρὴ τὸ πλείστου ἄξιον
ἄγρευμα φίλους θηράσειν. οὐχ ὁρᾷς, ὅτι καὶ
τὸ μικροῦ ἄξιον, τοὺς λαγὼς, θηρῶντες πολλὰ
τεχνάζουσιν; ὅτι μὲν γὰρ τῆς νυκτὸς νέμονται, 8
κύνας νυκτερευτικὰς πορισάμενοι, ταύταις αὐ-
τοὺς θηρῶσιν· ὅτι δὲ μεθ' ἡμέραν ἀποδιδράσκου-
σιν, ἄλλας κτῶνται κύνας, αἵτινες, ᾗ ἂν ἐκ τῆς
νομῆς εἰς τὴν εὐνὴν ἀπέλθωσι, τῇ ὀσμῇ αἰσθανό-
μεναι, εὑρίσκουσιν αὐτούς. ὅτι δὲ ποδώκεις εἰσὶν,
ὥστε καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ τρέχοντες ἀποφεύγειν,
ἄλλας αὖ κύνας ταχείας παρασκευάζονται, ἵνα
κατὰ πόδας ἁλίσκονται. ὅτι δὲ καὶ ταύτας
αὐτῶν τινες ἀποφεύγουσι, δίκτυα ἱστᾶσιν εἰς τὰς
ἀτραποὺς, ᾗ φεύγουσιν, ἵν' εἰς ταῦτα ἐμπίπτον-
τες συμποδίζωνται. τίνι οὖν, ἔφη, τοιούτῳ φί- 9
λους ἂν ἐγὼ θηρῴην; ἐὰν νὴ Δί', ἔφη, ἀντὶ κυνὸς
κτήσῃ, ὅστις σοι ἰχνεύων μὲν τοὺς φιλοκάλους καὶ
πλουσίους εὑρήσει, εὑρὼν δὲ μηχανήσεται, ὅπως
ἐμβάλῃ αὐτοὺς εἰς τὰ σὰ δίκτυα. καὶ ποῖα, ἔφη, 10
ἐγὼ δίκτυα ἔχω; ἓν μὲν δήπου, ἔφη, καὶ μάλα
εὖ περιπλεκόμενον, τὸ σῶμα, ἐν δὲ τούτῳ ψυ-
χὴν, ᾗ καταμανθάνεις, καὶ ὡς ἂν ἐμβλέπουσα
χαρίζοιο, καὶ ὅ, τι ἂν λέγουσα εὐφραίνοις· καὶ
ὅτι δεῖ τὸν μὲν ἐπιμελόμενον ἀσμένως ὑποδέχε-
σθαι, τὸν δὲ τρυφῶντα ἀποκλείειν. καὶ ἀῤῥω-

στήσαντός γε φίλου, φροντιστικῶς ἐπισκέψασθαι,
καὶ καλόν τι πράξαντος σφόδρα συνησθῆναι, καὶ
τῷ σφόδρα σου φροντίζοντι ὅλῃ τῇ ψυχῇ κεχα-
ρίσθαι. φιλεῖν γε μὴν, εὖ οἶδ', ὅτι ἐπίστασαι οὐ
μόνον μαλακῶς, ἀλλὰ καὶ εὐνοϊκῶς. καὶ ὅτι
ἄριστοί σοι εἰσὶν οἱ φίλοι, οἶδ' ὅτι οὐ λόγῳ, ἀλλ'
ἔργῳ ἀναπείθεις. μὰ τὸν Δί', ἔφη ἡ Θεοδότη,
11 ἐγὼ τούτων οὐδὲν μηχανῶμαι. καὶ μὴν, ἔφη,
πολὺ διαφέρει τὸ κατὰ φύσιν τε καὶ ὀρθῶς ἀν-
θρώπῳ προσφέρεσθαι. καὶ γὰρ δὴ βίᾳ μὲν οὔτ'
ἂν ἕλοις, οὔτε κατάσχοις φίλον· εὐεργεσίᾳ δὲ
καὶ ἡδονῇ τὸ θηρίον τοῦτο ἁλώσιμόν τε καὶ πα-
12 ραμόνιμόν ἐστιν. ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. δεῖ τοί-
νυν, ἔφη, πρῶτον μὲν τοὺς φροντίζοντάς σου
τοιαῦτα ἀξιοῦν, οἷα ποιοῦσιν αὐτοῖς σμικρότατα
μελήσει· ἔπειτα δὲ αὐτὴν ἀμείβεσθαι χαριζο-
μένην τὸν αὐτὸν τρόπον. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα
φίλοι γίγνοιντο, καὶ πλεῖστον χρόνον φιλοῖεν, καὶ
13 μέγιστα εὐεργετοῖεν. χαρίζοιο δ' ἂν μάλιστα, εἰ
δεομένοις δωροῖο τὰ παρὰ σεαυτῆς. ὁρᾷς γὰρ,
ὅτι καὶ τῶν βρωμάτων τὰ ἥδιστα, ἐὰν μέν τις
προσφέρηται, πρὶν ἐπιθυμεῖν, ἀηδῆ φαίνεται,
κεκορεσμένοις δὲ καὶ βδελυγμίαν παρέχει. ἐὰν
δέ τις προσφέρῃ λιμὸν ἐμποιήσας, κἂν φαυλό-
14 τερα ᾖ, πάνυ ἡδέα φαίνεται. πῶς οὖν ἂν, ἔφη,
ἐγὼ λιμὸν ἐμποιεῖν τῷ τῶν παρ' ἐμοὶ δυναίμην;
εἰ νὴ Δί', ἔφη, πρῶτον μὲν τοῖς κεκορεσμένοις
μήτε προσφέροις, μήτε ὑπομιμνήσκοις, ἕως ἂν
τῆς πλησμονῆς παυσάμενοι πάλιν δέωνται.
ἔπειτα τοὺς δεομένους ὑπομιμνήσκοις ὡς κοσμιω-
τάτῃ τε ὁμιλίᾳ, καὶ τῷ φαίνεσθαι βουλομένη

χαρί-

χαρίζεσθαι, καὶ διαφεύγουσα, ἕως ἂν ὡς μάλιστα δεηθῶσι. τηνικαῦτα γὰρ πολὺ διαφέρει τὰ αὐτὰ δῶρα ἢ πρὶν ἐπιθυμῆσαι, διδόναι. καὶ 15
ἡ Θεοδότη, τί οὖν οὐ σύ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐγένου συνθηρατὴς τῶν φίλων; ἐάν γε νὴ Δί', ἔφη, πείθῃς με σύ. πῶς οὖν ἄν, ἔφη, πείσαιμί σε; ζητήσεις, ἔφη, τοῦτο αὐτὴ, καὶ μηχανήσῃ, ἐάν τί μου δέῃ. εἴσιθι τοίνυν, ἔφη, θαμινά.
καὶ ὁ Σωκράτης ἐπισκώπτων τὴν αὐτῆς ἀπρα- 16
γμοσύνην, ἀλλ' ὦ Θεοδότη, ἔφη, οὐ πάνυ μοι ῥᾴδιόν ἐστι σχολάσαι. καὶ γὰρ ἴδια πράγματα πολλὰ, καὶ δημόσια, παρέχει μοι ἀσχολίαν. εἰσὶ δὲ καὶ φίλαι μοι, αἳ οὔτε ἡμέρας, οὔτε νυκτὸς ἀφ' αὐτῶν ἐάσουσί με ἀπιέναι, φίλτρα τε μανθάνουσαι παρ' ἐμοῦ καὶ ἐπῳδάς. ἐπίστασαι γάρ, 17
ἔφη, καὶ ταῦτα, ὦ Σώκρατες; ἀλλὰ διὰ τί οἴει, ἔφη, Ἀπολλόδωρόν τε τόνδε καὶ Ἀντισθένην οὐδέποτέ μου ἀπολείπεσθαι; διὰ τί δὲ καὶ Κέβητα καὶ Σιμμίαν Θήβηθεν παραγίγνεσθαι; εὖ ἴσθι, ὅτι ταῦτα οὐκ ἄνευ πολλῶν φίλτρων τε καὶ ἐπῳδῶν καὶ ἰύγγων d) ἐστί. χρῆσον τοίνυν μοι, ἔφη, τὴν

d) De Iynge, qui fabulas cognoscere cupit, adeat Scholia Theocriti ad Idyll. II. v. 17. Eam describit Aristoteles Hist. Anim. II. 15. ad quem locum vid. J. C. Scaligerum p. 210. Sed inprimis Victor. Var. Lect. XXIV, 3. item Salmasium ad Solinum p. 662. a. qui opportune monet, ab illa avicula, quia veneficæ ea usa sint, ad pelliciendos animos, omne illud a Græcis ἴυγγα dictum esse, in quo aliquid ἑλκυστικὸν esset. Theocritus l. c. ἶυγξ ἕλκε τυ τῆνα τὸν ἄνδρα &c. & e Sophocle laudat: ὀφθαλμῶν ἴυγγα θηρατηρίαν. Hic autem locus Xenophontis, quod miror, doctos homines non observasse, qui ἴυγγας ex

τὴν ἴϋγγα, ἵνα ἐπὶ σοὶ πρῶτον ἕλκω αὐτήν. ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, ȣ̓κ αὐτὸς ἕλκεσθαι πρός σε βȣ́λομαι, ἀλλά σε πρὸς ἐμὲ πορεύεσθαι. ἀλλὰ πορεύσομαι, ἔφη. μόνον ὑποδέχȣ. ἀλλ' ὑποδέξομαί σε, ἔφη, ἐὰν μή τις φιλωτέρα σȣ ἔνδον ᾖ.

CAPVT XII.

De Cura Corporis.

Επιγένην δὲ τῶν ξυνόντων τινὰ νέον τε ὄντα, καὶ τὸ σῶμα κακῶς ἔχοντα ἰδὼν, ὡς ἰδιωτικῶς, ἔφη, τὸ σῶμα ἔχεις, ὦ Επίγενες. καὶ ὅς, ἰδιώτης a) μὲν, ἔφη, εἰμὶ, ὦ Σώκρατες. ȣ̓δὲν γε μᾶλλον, ἔφη, τῶν ἐν Ολυμπίᾳ μελλόντων ἀγωνί-
2 ζεσθαι. ἢ δοκεῖ σοι μικρὸς εἶναι ὁ περὶ τῆς ψυχῆς

h. l. citarunt, mirifice probat eorum opinionem, qui, auctore Suida in ἴϋγξ, ἴϋγγα etiam prorhombo ſeu turbine & trocho poni dicunt, cujus conſtat in veneficiis uſum fuiſſe. (vid. Nic. Loenſis Epiphyllid. VII. 23.) aut certe, aviculam illam aut ejus viſcera rotulæ alligata circum agi ſolita fuiſſe, de quo vid. Kuſter. ad Suid. l. c. & Potterum ad Lycophr. v. 310. Nam Theodota rogat primo Socratem, ut ſibi commodet ἴϋγγα, quod, de ave vix intelligi poteſt; deinde dicit, ſe eam ἴϋγγα, ubi acceperit, velle ἕλκειν ἐπὶ Σωκράτει.

a) ἰδιωτικῶς ἔχειν σῶμα eſt; *corpus negligenter, male, tenuiter, habere,* quemadmodum fere ſolent de plebe homines. Sic apud Hieroclem in fragm. p. 292. ed. Cantabr. οἱ ἰδιωτικότερον ἠγμένοι, *ſunt negligentius, male educati,* quem locum debeo Obſ. Miſc. Vol. VII. p. 373. Eodem modo cape illud ἰδιώτης εἰμί: *ſum homo tenuis, vilis, contemtus,* quales eſſe ſolent, qui de plebe ſunt.

χῆς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγὼν, ὃν Ἀθηναῖοι θή-
σουσιν, ὅταν τύχωσι; καὶ μὴν οὐκ ὀλίγοι μὲν διὰ
τὴν τοῦ σώματος καχεξίαν ἀποθνήσκουσί τε ἐν
τοῖς πολεμικοῖς κινδύνοις, καὶ αἰσχρῶς σώζον-
ται· πολλοὶ δὲ δι' αὐτὸ τοῦτο ζῶντες ἁλίσκον-
ται, καὶ ἁλόντες ἤτοι δουλεύουσι τὸν λοιπὸν βίον,
ἐὰν οὕτω τύχωσι, τὴν χαλεπωτάτην δουλείαν, ἢ
εἰς τὰς ἀνάγκας τὰς ἀλγεινοτάτας ἐμπεσόν-
τες, καὶ ἐκτίσαντες ἐνίοτε πλείω τῶν ὑπαρχόν-
των αὐτοῖς, τὸν λοιπὸν βίον ἐνδεεῖς τῶν ἀναγ-
καίων ὄντες καὶ κακοπαθοῦντες διαζῶσι. πολλοὶ
δὲ δόξαν αἰσχρὰν κτῶνται, διὰ τὴν τοῦ σώματος
ἀδυναμίαν δοκοῦντες ἀποδειλιᾶν. ἢ καταφρο- 3
νεῖς τῶν ἐπιτιμίων τῆς καχεξίας τούτων, καὶ ῥα-
δίως ἂν οἴει φέρειν τὰ τοιαῦτα; καὶ μὴν οἶμαί
γε πολλῷ ῥάω καὶ ἡδίω τούτων εἶναι, ἃ δεῖ ὑπο-
μένειν τὸν ἐπιμελόμενον τῆς τοῦ σώματος εὐε-
ξίας. ἢ ὑγιεινότερόν τε καὶ εἰς τἆλλα χρησι-
μώτερον νομίζεις εἶναι τὴν καχεξίαν τῆς εὐεξίας;
ἢ τῶν διὰ τὴν εὐεξίαν γιγνομένων καταφρονεῖς;
καὶ μὴν πάντα γε τἀναντία συμβαίνει τοῖς εὖ 4
τὰ σώματα ἔχουσιν ἢ τοῖς κακῶς. καὶ γὰρ ὑγιαί-
νουσιν οἱ τὰ σώματα εὖ ἔχοντες, καὶ ἰσχύουσι,
καὶ πολλοὶ μὲν διὰ τοῦτο ἐκ τῶν πολεμικῶν ἀγώ-
νων σώζονταί τε εὐσχημόνως, καὶ τὰ δεινὰ
πάντα διαφεύγουσι· πολλοὶ δὲ φίλοις τε βοη-
θοῦσι καὶ τὴν πατρίδα εὐεργετοῦσι, καὶ διὰ
ταῦτα χάριτός τε ἀξιοῦνται, καὶ δόξαν μεγά-
λην κτῶνται, καὶ τιμῶν καλλίστων τυγχάνουσι·
καὶ διὰ ταῦτα τόν τε λοιπὸν βίον ἥδιον καὶ κάλ-
λιον διαζῶσι, καὶ τοῖς ἑαυτῶν παισὶ καλλίους

5 ἀφορμὰς εἰς τὸν βίον καταλείπουσιν. οὔτοι χρή,
ὅτι ἡ πόλις οὐκ ἀσκεῖ δημοσίᾳ τὰ πρὸς τὸν πό-
λεμον, διὰ τοῦτο καὶ ἰδίᾳ ἀμελεῖν, ἀλλὰ μη-
δὲν ἧττον ἐπιμελεῖσθαι. εὖ γὰρ ἴσθι, ὅτι οὐδὲ
ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἀγῶνι, οὐδὲ ἐν πράξει οὐδεμιᾷ
μεῖον ἕξεις, διὰ τὸ βέλτιον τὸ σῶμα παρε-
σκευάσθαι. πρὸς πάντα γάρ, ὅσα πράττου-
σιν ἄνθρωποι, χρήσιμον τὸ σῶμά ἐστιν, ἐν πά-
σαις δὲ ταῖς τοῦ σώματος χρείαις πολὺ δια-
6 φέρει, ὡς βέλτιστα τὸ σῶμα ἔχειν. ἐπεὶ καὶ
ἐν ᾧ δοκεῖς ἐλαχίστην σώματος χρείαν εἶναι,
ἐν τῷ διανοεῖσθαι, τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι καὶ ἐν τούτῳ
πολλοὶ μεγάλα σφάλλονται, διὰ τὸ μὴ ὑγιαίνειν
τὸ σῶμα; καὶ λήθη δέ, καὶ ἀθυμία, καὶ δυσκολία, καὶ
μανία πολλάκις πολλοῖς διὰ τὴν τοῦ σώματος
καχεξίαν εἰς τὴν διάνοιαν ἐμπίπτουσιν οὕτως,
7 ὥστε καὶ τὰς ἐπιστήμας ἐκβάλλειν. τοῖς δὲ τὰ
σώματα εὖ ἔχουσι πολλὴ ἀσφάλεια, καὶ οὐδεὶς
κίνδυνος διά γε τὴν τοῦ σώματος καχεξίαν
τοιοῦτόν τι παθεῖν. εἰκὸς δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ
ἐναντία τῶν διὰ τὴν καχεξίαν γιγνομένων καὶ
τὴν εὐεξίαν χρήσιμον εἶναι. καί τοι τῶν γε τοῖς
εἰρημένοις ἐναντίων ἕνεκα τί οὐκ ἄν τις νοῦν ἔχων
8 ὑπομείνειεν; αἰσχρὸν δὲ καὶ τὸ διὰ τὴν ἀμέ-
λειαν γηράσαι, πρὶν ἰδεῖν ἑαυτόν, ποῖος ἂν
κάλλιστος καὶ κράτιστος τῷ σώματι γένοιτο.
ταῦτα δὲ οὐκ ἔστιν ἰδεῖν ἀμελοῦντα. οὐ γὰρ ἐθέ-
λει αὐτόματα γίγνεσθαι.

CAPVT XIII.

Varia apophthegmata.

Ὀργιζομένου δέ ποτέ τινος, ὅτι προσειπών τινα
χαίρειν οὐκ ἀντιπροσεῤῥήθη, γελοῖον, ἔφη,
εἰ μὲν τὸ σῶμα κάκιον ἔχοντι ἀπήντησάς τῳ,
μὴ ἂν ὀργίζεσθαι· ὅτι δὲ τὴν ψυχὴν ἀγροικοτέ-
ρως διακειμένῳ περιέτυχες, τοῦτό σε λυπεῖ. a)
Ἄλλου δὲ λέγοντος, ὅτι ἀηδῶς ἐσθίοι, Ἀκούμενος b),
ἔφη, τούτου φάρμακον ἀγαθὸν διδάσκειν. ἐρομέ- 2
νου δὲ, ποῖον; παύσασθαι ἐσθίοντα, ἔφη. καὶ
ἥδιόν τε, καὶ εὐτελέστερον, καὶ ὑγιεινότερον φη-
σὶ διάξειν παυσάμενον. Ἄλλου δ' αὖ λέγοντος,
ὅτι θερμὸν εἴη παρ' ἑαυτῷ τὸ ὕδωρ, ὃ πίνοι, 3
ὅταν ἄρ' ἔφη, βούλῃ θερμῷ λούσασθαι, ἕτοιμον
ἔσται σοι. ἀλλὰ ψυχρὸν, ἔφη, ὥστε λούσασθαί,
ἐστιν. c) ἆρ' οὖν, ἔφη, καὶ οἱ οἰκέται σου ἄχθον-
ται

a) ἀνακόλουθον. Nam γελοῖον - ὀργίζεσθαι, requirebat ὅτι - περιέτυχες, λυπεῖσθαι.

b) Jure ridet Leunclavius doctos viros, qui hic de medico Acumeno ſomniant, de quo nec conſtructio, nec ipſa res ſinit cogitare. Fefellit, opinor, doctos homines, nominativus poſt verbum ἔφη. Sed is pendet a nominativo Σωκράτης, qui in ἔφη latet. vid. ad I. 1. not. f.

c) Pro ψυχρότερον ſ. ψυχρὸν μᾶλλον, ἢ ὥστε λούσασθαι. *Frigidior eſt, quam ut ea quis lavari velit.* Ellipſis τοῦ μᾶλλον poſt poſitivum ſatis uſitata eſt, ut apud Latinos τοῦ *magis* vel *potius*. Alterius quoque ellipſeos, nempe τοῦ ἢ poſt μᾶλλον exempla ſunt. Sed μᾶλλον, ἢ ſimul omitti, id quidem paullo inſolentius eſt. Itaque cogitabam

ται πίνοντές τε αὐτὸ, καὶ λουόμενοι αὐτῷ; μὰ τὸν Δί', ἔφη· d) ἀλλὰ καὶ πολλάκις τεθαύμακα, ὡς ἡδέως αὐτῷ πρὸς ἀμφότερα ταῦτα χρῶνται. πότερον δὲ, ἔφη, τὸ παρά σοι ὕδωρ θερμότερον πιεῖν ἐστιν, ἢ τὸ ἐν Ασκληπιοῦ; τὸ ἐν Ασκληπιοῦ, ἔφη. ἐνθυμοῦ οὖν, ἔφη, ὅτι κινδυνεύεις δυσαρεστότερος εἶναι τῶν τε οἰκετῶν καὶ

4 τῶν ἀῤῥωστούντων. e) Κολάσαντος δέ τινος ἰσχυρῶς ἀκόλουθον, ἤρετο, τί χαλεπαίνοι τῷ θεράποντι. ὅτι, ἔφη, ὀψοφαγίστατός τε ὢν, βλακώτατός ἐστι, καὶ φιλαργυρώτατος ὢν, ἀργότατος. ἤδη ποτὲ οὖν ἐπεσκέψω, ἔφη, πότερος

5 πλειόνων πληγῶν δεῖται, σὺ, ἢ ὁ θεράπων; Φοβουμένου δέ τινος τὴν εἰς ὀλυμπίαν ὁδὸν, τί, ἔφη, φοβῇ τὴν πορείαν; οὐ καὶ οἴκοι σχεδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν περιπατεῖς; καὶ ἐκεῖσε πορευόμενος περιπατήσας ἀριστήσεις, περιπατήσας δειπνήσεις καὶ ἀναπαύσῃ. οὐκ οἶσθα, ὅτι εἰ ἐκτείνας τοὺς περιπάτους, οὓς ἐν πέντε ἢ ἓξ ἡμέραις περιπατεῖς, ῥᾳδίως ἂν Αθήνηθεν εἰς Ολυμπίαν ἀφίκοιο; χαριέστερον δὲ καὶ προεξορμᾶν ἡμέρᾳ μιᾷ μᾶλλον, ἢ ὑστερίζειν. τὸ μὲν γὰρ ἀναγκάζεσθαι, περαι-

tabam aliquando, τὸ ἢ abscriptum esse ab ultima litera verbi ἔφη, id quod facile fieri potuit, ut scripserit Xenophon: ἀλλὰ ψυχρὸν, ἔφη, ἢ ὥστε λούσασθαι. Sed nihil definio.

d) Sententia jubet ante μὰ τὸν Δία intelligere οὐ. Neque enim, ut vulgo existimant, μὰ τὸν Δία per se potest vim negandi aut affirmandi habere, sed eam aut adjectis diserte, aut intellectis particulis οὐ & ναὶ accipit.

e) Nempe, qui in templo Aesculapii incubabant, adeoque aqua utebantur, quae ibi erat.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/174 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft

περαιτέρω τοῦ μετρίου μηκύνειν τὰς ὁδοὺς, χαλεπόν· τὸ δὲ μιᾷ ἡμέρᾳ πλείονας πορευθῆναι, πολλὴν ῥᾳστώνην παρέχει. κρεῖττον οὖν ἐν τῇ ὁρμῇ σπεύδειν ἢ ἐν τῇ ὁδῷ. Ἄλλου δὲ λέγοντος, 6
ὡς παρετάθη μακρὰν ὁδὸν πορευθεὶς, ἤρετο αὐτὸν, εἰ καὶ φορτίον ἔφερε. μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ' ἔφη, ἀλλὰ τὸ ἱμάτιον. μόνος δ' ἐπορεύου, ἔφη, ἢ καὶ ἀκόλουθός σοι ἠκολούθει; ἠκολούθει, ἔφη. πότερον, ἔφη, κενὸς, ἢ φέρων τι; φέρων, νὴ Δί', ἔφη, τά τε στρώματα καὶ τἄλλα σκεύη. καὶ πῶς τι, ἔφη, ἀπήλλαχεν ἐκ τῆς ὁδοῦ; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ἔφη, βέλτιον ἐμοῦ. τί οὖν; ἔφη, εἰ τὸ ἐκείνου φορτίον ἔδει σε φέρειν, πῶς ἂν οἴει διατεθῆναι; κακῶς, νὴ Δί', ἔφη, μᾶλλον f) οὐδ' ἂν ἠδυνήθην κομίσαι. τὸ οὖν τοσούτῳ ἧττον τοῦ παιδὸς δύνασθαι πονεῖν, πῶς ἠσκημένου δοκεῖ σοι ἀνδρὸς εἶναι;

CAPVT XIIII.

De obsoniis.

Ὁπότε δὲ τῶν ξυνιόντων ἐπὶ τὸ δεῖπνον οἱ μὲν μικρὸν ὄψον, οἱ δὲ πολὺ φέροιεν, ἐκέλευεν ὁ Σωκράτης τὸν παῖδα τὸ μικρὸν ἢ εἰς τὸ κοινὸν τιθέναι, ἢ διανέμειν ἑκάστῳ τὸ μέρος. οἱ οὖν τὸ πολὺ φέροντες ᾐσχύνοντό τε μὴ κοινωνεῖν, τοῦ εἰς τὸ κοινὸν τιθεμένου, καὶ τὸ μὴ ἀντιτιθέναι τὸ

f) Magnopere vereor, ne post μᾶλλον interciderit δ', quæ conjunctio, quantum scio, semper in hujusmodi correctione adjicitur.

τὸ ἑαυτῶν. ἐτίθεσαν οὖν καὶ τὸ ἑαυτῶν εἰς τὸ
κοινὸν, καὶ ἐπεὶ οὐδὲν πλέον εἶχον τῶν μικρὸν φε-
2 ρομένων, ἐπαύοντο πολλοῦ ὀψωνοῦντες. καταμα-
θὼν δέ τινα τῶν ξυνδειπνούντων τοῦ μὲν σίτου πε-
παυμένον, τὸ δὲ ὄψον αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἐσθίοντα,
λόγου ὄντος περὶ ὀνομάτων, ἐφ' οἵῳ ἔργῳ ἕκαστον
εἴη· ἔχοιμεν ἂν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, εἰπεῖν, ἐπὶ ποίῳ
ποτὲ ἔργῳ ἄνθρωπος ὀψοφάγος καλεῖται;
ἐσθίουσι μὲν γὰρ δὴ πάντες ἐπὶ τῷ σίτῳ ὄψον,
ὅταν παρῇ· ἀλλ', οἶμαι, οὔπω ἐπί γε τούτῳ ὀψο-
φάγοι καλοῦνται. οὐ γὰρ οὖν, ἔφη τις τῶν πα-
3 ρόντων. τί γὰρ, ἔφη, ἐάν τις ἄνευ τοῦ σίτου τὸ
ὄψον αὐτὸ ἐσθίῃ, μὴ ἀσκήσεως a) ἀλλ' ἡδονῆς
ἕνεκα, πότερον ὀψοφάγος εἶναι δοκεῖ, ἢ οὔ; χο-
λῇ γ' ἂν b), ἔφη, ἄλλος τις ὀψοφάγος εἴη. καί
τις

a) Miror, doctos viros vocem ἀσκήσεως suspectam habuisse. Non semel mentio fit in his libris σωμασκούντων, σωμασκίας, & ἀσκήσεως. Est autem h. l. ἄσκησις vita athletarum, & leges, quibus, qui ei se dederunt, adstricti sunt. Hoc sensu est in illo Galeni in Protrept. ad Artes init. διὰ τοῦτο ἂν ἔγωγε φαίην ἄσκησιν, οὐχ ὑγιείας, ἀλλὰ νόσου εἶναι ἐπιτήδευμα: rationem in antecedentibus affert, quia scilicet σωμασκοῦντες tenebantur ἀναγκοφαγεῖν h. e. e certa quadam lege cibos capere, qua lege plurimum carnis comedendum iis erat, ut scilicet pinguescerent & robustiores fierent. Vnde *athleticus victus*, & *athletice vivere* etiam proverbio dicitur. vide. Budæus ad Pandectas p. m 134. Sed inprimis Mercurialis de Art. Gymn. L. I. c ult. & Faber Agonistic. L. III. c. 1. & 2. Sensus igitur hic est: *Si quis obsonium edit sine pane, non quod athleta est, & ex athleticæ vitæ consuetudine & lege id facit, sed voluptatis causa, poteritne is* ὀψοφάγος *dici?*

b) οὐδ' ὅλως, οὐδαμῶς, βραδέως. Suidas. v. Perizon. ad Aelian. IX. 24.

τις ἄλλος τῶν παρόντων, ὁ δὲ μικρῷ σίτῳ, ἔφη,
πολὺ ὄψον ἐπεσθίων; ἐμοὶ μὲν, ἔφη ὁ Σωκράτης,
καὶ οὗτος δοκεῖ δικαίως ἂν ὀψοφάγος καλεῖσθαι.
καὶ ὅταν γε οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τοῖς θεοῖς εὔχον-
ται πολυκαρπίαν, εἰκότως ἂν οὗτος πολυοψίαν
εὔχοιτο. ταῦτα δὲ τοῦ Σωκράτους εἰπόντος, νο- 4
μίσας ὁ νεανίσκος εἰς αὐτὸν εἰρῆσθαι τὰ λεχθέν-
τα, τὸ μὲν ὄψον οὐκ ἐπαύσατο ἐσθίων, ἄρτον δὲ
προσέλαβεν. καὶ ὁ Σωκράτης καταμαθὼν,
παρατηρεῖτ᾽, ἔφη, τοῦτον οἱ πλησίον, ὁπότερα
τῷ σίτῳ ὄψῳ, ἢ τῷ ὄψῳ σίτῳ χρήσεται. ἄλ- 5
λον δέ ποτε τῶν συνδείπνων ἰδὼν ἐπὶ τῷ ἑνὶ ψω-
μῷ πλειόνων ὄψων γευόμενον, ἆρα γένοιτ᾽ ἂν,
ἔφη, πολυτελεστέρα ὀψοποιΐα ἢ μᾶλλον τὰ ὄψα
λυμαινομένη, ἢ ἣν ὀψοποιεῖται ὁ ἅμα πολλὰ
ἐσθίων, καὶ ἅμα παντοδαπὰ ἡδύσματα εἰς τὸ
στόμα λαμβάνων. πλείω μέν γε τῶν ὀψοποιῶν
συμμιγνύων πολυτελέστερα ποιεῖ· ἃ δὲ ἐκεῖνοι
μὴ συμμιγνύουσιν, ὡς οὐχ ἁρμόττοντα, ὁ συμμι-
γνύων, εἴπερ ἐκεῖνοι ὀρθῶς ποιοῦσιν, ἁμαρτάνει
τε καὶ καταλύει τὴν τέχνην αὐτῶν. καί τοι πῶς 6
οὐ γελοῖόν ἐστι, παρασκευάζεσθαι μὲν ὀψοποιοὺς τοὺς
ἄριστα ἐπισταμένους, αὐτὸν δὲ μηδ᾽ ἀντιποιούμενον
τῆς τέχνης ταύτης, τὰ ὑπ᾽ ἐκείνων ποιούμενα
μετατιθέναι; καὶ ἄλλο δέ τι προσγίγνεται τῷ
ἅμα πολλὰ ἐσθίειν ἐθισθέντι ἢ μή. μὴ παρόν-
των γὰρ πολλῶν μειονεκτεῖν ἄν τι δοκοίη, ποθῶν
τὸ σύνηθες· ὁ δὲ συνεθισθεὶς τὸν ἕνα ψωμὸν ἑνὶ
ὄψῳ προπέμπειν, ὅτε μὴ παρείη πολλὰ, δύναιτ᾽
ἂν ἀλύπως τῷ ἑνὶ χρῆσθαι. ἔλεγε δὲ καὶ ὡς 7
τὸ εὐωχεῖσθαι ἐν τῇ Ἀθηναίων γλώττῃ ἐσθίειν

κα-

καλοῖτο. τὸ δὲ εὖ προσκεῖσθαι, ἔφη, ἐπὶ τῷ ταῦτα ἐσθίειν, ἅ τινα μήτε τὴν ψυχὴν μήτε τὸ σῶμα λυποίη, μήτε δυσεύρετα εἴη. ὥστε καὶ τὸ εὐωχεῖσθαι τοῖς κοσμίως διαιτωμένοις ἀνετίθει.

* *

XENOPHONTIS MEMORABILIVM LIBER IIII.

CAPVT I.

Homines bonæ indolis & divites non minus institutione egere, quam reliquos.

Οὕτω δὲ ὁ Σωκράτης ἦν ἐν παντὶ πράγματι καὶ πάντα τρόπον ὠφέλιμος, ὥστε
τῷ σκοπουμένῳ τοῦτο, καὶ εἰ μετρίως
αἰσθανομένῳ, φανερὸν εἶναι, διότι οὐδὲν ὠφελιμώτερον
ἦν τοῦ Σωκράτει συνεῖναι, καὶ μετ' ἐκείνου
διατρίβειν, ὁπουοῦν καὶ ἐν ὁτῳοῦν πράγματι· ἐπεὶ
καὶ τὸ ἐκείνου μεμνῆσθαι μὴ παρόντος, οὐ μικρὰ
ὠφέλει τοὺς εἰωθότας τε αὐτῷ συνεῖναι καὶ ἀποδεχομένους
ἐκεῖνον. καὶ γὰρ παίζων οὐδὲν ἧττον,
2 ἢ σπουδάζων ἐλυσιτέλει τοῖς συνδιατρίβουσι. πολλάκις
γὰρ ἔφη μὲν ἂν τινος ἐρᾷν, φανερὸς δ' ἦν
οὐ τῶν τὰ σώματα πρὸς ὥραν, ἀλλὰ τῶν τὰς
ψυχὰς

ψυχὰς πρὸς ἀρετὴν εὖ πεφυκότων ἐφιέμενος.
ἐτεκμαίρετο δὲ τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχύ
τε μανθάνειν, οἷς προσέχοιεν, καὶ μνημονεύειν,
ἃ ἂν μάθοιεν, καὶ ἐπιθυμεῖν τῶν μαθημάτων
πάντων, δι' ὧν ἔστιν οἰκίαν τε καλῶς οἰκεῖν, καὶ
πόλιν, καὶ τὸ ὅλον, ἀνθρώποις τε καὶ ἀνθρωπί-
νοις πράγμασιν εὖ χρῆσθαι. τοὺς γὰρ τοιούτους
ἡγεῖτο παιδευθέντας οὐκ ἂν μόνον αὐτούς τε εὐ-
δαίμονας εἶναι, καὶ τοὺς ἑαυτῶν οἴκους καλῶς
οἰκεῖν, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἀνθρώπους καὶ πόλεις δύ-
νασθαι εὐδαίμονας ποιεῖν. οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρό- 3
πον ἐπὶ πάντας ᾔει, ἀλλὰ τοὺς μὲν οἰομένους φύ-
σει ἀγαθοὺς εἶναι, μαθήσεως δὲ καταφρονοῦν-
τας, ἐδίδασκεν, ὅτι αἱ ἄρισται δοκοῦσαι εἶναι φύ-
σεις μάλιστα παιδείας δέονται· ἐπιδεικνύων
τῶν τε ἵππων τοὺς εὐφυεστάτους, θυμοειδεῖς τε
καὶ σφοδροὺς ὄντας, εἰ μὴ ἐκ νέων δαμασθεῖεν,
εὐχρηστοτάτους καὶ ἀρίστους γιγνομένους, εἰ δὲ
ἀδάμαστοι γένοιντο, δυσκαθεκτοτάτους καὶ φαυ-
λοτάτους· καὶ τῶν κυνῶν τῶν εὐφυεστάτων, φι-
λοπόνων τε οὐσῶν, καὶ ἐπιθετικῶν τοῖς θηρίοις,
τὰς μὲν καλῶς ἀχθείσας, ἀρίστας γίγνεσθαι
πρὸς τὰς θήρας καὶ χρησιμωτάτας, ἀναγώγους
δὲ γιγνομένας, ματαίους τε καὶ μανιώδεις καὶ
δυσπειθεστάτας· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων 4
τοὺς εὐφυεστάτους, ἐρρωμενεστάτους τε ταῖς ψυ-
χαῖς ὄντας, καὶ ἐξεργαστικωτάτους, ὧν ἂν ἐγ-
χειρῶσι, παιδευθέντας μὲν καὶ μαθόντας, ἃ
δεῖ πράττειν, ἀρίστους τε καὶ ὠφελιμωτάτους
γίγνεσθαι· (πλεῖστα γὰρ καὶ μέγιστα ἀγαθὰ
ἐργάζεσθαι) ἀπαιδεύτους δὲ καὶ ἀμαθεῖς γενο-

μένους

μένους, κακίστους τε καὶ βλαβερωτάτους γίγνεσθαι. κρίνειν γὰρ οὐκ ἐπισταμένους, ἃ δεῖ πράττειν, πολλάκις πονηροῖς ἐπιχειρεῖν πράγμασι, μεγαλείους δὲ καὶ σφοδροὺς ὄντας, δυσκαθέκτους τε καὶ δυσαποτρέπτους εἶναι· διὸ πλεῖστα
5 καὶ μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι. τοὺς δὲ ἐπὶ πλούτῳ μέγα φρονοῦντας, καὶ νομίζοντας οὐδὲν προσδεῖσθαι παιδείας, ἐξαρκέσειν δὲ σφισι τὸν πλοῦτον οἰομένους πρὸς τὸ διαπράττεσθαί τε ὅ,τι ἂν βούλωνται, καὶ τιμᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἐφρένου, λέγων, ὅτι μωρὸς μὲν εἴη, ὅστις οἴεται, μὴ μαθὼν, τά τε ὠφέλιμα καὶ τὰ βλαβερὰ τῶν πραγμάτων διαγνώσεσθαι. μωρὸς δ᾽, ὅστις μὴ διαγιγνώσκων μὲν ταῦτα, διὰ δὲ τὸν πλοῦτον, ὅ,τι ἂν βούληται, ποριζόμενος, οἴεται δυνήσασθαι καὶ τὰ συμφέροντα πράττειν. ἠλίθιος δ᾽, ὅστις μὴ δυνάμενος τὰ συμφέροντα πράττειν, εὖτε a) πράττειν οἴεται καὶ τὰ πρὸς τὸν βίον αὐτῷ ἢ καλῶς ἢ ἱκανῶς παρεσκευάσθαι· ἠλίθιος δὲ καὶ ὅστις οἴεται διὰ τὸν πλοῦτον, μηδὲν ἐπιστάμενος, δόξειν τὶ ἀγαθὸς εἶναι, ἢ μηδὲν ἀγαθὸς ὢν, δοκεῖν εὐδοκιμήσειν. b)

a) vulgo: οὔτε.

b) Locum hunc varie tentarunt docti viri. Leunclavius sic suspicabatur: ἢ μ. α. εἶναι δοκῶν, εὐδοκιμήσειν. Stephanus autem unum δοκεῖν mutat in δοκεῖ.

CAPVT

CAPUT II.

Euthydemum, qui nullo magiſtro uti volebat, ad ſanitatem revocat.

Τοῖς δὲ νομίζουσι παιδείας τε τῆς ἀρίστης τε-
τυχηκέναι, καὶ μέγα φρονοῦσιν ἐπὶ σοφίᾳ,
ὡς προσεφέρετο, νῦν διηγήσομαι. καταμαθὼν
γὰρ Εὐθύδημον τὸν καλὸν γράμματα πολλὰ
συνειλεγμένον ποιητῶν τε καὶ σοφιστῶν τῶν εὐδο-
κιμωτάτων, καὶ ἐκ τούτων ἤδη τε νομίζοντα δια-
φέρειν τῶν ἡλικιωτῶν ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ μεγάλας
ἐλπίδας ἔχοντα, πάντων διοίσειν τῷ δύνασθαι
λέγειν τε καὶ πράττειν, πρῶτον μὲν αἰσθανόμε-
νος αὐτὸν διὰ νεότητα οὔπω εἰς τὴν ἀγορὰν εἰσιόν-
τα, εἰ δέ τι βούλοιτο διαπράξασθαι, καθίζοντα
εἰς ἡνιοποιεῖόν τι τῶν ἐγγὺς τῆς ἀγορᾶς, εἰς
τοῦτο καὶ αὐτὸς ᾔει, τῶν μεθ' αὐτοῦ τινας ἔχων.
καὶ πρῶτον μὲν πυνθανομένου τινὸς, πότερον 2
Θεμιστοκλῆς διὰ ξυνουσίαν τινὸς τῶν σοφῶν ἢ φύ-
σει τοσοῦτον διήνεγκε τῶν πολιτῶν, ὥστε πρὸς
ἐκεῖνον ἀποβλέπειν τὴν πόλιν, ὁπότε σπουδαίου
ἀνδρὸς δεηθείη, ὁ Σωκράτης βουλόμενος κινεῖν
τὸν Εὐθύδημον, εὔηθες, ἔφη, εἶναι τὸ οἴεσθαι τὰς
μὲν ὀλίγου ἀξίας τέχνας μὴ γίγνεσθαι σπου-
δαίοις a) ἄνευ διδασκάλων ἱκανῶν, τὸ δὲ προεστά-
ναι πόλεως, πάντων ἔργων μέγιστον ὄν, ἀπὸ
ταυτομάτου παραγίγνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις.
Πάλιν δέ ποτε παρόντος τοῦ Εὐθυδήμου, ὁρῶν 3
αὐτὸν

a) Sic Steph. & Wels ex emendatione Leunclavii certiſſima.

αὐτὸν ἀποχωροῦντα τῆς συνεδρίας καὶ φυλαττόμενον, μὴ δόξῃ τὸν Σωκράτην θαυμάζειν ἐπὶ σοφίᾳ, ὅτι μὲν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, Εὐθύδημος ὁυτοσὶ ἐν ἡλικίᾳ γενόμενος, τῆς πόλεως λόγον περί τινος προτιθείσης, οὐκ ἀφέξεται τοῦ συμβουλεύειν, εὔδηλόν ἐστιν ἐξ ὧν ἐπιτηδεύει. δοκεῖ δέ μοι καλὸν προοίμιον τῶν δημηγορικῶν παρασκευάσασθαι, φυλαττόμενος μὴ δόξῃ μανθάνειν τι παρά του. δῆλον γὰρ, ὅτι λέγειν ἀρχόμενος ὧδε
4 προοιμιάσεται· Παρ' οὐδενὸς μὲν πώποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδὲν ἔμαθον, οὐδ' ἀκούων τινὰς εἶναι λέγειν τε καὶ πράττειν ἱκανοὺς, ἐζήτησα τούτοις ἐντυχεῖν, οὐδ' ἐπεμελήθην τοῦ διδάσκαλόν τινά μοι γενέσθαι τῶν ἐπισταμένων. ἀλλὰ καὶ τἀναντία· διατετέλεκα γὰρ φεύγων οὐ μόνον τὸ μανθάνειν τι παρά τινος, ἀλλὰ καὶ τὸ δόξαι. ὅμως δὲ ὅ, τι ἂν ἀπ' αὐτομάτου ἐπίῃ μοι,
5 συμβουλεύσω ὑμῖν. ἁρμόσειε δ' ἂν οὕτω προοιμιάζεσθαι καὶ τοῖς βουλομένοις παρὰ τῆς πόλεως ἰατρικὸν ἔργον λαβεῖν. ἐπιτήδειόν γ' ἂν αὐτοῖς εἴη, τοῦ λόγου ἄρχεσθαι ἐντεῦθεν· Παρ' οὐδενὸς μὲν πώποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἔμαθον, οὐδ' ἐζήτησα διδάσκαλον ἐμαυτῷ γενέσθαι τῶν ἰατρῶν οὐδένα· διατετέλεκα γὰρ φυλαττόμενος οὐ μόνον τὸ μαθεῖν τι παρὰ τῶν ἰατρῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ δόξαι μεμαθηκέναι τὴν τέχνην ταύτην. ὅμως δέ μοι τὸ ἰατρικὸν ἔργον δότε· πειράσομαι γὰρ ἐν ὑμῖν ἀποκινδυνεύων μανθάνειν. πάντες οὖν οἱ παρόντες ἐγέλασαν
6 ἐπὶ τῷ προοιμίῳ. ἐπεὶ δὲ φανερὸς ἦν ὁ Εὐθύδημος ἤδη μὲν, οἷς ὁ Σωκράτης λέγοι, προσέχων,

ἔτι δὲ φυλαττόμενος αὐτός τι φθέγγεσθαι, καὶ
νομίζων τῇ σιωπῇ σωφροσύνης δόξαν περιβάλλε-
σθαι, τότε ὁ Σωκράτης, βουλόμενος αὐτὸν παῦ-
σαι τούτου, θαυμαστὸν γάρ, ἔφη, τί ποτε οἱ βου-
λόμενοι κιθαρίζειν, ἢ αὐλεῖν, ἢ ἱππεύειν, ἢ ἄλ-
λό τι τῶν τοιούτων ἱκανοὶ γενέσθαι, μὴ πειρῶνται
ὡς συνεχέστατα b) ποιεῖν, ὅ,τι ἂν βούλωνται δυ-
νατοὶ γενέσθαι, καὶ καθ᾽ ἑαυτοὺς, ἀλλὰ παρὰ
τοῖς ἀρίστοις δοκοῦσιν εἶναι, πάντα ποιοῦντες καὶ
ὑπομένοντες ἕνεκα τοῦ μηδὲν ἄνευ τῆς ἐκείνων
γνώμης ποιεῖν, ὡς οὐκ ἂν ἄλλως ἀξιόλογοι γενό-
μενοι· τῶν δὲ βουλομένων δυνατῶν γενέσθαι λέ-
γειν τε καὶ πράττειν τὰ πολιτικὰ, νομίζουσι
τινες ἄνευ παρασκευῆς καὶ ἐπιμελείας αὐτόμα-
τοι ἐξαίφνης δυνατοὶ ταῦτα ποιεῖν ἔσεσθαι. καί 7
τοι γε τοσούτῳ ταῦτα ἐκείνων δυσκατεργαστότε-
ρα φαίνεται, ὅσῳ περ, πλειόνων περὶ ταῦτα
πραγματευομένων, ἐλάττους οἱ κατεργαζόμενοι
γίγνονται. δῆλον οὖν, ὅτι καὶ ἐπιμελείας δέον-
ται πλείονος καὶ ἰσχυροτέρας οἱ τούτων ἐφιέμε-
νοι, ἢ οἱ ἐκείνων. καταρχὰς μὲν οὖν ἀκούοντος 8
Εὐθυδήμου τοιούτους λόγους ἔλεγε Σωκράτης· ὡς
δ᾽ ᾔσθετο αὐτὸν ἑτοιμότερον ὑπομένοντα, ὅτε δια-
λέγοιτο, καὶ προθυμότερον ἀκούοντα, μόνος ἦλ-
θεν εἰς τὸ ἡνιοποιεῖον· παρακαθεζομένου δ᾽ αὐ-
τῷ τοῦ Εὐθυδήμου, εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε,
τῷ ὄντι, ὥσπερ ἐγὼ ἀκούω, πολλὰ γράμματα
συνῆξας

b) Leunclavius malebat: ἀμελέστατα. Sed non videtur ea vox verbo πειρῶνται apta esse. ὡς συνεχέστατα videtur respondere τῷ ἐξαίφνης, & καθ᾽ ἑαυτοὺς τῷ αὐτόματοι.

συνῆξας τῶν λεγομένων σοφῶν ἀνδρῶν γεγονέναι; νὴ τὸν Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες· καὶ ἔτι γε συνάγω, ἕως ἂν κτήσωμαι ὡς ἂν δύνωμαι πλεῖστα.

9 νὴ τὴν ἥραν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἄγαμαί σου, διότι οὐκ ἀργυρίου καὶ χρυσίου προείλου θησαυροὺς κεκτῆσθαι μᾶλλον, ἢ σοφίας· δῆλον γὰρ, ὅτι νομίζεις ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐδὲν βελτίους ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους, τὰς δὲ τῶν σοφῶν ἀνδρῶν γνώμας ἀρετῇ πλουτίζειν τοὺς κεκτημένους. καὶ ὁ Εὐθύδημος ἔχαιρεν ἀκούων ταῦτα, νομίζων δοκεῖν τῷ Σωκράτει ὀρθῶς μετιέναι τὴν σοφίαν.

10 ὁ δὲ καταμαθὼν αὐτὸν ἡσθέντα τῷ ἐπαίνῳ τούτῳ, τί δὲ δὴ βουλόμενος ἀγαθὸς γενέσθαι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, συλλέγεις τὰ γράμματα; ἐπεὶ δὲ διεσιώπησεν ὁ Εὐθύδημος, σκοπῶν ὅ,τι ἀποκρίναιτο· πάλιν ὁ Σωκράτης, ἆρα μὴ ἰατρός; ἔφη, πολλὰ γὰρ καὶ ἰατρῶν ἐστι συγγράμματα. καὶ ὁ Εὐθύδημος, μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἔγωγε. ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; γνωμονικοῦ γὰρ ἀνδρὸς καὶ τοῦτο δεῖ. οὔκουν ἔγω γ' ἔφη. ἀλλὰ μὴ γεωμέτρης ἐπιθυμεῖς, ἔφη, γενέσθαι ἀγαθὸς, ὥσπερ ὁ Θεόδωρος; c) οὐδὲ γεωμέτρης, ἔφη. ἀλλὰ μὴ ἀστρολόγος, ἔφη, βούλει γενέσθαι; ὡς δὲ καὶ τοῦτο ἠρνεῖτο, ἀλλὰ μὴ ῥαψῳδός; ἔφη.

καὶ

c) Cyrenæus, qui circa Socratis tempora vixit. Proclus ad Euclid. L. II. p. 19. Μετὰ δὲ τοῦτον (Πυθαγόραν) Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος πολλῶν ἐφήψατο κατὰ γεωμετρίαν, καὶ Οἰνοπίδης ὁ Χῖος --- καὶ Θεόδωρος ὁ Κυρηναῖος, ὀλίγῳ νεώτερος ὢν τοῦ Ἀναξαγόρου, ὧν καὶ ὁ Πλάτων ἐν τοῖς Ἀντερασταῖς ἐμνημόνευσεν, ὡς ἐπὶ τοῖς μαθήμασι δόξαν λαβόντων. Fabric. Bibl. Gr. III, 14, 17 & 18.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/184 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

καὶ γὰρ τὰ Ὁμήρου σέ φασιν ἔπη πάντα κεκτῆσθαι. μὰ Δί᾽ οὐκ ἔγωγ᾽ ἔφη. τοὺς γάρ τοι ῥαψῳδοὺς οἶδα, τὰ μὲν ἔπη ἀκριβοῦντας, αὐτοὺς δὲ πάνυ ἠλιθίους ὄντας. d) καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· 11
οὐ δήπου ὦ Εὐθύδημε, ταύτης τῆς ἀρετῆς ἐφίεσαι, δι᾽ ἣν ἄνθρωποι πολιτικοὶ γίγνονται καὶ οἰκονομικοὶ καὶ ἄρχειν ἱκανοὶ, καὶ ὠφέλιμοι τοῖς τε ἄλλοις ἀνθρώποις καὶ ἑαυτοῖς; καὶ ὁ Εὐθύδημος, σφόδρα γ᾽, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ταύτης τῆς ἀρετῆς δέομαι. νὴ Δία, ἔφη ὁ Σωκράτης, τῆς καλλίστης ἀρετῆς καὶ μεγίστης ἐφίεσαι τέχνης. ἔστι γὰρ τῶν βασιλέων αὕτη, καὶ καλεῖται βασιλική. ἀτὰρ, ἔφη, κατανενόηκας, εἰ οἷόν τ᾽ ἐστὶ, μὴ ὄντα δίκαιον, ἀγαθὸν ταῦτα γενέσθαι; καὶ μάλα, ἔφη, καὶ οὐχ οἷόν τέ γε ἄνευ δικαιοσύνης ἀγαθὸν πολίτην γενέσθαι. τί οὖν, ἔφη, σὺ δὴ τοῦτο κατείργασαι; οἶμαί γ᾽, ἔφη, ὦ Σώκρατες, 12
οὐδενὸς ἂν ἧττον φανῆναι δίκαιος. ἆρ᾽ οὖν, ἔφη, τῶν δικαίων ἐστὶν ἔργα, ὥσπερ τῶν τεκτόνων; ἔστι μέντοι, ἔφη. ἆρ᾽ οὖν, ἔφη, ὥσπερ οἱ τέκτονες ἔχουσι τὰ ἑαυτῶν ἔργα ἐπιδεῖξαι, οὕτως οἱ δίκαιοι τὰ ἑαυτῶν ἔχοιεν ἂν διεξηγήσασθαι; μὴ οὖν, ἔφη

d) Huic Euthydemi judicio valde conſentanea ſunt, quæ Plato ſub perſona Socratis in Jone diſputat, in quo dialogo Socrates inducitur Jonem rhapſodum lepide exagitans, & cum eo totum rhapſodorum genus, qui æque, ac ibi Jon, jactabant, ſe non ſolum carmina Homericis verſibus de quacunque re facere poſſe, ſed Homerum etiam melius ipſis Grammaticis interpretari. v. Plat. l. c. init. de rhapſodis v. Kuſteri Hiſt. Cr. Hom. p. 84. ſq.

ἔφη ὁ Εὐθύδημος, οὐ δύνωμαι ἐγὼ τὰ τῆς δικαιο-
σύνης ἔργα ἐξηγήσασθαι; καὶ νὴ Δί' ἔγωγε τὰ
τῆς ἀδικίας. ἐπεὶ οὐκ ὀλίγα ἐστὶ καθ' ἑκάστην
13 ἡμέραν τοιαῦτα ὁρᾷν τε καὶ ἀκούειν. Βούλει οὖν,
ἔφη ὁ Σωκράτης, γράψωμεν ἐνταυθοῖ μὲν Δ.
ἐνταυθοῖ δὲ Α. εἶτα ὅ,τι μὲν ἂν δοκῇ ἡμῖν τῆς
δικαιοσύνης ἔργον εἶναι, πρὸς τὸ Δ. τιθῶμεν,
ὅ,τι δ' ἂν τῆς ἀδικίας, πρὸς τὸ Α. εἴ τι σοι δο-
14 κεῖ, ἔφη, προσδεῖν τούτων, ποίει ταῦτα. καὶ
ὁ Σωκράτης γράψας, ὥσπερ εἶπεν, οὐκοῦν, ἔφη,
ἔστιν ἐν ἀνθρώποις τὸ ψεύδεσθαι; e) ἔστι μέν
τοι, ἔφη. ποτέρωσε οὖν, ἔφη, θῶμεν τοῦτο;
δῆλον, ἔφη, ὅτι πρὸς τὴν ἀδικίαν. οὐκοῦν, ἔφη
καὶ τὸ ἐξαπατᾷν ἐστι; καὶ μάλα, ἔφη. τοῦτο
οὖν ποτέρωσε θῶμεν; καὶ τοῦτο δῆλον, ὅτι, ἔφη,
πρὸς τὴν ἀδικίαν. τί δὲ τὸ κακουργεῖν; καὶ
τοῦτο, ἔφη. τὸ δ' ἀνδραποδίζεσθαι; f) καὶ τοῦ-
το. πρὸς τὴν δικαιοσύνην g) οὐδὲν ἡμῖν τούτων
κείσεται, ὦ Εὐθύδημε; δεινὸν γὰρ ἂν εἴη, ἔφη.
15 τί δέ; ἐάν τις στρατηγὸς αἱρεθεὶς, ἄδικόν τε
καὶ ἐχθρὰν πόλιν ἐξανδραποδίσηται, φήσομεν
τοῦτον ἀδικεῖν; οὐ δῆτα, ἔφη. δίκαια δὲ ποιεῖν
οὐ φήσομεν; καὶ μάλα. τί δ'; ἂν ἐξαπατᾷ
πολε-

e) Malui articulum ſemel addere, quia ſic perpetuo eſt in dialogis Socraticis, & ipſa linguæ ratio poſtulat. vid. v. c. I, 4, 6. ſ. quam, quod Stephano placebat, ter delere.

f) Leuncl. & Wels τί δὲ ἀνδρ. Τὸ eſt e Steph. Caſel. rel. neque abeſſe poteſt. Sed addidimus δέ. cf. IV,3.5.

g) Pro τὴν iidem habent δέ.

πολεμῶν αὐτοῖς; δίκαιον, ἔφη, καὶ τοῦτο. ἐὰν
δὲ κλέπτῃ τε καὶ ἁρπάζῃ τὰ τούτων, οὐ δί-
καια ποιήσει; καὶ μάλα, ἔφη, ἀλλ' ἐγώ σε
τὸ πρῶτον ὑπελάμβανον πρὸς τοὺς φίλους μόνον
ταῦτ' ἐρωτᾶν. οὐκοῦν, ἔφη, ὅσα πρὸς τῇ ἀδικίᾳ
ἐθήκαμεν, πάντα καὶ πρὸς τῇ δικαιοσύνῃ θε-
τέον ἂν εἴη· ἔοικεν, ἔφη. βούλει οὖν, ἔφη, ταῦ- 16
τα οὕτω θέντες, διορισώμεθα πάλιν πρὸς μὲν
τοὺς πολεμίους δίκαιον εἶναι τὰ τοιαῦτα ποιεῖν,
πρὸς δὲ τοὺς φίλους ἄδικον· ἀλλὰ δεῖν πρός
γε τούτους ὡς ἁπλούστατον εἶναι; πάνυ μὲν οὖν,
ἔφη ὁ Εὐθύδημος. τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, 17
ἐάν τις στρατηγὸς ὁρῶν ἀθύμως ἔχον τὸ στρά-
τευμα, ψευσάμενος φήσῃ συμμάχους προσιέναι,
καὶ τῷ ψεύδει τούτῳ παύσῃ τὰς ἀθυμίας τοῦ
στρατεύματος, h) ποτέρωθι τὴν ἀπάτην ταύτην
θήσομεν; δοκεῖ μοι, ἔφη, πρὸς τὴν δικαιοσύνην.
ἐὰν δέ τις υἱὸν ἑαυτοῦ δεόμενον φαρμακείας, καὶ
μὴ προσιέμενον φάρμακον, ἐξαπατήσας, ὡς σι-
τίον τὸ φάρμακον δῷ, καὶ τῷ ψεύδει χρησάμε-
νος οὕτως ὑγιᾶ ποιήσῃ, ταύτην αὖ τὴν ἀπάτην
ποῖ θετέον; δοκεῖ μοι, ἔφη, καὶ ταύτην εἰς τὸ
αὐτό. τί δὲ, ἄν τις, ἐν ἀθυμίᾳ ὄντος φίλου, δεί-
σας μὴ διαχρήσηται ἑαυτὸν, κλέψῃ ἢ ἁρπάσῃ
ἢ ξίφος ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον, τοῦτο αὖ ποτέρωσε
θετέον; καὶ τοῦτο νὴ Δί', ἔφη, πρὸς τὴν δικαιο-
σύνην.

h) Steph. & Leunclav. in margine: τῆς ἀθυμίας τοὺς στρατιώτας. Παύειν cum accusativo rei non semel est apud Homerum, v c. Iliad. α'. 282. ι'. 260 &c. Laudat etiam παύω ὕβριν e Demosthene Stephanus in Thesauro.

18 σύνην. λέγεις, ἔφη, σὺ οὐδὲ πρὸς τοὺς φίλους
ἅπαντα δεῖν ἁπλοΐζεσθαι. μὰ Δί' οὐ δῆτα, ἔφη.
ἀλλὰ μετατίθεμαι τὰ εἰρημένα, εἴπερ ἔξεστι.
Δεῖ γέ τοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐξεῖναι πολὺ μᾶλ-
19 λον ἢ μὴ ὀρθῶς τιθέναι. τῶν δὲ δὴ τοὺς φίλους
ἐξαπατώντων ἐπὶ βλάβη (ἵνα μηδὲ τοῦτο παρα-
λείπωμεν ἄσκεπτον) πότερος ἀδικώτερός ἐστιν,
ὁ ἑκὼν, ἢ ὁ ἄκων; ἀλλ', ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔτι μὲν
ἔγωγε πιστεύω, οἷς ἀποκρίνομαι. καὶ γὰρ τὰ
πρόσθεν πάντα νῦν ἄλλως ἔχειν δοκεῖ μοι, ἢ ὡς
ἐγὼ τότε ᾤμην. ὅμως δὲ εἰρήσθω μοι, ἀδικώτε-
ρον εἶναι τὸν ἑκόντα ψευδόμενον τοῦ ἄκοντος.
20 δοκεῖ δέ σοι μάθησις καὶ ἐπιστήμη τοῦ δικαίου εἶ-
ναι, ὥσπερ τῶν γραμμάτων; ἔμοι γε. πότε-
ρον δὲ γραμματικώτερον κρίνεις, ὃς ἂν ἑκὼν μὴ
ὀρθῶς γράφη καὶ ἀναγινώσκη, ἢ ὃς ἂν ἄκων;
ὃς ἂν ἑκὼν, ἔγω γε. δύναιτο γὰρ ἂν, ὁπότε βού-
λοιτο, καὶ ὀρθῶς αὐτὰ ποιεῖν. οὐκοῦν ὁ μὲν ἑκὼν
μὴ ὀρθῶς γράφων, γραμματικὸς ἂν εἴη, ὁ δὲ
ἄκων, ἀγράμματος; πῶς γὰρ οὔ; τὰ δίκαια
δὲ πότερον ὁ ἑκὼν ψευδόμενος καὶ ἐξαπατῶν
οἶδεν, ἢ ὁ ἄκων; δῆλον ὅτι ὁ ἑκών. οὐκοῦν γραμ-
ματικώτερον μὲν τὸν ἐπιστάμενον γράμματα τοῦ
μὴ ἐπισταμένου φὴς εἶναι; ναί. δικαιότερον δὲ
τὸν ἐπιστάμενον τὰ δίκαια τοῦ μὴ ἐπισταμένου.
Φαίνομαι· i) δοκῶ δέ μοι καὶ ταῦτα οὐκ οἶδ' ὅπως
21 λέγειν. τί δὲ δὴ, ὃς ἂν βουλόμενος τἀληθῆ λέ-
γειν,

i) Intell. φάναι. Φαίνομαι φάναι est idem, quod φημί; atque id respondet interrogationi: φὴς εἶναι. Non erat ergo, quare Stephanus probaret lectionem Stobæi: φαίνεται.

γειν, μηδέποτε τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν λέγῃ,
ἀλλ' ὁδόν τε φράζων τὴν αὐτὴν, τοτὲ μὲν πρὸς
ἕω, τοτὲ δὲ πρὸς ἑσπέραν φράζῃ, καὶ λογισμὸν
ἀποφαινόμενος τὸν αὐτὸν, τοτὲ μὲν πλείω, τοτὲ
δ' ἐλάττω ἀποφαίνηται, τί σοι δοκεῖ ὁ τοιοῦτος;
δειλὸς k) νὴ Δί' εἶναι, ὅτι ἃ ᾤετο εἰδέναι, οὐκ
οἶδεν. οἶσθα δέ τινας ἀνδραποδώδεις καλουμένους; 22
ἔγωγε. πότερον διὰ σοφίαν ἢ δι' ἀμαθίαν;
δῆλον ὅτι δι' ἀμαθίαν. ἆρ' οὖν διὰ τὴν τοῦ χαλ-
κεύειν ἀμαθίαν τοῦ ὀνόματος τούτου τυγχάνουσιν;
οὐ δῆτα. ἀλλ' ἆρα διὰ τὴν τοῦ τεκταίνεσθαι; οὐδὲ
διὰ ταύτην. ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ σκυτεύειν; οὐδὲ
δι' ἓν τούτων, ἔφη, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον· οἱ γὰρ
πλεῖστοι τῶν γε τὰ τοιαῦτα ἐπισταμένων ἀνδρα-
ποδώδεις εἰσίν. ἆρ' οὖν τῶν τὰ καλὰ καὶ ἀγα-
θὰ καὶ δίκαια μὴ εἰδότων τὸ ὄνομα τοῦτ' ἐστίν;
ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. οὐκοῦν δεῖ παντὶ τρόπῳ δια-
τειναμένους φεύγειν, ὅπως μὴ ἀνδράποδα ὦμεν.
ἀλλὰ νὴ τοὺς θεοὺς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πάνυ ᾤμην 23
φιλοσοφεῖν φιλοσοφίαν, δι' ἧς ἂν μάλιστα ἐνό-
μιζον παιδευθῆναι τὰ προσήκοντα ἀνδρὶ καλο-
κἀγαθίας ὀρεγομένῳ· νῦν δὲ πῶς οἴει με ἀθύ-
μως ἔχειν, ὁρῶντα ἐμαυτὸν διὰ μὲν τὰ προπε-
πονημένα οὐδὲ τὸ ἐρωτώμενον l) ἀποκρίνασθαι
δυνάμενον, ὑπὲρ ὧν μάλιστα χρὴ εἰδέναι, ἄλλην
δὲ

k) Stobæus: δῆλος, probante Beſſarione & Stephano. Δῆλος cum ὅτι eſt paullo inſolentius; quamquam ſcio ita etiam alio loco eſſe apud Xenophontem.

l) Conjiciebam aliquando: οὐδὲν τῶν ἐρωτωμένων, quod eſſet certe efficacius. οὐδὲ & οὐδὲν confundi ſupra monuimus. Idem de τὸ & τῶν conſtat.

δὲ ὁδὸν οὐδεμίαν ἔχοντα, ἣν ἂν πορευόμενος βελ-
24 τίων γενοίμην; καὶ ὁ Σωκράτης, εἰπέ μοι, ἔφη,
ὦ Εὐθύδημε, εἰς Δελφοὺς ἤδη πώποτε ἀφίκου;
καὶ δὶς νὴ Δί᾽, ἔφη. κατέμαθες οὖν πρὸς τῷ
ναῷ που γεγραμμένον, τὸ Γνῶθι σαυτόν; ἔγωγε.
πότερον οὖν οὐδέν σοι τοῦ γράμματος ἐμέλησεν, ἢ
προσέσχες τε καὶ ἐπεχείρησας σαυτὸν ἐπισκοπεῖν
ὅστις εἴης; μὰ Δί᾽ οὐ δῆτα, ἔφη. καὶ γὰρ δὴ πά-
νυ τοῦτό γε ᾤμην εἰδέναι· σχολῇ γὰρ ἂν ἄλλο
25 τι ᾔδειν, εἴγε μηδ᾽ ἐμαυτὸν ἐγίγνωσκον. πό-
τερα δέ σοι δοκεῖ γιγνώσκειν ἑαυτὸν, ὅστις τοὔνο-
μα τὸ ἑαυτοῦ μόνον οἶδεν, ἢ ὅστις, ὥσπερ οἱ τοὺς
ἵππους ὠνούμενοι, οὐ πρότερον οἴονται γιγνώσκειν,
ὃν ἂν βούλωνται γνῶναι, πρὶν ἂν ἐπισκέψωνται,
πότερον εὐπειθής ἐστιν ἢ δυσπειθὴς, καὶ πότερον
ἰσχυρός ἐστιν ἢ ἀσθενὴς, καὶ πότερον ταχὺς ἢ
βραδὺς, καὶ τἆλλα τὰ πρὸς τὴν τοῦ ἵππου χρείαν
ἐπιτήδειά τε καὶ ἀνεπιτήδεια ὅπως ἔχει, οὕτως
ἑαυτὸν ἐπισκεψάμενος, ὁποῖός ἐστι πρὸς τὴν ἀν-
θρωπίνην χρείαν, ἔγνωκε τὴν αὑτοῦ δύναμιν;
οὕτως ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ μὴ εἰδὼς τὴν ἑαυτοῦ
26 δύναμιν ἀγνοεῖν ἑαυτόν. ἐκεῖνο δὲ οὐ φανερὸν,
ἔφη, ὅτι διὰ μὲν τὸ εἰδέναι ἑαυτοὺς πλεῖστα ἀγα-
θὰ πάσχουσιν οἱ ἄνθρωποι, διὰ δὲ τὸ ἐψεῦσθαι
ἑαυτῶν, πλεῖστα κακά; οἱ μὲν γὰρ εἰδότες ἑαυ-
τοὺς, τά τε ἐπιτήδεια ἑαυτοῖς ἴσασι, καὶ δια-
γιγνώσκουσιν, ἅτε δύνανται καὶ ἃ μή· καὶ ἃ
μὲν ἐπίστανται, πράττοντες, πορίζονταί τε ὧν
δέονται, καὶ εὖ πράττουσιν· ὧν δὲ μὴ ἐπίστανται
ἀπεχόμενοι, ἀναμάρτητοι γίγνονται, καὶ δια-
φεύγουσι τὸ κακῶς πράττειν. διὰ τοῦτο δὲ καὶ

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/190 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους δυνάμενοι δοκιμάζειν, καὶ
διὰ τῆς τῶν ἄλλων χρείας τά τε ἀγαθὰ πορί-
ζονται, καὶ τὰ κακὰ φυλάττονται. οἱ δὲ μὴ 27
εἰδότες, ἀλλὰ διεψευσμένοι τῆς ἑαυτῶν δυνά-
μεως, πρός τε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τἄλλα
ἀνθρώπινα πράγματα ὁμοίως διάκεινται, καὶ
οὔτε ὧν δέονται ἴσασιν, οὔτε, ὅ,τι πράττουσιν, οὔτε
οἷς χρῶνται, ἀλλὰ πάντων τούτων διαμαρτάνον-
τες, τῶν τε ἀγαθῶν ἀποτυγχάνουσι, καὶ τοῖς
κακοῖς περιπίπτουσι. καὶ οἱ μὲν εἰδότες, ὅ,τι 28
ποιοῦσιν, ἐπιτυγχάνοντες ὧν πράττουσι, εὔδοξοί
τε καὶ τίμιοι γίγνονται, καὶ οἵτε ὅμοιοι τούτοις
ἡδέως χρῶνται, οἵ τε ἀποτυγχάνοντες τῶν
πραγμάτων ἐπιθυμοῦσι τούτους ὑπὲρ αὐτῶν βου-
λεύεσθαι, καὶ προΐστασθαί τε ἑαυτῶν τούτους, καὶ
τὰς ἐλπίδας τῶν ἀγαθῶν ἐν τούτοις ἔχουσι· καὶ
διὰ πάντα ταῦτα πάντων μάλιστα τούτους ἀγα-
πῶσιν. οἱ δὲ μὴ εἰδότες ἃ ποιοῦσι, κακῶς δὲ 29
αἱρούμενοι, καὶ οἷς ἂν ἐπιχειρήσωσιν ἀποτυγ-
χάνοντες, οὐ μόνον ἐν αὐτοῖς τούτοις ζημιοῦνταί
τε καὶ κολάζονται, ἀλλὰ καὶ ἀδοξοῦσι διὰ ταῦ-
τα, καὶ καταγέλαστοι γίγνονται, καὶ καταφρο-
νούμενοι καὶ ἀτιμαζόμενοι ζῶσιν. ὁρᾷς δὲ καὶ
τῶν πόλεων ὅτι ὅσαι ἐὰν ἀγνοήσασαι τὴν ἑαυτῶν
δύναμιν κρείττοσι πολεμήσωσιν, αἱ μὲν ἀνάστα-
τοι γίγνονται, αἱ δὲ ἐξ ἐλευθέρων δοῦλαι. καὶ ὁ 30
Εὐθύδημος, ὡς πάνυ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες,
ἔφη, περὶ πολλοῦ ποιητέον εἶναι τὸ ἑαυτὸν γιγνώ-
σκειν, οὕτως ἴσθι· ὁπόθεν δὲ χρὴ ἄρξασθαι ἐπι-
σκοπεῖν ἑαυτὸν, τοῦτο πρός σε ἀποβλέπω εἴ μοι
ἐθελήσαις ἂν ἐξηγήσασθαι. οὐκοῦν ἔφη ὁ Σωκρά- 31
της,

της, τὰ μὲν ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ ὁποῖά ἐστι,
πάντως που γιγνώσκεις. νὴ Δί', ἔφη. εἰ γὰρ
μηδὲ ταῦτα οἶδα, καὶ τῶν ἀνδραπόδων φαυλό-
τερος ἂν εἴην. ἴθι δή, ἔφη, καὶ ἐμοὶ ἐξήγησαι
αὐτά. ἀλλ' οὐ χαλεπόν, ἔφη. πρῶτον μὲν γὰρ
αὐτὸ τὸ ὑγιαίνειν m) ἀγαθὸν εἶναι νομίζω, τὸ
δὲ νοσεῖν, κακόν. ἔπειτα τὰ αἴτια ἑκατέρου
αὐτῶν καὶ ποτὰ καὶ βρωτὰ καὶ ἐπιτηδεύματα,
τὰ μὲν πρὸς τὸ ὑγιαίνειν φέροντα, ἀγαθά, τὰ
32 δὲ πρὸς τὸ νοσεῖν, κακά. οὐκοῦν, ἔφη, καὶ τὸ
ὑγιαίνειν καὶ τὸ νοσεῖν, ὅταν μὲν ἀγαθοῦ τινος
αἴτια γίγνηται, ἀγαθὰ ἂν εἴη, ὅταν δὲ κακοῦ,
κακά. πότε δ' ἄν, ἔφη, τὸ μὲν ὑγιαίνειν κακοῦ
αἴτιον γένοιτο, τὸ δὲ νοσεῖν, ἀγαθοῦ; ὅταν νὴ
Δί', ἔφη, στρατείας τε αἰσχρᾶς καὶ ναυτιλίας
βλαβερᾶς καὶ ἄλλων πολλῶν τοιούτων οἱ μὲν διὰ
ῥώμην μετασχόντες ἀπόλωνται, οἱ δὲ δι' ἀσθέ-
νειαν ἀπολειφθέντες σωθῶσιν. ἀληθῆ λέγεις.
ἀλλ' ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι καὶ τῶν ὠφελίμων οἱ μὲν διὰ
ῥώμην μετέχουσιν, οἱ δὲ δι' ἀσθένειαν ἀπολείπον-
ται. ταῦτα οὖν, ἔφη, ποτὲ μὲν ὠφελοῦντα, πο-
τὲ δὲ βλάπτοντα, οὐ μᾶλλον ἀγαθὰ ἢ κακά ἐστιν.
οὐδὲν μὰ Δία φαίνεται, κατά γε τοῦτον τὸν λό-
33 γον. ἀλλ' ἥ γε τοι σοφία, ὦ Σώκρατες, ἀναμ-
φισβητήτως ἀγαθόν ἐστιν. ποῖον γὰρ ἄν τις
πρᾶγμα οὐ βέλτιον πράττοι σοφὸς ὤν, ἢ ἀμα-
θής; τί δέ; τὸν Δαίδαλον, ἔφη, οὐκ ἀκήκοας,
ὅτι

m) Vulgo αὐτὸν, pro quo alii libri αὐτὸ, alii αὖ τὸ habent, unde Stephanus colligebat legendum: αὐτὸ τὸ ὑγιαίνειν; quod cum Cl. Welsio recipiendum putavimus. vid. not. c).

ὅτι ληφθεὶς ὑπὸ Μίνω διὰ τὴν σοφίαν, ἠναγκά-
ζετο ἐκείνῳ δουλεύειν, καὶ τῆς πατρίδος ἅμα καὶ
τῆς ἐλευθερίας ἐστερήθη, καὶ ἐπιχειρῶν ἀποδι-
δράσκειν μετὰ τοῦ υἱοῦ, τόν τε παῖδα ἀπώλεσε,
καὶ αὐτὸς οὐκ ἠδυνήθη σωθῆναι, ἀλλ' ἀπενεχθεὶς
εἰς τοὺς βαρβάρους, πάλιν ἐκεῖ ἐδούλευε; λέγεται
νὴ Δί', ἔφη, ταῦτα. τὰ δὲ Παλαμήδους οὐκ
ἀκήκοας πάθη; τοῦτον γὰρ δὴ πάντες ὑμνοῦσιν,
ὡς διὰ σοφίαν φθονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως
ἀπώλετο. λέγεται καὶ ταῦτα, ἔφη. ἄλλους
δὲ πόσους οἴει διὰ σοφίαν ἀναρπάστους πρὸς βα-
σιλέα n) γεγονέναι, καὶ ἐκεῖ δουλεύειν; κινδυνεύει, 34
ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀναμφιλογώτατον ἀγαθὸν
εἶναι τὸ εὐδαιμονεῖν. εἴγε μή τις αὐτὸ, ἔφη, ὦ
Εὐθύδημε, ἐξ ἀμφιλόγων ἀγαθῶν συντιθείη.
τί δ' ἂν, ἔφη, τῶν εὐδαιμονικῶν ἀμφίλογον εἴη;
οὐδὲν, ἔφη, εἴγε μὴ προσθήσομεν αὐτῷ κάλλος, ἢ
ἰχὺν, ἢ πλοῦτον, ἢ δόξαν, ἢ καί τι ἄλλο τῶν
τοιούτων. ἀλλὰ νὴ Δία προσθήσομεν, ἔφη. πῶς
γὰρ ἄν τις ἄνευ τούτων εὐδαιμονοίη; νὴ Δί', ἔφη· 35
προσθήσομεν ἄρα ἐξ ὧν πολλὰ καὶ χαλεπὰ
συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις. πολλοὶ μὲν γὰρ διὰ
τὸ κάλλος ὑπὸ τῶν ἐπὶ τοῖς ὡραίοις παρακεκινη-
κότων διαφθείρονται, πολλοὶ δὲ διὰ τὴν ἰχὺν
μείζοσιν ἔργοις ἐπιχειροῦντες, οὐ μικροῖς κακοῖς
περιπίπτουσι, πολλοὶ δὲ διὰ τὸν πλοῦτον διαθρυ-
πτόμενοί τε καὶ ἐπιβουλευόμενοι ἀπόλλυνται.
πολλοὶ δὲ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν, με-
γάλα

n) Nempe Persiæ, quem Græci *βασιλέα* simpliciter appellant; quod quia satis notum est, non opus est pluribus probari.

36 γάλα κακὰ πεπόνθασιν. ἀλλὰ μὴν, ἔφη, εἴγε μηδὲ τὸ εὐδαιμονεῖν ἐπαινῶν ὀρθῶς λέγω, ὁμολογῶ μηδ᾽ ὅ,τι πρὸς τοὺς θεοὺς εὔχεσθαι χρὴ εἰδέναι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἴσως διὰ τὸ σφόδρα πιστεύειν εἰδέναι, οὐδ᾽ ἔσκεψαι. ἐπεὶ δὲ πόλεως δημοκρατουμένης παρασκευάζῃ προεστάναι, δῆλον ὅτι δημοκρατίαν γε οἶσθα τί
37 ἐστιν. πάντως δήπου, ἔφη. δοκεῖ οὖν σοι δυνατὸν εἶναι, δημοκρατίαν εἰδέναι, μὴ εἰδότα δῆμον; μὰ Δί᾽, οὐκ ἔμοιγε. καὶ τί νομίζεις δῆμον εἶναι; τοὺς πένητας τῶν πολιτῶν ἔγωγε. καὶ τοὺς πένητας ἄρα οἶσθα; πῶς γὰρ οὔ; ἆρ᾽ οὖν καὶ τοὺς πλουσίους οἶσθα; οὐδὲν δὲ ἧττον o) ἢ καὶ τοὺς πένητας. ποίους δὲ πένητας καὶ ποίους πλουσίους καλεῖς; τοὺς μὲν οἶμαι μὴ ἱκανὰ ἔχοντας, εἰς ἃ δεῖ τελεῖν p) πένητας, τοὺς δὲ πλείω τῶν ἱκανῶν,
38 πλουσίους. καταμεμάθηκας οὖν, ὅτι ἐνίοις μὲν πάνυ ὀλίγα ἔχουσιν οὐ μόνον ἀρκεῖ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ περιποιοῦνται ἀπ᾽ αὐτῶν, ἐνίοις δὲ πάνυ πολλὰ οὐχ ἱκανά ἐστι; καὶ νὴ Δί᾽, ἔφη ὁ Εὐθύδημος. ὀρθῶς γάρ με ἀναμιμνήσκεις. οἶδα γὰρ καὶ τυράννους τινὰς, οἳ δι᾽ ἔνδειαν, ὥσπερ οἱ ἀπορώ-
39 τατοι, ἀναγκάζονται ἀδικεῖν. οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἴ γε ταῦτα οὕτως ἔχει, τοὺς μὲν τυράννους εἰς τὸν δῆμον θήσομεν, τοὺς δὲ ὀλίγα κεκτημένους

o) Stobæus; οὐδέν γε ἧττον.

p) *Quorum res non sufficit ad sumtus, qui faciendi sunt.* τελεῖν pro ἀναλίσκειν. Sic etiam τέλος de impensa dicitur. Schol. Thucyd. ad I. 10. πολυτελέσι, πολυδαπάνοις. τέλος γὰρ τὸ ἀνάλωμα. item: VI. 16. τοῖς ἰδίοις τέλεσι, δαπάναις.

μένους, ἐὰν οἰκονομικοὶ ὦσιν, εἰς τοὺς πλουσίους. καὶ ὁ Εὐθύδημος ἔφη, ἀναγκάζει με καὶ ταῦτα ὁμολογεῖν δηλονότι ἡ ἐμὴ φαυλότης, καὶ φροντίζω μὴ κράτιστον ᾖ μοι, σιγᾶν· κινδυνεύω γὰρ ἁπλῶς οὐδὲν εἰδέναι. καὶ πάνυ ἀθύμως ἔχων ἀπῆλθε, καὶ καταφρονήσας ἑαυτοῦ, καὶ νομίσας τῷ ὄντι ἀνδράποδον εἶναι. πολλοὶ μὲν οὖν τῶν οὕτω διατιθέντων q) ὑπὸ Σωκράτους οὐκέτι αὐτῷ προσήεσαν, οὓς καὶ βλακωτέρους ἐνόμιζεν. ὁ δ' Εὐθύδημος ὑπέλαβεν οὐκ ἂν ἄλλως ἀνὴρ ἀξιόλογος γενέσθαι, εἰ μὴ ὅτι μάλιστα Σωκράτει συνείη· καὶ οὐκ ἀπελείπετο ἔτι αὐτοῦ, εἰ μή τι ἀναγκαῖον εἴη. ἔνια δὲ καὶ ἐμιμεῖτο, ὧν ἐκεῖνος ἐπετήδευεν. ὁ δ' ὡς ἔγνω αὐτὸν οὕτως ἔχοντα, ἥκιστα μὲν διετάραττεν, ἁπλέστατα δὲ καὶ σαφέστατα ἐξηγεῖτο, ἅ τε ἐνόμιζεν εἰδέναι δεῖν, καὶ ἐπιτηδεύειν κράτιστα εἶναι.

CAPUT III.

Hominibus Deos consulere, & propterea colendos esse.

Τὸ μὲν οὖν λεκτικοὺς, a) καὶ πρακτικοὺς, καὶ μηχανικοὺς γίγνεσθαι τοὺς συνόντας οὐκ ἔσπευδεν,

q) *Qui eo redacti erant a Socrate, ut de se aliter, quam antea, existimarent, &, quam nihil scirent, intelligerent.*

a) λεκτικοὺς est e certissima Steph. emendatione, quam & Wels recepit. Delta & Lambda in Xenophontis libris confundi, docet ad h. l. Xenophon. Nec in aliis libris rara est. Apud Callimachum, quod maxime huc pertinet,

δεν, ἀλλὰ πρότερον τούτων ᾤετο χρῆναι σωφρο-
σύνην αὐτοῖς ἐγγενέσθαι. τοὺς γὰρ ἄνευ τοῦ σωφρο-
νεῖν ταῦτα δυναμένους, ἀδικωτέρους τε καὶ δυνατωτέ-
2 ρους κακουργεῖν ἐνόμιζεν εἶναι. πρῶτον μὲν δὴ περὶ
θεοὺς ἐπειρᾶτο σώφρονας ποιεῖν τοὺς συνόντας. ἄλλοι
μὲν οὖν αὐτῷ πρὸς ἄλλους οὕτως ὁμιλοῦντι παρα-
γενόμενοι διηγοῦντο· ἐγὼ δέ, ὅτε πρὸς Εὐθύδημον
3 τοιάδε διελέγετο, παρεγενόμην. Εἰπέ μοι, ἔφη,
ὦ Εὐθύδημε, ἤδη ποτέ σοι ἐπῆλθεν ἐνθυμηθῆ-
ναι b), ὡς ἐπιμελῶς οἱ θεοί, ὧν οἱ ἄνθρωποι δέον-
ται, κατεσκευάκασι; καὶ ὅς, μὰ τὸν Δί', ἔφη,
οὐκ ἔμοιγε. ἀλλ' οἶσθά γ', ἔφη, ὅτι πρῶτον μὲν
φωτὸς δεόμεθα, ὃ ἡμῖν οἱ θεοὶ παρέχουσι; νὴ
Δί', ἔφη, ὅ γ' εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς
ἂν ἦμεν, ἕνεκά γε τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν.
ἀλλὰ μὴν καὶ ἀναπαύσεώς γε δεομένοις ἡμῖν
νύκτα παρέχουσι κάλλιστον ἀναπαυτήριον. πάνυ
4 γ', ἔφη, καὶ τοῦτο χάριτος ἄξιον. οὐκοῦν καὶ
ἐπειδὰν ὁ μὲν ἥλιος φωτεινὸς ὢν τάς τε ὥρας τῆς
ἡμέρας ἡμῖν καὶ τἄλλα πάντα σαφηνίζει, ἡ δὲ
νύξ, διὰ τὸ σκοτεινὴ εἶναι, ἀσαφεστέρα ἐστίν, ἄστρα
ἐν τῇ νυκτὶ ἀνέφηναν, ἃ ἡμῖν τὰς ὥρας τῆς
νυκτὸς ἐμφανίζει, καὶ διὰ τοῦτο πολλά, ὧν δεόμε-
θα, πράττομεν; c) ἔστι ταῦτα, ἔφη. ἀλλὰ μὴν
ἥ γε σελήνη οὐ μόνον τῆς νυκτός, ἀλλὰ καὶ τοῦ μη-
νὸς

net, in H. in L.P.116, confundunt libri, δεξεῖται & λεξεῖται. v. Car. Sigonii Emend. II. 56. λεκτικοὶ & πρακτικοὶ sunt, qui sæpe in his libris occurrunt δεινοὶ vel δυνατοὶ λέγειν τε καὶ πράττειν.

b) *Venit tibi in mentem cogitare.*

c) *Et hujus rei beneficio facere solemus vel possumus s. facere licet.*

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/196 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

νὸς τὰ μέρη φανερὰ ἡμῖν ποιεῖ. πάνυ μὲν οὖν,
ἔφη. τὸ δ', ἐπεὶ τροφῆς δεόμεθα, ταύτην ἡμῖν 5
ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδόναι, καὶ ὥρας ἁρμοττούσας
πρὸς τοῦτο παρέχειν, αἳ ἡμῖν οὐ μόνον, ὧν δεόμε-
θα, πολλὰ καὶ παντοῖα παρασκευάζουσιν, ἀλλὰ
καὶ οἷς εὐφραινόμεθα; πάνυ, ἔφη, καὶ ταῦτα
φιλάνθρωπα. τὸ δὲ καὶ ὕδωρ ἡμῖν παρέχειν 6
οὕτω πολλοῦ ἄξιον, ὥστε καὶ φυτεύειν τε καὶ συν-
αύξειν τῇ γῇ, καὶ ταῖς ὥραις πάντα τὰ χρή-
σιμα ἡμῖν, συντρέφειν δὲ καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς, καὶ
μιγνύμενον πᾶσι τοῖς τρέφουσιν ἡμᾶς, εὐκατερ-
γαστότερά τε, καὶ ὠφελιμώτερα, καὶ ἡδίω ποιεῖν
αὐτά· καὶ, ἐπειδὰν πλείστου δεόμεθα τούτου,
ἀφθονέστατον αὐτὸ παρέχειν ἡμῖν; καὶ τοῦτο,
ἔφη, προνοητικόν. τὸ δὲ καὶ τὸ πῦρ πορίσαι 7
ἡμῖν ἐπίκουρον μὲν ψύχους, ἐπίκουρον δὲ σκότους,
συνεργὸν δὲ πρὸς πᾶσαν τέχνην καὶ πάντα ὅσα
ὠφελείας ἕνεκα ἄνθρωποι κατασκευάζονται;
ὡς γὰρ συνελόντι εἰπεῖν, οὐδὲν ἀξιόλογον ἄνευ
πυρὸς ἄνθρωποι τῶν πρὸς τὸν βίον χρησίμων
κατασκευάζονται. ὑπερβάλλει, ἔφη, καὶ τοῦ-
το φιλανθρωπίᾳ. τὸ δὲ τὸν ἥλιον, ἐπειδὰν ἐν 8
χειμῶνι τράπηται, προσιέναι τὰ μὲν ἁδρύνοντα,
τὰ δὲ ξηραίνοντα, ὧν καιρὸς διελήλυθεν· καὶ
ταῦτα διαπραξάμενον μηκέτι ἐγγυτέρω προσ-
ιέναι, ἀλλ' ἀποτρέπεσθαι, φυλαττόμενον μή
τι ἡμᾶς μᾶλλον τοῦ δέοντος θερμαίνων βλάψῃ·
καὶ ὅταν αὖ πάλιν ἀπιὼν γένηται, ἔνθα καὶ
ἡμῖν δῆλόν ἐστιν, ὅτι εἰ προσωτέρω ἄπεισιν, ἀπο-
παγησόμεθα ὑπὸ τοῦ ψύχους, πάλιν αὖ τρέ-
πεσθαι καὶ προσχωρεῖν, καὶ ἐνταῦθα τοῦ οὐρανοῦ

ἀναστρέφεσθαι, ἔνθα ἂν μάλιστα ἡμᾶς ὠφελοίη;
νὴ τὸν Δί', ἔφη, καὶ ταῦτα παντάπασιν ἔοικεν
9 ἀνθρώπων ἕνεκα γιγνομένοις. d) τὸ δ' αὖ, ἐπει-
δὰν καὶ τοῦτο φανερὸν, ὅτι οὐκ ἂν ὑπενέγκοιμεν
οὔτε τὸ καῦμα, οὔτε τὸ ψύχος, εἰ ἐξαπίνης
γίγνοιτο, οὕτω μὲν κατὰ μικρὸν προσιέναι τὸν
ἥλιον, οὕτω δὲ κατὰ μικρὸν ἀπιέναι, ὥστε λαν-
θάνειν ἡμᾶς εἰς ἑκάτερα τὰ ἰσχυρότατα κα-
θισταμένους; ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος, ἤδη τοῦ-
το σκοπῶ, εἰ ἄρα τι ἐστὶ θεοῖς ἔργον, ἢ ἀνθρώ-
πους θεραπεύειν. ἐκεῖνο δὲ μόνον ἐμποδίζει με,
10 ὅτι καὶ τἄλλα ζῶα τούτων μετέχει. οὐ γὰρ καὶ
τοῦτ', ἔφη ὁ Σωκράτης, φανερὸν, ὅτι καὶ ταῦτα
ἀνθρώπων ἕνεκα γίγνεταί τε καὶ ἀνατρέφεται;
τί γὰρ ἄλλο ζῶον αἰγῶν τε, καὶ ὑῶν, καὶ ἵππων, καὶ
βοῶν, καὶ ὄνων, καὶ τῶν ἄλλων ζώων τοσαῦτα ἀγαθὰ
ἀπολαύει, ὅσα ἄνθρωποι; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ
πλείω τῶν φυτῶν. e) τρέφονται γοῦν, καὶ χρη-
ματίζονται οὐδὲν ἧττον ἀπὸ τούτων, ἢ ἀπ' ἐκεί-
νων. πολὺ δὲ γένος ἀνθρώπων τοῖς μὲν ἐκ τῆς
γῆς φυομένοις εἰς τροφὴν οὐ χρῶνται, ἀπὸ δὲ
βοσκημάτων γάλακτι καὶ τυρῷ καὶ κρέασι τρε-
φόμενοι ζῶσιν. πάντες δὲ τιθασσεύοντες καὶ
δαμάζοντες τὰ χρήσιμα τῶν ζώων, εἴς τε πό-
λεμον καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ συνεργοῖς χρῶνται.
ὁμογνωμονῶ σοι καὶ τοῦτ', ἔφη. ὁρῶ γὰρ αὐτῶν
καὶ

d) Vulg. γιγνόμενα. vid. I, 4. not. g.

e) *Mihi videntur homines plura ex animalibus commoda quam e plantis capere.* δοκεῖ, intell. ἄνθρωπος. Est autem ἀνακολούθως pro δοκοῦσιν, quod proxime præcedens ἄνθρωποι requirit.

καὶ τὰ πολὺ ἰσχυρότερα ἡμῶν, οὕτως ὑποχείρια γιγνόμενα τοῖς ἀνθρώποις, ὥστε χρῆσθαι αὐτοῖς, ὅ,τι ἂν βούλωνται. τὸ δ', ἐπειδὴ πολλὰ μὲν κα- 11
λὰ καὶ ὠφέλιμα, διαφέροντα δὲ ἀλλήλων ἐστὶ, προσθεῖναι τοῖς ἀνθρώποις αἰσθήσεις ἁρμοττούσας πρὸς ἕκαστα, δι' ὧν ἀπολαύομεν πάντων τῶν ἀγαθῶν· τὸ δὲ καὶ λογισμὸν ἡμῖν ἐμφῦσαι, ᾧ, περὶ ὧν αἰσθανόμεθα, λογιζόμενοί τε καὶ μνημονεύοντες καταμανθάνομεν, ὅπῃ ἕκαστα συμφέρει, καὶ πολλὰ μηχανώμεθα δι' ὧν τῶν τε ἀγαθῶν ἀπολαύομεν, καὶ τὰ κακὰ ἀλεξόμε-
θα· τὸ δὲ καὶ ἑρμηνείαν δοῦναι, δι' ἧς πάντων 12
τῶν ἀγαθῶν μεταδίδομέν τε ἀλλήλοις διδάσκοντες, καὶ κοινωνοῦμεν, καὶ νόμους τιθέμεθα, καὶ πολιτευόμεθα. παντάπασιν ἐοίκασιν, ὦ Σώκρατες, οἱ θεοὶ πολλὴν τῶν ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ, καὶ εἰ ἀδυνατοῦμεν τὰ συμφέροντα προνοεῖσθαι ὑπὲρ τῶν μελλόντων, ταύτῃ αὐτοὺς ἡμῖν συνεργεῖν, διὰ μαντικῆς τοῖς πυνθανομένοις φράζοντας τὰ ἀποβησόμενα, καὶ διδάσκοντας, ᾗ ἂν ἄριστα γίγνοιντο. σοὶ δ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐοίκασιν ἔτι φιλικώτερον ἢ τοῖς ἄλλοις χρῆσθαι, εἴγε μηδὲ ἐπερωτώμενοι ὑπό σου προσημαίνουσί σοι, ἅτε χρὴ ποιεῖν καὶ ἃ μή.
ὅτι δέ γε ἀληθῆ λέγω, καὶ σὺ γνώσῃ, ἂν μὴ 13
ἀναμένῃς, ἕως ἂν τὰς μορφὰς τῶν θεῶν ἴδῃς, ἀλλ' ἐξαρκῇ σοι, τὰ ἔργα αὐτῶν ὁρῶντι f) σέβεσθαι καὶ τιμᾶν τοὺς θεούς· ἐννόει δὲ, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ θεοὶ οὕτως ὑποδεικνύουσιν. οἵ τε γὰρ ἄλλοι ἡμῖν τὰ ἀγαθὰ διδόντες,

οὐδὲν

f) v. ad I, 1, not. f.

οὐδὲν τούτων εἰς τὸ ἐμφανὲς ἰόντες διδόασιν, καὶ
ὁ τὸν ὅλον κόσμον συντάττων τε καὶ συνέχων, ἐν
ᾧ πάντα καλὰ καὶ ἀγαθά ἐστι, καὶ ἀεὶ μὲν
χρωμένοις ἀτριβῆ τε, καὶ ὑγιᾶ, καὶ ἀγήρατον g)
παρέχων, θᾶττον δὲ νοήματος ἀναμαρτήτως
ὑπηρετοῦντα, οὗτος τὰ μέγιστα μὲν πράττων ὁρᾶ-
14 ται, τόδε δὲ οἰκονομῶν ἀόρατος ἡμῖν ἐστιν. ἐννόει
δ', ὅτι καὶ ὁ πᾶσι φανερὸς δοκῶν εἶναι ἥλιος, οὐκ
ἐπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις ἑαυτὸν ἀκριβῶς ὁρᾶν,
ἀλλ' ἐάν τις αὐτὸν ἀναιδῶς ἐγχειρῇ θεᾶσθαι,
τὴν ὄψιν ἀφαιρεῖται. καὶ τοὺς ὑπηρέτας δὲ τῶν
θεῶν h) εὑρήσεις ἀφανεῖς ὄντας. κεραυνός τε
γὰρ ὅτι μὲν ἄνωθεν ἀφίεται δῆλον, καὶ ὅτι οἷς
ἂν ἐντύχῃ, πάντων κρατεῖ· ὁρᾶται δ' οὔτ' ἐπιὼν,
οὔτε κατασκήψας, οὔτε ἀπιών. καὶ ἄνεμοι αὐ-
τοὶ μὲν οὐχ ὁρῶνται, ἃ δὲ ποιοῦσι, φανερὰ ἡμῖν
ἐστι, καὶ προσιόντων αὐτῶν αἰσθανόμεθα. ἀλλὰ
μὴν καὶ ἀνθρώπου γε ψυχὴ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο
τῶν ἀνθρωπίνων, τοῦ θείου μετέχει. ὅτι μὲν γὰρ
βασιλεύει ἐν ἡμῖν φανερὸν, ὁρᾶται δὲ οὐδ' αὐτή.
ἃ χρὴ κατανοοῦντα μὴ καταφρονεῖν τῶν ἀορά-
των, ἀλλ' ἐκ τῶν γινομένων τὴν δύναμιν αὐτῶν
καταμανθάνοντα, τιμᾶν τὸ δαιμόνιον. ἐγὼ μὲν,
15 ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Εὐθύδημος, ὅτι μὲν οὐδὲ μι-
κρὸν

g) Ex emendatione Steph. pro ἀγήρατα. Recepit etiam Wels. pro ὑγιῆ autem, posui ὑγιᾶ, quod pro variante lectione reperi. Nam sic etiam est alio hujus libri loco, & est, auctoribus Thoma Magistro aliisque Grammaticis, magis Atticum quam ὑγιῆ. Sic reperies etiam apud Thucydidem & alios scriptores.

h) Eodem modo sacri libri fulmina & ventos appellant ministros Dei.

κρὸν ἀμελήσω τοῦ δαιμονίου, σαφῶς οἶδα, ἐκεῖνο
δὲ ἀθυμῶ, ὅτι μοι δοκεῖ τὰς τῶν θεῶν εὐεργε-
σίας οὐδ' ἂν εἷς ποτε ἀνθρώπων ἀξίαις χάρισιν
ἀμείβεσθαι. ἀλλὰ μὴ τοῦτο ἀθύμει, ἔφη, ὦ Εὐ- 16
θύδημε. ὁρᾷς γάρ, ὅτι ὁ ἐν Δελφοῖς θεός, ὅταν
τις αὐτὸν ἐπερωτᾷ, πῶς ἂν τοῖς θεοῖς χαρίζοι-
το, ἀποκρίνεται, Νόμῳ πόλεως· νόμος δὲ δήπου
πανταχοῦ ἐστι κατὰ δύναμιν ἱεροῖς θεοὺς ἀρέσκε-
σθαι. πῶς οὖν ἄν τις κάλλιον καὶ εὐσεβέστερον
τιμῴη θεούς, ἢ ὡς αὐτοὶ κελεύουσιν, οὕτω ποιῶν;
ἀλλὰ χρὴ τῆς μὲν δυνάμεως μηδὲν ὑφίεσθαι,
ὅταν γάρ τις τοῦτο ποιῇ, φανερὸς δήπου ἐστὶ τό- 17
τε οὐ τιμῶν θεούς. χρὴ οὖν μηδὲν ἐλλείποντα κα-
τὰ δύναμιν τιμᾶν τοὺς θεούς, θαῤῥεῖν τε καὶ ἐλ-
πίζειν τὰ μέγιστα ἀγαθά. οὐ γὰρ παρ' ἄλλων
γ' ἄν τις μείζω ἐλπίζων σωφρονοίη, ἢ παρὰ τῶν
τὰ μέγιστα ὠφελεῖν δυναμένων, οὐδ' ἂν ἄλλως
μᾶλλον, ἢ εἰ τούτοις ἀρέσκοι. ἀρέσκοι δὲ πῶς
ἂν μᾶλλον ἢ εἰ ὡς μάλιστα πείθοιτο αὐτοῖς;
τοιαῦτα μέν τοι λέγων τε, καὶ αὐτὸς ποιῶν,
εὐσεβεστέρους τε καὶ σωφρονεστέρους τοὺς συνόντας
παρεσκεύαζεν.

CAPVT IIII.

De Iustitia & legibus naturalibus.

Ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τοῦ δικαίου γε οὐκ ἀπεκρύπτετο, ἣν εἶχε γνώμην, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἀπεδείκνυτο, ἰδίᾳ τε πᾶσι νομίμως τε καὶ ὠφε-

λίμως χρώμενος καὶ κοινῇ, ἄρχουσί τε ἃ οἱ νό-
μοι προστάττοιεν πειθόμενος, καὶ κατὰ πόλιν
καὶ ἐν ταῖς στρατείαις οὕτως, ὥστε διάδηλος εἶναι
2 παρὰ τοὺς ἄλλους εὐτακτῶν. καὶ ὅτε ἐν ταῖς
ἐκκλησίαις ἐπιστάτης γενόμενος, οὐκ ἐπέτρεψε
τῷ δήμῳ παρὰ τοὺς νόμους ψηφίσασθαι a), ἀλλὰ
σὺν τοῖς νόμοις, ἠναντιώθη τοιαύτῃ ὁρμῇ τοῦ δή-
μου, ἣν οὐκ ἂν οἶμαι ἄλλον οὐδένα ἄνθρωπον ὑπο-
3 μεῖναι. καὶ ὅτε οἱ τριάκοντα προσέταττον αὐ-
τῷ παρὰ τοὺς νόμους τι, οὐκ ἐπείθετο. τοῖς τε
γὰρ νέοις ἀπαγορευόντων αὐτῶν μὴ διαλέγεσθαι,
καὶ προσταξάντων ἐκείνῳ τε, καὶ ἄλλοις τισὶ
τῶν πολιτῶν ἀγαγεῖν τινα ἐπὶ θανάτῳ b), μό-
νος οὐκ ἐπείσθη, διὰ τὸ παρὰ τοὺς νόμους αὐτῷ
4 προστάττεσθαι. καὶ ὅτε τὴν ὑπὸ Μελίτου γρα-
φὴν ἔφευγε, τῶν ἄλλων εἰωθότων ἐν τοῖς δικα-
στηρίοις πρὸς χάριν τε τοῖς δικασταῖς διαλέγεσθαι,
καὶ

a) De hac re vid. I, 1. not. p. quo loco, nescio quomodo, illud monere prætermisimus, ibi ἐπιψηφίζειν esse populi sententiam probare, non quatenus suff[illegible] in suum populi suffragiis addit ἐπιστάτης (quod ipsi[illegible]que ἐπιψηφίζειν dici, non dubitare me sinunt lo[illegible]dam a Valesio ad Harp. p. 74. adducti) sed quatenus populum in suffragia mittit; quod Socrates, quia populi sententiam non probabat, nolebat facere. ἐπιψηφίζειν autem esse, *populo suffragii ferendi potestatem dare, populum in suffragia mittere*, hic locus probat. Nam quod L. I. c. 1. est ἐπεψήφισε, id hic est, ἐπέτρεψε τῷ δήμῳ ψηφίσασθαι. Inter locos autem a Valesio l. c. allatos sunt quidam, in quibus eandem vim habet. Hanc vocabuli ἐπιψηφίζειν potestatem esse, vidit etiam Cel. Dorvillius in Obs. Misc. Vol. VII. p. 5.

b) vid. ad I, 3, 5.

καὶ κολακεύειν καὶ δεῖσθαι παρὰ τοὺς νόμους, καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα πολλῶν πολλάκις ὑπὸ τῶν δικαστῶν ἀφιεμένων, ἐκεῖνος οὐδὲν ἠθέλησε τῶν εἰωθότων ἐν τῷ δικαστηρίῳ παρὰ τοὺς νόμους ποιῆσαι, ἀλλὰ ῥαδίως ἂν ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν δικαστῶν, εἰ καὶ μετρίως τι τούτων ἐποίησε, προείλετο μᾶλλον τοῖς νόμοις ἐμμένων ἀποθανεῖν, ἢ παρανομῶν ζῆν.
5 καὶ ἔλεγε δὲ οὕτω καὶ πρὸς ἄλλους μὲν πολλάκις. οἶδα δέ ποτε αὐτὸν καὶ πρὸς Ιππίαν τὸν Ηλεῖον περὶ τοῦ δικαίου τοιάδε διαλεχθέντα. διὰ χρόνου γὰρ ἀφικόμενος ὁ Ιππίας Αθήναζε, παρεγένετο τῷ Σωκράτει λέγοντι πρός τινας, ὡς θαυμαστὸν εἴη, τὸ, εἰ μέν τις βούλοιτο σκυτέα διδάξασθαί τινα c), ἢ τέκτονα, ἢ χαλκέα, ἢ ἱππέα, μὴ ἀπορεῖν, ὅποι ἂν πέμψας τούτου τύχοι· (φασὶ δέ τινες καὶ ἵππον καὶ βοῦν τῷ βουλομένῳ δικαίους d) ποιήσασθαι, πάντα μεστὰ εἶναι τῶν διδαξόντων) ἐὰν δέ τις βούληται ἢ αὐτὸς μαθεῖν τὸ δίκαιον, ἢ υἱὸν ἢ οἰκέτην διδάξασθαι, μὴ εἶναι, ὅποι ἂν ἐλθὼν τύχοι τούτου.
6 καὶ ὁ μὲν Ιππίας ἀκούσας ταῦτα, ὥσπερ ἐπισκώπτων αὐτὸν, ἔτι γὰρ σὺ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐκεῖνα τὰ αὐτὰ λέγεις, ἃ ἐγὼ πάλαι ποτέ σου ἤκουσα; καὶ ὁ Σωκράτης, ὃ δέ γε τούτου δεινό-

c) Non *erudiri* simpliciter, sed, *erudiri sibi*, quod eius intereſt, filium, aut quemcunque vult, erudiri.

d) i. e. idoneos ad ea facienda, quæ ab equis & bubus exigi ſolent, aut fieri poſſunt; quemadmodum σοφοὶ dicuntur cum homines, tum beſtiæ, in quocunque genere artis præſtantes.

δεινότερον, ἔφη, ὦ Ἱππία, οὐ μόνον ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν. σὺ δ᾽ ἴσως, διὰ τὸ πολυμαθὴς εἶναι, περὶ τῶν αὐτῶν οὐδέποτε τὰ αὐτὰ λέγεις. ἀμέλει, ἔφη, πειρῶ-
7 μαι καινόν τι λέγειν ἀεί. πότερον, ἔφη, καὶ περὶ ὧν ἐπίστασαι; οἷον περὶ γραμμάτων, ἐάν τις ἔρηταί σε, πόσα καὶ ποῖα Σωκράτους e) ἐστὶν, ἄλλα μὲν πρότερον, ἄλλα δὲ νῦν πειρᾷ λέγειν; ἢ περὶ ἀριθμῶν τοῖς ἐρωτῶσιν, εἰ τὰ δὶς πέντε δέκα ἐστὶν, οὐ τὰ αὐτὰ νῦν, ἃ καὶ πρότερον ἀποκρίνῃ; περὶ μὲν τούτων, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὥσπερ σὺ καὶ ἐγὼ ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω· περὶ μέν τοι τοῦ δικαίου πάνυ οἶμαι νῦν ἔχειν εἰπεῖν, πρὸς ἃ οὔτε σὺ, οὔτ᾽ ἂν ἄλλος οὐδεὶς δύναιτ᾽ ἂν εἰπεῖν. f)
8 νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη, μέγα λέγεις ἀγαθὸν εὑρηκέναι, εἰ παύσονται μὲν οἱ δικασταὶ δίχα ψηφιζόμενοι, παύσονται δ᾽ οἱ πολῖται περὶ τῶν δικαίων ἀντιλέγοντές τε καὶ ἀντιδικοῦντες καὶ στασιάζοντες, παύσονται δ᾽ αἱ πόλεις διαφερόμεναι περὶ τῶν δικαίων καὶ πολεμοῦσαι. καὶ ἐγὼ μὰ Δί᾽ οὐκ οἶδ᾽, ὅπως ἂν ἀπολειφθείην σου, πρὸ τοῦ [illegible]
9 τηλικοῦτον ἀγαθὸν εὑρηκότος. ἀλλὰ μὰ Δί᾽, ἔφη, οὐκ ἀκούσῃ, πρίν γ᾽ ἂν αὐτὸς ἀποφήνῃ, ὅ,τι νομίζεις τὸ δίκαιον εἶναι. ἀρκεῖ γὰρ, ὅτι τῶν ἄλλων καταγελᾷς, ἐρωτῶν μὲν καὶ ἐλέγχων πάντας, αὐτὸς δὲ οὐδενὶ θέλων ὑπέχειν λόγον, οὐδὲ γνώμην ἀποφαίνεσθαι περὶ οὐδενός. τί δὲ, ὦ
10 Ἱππία, ἔφη, οὐκ ᾔσθησαι, ὅτι ἐγὼ, ἃ δοκεῖ μοι δίκαια

e) *Quot & quæ literæ sint in nomine Socratis.*

f) Vir doctus in Obs. Misc. Vol. III. 430. legendum censet: οὐδεὶς δύναιτ᾽ ἀντειπεῖν.

δίκαια εἶναι, οὐδὲν παύομαι ἀποδεικνύμενος; καὶ
ποῖος δή σοι, ἔφη, οὗτος ὁ λόγος ἐστίν; εἰ δὲ μὴ
λόγῳ, ἔφη, ἀλλ' ἔργῳ ἀποδείκνυμαι. ἢ οὐ δοκεῖ
σοι ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου τὸ ἔργον εἶναι;
πολύ γε νὴ Δί', ἔφη. δίκαια μὲν γὰρ λέγον-
τες πολλοὶ, ἄδικα ποιοῦσι, δίκαια δὲ πράττων
οὐδεὶς ἄδικος ἂν εἴη. ἤσθησαι οὖν πώποτέ μου ἢ 11
ψευδομαρτυροῦντος, ἢ συκοφαντοῦντος, ἢ φίλους
ἢ πόλιν εἰς στάσιν ἐμβάλλοντος, ἢ ἄλλο τι ἄδι-
κον πράττοντος; οὐκ ἔγωγ', ἔφη. τὸ δὲ τῶν
ἀδίκων ἀπέχεσθαι, οὐ δίκαιον ἡγῇ; δῆλος εἶ, ἔφη,
ὦ Σώκρατες, καὶ νῦν διαφεύγειν ἐγχειρῶν τὸ
ἀποδείκνυσθαι γνώμην, ὅ,τι νομίζεις τὸ δίκαιον.
οὐ γὰρ ἃ πράττουσιν οἱ δίκαιοι, ἀλλ' ἃ μὴ πράτ-
τουσι, ταῦτα λέγεις. ἀλλ' ᾤμην ἔγωγ', ἔφη 12
ὁ Σωκράτης, τὸ μὴ θέλειν ἀδικεῖν, ἱκανὸν δι-
καιοσύνης ἐπίδειγμα εἶναι. εἰ δέ σοι μὴ δοκεῖ,
σκέψαι, ἐὰν τόδε σοι μᾶλλον ἀρέσκῃ. φημὶ γὰρ
ἐγὼ τὸ νόμιμον δίκαιον εἶναι. ἆρα τὸ αὐτὸ λέ-
γεις, ὦ Σώκρατες, νόμιμόν τε καὶ δίκαιον εἶναι;
ἔγωγ', ἔφη. οὐ γὰρ αἰσθάνομαί σου, ὁποῖον νό- 13
μιμον ἢ ποῖον δίκαιον λέγεις. νόμους δὲ πόλεως,
ἔφη, γιγνώσκεις; ἔγωγ', ἔφη. καὶ τίνας τού-
τους νομίζεις; ἃ οἱ πολῖται, ἔφη, συνθέμενοι,
ἅ, τε δεῖ ποιεῖν, καὶ ὧν ἀπέχεσθαι, ἐγράψαντο.
οὐκοῦν, ἔφη, νόμιμος μὲν ἂν εἴη ὁ κατὰ ταῦτα
πολιτευόμενος, ἄνομος δὲ ὁ ταῦτα παραβαίνων;
πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. οὐκοῦν καὶ δίκαια μὲν πράτ-
τει ὁ τούτοις πειθόμενος, ἄδικα δ' ὁ τούτοις ἀπει-
θῶν. πάνυ μὲν οὖν. οὐκοῦν ὁ μὲν τὰ δίκαια πράττων,
δίκαιος, ὁ δὲ τὰ ἄδικα, ἄδικος; πῶς γὰρ οὔ; ὁ μὲν

ἄρα νόμιμος, δίκαιός ἐστιν, ὁ δὲ ἄνομος, ἄδικος.
14 καὶ ὁ Ἱππίας, νόμους δ᾽, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πῶς
ἄν τις ἡγήσαιτο σπουδαῖον πρᾶγμα εἶναι, ἢ τὸ
πείθεσθαι αὐτοῖς, οὕς γε πολλάκις αὐτοὶ οἱ θέ-
μενοι g) ἀποδοκιμάσαντες μετατίθενται; καὶ
γὰρ πόλεμον, ἔφη ὁ Σωκράτης, πολλάκις ἀρά-
μεναι αἱ πόλεις, πάλιν εἰρήνην ποιοῦνται; καὶ
μάλα, ἔφη. Διάφορον οὖν τι οἴει ποιεῖν, ἔφη,
τοὺς τοῖς νόμοις πειθομένους φαυλίζων, ὅτι κατα-
λύοιεν h) ἂν οἱ νόμοι, ἢ εἰ τοὺς πολεμίους εὐτα-
κτοῦντας ψέγοις, ὅτι γένοιτ᾽ ἂν εἰρήνη; ἢ καὶ
τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις ταῖς πατρίσι προθύμως
15 βοηθοῦντας μέμφῃ; μὰ Δί᾽ οὐκ ἔγωγ᾽, ἔφη. Λυ-
κοῦργον δὲ τὸν Λακεδαιμόνιον, ἔφη ὁ Σωκράτης,
καταμεμάθηκας, ὅτι οὐδὲν ἂν διάφορον τῶν ἄλ-
λων πόλεων τὴν Σπάρτην ἐποίησεν, εἰ μὴ τὸ
πείθεσθαι τοῖς νόμοις μάλιστα ἐνειργάσατο αὐ-
τῇ i); τῶν δὲ ἀρχόντων ἐν ταῖς πόλεσιν οὐκ οἶσθα,
ὅτι οἵτινες ἂν τοῖς πολίταις αἰτιώτατοι ὦσι τοῦ
τοῖς νόμοις πείθεσθαι, οὗτοι ἄριστοί εἰσι; καὶ πό-

g) Sic Stobæus, & certe sic Xenophon, quod Ste-phano videbatur, scripsit. Vulgo: αὐτοὺς οἱ θέμενοι. Non tam reprehendit antiquari leges, sed ab his antiquari, qui jusserunt. Responsio Socratis quoque ita legi postulat.

h) Pro var. lect. in margine Leunclav. & Steph. est καταλύοιντο. Stobæus: καταλυθεῖεν.

i) Stobæus ὡς habet ante ἐνειργάσατο; quod mihi a Xenophonte non esse videtur. Nam ἐνεργάζεσθαι sine dubio est, quod paullo post: αἴτιον εἶναι, & utrumque ad τὸ πείθεσθαι refertur. Sed ante τὸ πείθεσθαι ὅτι deesse videtur.

λις ἐν ᾗ μάλιστα οἱ πολῖται τοῖς νόμοις πείθονται, ἐν εἰρήνῃ τε ἄριστα διάγει, καὶ ἐν πολέμῳ ἀνυπόστατός ἐστιν. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁμόνοιά γε μέ- 16
γιστόν τε ἀγαθὸν δοκεῖ ταῖς πόλεσιν εἶναι, καὶ πλειστάκις ἐν αὐταῖς αἵτε γερουσίαι καὶ οἱ ἄριστοι ἄνδρες παρακελεύονται τοῖς πολίταις ὁμονοεῖν, καὶ πανταχοῦ ἐν τῇ ἑλλάδι νόμος κεῖται, τοὺς πολίτας ὀμνύναι ὁμονοήσειν, καὶ πανταχοῦ ὀμνύουσι τὸν ὅρκον τοῦτον. οἶμαι δ' ἐγὼ ταῦτα γίγνεσθαι, οὐχ ὅπως τοὺς αὐτοὺς χοροὺς κρίνωσιν k) οἱ πολῖται, οὐδ' ὅπως τοὺς αὐτοὺς αὐλητὰς ἐπαινῶσιν, οὐδ' ὅπως τοὺς αὐτοὺς ποιητὰς αἱρῶνται, οὐδὲ ἵνα τοῖς αὐτοῖς ἥδωνται, ἀλλ' ἵνα τοῖς νόμοις πείθωνται. τούτοις γὰρ τῶν πολιτῶν ἐμμενόντων αἱ πόλεις ἰσχυρόταταί τε καὶ εὐδαιμονέσταται γίγνονται· ἄνευ δὲ ὁμονοίας, οὔτ' ἂν πόλις εὖ πολιτευθείη, οὔτε οἶκος καλῶς οἰκηθείη.
ἰδίᾳ δὲ πῶς μὲν ἄν τις ἧττον ὑπὸ πόλεως ζη- 17
μιοῖτο; πῶς δ' ἂν μᾶλλον τιμῷτο ἢ εἰ τοῖς νόμοις πείθοιτο; πῶς δ' ἂν ἧττον ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἡττῷτο; ἢ πῶς ἂν μᾶλλον νικῴη; τίνι δ' ἄν τις μᾶλλον πιστεύσειε παρακαταθέσθαι l) ἢ χρήματα, ἢ υἱοὺς, ἢ θυγατέρας; τίνα δ' ἂν ἡ πόλις ὅλη ἀξιοπιστότερον ἡγήσαιτο τοῦ νομίμου; παρὰ τίνων m) δ' ἂν μᾶλλον τῶν δικαίων τύχοιεν ἢ γονεῖς, ἢ οἰκεῖοι, ἢ οἰκέται, ἢ φίλοι, ἢ πολῖται, ἢ ξένοι; τίνι δ' ἂν μᾶλλον πο-

k) *Vt iisdem choris victoriam omnes tribuant; de iisdem choris idem judicent, eosdem probent.*

l) vid. Indicem.

m) Stobæus: τίνος. Sed pluralis hic aptior est.

πολέμιοι πιστεύσειαν ἢ ἀνοχὰς, ἢ σπονδὰς, ἢ συνθήκας περὶ εἰρήνης; τίνι δ' ἂν μᾶλλον, ἢ τῷ νομίμῳ σύμμαχοι ἐθέλοιεν γίγνεσθαι; τῷ δ' ἂν μᾶλλον οἱ σύμμαχοι πιστεύσειαν ἢ ἡγεμονίαν, ἢ φρουραρχίαν, ἢ πόλεις; τίνα δ' ἄν τις εὐεργετήσας ὑπολάβοι χάριν κομιεῖσθαι μᾶλλον, ἢ τὸν νόμιμον; ἢ τίνα μᾶλλον ἄν τις εὐεργετήσειεν, ἢ παρ' οὗ χάριν ἀπολήψεσθαι νομίζει; τῷ δ' ἄν τις βούλοιτο μᾶλλον φίλος εἶναι, ἢ τῷ τοιούτῳ; τῷ δ' ἄν τις ἧττον ἐχθρὸς, ἢ τῷ τοιούτῳ; τῷ δ' ἄν τις ἧττον πολεμήσειεν, ἢ ᾧ ἂν μάλιστα μὲν φίλος εἶναι βούλοιτο, ἥκιστα δὲ ἐχθρὸς, καὶ ᾧ πλεῖστοι μὲν φίλοι καὶ σύμμαχοι βούλοιντο εἶναι, ἐλάχι-
18 στοι δ' ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι; ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Ἱππία, τὸ αὐτὸ ἐπιδείκνυμι νόμιμόν τε καὶ δίκαιον εἶναι· σὺ δ' εἰ τἀναντία γιγνώσκεις, δίδασκε. καὶ ὁ Ἱππίας, ἀλλὰ, μὰ τὸν Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὔ μοι δοκῶ τἀναντία γιγνώσκειν, οἷς
19 εἴρηκας περὶ τοῦ δικαίου. ἀγράφους δέ τινας οἶσθα, ἔφη, ὦ Ἱππία, νόμους; τούς γ' ἐν πάσῃ, ἔφη, χώρᾳ κατὰ ταὐτὰ νομιζομένους. οὐκ ἂν οὖν εἰπεῖν, ἔφη, ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὺς ἔθεντο; n) καὶ πῶς ἄν; ἔφη. οἵγε οὔτε συνελθεῖν ἅπαντες ἂν δυνηθεῖεν, οὔτε ὁμόφωνοί εἰσι. τίνας οὖν, ἔφη, νομίζεις τεθεικέναι τοὺς νόμους τούτους; ἐγὼ μὲν, ἔφη, θεοὺς οἶμαι τοὺς νόμους τούτους τοῖς ἀνθρώποις θεῖναι. καὶ γὰρ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις πρῶτον νομίζεται τοὺς θεοὺς σέβειν.

n) Homines dicuntur θέσθαι νόμους, quia sibimet ipsis constituerunt; Dii autem θεῖναι, quia aliis, sc. hominibus.

σέβειν. οὐκοῦν καὶ γονέας τιμᾶν πανταχοῦ νομί- 20
ζεται; καὶ τοῦτο, ἔφη. οὐκοῦν καὶ μήτε γονέας
παισὶ μίγνυσθαι, μήτε παῖδας γονεῦσιν; οὐκέτι
μοι δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὗτος θεοῦ νόμος
εἶναι. τί δή; ἔφη. ὅτι αἰσθάνομαι τινας, ἔφη,
παραβαίνοντας αὐτόν. καὶ γὰρ ἄλλα πολλὰ,
ἔφη, παρανομοῦσιν· ἀλλ' οὖν δίκην γέ τοι διδόασιν 21
οἱ παραβαίνοντες τοὺς ὑπὸ τῶν θεῶν κειμένους
νόμους, ἣν οὐδενὶ τρόπῳ δυνατὸν ἀνθρώπῳ δια-
φυγεῖν, ὥσπερ τοὺς ὑπ' ἀνθρώπων κειμένους νό-
μους ἔνιοι παραβαίνοντες διαφεύγουσι τὸ δίκην
διδόναι, οἱ μὲν, λανθάνοντες, οἱ δὲ, βιαζόμε-
νοι. o) καὶ ποίαν, ἔφη, δίκην, ὦ Σώκρατες, οὐ 22
δύνανται διαφεύγειν γονεῖς τε παισὶ, καὶ παῖδες
γονεῦσι μιγνύμενοι; τὴν μεγίστην νὴ Δί', ἔφη. τί
γὰρ ἂν μεῖζον πάθοιεν ἄνθρωποι τεκνοποιούμε-
νοι τοῦ κακῶς τεκνοποιεῖσθαι; πῶς οὖν, ἔφη, κα- 23
κῶς οὗτοι τεκνοποιοῦνται, οὕς γε οὐδὲν κωλύει ἀγα-
θοὺς αὐτοὺς ὄντας ἐξ ἀγαθῶν παιδοποιεῖσθαι;
ὅτι νὴ Δί', ἔφη, οὐ μόνον ἀγαθοὺς δεῖ τοὺς ἐξ ἀλ-
λήλων παιδοποιουμένους εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀκμά-
ζοντας τοῖς σώμασιν. ἢ δοκεῖ σοι ὅμοια τὰ
σπέρματα εἶναι τὰ τῶν ἀκμαζόντων τοῖς τῶν
μήπω ἀκμαζόντων, ἢ τῶν παρηκμακότων;
ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ εἰκὸς ὅμοια εἶναι. πότε-
ρα οὖν, ἔφη, βελτίω; δῆλον ὅτι, ἔφη, τὰ τῶν
ἀκμαζόντων. τὰ τῶν μὴ ἀκμαζόντων ἄρα οὐ
σπουδαῖα. οὐκ εἰκὸς μὰ Δί', ἔφη. οὐκοῦν οὕτω γε
οὐ δεῖ

o) *Alii, quod clanculum peccant, neque scelera sua in lucem proferri sinunt, pœnas effugiunt, alii autem leges perrumpunt & perfringunt.*

οὐ δεῖ παιδοποιεῖσθαι. οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. οὐκοῦν
οἵ γε παιδοποιούμενοι ὡς οὐ δεῖ παιδοποιοῦνται.
ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. τίνες οὖν ἄλλοι, ἔφη, κα-
κῶς ἂν παιδοποιοῖντο, εἴγε μὴ οὗτοι; ὁμογνωμο-
24 νῶ σοι, ἔφη, καὶ τοῦτο. τί δέ; τοὺς εὖ ποιοῦν-
τας ἀντευεργετεῖν οὐ πανταχοῦ νόμιμόν ἐστι; νό-
μιμον, ἔφη. παραβαίνεται δὲ καὶ τοῦτο. οὐκοῦν
καὶ οἱ τοῦτο παραβαίνοντες δίκην διδόασι, φί-
λων μὲν ἀγαθῶν ἔρημοι γιγνόμενοι, τοὺς δὲ μι-
σοῦντας ἑαυτοὺς ἀναγκαζόμενοι διώκειν. ἢ οὐχ
οἱ μὲν εὖ ποιοῦντες τοὺς χρωμένους ἑαυτοῖς, ἀγα-
θοὶ φίλοι εἰσὶν, οἱ δὲ μὴ ἀντευεργετοῦντες τοὺς
τοιούτους, διὰ μὲν τὴν ἀχαριστίαν μισοῦνται ὑπ'
αὐτῶν, διὰ δὲ τὸ μάλιστα λυσιτελεῖν τοῖς τοιού-
τοις χρῆσθαι, τούτους μάλιστα διώκουσι; νὴ τὸν
Δία, ὦ Σώκρατες, ἔφη, θεοῖς p) ταῦτα πάν-
τα ἔοικε. τὸ γὰρ τοὺς νόμους αὐτοὺς τοῖς παρα-
βαίνουσι τὰς τιμωρίας ἔχειν, βελτίονος ἢ κατ'
25 ἄνθρωπον νομοθέτου δοκεῖ μοι εἶναι. πότερον οὖν, ὦ
Ἱππία, τοὺς θεοὺς ἡγῇ τὰ δίκαια νομοθετεῖν ἢ ἄλλα
τῶν δικαίων; οὐκ ἄλλα μὰ Δί', ἔφη. σχολῇ γὰρ ἂν
ἄλλος γέ τις τὰ δίκαια νομοθετήσειεν εἰ μὴ θεός.
καὶ τοῖς θεοῖς ἄρα, ὦ Ἱππία, τὸ αὐτὸ δίκαιον
τε καὶ νόμιμον εἶναι ἀρέσκει. τοιαῦτα λέγων
τε καὶ πράττων δικαιοτέρους ἐποίει τοὺς πλησιά-
ζοντας.

p) al. θείοις.

CAPVT

CAPVT V.

De Intemperantia.

Ὡς δὲ καὶ πρακτικωτέρους ἐποίει τοὺς συνόντας
ἑαυτῷ, νῦν αὖ τοῦτο λέξω. νομίζων γὰρ
ἐγκράτειαν ἀγαθὸν εἶναι τῷ μέλλοντι καλόν τι
πράξειν, πρῶτον μὲν αὐτὸς φανερὸς ἦν τοῖς συν-
οῦσιν ἠσκηκὼς αὐτὸν a) μάλιστα πάντων ἀνθρώ-
πων· ἔπειτα διαλεγόμενος προετρέπετο πάν-
των μάλιστα τοὺς συνόντας πρὸς ἐγκράτειαν. ἀεὶ
μὲν οὖν περὶ τῶν πρὸς ἀρετὴν χρησίμων αὐτός
τε διετέλει μεμνημένος, καὶ τοὺς συνόντας πάν-
τας ὑπομιμνήσκων. οἶδα δέ ποτε αὐτὸν καὶ 2
πρὸς Εὐθύδημον περὶ ἐγκρατείας τοιάδε δια-
λεχθέντα. εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἆρα
καλὸν καὶ μεγαλεῖον νομίζεις εἶναι καὶ ἀνδρὶ καὶ
πόλει κτῆμα ἐλευθερίαν; ὡς οἷόν τε γε μάλι-
στα, ἔφη. ὅστις οὖν ἄρχεται ὑπὸ τῶν διὰ τοῦ 3
σώματος ἡδονῶν, καὶ διὰ ταύτας μὴ δύναται
πράττειν τὰ βέλτιστα, νομίζεις τοῦτον ἐλεύθε-
ρον εἶναι; ἥκιστα, ἔφη. ἴσως γὰρ ἐλεύθερον
φαίνεταί σοι τὸ πράττειν τὰ βέλτιστα. εἶτα
το ἔχειν τοὺς κωλύσοντας τὰ τοιαῦτα ποιεῖν,
ἀνελεύθερον νομίζεις; παντάπασί γε, ἔφη.
παντάπασιν ἄρα σοι δοκοῦσιν οἱ ἀκρατεῖς ἀνε- 4
λεύθεροι εἶναι; νὴ τὸν Δί᾽, ἔφη, εἰκότως. πό-
τερον δέ σοι δοκοῦσι οἱ ἀκρατεῖς κωλύεσθαι μόνον
τὰ κάλλιστα πράττειν, ἢ καὶ ἀναγκάζεσθαι
τὰ αἴσχιστα ποιεῖν; οὐδὲν ἧττον ἔμοιγ᾽, ἔφη, δο-
κοῦσι

a) Scil. πρὸς ἐγκράτειαν, ut alio loco dicit.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/211 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

κοῦσι ταῦτα ἀναγκάζεσθαι ἢ ἐκεῖνα κωλύεσθαι.
5 ποίους δέ τινας δεσπότας ἡγῇ τοὺς τὰ μὲν ἄριστα
κωλύοντας, τὰ δὲ κάκιστα ἀναγκάζοντας; ὡς
δυνατὸν νὴ Δί', ἔφη, κακίστους. δουλείαν δὲ ποίαν
κακίστην νομίζεις εἶναι; ἐγὼ μὲν, ἔφη, τὴν παρὰ
τοῖς κακίστοις δεσπόταις. τὴν κακίστην ἄρα δου-
6 λείαν οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσιν; ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη.
σοφίαν δὲ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν, οὐ δοκεῖ σοι ἀπείρ-
γουσα τῶν ἀνθρώπων ἡ ἀκρασία, εἰς τοὐναντίον
αὐτοὺς ἐμβάλλειν; ἢ οὐ δοκεῖ σοι προσέχειν τε
τοῖς ὠφελοῦσι καὶ καταμανθάνειν αὐτὰ κωλύειν,
ἀφέλκουσα ἐπὶ τὰ ἡδέα, καὶ πολλάκις αἰσθανο-
μένους τῶν ἀγαθῶν τε καὶ τῶν κακῶν ἐκπλήξα-
σα, ποιεῖν τὸ χεῖρον ἀντὶ τοῦ βελτίονος αἱρεῖσθαι;
7 γίγνεται τοῦτ' ἔφη. σωφροσύνης δὲ, ὦ Εὐθύδη-
με, τίνι ἂν φαίημεν ἧττον, ἢ τῷ ἀκρατεῖ προσ-
ήκειν; αὐτὰ γὰρ δήπου τὰ ἐναντία, σωφρο-
σύνης καὶ ἀκρασίας ἔργα ἐστίν. ὁμολογῶ καὶ
τοῦτ', ἔφη. τοῦ δ' ἐπιμελεῖσθαι ὧν προσήκει οἴει
τι λυτικώτερον ἀκρασίας εἶναι; b) οὐκοῦν ἔγωγ',
ἔφη. τοῦ δ' ἀντὶ τῶν ὠφελούντων τὰ βλάπτον-
τα προαιρεῖσθαι ποιοῦντος, καὶ τούτων μὲν ἐπι-
μελεῖσθαι, ἐκείνων δὲ ἀμελεῖν πείθοντος, καὶ
τοῖς σωφρονοῦσι τὰ ἐναντία ποιεῖν ἀναγκάζον-
τος, οἴει τι ἀνθρώπῳ κάκιον εἶναι; οὐδὲν, ἔφη.
8 οὐκοῦν τὴν ἐγκράτειαν τῶν ἐναντίων ἢ τὴν ἀκρα-
σίαν εἰκὸς τοῖς ἀνθρώποις αἰτίαν εἶναι; πάνυ
μὲν

b) Wels: κωλυτικώτερον e conjectura Stephani. mihi λυτικώτερον rectum videtur. L. II. c. 2. §. 4. τὰ ἀπολύσοντα sunt *remedia* libidinis. Quare igitur non & λυτικὰ ἀκρασίας *remedia intemperantiæ*?

μὲν οὖν, ἔφη. οὐκοῦν καὶ τὸ τῶν ἐναντίων τὸ αἴτιον
εἰκὸς ἄριστον εἶναι; εἰκὸς γάρ, ἔφη. ἔοικεν ἄρ',
ἔφη ὦ Εὐθύδημε, ἄριστον ἀνθρώπῳ ἡ ἐγκράτεια
εἶναι. εἰκότως γάρ, ἔφη, ὦ Σώκρατες. ἐκεῖνο 9
δὲ, ὦ Εὐθύδημε, ἤδη πώποτε ἐνεθυμήθης;
ποῖον; ἔφη. ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἡδέα, ἐφ' ἅπερ
μόνα δοκεῖ ἡ ἀκρασία τοὺς ἀνθρώπους ἄγειν, αὐ-
τὴ μὲν οὐ δύναται ἄγειν· ἡ δ' ἐγκράτεια πάντων
μάλιστα ἥδεσθαι ποιεῖ. πῶς; ἔφη. ὥσπερ c)
ἡ μὲν ἀκρασία οὐκ ἐῶσα καρτερεῖν οὔτε λιμὸν, οὔτε
δίψαν, οὔτε ἀφροδισίων ἐπιθυμίαν, οὔτε ἀγρυπνίαν,
(δι' ὧν μόνων ἐστὶν ἡδέως μὲν φαγεῖν τε καὶ πιεῖν
καὶ ἀφροδισιάσαι, ἡδέως δ' ἀναπαύσασθαί τε καὶ
κοιμηθῆναι, καὶ περιμείναντας καὶ ἀνασχομένους
ἕως ἂν ταῦτα ὡς ἔνι ἥδιστα γένηται) κωλύει τοῖς
ἀναγκαιοτάτοις τε καὶ συνεχεστάτοις ἀξιολόγως
ἥδεσθαι. ἡ δ' ἐγκράτεια μόνη ποιοῦσα καρτερεῖν
τὰ εἰρημένα, μόνη καὶ ἥδεσθαι ποιεῖ ἀξίως μνήμης
ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις. παντάπασιν, ἔφη, ἀληθῆ
λέγεις. ἀλλὰ μὴν τοῦ μαθεῖν d) τι καλὸν καὶ
ἀγαθὸν καὶ τοῦ ἐπιμεληθῆναι τῶν τοιούτων τι- 10
νὸς, δι' ὧν ἄν τις καὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα καλῶς
διοικήσειε, καὶ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον καλῶς οἰκονομή-
σειε, καὶ φίλοις καὶ πόλει ὠφέλιμος γένοιτο,
καὶ

c) ὥσπερ, quia non sequitur οὕτως, suspectum est doctis viris. Itaque alii legi volunt: ὅτι ἄρ' ἡ &c. mihi maxime placet eorum sententia, qui ἀνακόλουθον esse dicunt. Sic interdum invenias πρῶτον, & apud Latinos, *primum*, non sequente, εἶτα, *deinde*.

d) Intell. κωλύει ἀκρασία.

καὶ ἐχθρῶν κρατήσειεν, ἀφ' ὧν οὐ μόνον ὠφέ-
λειαι, ἀλλὰ καὶ ἡδοναὶ μέγισται γίγνονται. οἱ
μὲν γὰρ ἐγκρατεῖς ἀπολαύουσι πράττοντες αὐ-
τά, οἱ δ' ἀκρατεῖς οὐδενὸς μετέχουσι. τῷ γὰρ
ἂν ἧττον φήσαιμεν τῶν τοιούτων προσήκειν, ἢ ᾧ
ἥκιστα ἔξεστι ταῦτα πράττειν, κατεχομένῳ ἐπὶ
11 τῷ σπουδάζειν περὶ τὰς ἐγγυτάτω ἡδονάς; καὶ
ὁ Εὐθύδημος, δοκεῖς μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, λέ-
γειν ὡς ἀνδρὶ ἥττονι τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν
πάμπαν οὐδεμιᾶς ἀρετῆς προσήκει. τί γὰρ δια-
φέρει, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἄνθρωπος ἀκρατὴς
θηρίου τοῦ ἀμαθεστάτου; ὅστις γὰρ τὰ μὲν κρά-
τιστα μὴ σκοπεῖ, τὰ ἥδιστα δ' ἐκ παντὸς τρόπου
ζητεῖ ποιεῖν, τί ἂν διαφέροι τῶν ἀφρονεστάτων
βοσκημάτων; ἀλλὰ τοῖς ἐγκρατέσι μόνοις ἔξε-
στι σκοπεῖν τὰ κράτιστα τῶν πραγμάτων, καὶ
λόγῳ καὶ ἔργῳ διαλέγοντας κατὰ γένη, τὰ μὲν
ἀγαθὰ προαιρεῖσθαι, τῶν δὲ κακῶν ἀπέχεσθαι.
12 καὶ οὕτως ἔφη ἀρίστους τε καὶ εὐδαιμονεστάτους ἄν-
δρας γίγνεσθαι, καὶ διαλέγεσθαι δυνατωτάτους.
ἔφη δὲ καὶ τὸ διαλέγεσθαι ὀνομασθῆναι ἐκ τοῦ
συνιόντος κοινῇ βουλεύεσθαι, διαλέγοντας κατὰ
γένη τὰ πράγματα. δεῖν οὖν πειρᾶσθαι ὅτι μά-
λιστα πρὸς τοῦτο ἑαυτὸν ἕτοιμον παρασκευάζειν,
καὶ τούτου μάλιστα ἐπιμελεῖσθαι. ἐκ τούτου γὰρ
γίνεσθαι ἄνδρας ἀρίστους τε, καὶ ἡγεμονικωτά-
τους, καὶ διαλεκτικωτάτους.

CAPUT VI.

Differendi facultatem e consuetudine Socratis consequuntur familiares.

Ὡς δὲ καὶ διαλεκτικωτέρους ἐποίει τοὺς συνόντας, πειράσομαι καὶ τοῦτο λέγειν. Σωκράτης γὰρ τοὺς μὲν εἰδότας, τί ἕκαστον εἴη τῶν ὄντων, ἐνόμιζε καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν ἐξηγεῖσθαι δύνασθαι· τοὺς δὲ μὴ εἰδότας, οὐδὲν ἔφη θαυμαστὸν εἶναι, αὐτούς τε σφάλλεσθαι, καὶ ἄλλους σφάλλειν. ὧν ἕνεκα σκοπῶν σὺν τοῖς συνοῦσι, τί ἕκαστον εἴη τῶν ὄντων, οὐδεπώποτε ἔληγε. πάντα μὲν οὖν ᾗ διωρίζετο, πολὺ ἔργον ἂν εἴη διεξελθεῖν· ἐν ὅσοις δὲ καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐπισκέψεως δηλώσειν οἶμαι,
τοσαῦτα λέξω. πρῶτον δὲ περὶ εὐσεβείας ὧδέ 2
πως ἐσκόπει· εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ποῖόν τι νομίζεις εὐσέβειαν εἶναι; καὶ ὅς, κάλλιστον νὴ Δί', ἔφη. ἔχεις οὖν εἰπεῖν, ὁποῖός τις ὁ εὐσεβής ἐστιν; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ἔφη, ὁ τοὺς θεοὺς τιμῶν. ἔξεστι δὲ, ὃν ἄν τις βούληται τρόπον, τοὺς θεοὺς τιμᾶν; οὐκ· ἀλλὰ νόμοι εἰσὶ, καθ' οὓς δεῖ τοῦτο
ποιεῖν. οὐκοῦν ὁ τοὺς νόμους τούτους ποιῶν, εἰδείη 3
ἄν, ὡς δεῖ τοὺς θεοὺς τιμᾶν; οἶμαι ἔγωγ', ἔφη. ἆρ' οὖν ὁ εἰδὼς τοὺς θεοὺς τιμᾶν, οὐκ ἄλλως οἴεται δεῖν τοῦτο ποιεῖν, ἢ ὡς οἶδεν; οὐ γὰρ οὖν, ἔφη.
ἄλλως δέ τις θεοὺς τιμᾷ, ἢ ὡς οἴεται δεῖν; οὐκ 4
οἶμαι, ἔφη. ὁ ἄρα τὰ περὶ τοὺς θεοὺς νόμιμα εἰδὼς, νομίμως ἂν τοὺς θεοὺς τιμῴη. πάνυ μὲν οὖν. οὐκοῦν ὅγε νομίμως τιμῶν, ὡς δεῖ, τιμᾷ; πῶς γὰρ οὔ; ὁ δέ γε, ὡς δεῖ, τιμῶν, εὐσεβής

ἐστι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. ὁ ἄρα τὰ περὶ τοὺς θεοὺς νόμιμα εἰδὼς, ὀρθῶς ἂν ἡμῖν εὐσεβὴς
5 ὡρισμένος εἴη. ἐμοὶ γοῦν, ἔφη, δοκεῖ. ἀνθρώποις τε ἄρα ἔξεστιν, ὃν ἄν τις τρόπον βούληται, χρῆσθαι; οὔκ. ἀλλὰ καὶ παρὰ τούτοις ὁ εἰδὼς, ἃ ἐστι νόμιμα, καθὰ a) δεῖ πρὸς ἀλλήλους χρῆσθαι, νόμιμος ἂν εἴη. οὐκοῦν οἱ κατὰ ταῦτα χρώμενοι ἀλλήλοις, ὡς δεῖ, χρῶνται; πῶς γὰρ οὔ; οὐκοῦν οἵγε, ὡς δεῖ, χρώμενοι, καλῶς χρῶνται; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. οὐκοῦν οἵγε τοῖς ἀνθρώποις καλῶς χρώμενοι, καλῶς πράττουσι τἀνθρώπεια πρά-
6 γματα; εἰκός γ', ἔφη. οὐκοῦν οἱ τοῖς νόμοις πειθόμενοι, δίκαια οὗτοι ποιοῦσι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. δίκαια δὲ οἶσθα, ἔφη, ὁποῖα καλεῖται; ἃ οἱ νόμοι κελεύουσιν, ἔφη. οἱ ἄρα ποιοῦντες ἃ οἱ νόμοι κελεύουσι, δίκαιά τε ποιοῦσι, καὶ ἃ δεῖ; πῶς γὰρ οὔ; οὐκοῦν οἵγε τὰ δίκαια ποιοῦντες, δίκαιοί εἰσιν; οἶμαι ἔγωγ', ἔφη. οἴει οὖν τινὰς πείθεσθαι τοῖς νόμοις, μὴ εἰδότας, ἃ οἱ νόμοι κελεύουσιν; οὐκ ἔγωγ', ἔφη. εἰδότας δὲ ἃ δεῖ ποιεῖν, οἴει τινὰς οἴεσθαι, δεῖν μὴ ποιεῖν ταῦτα; οὐκ οἴομαι, ἔφη. οἶδας δέ τινας ἄλλα ποιοῦντας, ἢ ἃ οἴονται δεῖν; οὐκ ἔγωγ' ἔφη. οἱ ἄρα τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους νόμιμα εἰδότες, τὰ δίκαια οὗτοι ποιοῦσιν; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. οὐκοῦν οἵγε τὰ δίκαια ποιοῦντες, δίκαιοί εἰσι; τίνες γὰρ ἄλλοι; ἔφη. ὀρθῶς ἄν ποτε ἄρα ὁριζοίμεθα b), ὁριζόμενοι δικαίους, εἶναι τοὺς εἰδότας τὰ περὶ ἀνθρώπους νόμιμα; ἔμοιγε

a) Stephanus malebat: καθ' ἃ, quia sequitur κατὰ ταῦτα.

b) ed. Wels: ὁρισοίμεθα.

ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. σοφίαν δὲ τί ἂν φήσαιμεν 7
εἶναι; εἰπέ μοι, πότερά σοι δοκοῦσιν οἱ σοφοί, ἃ
ἐπίστανται, ταῦτα σοφοὶ εἶναι, ἢ εἰσί τινες, ἃ
μὴ ἐπίστανται, σοφοί; ἃ ἐπίστανται δῆλον ὅτι,
ἔφη. πῶς γὰρ ἄν τις, ἅ γε μὴ ἐπίσταιτο, ταῦ-
τα σοφὸς εἴη; ἆρ' οὖν οἱ σοφοί, ἐπιστήμῃ σοφοί
εἰσιν; τίνι γάρ, ἔφη, ἄλλῳ τις ἂν εἴη σοφός, εἴ
γε μὴ ἐπιστήμῃ; ἄλλο δέ τι σοφίαν οἴει εἶναι, ἢ
ᾧ σοφοί εἰσιν; οὐκ ἔγωγε. ἐπιστήμη ἄρα σοφία
ἐστίν; ἔμοιγε δοκεῖ. ἆρ' οὖν δοκεῖ σοι ἀνθρώπῳ
δυνατὸν εἶναι τὰ ὄντα πάντα ἐπίστασθαι; οὐδὲ
μὰ Δί' ἔμοιγε πολλοστὸν μέρος αὐτῶν. πάντα
μὲν ἄρα σοφὸν οὐχ οἷόν τε ἄνθρωπον εἶναι; μὰ
Δί' οὐ δῆτα, ἔφη. ὃ ἄρα ἐπίσταται ἕκαστος, τοῦ-
το καὶ σοφός ἐστιν; ἔμοιγε δοκεῖ. ἆρ' οὖν, ὦ Εὐ- 8
θύδημε, καὶ τἀγαθὸν οὕτω ζητητέον ἐστί; πῶς;
ἔφη. δοκεῖ σοι τὸ αὐτὸ πᾶσιν ὠφέλιμον εἶναι;
οὐκ ἔμοιγε. τί δέ; τὸ ἄλλῳ ὠφέλιμον οὐ δοκεῖ
σοι ἐνίοτε ἄλλῳ βλαβερὸν εἶναι; καὶ μάλα, ἔφη.
ἄλλο δ' ἄν τι φαίης ἀγαθὸν εἶναι, ἢ τὸ ὠφέλι-
μον; οὐκ ἔγωγ', ἔφη. τὸ ἄρα ὠφέλιμον, ἀγα-
θόν ἐστιν, ὅτῳ ἂν ὠφέλιμον ᾖ; δοκεῖ μοι, ἔφη.
τὸ δὲ καλὸν ἔχοιμεν ἄν πως ἄλλως εἰπεῖν, ἤ, εἴ 9
ἐστιν, ὀνομάζεις καλὸν ἢ σῶμα, ἢ σκεῦος, ἢ ἄλλ'
ὁτιοῦν, ὃ οἶσθα πρὸς πάντα καλὸν ὄν; μὰ Δί',
οὐκ ἔγωγ' ἔφη. ἆρ' οὖν, πρὸς ὃ ἂν ἕκαστον χρή-
σιμον ᾖ, πρὸς τοῦτο ἑκάστῳ καλῶς ἔχει χρῆσθαι;
πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, καλὸν δὲ πρὸς ἄλλο τί ἐστιν
ἕκαστον ἢ πρὸς ὃ ἑκάστῳ καλῶς ἔχει χρῆσθαι;
οὐδὲ πρὸς ἓν ἄλλο, ἔφη. τὸ χρήσιμον ἄρα κα-
λόν ἐστι, πρὸς ὃ ἂν ᾖ χρήσιμον; ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη.

ἀνδρείαν δὲ, ὦ Εὐθύδημε, ἆρα τῶν καλῶν νομί-
10 ζεις εἶναι; κάλλιστον μὲν οὖν ἔγωγ᾽, ἔφη. χρήσι-
μον ἄρα οὐ πρὸς τὰ ἐλάχιστα νομίζεις τὴν ἀνδρείαν;
μὰ Δί᾽, ἔφη, πρὸς τὰ μέγιστα μὲν οὖν. ἆρ᾽ οὖν
δοκεῖ σοι πρὸς τὰ δεινά τε καὶ ἐπικίνδυνα χρήσι-
μον εἶναι τὸ ἀγνοεῖν αὐτά; ἥκιστά γ᾽, ἔφη. οἱ
ἄρα μὴ φοβούμενοι τὰ τοιαῦτα, διὰ τὸ μὴ εἰδέ-
ναι, τί ἐστιν, οὐκ ἀνδρεῖοί εἰσι; νὴ Δί᾽, ἔφη. πολ-
λοὶ γὰρ ἂν οὕτω γε τῶν γε c) μαινομένων καὶ
τῶν δειλῶν ἀνδρεῖοι εἶεν. τί δὲ οἱ καὶ τὰ μὴ
δεινὰ δεδοικότες; ἔτι γε νὴ Δία ἧττον, ἔφη.
ἆρ᾽ οὖν τοὺς μὲν ἀγαθοὺς πρὸς τὰ δεινὰ καὶ ἐπι-
κίνδυνα ὄντας, ἀνδρείους ἡγῇ εἶναι, τοὺς δὲ κακοὺς,
11 δειλούς; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. ἀγαθοὺς δὲ πρὸς
τὰ τοιαῦτα νομίζεις ἄλλους τινὰς, ἢ τοὺς δυναμέ-
νους αὐτοῖς καλῶς χρῆσθαι; οὔκ, ἀλλὰ τούτους,
ἔφη. κακοὺς δὲ ἄρα τοὺς οἵους τούτοις κακῶς
χρῆσθαι; τίνας γὰρ ἄλλους; ἔφη. ἆρ᾽ οὖν ἕκα-
στοι χρῶνται, ὡς οἴονται δεῖν; πῶς γὰρ ἄλλως;
ἔφη. ἆρα οὖν οἱ μὴ δυνάμενοι καλῶς χρῆσθαι,
ἴσασιν ὡς δεῖ χρῆσθαι; οὐ δήπου γε, ἔφη. οἱ ἄρα
εἰδότες ὡς δεῖ χρῆσθαι, οὗτοι καὶ δύνανται; μόνοι
γε, ἔφη. τί δὲ, οἱ μὴ διημαρτηκότες ἆρα κα-
κῶς χρῶνται τοῖς τοιούτοις; οὐκ οἴομαι, ἔφη.
οἱ ἄρα κακῶς χρώμενοι διημαρτήκασιν; εἰκός
γε, ἔφη. οἱ μὲν ἄρα ἐπιστάμενοι τοῖς δεινοῖς τε
καὶ ἐπικινδύνοις καλῶς χρῆσθαι, ἀνδρεῖοί εἰσιν,
οἱ δὲ διαμαρτάνοντες τούτου, δειλοί; ἔμοιγε δο-
12 κοῦσιν, ἔφη. Βασιλείαν δὲ καὶ τυραννίδα, ἀρ-
χὰς μὲν ἀμφοτέρας ἡγεῖτο εἶναι, διαφέρειν
δὲ

c) pro τῶν γε μ. Stephanus e Stobæo legebat: τῶν τε μ.

δὲ ἀλλήλων ἐνόμιζε. τὴν μὲν γὰρ ἑκόντων τε
τῶν ἀνθρώπων καὶ κατὰ νόμους, τῶν πόλεων
ἀρχὴν, βασιλείαν ἡγεῖτο· τὴν δὲ ἀκόντων τε
καὶ μὴ κατὰ νόμους, ἀλλ' ὅπως ὁ ἄρχων βούλοιτο,
τυραννίδα. καὶ ὅπου μὲν ἐκ τῶν τὰ νόμιμα ἐπι-
τελούντων αἱ ἀρχαὶ καθίστανται, ταύτην τὴν πο-
λιτείαν ἀριστοκρατίαν ἐνόμιζεν εἶναι· ὅπου δ' ἐκ 13
τιμημάτων, πλουτοκρατίαν· ὅπου δ' ἐκ πάντων,
δημοκρατίαν. Εἰ δέ τις αὐτῷ περί του ἀντιλέ-
γοι, μηδὲν ἔχων σαφὲς λέγειν, ἀλλ' ἄνευ ἀποδεί-
ξεως, ἤτοι σοφώτερον φάσκων εἶναι, ὃν αὐτὸς
λέγοι, ἢ πολιτικώτερον, ἢ ἀνδρειότερον, ἢ ἄλλο τι
τῶν τοιούτων, ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν ἐπανῆγεν ἂν
πάντα τὸν λόγον ὧδέ πως· Φὴς σὺ ἀμείνω πο- 14
λίτην εἶναι, ὃν σὺ ἐπαινεῖς, ἢ ὃν ἐγώ; Φημὶ γὰρ
οὖν. τί οὖν, οὐκ ἐκεῖνο πρῶτον ἐπεσκεψάμεθα,
τί ἐστιν ἔργον ἀγαθοῦ πολίτου; ποιῶμεν τοῦτο.
οὐκοῦν ἐν μὲν χρημάτων διοικήσει κρατοίη ἂν ὁ
χρήμασιν εὐπορωτέραν τὴν πόλιν ποιῶν; πάνυ
μὲν οὖν, ἔφη. ἐν δέ γε πολέμῳ, ὁ καθυπερτέραν
τῶν ἀντιπάλων; πῶς γὰρ οὔ; ἐν δὲ πρεσβείᾳ
ἄρα, ὃς ἂν φίλους ἀντὶ πολεμίων παρασκευάζῃ;
εἰκότως γε. οὐκοῦν καὶ ἐν δημογορίᾳ ὁ στάσεις τε
παύων, καὶ ὁμόνοιαν ἐμποιῶν; ἔμοιγε δοκεῖ. οὕ-
τω δὲ τῶν λόγων ἐπαναγομένων, καὶ τοῖς ἀν-
τιλέγουσιν αὐτοῖς φανερὸν ἐγίγνετο τἀληθές.
ὁπότε δὲ αὐτός τι τῷ λόγῳ διεξίοι, διὰ τῶν μά- 15
λιστα ὁμολογουμένων ἐπορεύετο, νομίζων ταύτην
τὴν ἀσφάλειαν εἶναι λόγου. τοιγαροῦν πολὺ μά-
λιστα, ὧν ἐγὼ οἶδα, ὅτε λέγοι, τοὺς ἀκούοντας
ὁμολογοῦντας παρεῖχε. ἔφη δὲ καὶ Ὅμηρον τῷ

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/219 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Ὀδυσσεῖ ἀναθεῖναι τὸ ἀσφαλῆ ῥήτορα εἶναι, ὡς ἱκανὸν αὐτὸν ὄντα διὰ τῶν δοκούντων τοῖς ἀνθρώποις ἄγειν τοὺς λόγους.

CAPVT VII.

Quid & quantum sit in quacumque arte discendum.

Ὅτι μὲν οὖν ἁπλῶς τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀπεφαίνετο Σωκράτης πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας αὐτῷ, δοκεῖ μοι δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων εἶναι· ὅτι δὲ καὶ αὐτάρκεις ἐν ταῖς προσηκούσαις πράξεσιν αὐτοὺς εἶναι ἐπεμελεῖτο, νῦν τοῦτο λέξω. πάντων μὲν γάρ, ὧν ἐγὼ οἶδα, μάλιστα ἔμελεν αὐτῷ εἰδέναι, ὅτου τις ἐπιστήμων εἴη τῶν συνόντων αὐτῷ. ὧν δὲ προσήκει ἀνδρὶ καλῷ κἀγαθῷ εἰδέναι, ὅ,τι μὲν αὐτὸς εἰδείη, πάντων προθυμότατα ἐδίδασκεν· ὅτου δὲ αὐτὸς ἀπειρότερος
2 εἴη, πρὸς τοὺς ἐπισταμένους ἦγεν αὐτούς. ἐδίδασκε δὲ καὶ μέχρι ὅτου δέοι ἔμπειρον εἶναι ἑκάστου πράγματος τὸν ὀρθῶς πεπαιδευμένον. αὐτίκα γεωμετρίαν μέχρι μὲν τούτου ἔφη δεῖν μανθάνειν, ἕως ἱκανός τις γένοιτο, εἴποτε δεήσειε, γῆν μέτρῳ ὀρθῶς ἢ παραλαβεῖν, ἢ παραδοῦναι, ἢ διανεῖμαι, ἢ ἔργον ἀποδείξασθαι. οὕτω δὲ τοῦτο ῥᾴδιον εἶναι μαθεῖν, ὥστε τὸν προσέχοντα τὸν νοῦν τῇ μετρήσει, ἅμα τήν τε γῆν, ὁπόση ἐστίν, εἰδέναι, καὶ ὡς μετρεῖται ἐπιστάμενον ἀπιέ-
3 ναι. τὸ δὲ μέχρι τῶν δυσξυνέτων διαγραμμάτων γεωμετρίαν μανθάνειν ἀπεδοκίμαζεν. ὅ,τι

μὲν

μὲν γὰρ ὠφελοίη ταῦτα, οὐκ ἔφη ὁρᾶν. (καί τοι
οὐκ ἄπειρός γε αὐτῶν ἦν) ἔφη δὲ ταῦτα ἱκανὰ
εἶναι ἀνθρώπου βίον κατατρίβειν, καὶ ἄλλων πολ-
λῶν τε καὶ ὠφελίμων μαθημάτων ἀποκωλύειν. 4
ἐκέλευε δὲ καὶ ἀστρολογίας ἐμπείρους γίγνεσθαι,
καὶ ταύτης μέν τοι μέχρι τοῦ νυκτός τε ὥραν,
καὶ μηνὸς, καὶ ἐνιαυτοῦ δύνασθαι γιγνώσκειν, ἕνεκα
πορείας τε, καὶ πλοῦ, καὶ φυλακῆς· καὶ ὅσα ἄλλα ἢ
νυκτὸς, ἢ μηνὸς, ἢ ἐνιαυτοῦ πράττεται, πρὸς
ταῦτ᾽ ἔχειν τεκμηρίοις χρῆσθαι, τὰς ὥρας τῶν
εἰρημένων διαγιγνώσκοντας. καὶ ταῦτα δὲ ῥά-
δια εἶναι μαθεῖν παρά τε τῶν νυκτοθηρῶν a), καὶ
κυβερνητῶν, καὶ ἄλλων πολλῶν, οἷς ἐπιμελὲς
ταῦτα εἰδέναι. τὸ δὲ μέχρι τούτου ἀστρονομίαν 5
μανθάνειν, μέχρι τοῦ καὶ τὰ μὴ ἐν τῇ αὐτῇ πε-
ριφορᾷ ὄντα, καὶ τοὺς πλάνητάς τε, καὶ ἀσταθμή-
τους ἀστέρας γνῶναι, καὶ τὰς ἀποστάσεις αὐ-
τῶν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τὰς περιόδους, καὶ τὰς
αἰτίας αὐτῶν ζητοῦντας κατατρίβεσθαι, ἰσχυρῶς
ἀπέτρεπεν. ὠφέλειαν μὲν γὰρ οὐδεμίαν οὐδ᾽ ἐν
τούτοις ἔφη ὁρᾶν (καίτοι οὐδὲ τούτων γε ἀνήκοος
ἦν.) ἔφη δὲ καὶ ταῦτα ἱκανὰ εἶναι κατατρί-
βειν ἀνθρώπου βίον, καὶ πολλῶν καὶ ὠφελίμων
ἀποκωλύειν. ὅλως δὲ τῶν οὐρανίων, ᾗ ἕκαστα ὁ 6
θεὸς μηχανᾶται, φροντιστὴν γίγνεσθαι ἀπέτρε-
πεν. οὔτε γὰρ εὑρετὰ ἀνθρώποις αὐτὰ ἐνόμι-
ζεν εἶναι, οὔτε χαρίζεσθαι θεοῖς ἂν ἡγεῖτο τὸν ζη-
τοῦντα, ἃ ἐκεῖνοι σαφηνίσαι οὐκ ἐβουλήθησαν.
κινδυνεῦσαι δ᾽ ἂν ἔφη καὶ παραφρονῆσαι τὸν
ταῦτα μεριμνῶντα, οὐδὲν ἧττον ἢ Αναξαγόρας

a) al. νυκτοτηρῶν.

παρεφρόνησεν, ὁ μέγιστον φρονήσας ἐπὶ τῷ τὰς
7 τῶν θεῶν μηχανὰς ἐξηγεῖσθαι. ἐκεῖνος γὰρ
λέγων μὲν, τὸ αὐτὸ εἶναι πῦρ τε καὶ ἥλιον,
ἠγνόει, ὡς τὸ μὲν πῦρ οἱ ἄνθρωποι ῥαδίως κα-
θορῶσιν, εἰς δὲ τὸν ἥλιον οὐ δύνανται ἀντιβλέπειν.
καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ ἡλίου καταλαμπόμενοι τὰ χρώ-
ματα μελάντερα ἔχουσιν, ὑπὸ δὲ τοῦ πυρὸς οὔ.
ἠγνόει δὲ ὅτι καὶ τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων ἄνευ
μὲν ἡλίου αὐγῆς οὐδὲν δύναται καλῶς αὔξεσθαι,
ὑπὸ δὲ τοῦ πυρὸς θερμαινόμενα πάντα ἀπόλ-
λυται. φάσκων δὲ τὸν ἥλιον λίθον διάπυρον
εἶναι, καὶ τοῦτο ἠγνόει, ὅτι λίθος μὲν ἐν πυρὶ ὢν
οὔτε λάμπει, οὔτε πολὺν χρόνον ἀντέχει· ὁ δὲ
ἥλιος τὸν πάντα χρόνον πάντων λαμπρότερος
8 ὢν διαμένει. ἐκέλευε δὲ καὶ λογισμοὺς μανθά-
νειν, καὶ τούτων δὲ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἐκέλευε
φυλάττεσθαι τὴν μάταιον πραγματείαν, μέχρι
δὲ τοῦ ὠφελίμου πάντα καὶ αὐτὸς συνεπεσκόπει
9 καὶ συνδιεξῄει τοῖς συνοῦσι. προέτρεπε δὲ σφό-
δρα καὶ ὑγιείας ἐπιμελεῖσθαι τοὺς συνόντας, πα-
ρά τε τῶν εἰδότων μανθάνοντας, ὅσα ἐνδέχοιτο,
καὶ ἑαυτῷ ἕκαστον προσέχοντα διὰ παντὸς τοῦ
βίου, τί βρῶμα, ἢ τί πόμα, ἢ ποῖος πόνος συμ-
φέρει αὐτῷ, καὶ πῶς τούτοις χρώμενος ὑγιεινό-
τατ᾽ ἂν διάγοι. τοῦ γὰρ οὕτω προσέχοντος ἑαυ-
τῷ ἔργον ἔφη εἶναι εὑρεῖν ἰατρὸν τὰ πρὸς ὑγίειαν
συμφέροντα αὐτῷ μᾶλλον διαγιγνώσκοντα ἑαυ-
10 τοῦ. εἰ δέ τις μᾶλλον, ἢ κατα τὴν ἀνθρωπίνην
σοφίαν, ὠφελεῖσθαι βούλοιτο, συνεβούλευε μαντι-
κῆς ἐπιμελεῖσθαι. τὸν γὰρ εἰδότα δι᾽ ὧν οἱ θεοὶ
τοῖς ἀνθρώποις περὶ τῶν πραγμάτων σημαίνου-

σιν

στιν, οὐδέποτ' ἔρημον ἔφη γίγνεσθαι συμβουλῆς θεῶν.

CAPUT VIII.

Socratis constantia.

Εἰ δέ τις, ὅτι, φάσκοντος αὐτοῦ, τὸ δαιμόνιον ἑαυτῷ προσημαίνειν, ἅτε δέοι, καὶ ἃ μὴ δέοι ποιεῖν, ὑπὸ τῶν δικαστῶν κατεγνώσθη θάνατος, οἴεται αὐτὸν ἐλέγχεσθαι περὶ τοῦ δαιμονίου ψευδόμενον, ἐννοησάτω πρῶτον μὲν, ὅτι οὕτως ἤδη τότε πόῤῥω τῆς ἡλικίας ἦν, ὥστ' εἰ καὶ μὴ τότε, οὐκ ἂν πολλῷ ὕστερον τελευτῆσαι τὸν βίον· εἶτα, ὅτι τὸ μὲν ἀχθεινότατον τοῦ βίου, καὶ ἐν ᾧ πάντες τὴν διάνοιαν μειοῦνται, ἀπέλειπεν· ἀντὶ δὲ τούτου τῆς ψυχῆς τὴν ῥώμην ἐπιδειξάμενος, εὔκλειαν προσεκτήσατο, τήν τε δίκην πάντων ἀνθρώπων ἀληθέστατα, καὶ ἐλευθεριώτατα καὶ δικαιότατα εἰπὼν, καὶ τὴν κατάγνωσιν
τοῦ θανάτου πρᾳότατα καὶ ἀνδρωδέστατα ἐνεγκών. 2
ὁμολογεῖται γὰρ, οὐδένα πω τῶν μνημονευμένων ἀνθρώπων κάλλιον θάνατον ἐνεγκεῖν. ἀνάγκη μὲν γὰρ ἐγένετο αὐτῷ, μετὰ τὴν κρίσιν τριάκοντα ἡμέρας βιῶναι, διὰ τὸ Δήλια μὲν ἐκείνου τοῦ μηνὸς εἶναι, τὸν δὲ νόμον μηδένα ἐᾶν δημοσίᾳ ἀποθνήσκειν, ἕως ἂν ἡ θεωρία ἐκ Δήλου ἐπανέλθῃ. a) καὶ τὸν χρόνον τοῦτον ἅπασι τοῖς συνήθεσι φανερὸς ἐγένετο οὐδὲν ἀλλοιότερον διαβιοὺς,
ἢ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον, καίτοι τῶν ἔμπροσθέν 3
γε

a) De θεωρίᾳ vid. ad III, 4. de re ipsa autem conf. Platonem in Phædone.

γε πάντων ἀνθρώπων μάλιστα ἐθαυμάζετο ἐπὶ
τῷ εὐθύμως τε καὶ εὐκόλως ζῆν. καὶ πῶς ἂν
τις κάλλιον, ἢ οὕτως ἀποθάνοι; ἢ ποῖος ἂν εἴη
θάνατος καλλίων, ἢ ὃν ἂν κάλλιστα τις ἀποθά-
νοι; ποῖος δ' ἂν γένοιτο θάνατος εὐδαιμονέστερος
τοῦ καλλίστου, ἢ ποῖος θεοφιλέστερος τοῦ εὐδαιμο-
4 νεστάτου; Λέξω δὲ καὶ ἃ Ἑρμογένους τοῦ Ἱππονί-
κου ἤκουσα περὶ αὐτοῦ. ἔφη γάρ, ἤδη Μελίτου
γεγραμμένου αὐτὸν τὴν γραφήν, αὐτὸς ἀκούων
αὐτοῦ πάντα μᾶλλον, ἢ περὶ τῆς δίκης διαλεγο-
μένου, λέγειν αὐτῷ, ὡς χρὴ σκοπεῖν ὅ,τι ἀπολο-
γήσεται. τὸν δὲ τὸ μὲν πρῶτον εἰπεῖν· οὐ γὰρ
δοκῶ σοι τοῦτο μελετῶν διαβεβιωκέναι; Ἐπεὶ δὲ
αὐτὸν ἤρετο, ὅπως; εἰπεῖν αὐτόν, ὅτι οὐδὲν ἄλλο
ποιῶν διαγεγένηται, ἢ διασκοπῶν μὲν τά τε δί-
καια, καὶ τὰ ἄδικα, πράττων δὲ τὰ δίκαια, καὶ
τῶν ἀδίκων ἀπεχόμενος· ἥνπερ νομίζοι καλλίστην
5 μελέτην ἀπολογίας εἶναι. αὐτὸς δὲ πάλιν εἰ-
πεῖν b), οὐχ ὁρᾷς ὦ Σώκρατες, ὅτι οἱ Ἀθήνησι δι-
κασταὶ πολλοὺς μὲν ἤδη μηδὲν ἀδικοῦντας, λόγῳ
ἀχθεσθέντες ἀπέκτειναν, πολλοὺς δὲ ἀδικοῦντας
ἀπέλυσαν; Ἀλλὰ νὴ τὸν Δία, φάναι αὐτόν, ὦ
Ἑρμόγενες, ἤδη μου ἐπιχειροῦντος φροντίσαι τῆς
πρὸς τοὺς δικαστὰς ἀπολογίας, ἠναντιώθη τὸ
6 δαιμόνιον. καὶ αὐτὸς εἰπεῖν, θαυμαστὰ λέγεις.
τὸν δέ, θαυμάζεις, φάναι, εἰ τῷ θεῷ δοκεῖ βέλ-
τιον εἶναι, ἐμὲ τελευτᾶν τὸν βίον ἤδη; οὐκ οἶσθ'
ὅτι

b) αὐτός refertur ad ἔφη: *Tum Hermogenes dicebat se iterum dixisse*: Sic paullo post: καὶ αὐτὸς εἰπεῖν pro quo in utroque loco male Wels: αὐτόν. in secundo loco αὐτὸν tamen etiam Stephanus habet.

ὅτι μέχρι μὲν τοῦδε τοῦ χρόνου ἐγὼ οὐδενὶ ἀνθρώ-
πων ὑφείμην ἄν, οὔτε βέλτιον, οὔθ' ἥδιον ἐμοῦ βε-
βιωκέναι; ἄριστα μὲν γὰρ οἶμαι ζῆν τοὺς ἄριστα
ἐπιμελομένους τοῦ ὡς βελτίστους γίγνεσθαι, ἥδιστα
δὲ τοὺς μάλιστα αἰσθανομένους ὅτι βελτίους γίγνον-
ται. ἃ ἐγὼ μέχρι τοῦδε τοῦ χρόνου ᾐσθανόμην 7
ἐμαυτῷ συμβαίνοντα, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις
ἐντυγχάνων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους παραθεωρῶν
ἐμαυτόν, οὕτω διατετέλεκα περὶ ἐμαυτοῦ γιγνώ-
σκων. καὶ οὐ μόνον ἐγώ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμοὶ φίλοι
οὕτως ἔχοντες περὶ ἐμοῦ διατελοῦσιν· οὐ διὰ τὸ
φιλεῖν ἐμὲ (καὶ γὰρ οἱ τοὺς ἄλλους φιλοῦντες οὕτως
ἂν εἶχον πρὸς τοὺς ἑαυτῶν φίλους) ἀλλὰ διόπερ
καὶ αὐτοὶ ἂν οἴονται ἐμοὶ συνόντες βέλτιστοι
γίγνεσθαι. εἰ δὲ βιώσομαι πλείω χρόνον, ἴσως 8
ἀναγκαῖον ἔσται, τὰ τοῦ γήρως ἐπιτελεῖσθαι, καὶ
ὁρᾶν τε καὶ ἀκούειν ἧττον, καὶ διανοεῖσθαι χεῖρον,
καὶ δυσμαθέστερον καὶ ἐπιλησμονέστερον ἀποβαί-
νειν, καὶ ὧν πρότερον βελτίων ἦν, τούτων χεί-
ρων γίγνεσθαι. ἀλλὰ μὴν ταῦτά γε μὴ αἰσθα-
νομένῳ μὲν ἀβίωτος ἂν εἴη ὁ βίος· αἰσθανόμενον
δὲ πῶς οὐκ ἀνάγκη χεῖρόν τε καὶ ἀηδέστερον ζῆν;
ἀλλὰ μὴν εἴ γε ἀδίκως ἀποθανοῦμαι, τοῖς μὲν 9
ἀδίκως ἐμὲ ἀποκτείνασιν αἰσχρὸν ἂν εἴη τοῦτο. εἰ
γὰρ τὸ ἀδικεῖν αἰσχρόν ἐστι, πῶς οὐκ αἰσχρὸν καὶ
τὸ ἀδίκως ὁτιοῦν ποιεῖν; ἐμοὶ δὲ τί αἰσχρόν, τὸ
ἑτέρους μὴ δύνασθαι περὶ ἐμοῦ τὰ δίκαια μήτε
γνῶναι, μήτε ποιῆσαι; ὁρῶ δ' ἔγωγε καὶ τὴν δόξαν 10
τῶν προγεγονότων ἀνθρώπων ἐν τοῖς ἐπιγιγνομέ-
νοις οὐχ ὁμοίαν καταλειπομένην τῶν τε ἀδικησάν-
των καὶ τῶν ἀδικηθέντων. οἶδα δ', ὅτι καὶ ἐγὼ

ἐπι-

ἐπιμελείας τεύξομαι ὑπ' ἀνθρώπων, καὶ ἐὰν νῦν
ἀποθάνω, οὐχ ὁμοίως τοῖς ἐμὲ ἀποκτείνασιν.
οἶδα γὰρ ἀεὶ μαρτυρήσεσθαί μοι, ὅτι ἐγὼ ἠδίκη-
κα μὲν οὐδένα πώποτε ἀνθρώπων, οὐδὲ χείρω
ἐποίησα· βελτίους δὲ ποιεῖν ἐπειρώμην ἀεὶ τοὺς
ἐμοὶ συνόντας. Τοιαῦτα μὲν πρὸς Ἑρμογένην τε
11 διελέχθη, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους. τῶν δὲ Σωκρά-
την γιγνωσκόντων, οἷος ἦν, οἱ ἀρετῆς ἐφιέμενοι
πάντες ἔτι καὶ νῦν διατελοῦσι πάντων μάλιστα
ποθοῦντες ἐκεῖνον, ὡς ὠφελιμώτατον ὄντα πρὸς
ἀρετῆς ἐπιμέλειαν. ἐμοὶ μὲν δὴ, τοιοῦτος ὢν, οἷον
ἐγὼ διήγημαι, (εὐσεβὴς μὲν οὕτως, ὥστε μηδὲν
ἄνευ τῆς τῶν θεῶν γνώμης ποιεῖν, δίκαιος δὲ,
ὥστε βλάπτειν μὲν μηδὲ μικρὸν μηδένα, ὠφελεῖν
δὲ τὰ μέγιστα τοὺς χρωμένους ἑαυτῷ, ἐγκρατὴς
δὲ, ὥστε μηδέποτε προαιρεῖσθαι τὸ ἥδιον ἀντὶ τοῦ
βελτίονος, φρόνιμος δὲ, ὥστε μὴ διαμαρτάνειν
κρίνων τὰ βελτίω καὶ τὰ χείρω, μηδὲ ἄλλου
προσδεῖσθαι, ἀλλὰ αὐτάρκης εἶναι πρὸς τὴν τού-
των γνῶσιν· ἱκανὸς δὲ καὶ λόγῳ εἰπεῖν τε, καὶ
διορίσασθαι τὰ τοιαῦτα, ἱκανὸς δὲ καὶ ἄλλους δο-
κιμάσαι τε, καὶ ἁμαρτάνοντα ἐξελέγξαι, καὶ
προτρέψασθαι ἐπ' ἀρετὴν καὶ καλοκαγαθίαν·)
ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι, οἷος ἂν εἴη ἄριστός γε ἀνὴρ
καὶ εὐδαιμονέστατος. εἰ δέ τῳ μὴ ἀρέσκει ταῦ-
τα, παραβάλλων τὸ ἄλλου ἦθος πρὸς ταῦτα,
οὕτω κρινέτω.

INDEX

INDEX IN NOTAS.

A.

Accusativi consequentiæ pag. 27. 50. 87
- - - & Genitivi consequentiæ junguntur. 67
Activum pro Passivo. 34. 78
οἱ Ἀμφί τινα, quid sit. 8
ἀνακόλουθα. 36. 75. 138. 144. 153. 178. 193
ἀνάκρισις quid? 68
Aoristi genuina vis. 77
ἀργύρια pro ἀργυρεῖον. 77
Articulus ὁ, τὸ, omissus in libris. 33. 166
ἄσκησις vindicatur. 156
- - pro vitæ genere. 156
αὐτὸς sua sponte. 29
αὐτός τινι. 50

B.

Βουλεῦσαι qui dicantur. 7

C.

Χορηγεῖν. 111
χοροὶ quotuplices fuerint. 111
χορὸν διδόναι καὶ λαβεῖν. 111
χορῦ διδασκαλία quid sit? 112
Conjunctivus aor. 1. & futurum permutantur in libris 74

D.

Dativi consequentiæ 26
δεκτικοὶ καὶ λεκτικοὶ confunduntur. 175
δὴ certe 2
vim habet aliquam 39
δῆλος sequente ὅτι. 169
δίειμι vindicatur. 59
Dionysodorus Sophista. 100
δοκιμασία quid? 68
δυνατοί τι. 15

E.

ἢ Superlativo junctum. 53
Ellipsis. τι 32. 97. τινα 97. χρὴ 41. αὐτῷ 52. ἔργον 68 πόλιν 72. insignis totius periodi. 93. 96. ὡς ἐδανείσατο 93. ὀρθῶς ποιεῖ 94. ἐπὶ 98. λέγε 114. γῆ 118. ὑπὸ ib. τὰ ὤνια 130. δεῖν 135. ἀρχὴν 138 μᾶλλον, ἢ 153
ἡμῖν, παρέλκει 124
ἐπαλλάττειν. Dialecticis quid sit. 132
ἐπὶ cum Dativo pro Accusativo 105
ἐπιστάτης qui dicatur 7
ἐπιψηφίσαι. populum in suffragia mittere. 8. 182
ἠθμὸς 34

F.

Futurum & Conjunctivus Aor. I. permutantur in libris. 74
Futurum eleganter pro Præsenti. 104

G.

γάρ. ante γὰρ omittitur, cujus ratio redditur. 82
γε non abundat. 15. 40. 44. 65
Gellius confutatus. 123
Genus de eadem re varium. 92

γυμνο-

γυμνοπαιδία. ludus Spartanus 25

I.

ἰδιωτικῶς. negligenter, tenuiter. 150

ἰέναι & ἰὼν, celeritatem actionis notant. 138

Jynx quid sit. 149. sq.

L.

λειτουργεῖν 91

λεκτικοὶ & δεκτικοὶ confunduntur. 175

M.

μὰ τὸν Δία per se nec affirmandi nec negandi vim habet 154

Masculinum pro Fœminino 64

N.

νὴ τὴν Ηραν jurandi formula, vindicatur. 41

Neutrum post alia genera. 27

Nominativi consequentiæ. 26. 64

O.

οἰκήσειν & οἰκιζειν s. οἰκίσειν confunduntur. 3

οἴκημα pro πορνεῖον 64

ὡς, πλεονάζει ante Accusativos 89

P.

Participium post Infinitivum, quo casu ponatur 4

παύειν cum Accusativo. 167

πέμπειν, solenniter mittere 109

Perfecti genuina vis. 32

φθάνειν cum participio celeritatem actionis significat. 145

φιλόνεικος & φιλόνικος permutantur 111

ποτε post τις, ποῖος &c. quam vim habeat. 1

πότερον & πότεροι confunduntur. 53

Præsens pro Futuro. 96. 112

R.

Rhapsodor. arrogantia. 165

S.

σχολῇ γ' ἄν. 156

στεφανίτης ἀγών. 129

Superlativus pro Comparativo. 20

σύγχυσις 67. 68. 137

συλλήψεως insigne exemplum 48. 49

Synesis 39. 69

T.

τελεῖν pro ἀναλίσκειν. 174

Tempora non sibi semper respondent. 116

Theodorus Cyrenæus Geometra 164

θεωρίαι ab Atheniensibus Delum missæ. 109

τις post τοῖος, ποῖος, ὅσος, quam vim habeat. 1. 125

- - post adjectiva habet vim intendendi. 19

ὐδὲ & ὐδὲν confunduntur. 5. 36

Y.

ὑγιᾶ attici pro ὑγιῆ. 180

Z.

Zenonis Eleatæ sententia, nihil moveri, qualis sit. 6

INDEX
VERBORUM ET PHRASIUM.

Primus numerus librum indicat, ſecundus capût, tertius paragraphum.

A.

Ἀγαθός τι, peritus alicujus rei, doctus II, 1, 20.
Ἀγάλλομαι ἐπί τινι, de aliqua re glorior. III, 5, 16.
Ἀγανὸς, I, 2, 58. mollis, mitis.
Ἀγνώμων, I, 2, 26. imprudens, imperitus II, 10, 3. beneficii immemor, ingratus II, 8, 5. ἀγνώμων κριτὴς, judex imperitus, cui opponitur εὐγνώμων.
Ἀγνῶς ἔχειν, III, 8, 10. purum eſſe.
Ἀγορὰ πλήθουσα, I, 1, 10. tempus illud inter mane & meridiem, quo homines in foro conveniebant.
Ἀγοραστὴς, I, 5, 2. qui obſonia emit, quod officium proprium fuit ſervorum.
Ἀγυμνάστως, II, 1, 6. ſine exercitatione. ἀγυμνάστως ἔχειν πρὸς ψῦχος, frigori tolerando adſuetum non eſſe.
Ἀγχίνους, III, 1, 6. ſagax.
Ἀγὼν, ἀγῶνες στεφανῖται, III, 7, 1. vid. not. ἀγῶνα τιθέναι, III, 12, 2. inſtituere.
Ἀγωνίζεσθαι, III, 7, 4. coram populo orationem habere in qua contentione opus eſt, opponitur τῷ διαλέγεσθαι, cum familiaribus diſſerere.
Ἀδελφίδαι, II, 7, 2. ſororum filiæ.
Ἀδρύνω, IV 3, 7. ad maturitatem perduco.
Ἀδύνατος, ποιεῖν τι, III, 1. 7. qui efficere rem non poteſt, II. 1. 13. infirmus, tenuis.
Ἀθέμιστος, I, 1, 9. nefarius.
Ἀθυμέω, IV, 3, 15. ægre fero, ἀθυμία, IV, 2, 17. timor, deſperatio, melancholia.
Αἱρέω, ἑλεῖν παρανοίας τινὰ, conuincere aliquem amentiæ, I, 2, 28. ἑλέσθαι μᾶλλον, I, 2, 16. malle.
Αἰτιάομαι, accuſo I, 1, 2.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/229 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Αἰτία, αἰτίαν ἔχειν, II, 8, 4. accuſari, ἐν αἰτίᾳ εἶναι, II, 8, 5, reprehendi.
Αἰχμήτης, III, 2, 1. bellator.
Ἀκέομαι, medeor, II, 7, 1.
Ἀκολαστοτέρως ἔχειν πρός τι, II, 1, 1. intemperantius re aliqua uti.
Ἀκριβέω, probe calleo, IV, 2, 10.
Ἀλγηδὼν, I, 2, 54. dolor.
Ἀλεεινὸς, calidus, III, 8, 9.
Ἀλίσκω, ἁλοὺς, II, 3, 10. cujus quis animum cepit.
Ἀλύπως, ſine damno, II, 6, 22. III, 14, 6.
Ἀλώσιμος, III, 11, 11, qui capi poteſt.
Ἀλυσιτελῶς, inutiliter, I, 7, 2.
Ἄλφιτα τὰ, II, 7, 5. farina.
Ἀμβάτης, pro ἀναβάτης, eques, III, 3, 2.
Ἀμβλὺς, III, 9, 3. hebes, ſtupidus.
Ἀμέλει, adv. profecto, certe, I, 4, 7.
Ἀμελεῖν τοῦ ὀργίζεσθαι, II, 3, 9. non iraſci.
Ἀμπεχόνη, I, 2, 5. veſtimentum, pallium.
Ἀμύνω, propulſo ſc. ab altero, ἀμύνομαι, propulſo a me ipſo periculum, defendo me II, 1, 54.
Ἀναβατικὸς, III, 3, 5. de equitibus, qui facile & celeriter equum conſcendunt.
Ἀμφιβόλος, I, 2, 35. anceps.
Ἀναγκάζειν ἀφροδίσια, II, 1. 30. re venerea uti, natura ipſa non ſtimulante.
Ἀνάγκη, I, 1, 11, 15. vis & ordo naturalis, quo res fiunt. Eodem modo latini *neceſſitatem* dicunt. vid. Gronov. Obſerv. p. 221.
Ἀνάγωγος, ἀνάγωγοι ἵπποι, III, 3. 4. ſunt, qui nondum ſunt domiti. κύνες ἀνάγωγοι, IV, 1, 3. qui nondum ſunt inſtituti, die noch nicht abgerichtet ſind.
Ἀναιδῶς θεᾶσθαι ἥλιον, rectis oculis intueri ſolem IV, 3. 14.
Ἀναιρεῖν, I, 3, 1. reſpondere, de oraculis.
Ἄναλκις, I, 2, 58. imbecillis.
Ἀνακομίζειν, II, 10, 1. recuperare.
Ἀναμφισβητήτως, IV, 2, 33. haud dubie.

Αναπεπταμένα ὄμματα, II, 1, 22. oculi ſuper modum patentes.

Ανατίθεμαι, retracto ſermonem, I, 2, 44. ἀναθεῖναι, tribuere, adſcribere, IV, 6, 15.

Αναφαίνεσθαι, eſſe, II, 2, 14.

Ανδραποδιστής, I, 2, 5. qui in ſervitutem homines abripit.

Ανδραποδώδης, I, 1, 16. ſervili ingenio præditus, illiberalis, indoctus, IV, 2, 22.

Ανερεθίζω, III, 5, 7. rurſus incito.

Ανειμένως, II, 4, 7. remiſſe.

Ανεπιστήμων, II, 3, 7. ignarus.

Ανεπιστημοσύνη, III, 9, 6. ignorantia.

Ανεπίσκεπτος, II, 4, 3. cujus nulla cura habetur.

Ανεψιαί, II, 1, 2. conſobrinæ.

Ανήκεστος, III, 5, 18. inſanabilis.

Ανήκοος, IV, 7, 5. imperitus, rudis.

Ανθρώπιον, homo, II, 3, 16.

Ανόσιος, qui officia, quæ cum Deo, tum hominibus ſunt præſtanda, negligit, impius, I, 1. 11.

Ανοχαί, IV, 4, 17. induciæ.

Αντλέγειν, ὑπὲρ δικαίων, de jure diſceptare, III, 5, 12.

Αντιποιέομαι, ἀρχῆς, II, 1, 1. affecto imperium, magiſtratum, III, 14, 6. τέχνης, cognitionem artis ſibi comparare, vindicare.

Ανυπόδητος, qui nudis pedibus ambulat. I, 6, 2.

Ανυπόστατος, IV, 4, 15. inexpugnabilis.

Αξία, I, 6, 11. pretium.

Αξιόλογος, III, 7, 1. dignus, qui laudetur, vir magni pretii.

Απαλλάττειν κακῶς, I, 7, 3. male multatum diſcedere, ἀπαλλάττεσθαί τινος, II, 9, 6. reus dicitur, cum accuſator accuſationem non perſequitur.

Απείπω, interdico, I, 2, 33.

Απαράσκευος, III, 4, 11. imparatus.

Απειρος χαλεπῶν, II, 1, 23. qui nihil moleſtiæ expertus eſt.

Απειρόκαλος, III, 10, 5. honeſti & decori expers.

Απενιαυτίζω, I, 3, 13. annum abſum.
Απεργάζεσθαι I, 6, 5. de eo, qui mercede conductus operam ſuam locat. etwas abarbeiten.
Απερύκω, arceo, propello II, 9, 2.
Απλοΐζεσθαι IV, 2, 18. ſimplicem ſe præbere.
Αποβλέπω, oculos in aliquem conjicio, cum inſigni admiratione aſpicio, πρὸς ἐκεῖνον ἀποβλέπει πόλις IV, 2, 2.
Αποβαίνω, de eventu I, 1, 6. ἀποβησόμενα, quæ contingunt.
Απογεισσόω, ſuggrundiorum modo munio I, 4, 6.
Αποδειλιᾶν III, 12, 2. formidoloſe ſe gerere.
Αποδέχομαι, probo I, 2, 8.
Αποδοκιμάζω II, 2, 13. rejicio.
Αποδίδωμι εὐχὰς, vota perſolvo II, 2. 10. χάριν 13. gratiam refero.
Αποκάμνειν II, 6, 35. defatigari.
Αποκινδυνεύειν, 4. 2, 5. periculum facere.
Απολαύω, τἀναντία τῆς σοφίας ἀπολαύειν, fructum ſapientiæ non percipere, h. e. infelicem eſſe I, 6, 2.
Απολύω IV, 8, 5. abſolvo II, 1, 5. ἀπολύσοντα, remedia.
Απομνημονεύω I, 2, 31. memor ſum injuriæ.
Απομιμοῦμαι III, 10. 3. imitor.
Αποπηδάω I, 2, 16. deſero.
Απορέω, δαπάνης ἀπορεῖν I, 3, 5. in anguſtiis hærere propter nimios ſumtus.
Απορία II, 7, 1. difficultas, anguſtiæ.
Αποστροφὴ II, 9, 5. receptaculum, perfugium.
Αποτίω II, 9, 5. ſolvo.
Αποτρέπεσθαι I, 1, 4. deterreri, avocari.
Αποφαίνομαι, differo, ſtatuo II, 1, 2. λογισμὸν, rationes edere IV, 2, 21.
Απόλεμος I, 2, 58. ad bellum non aptus.
Απτεσθαι I, 3, 7. edere II, 1, 2. rapere.
Αράχνια III, 11, 6. aranearum telæ.
Αργύρια, τὰ II, 5, 2. argenti fodinæ, vid. notas.
Αρθροῦν, φωνὴν I, 4, 12. articulate loqui.
Αριστᾶν II, 12. cibum meridianum, poſt quem non ſunt manus lavandæ, ſumere. vid. Perizon. ad Aelian. IX, 19.

Αρυθμος III, 10, 11. non aptus, accommodatus, de thorace.

Αρχαιρεσίαι III, 4, 1. comitia creandorum magiſtratuum.

Αρκέω III, 7. 8. μὴ ἀρκεῖν τοῦτο, int. αὐτῷ, vid. not. II, 2, 6. καὶ οὐκ ἀρκεῖ θρέψαι μόνον, int. αὐτῇ.

Αρχικὸς I, 1, 1. reip. adminiſtrandæ peritus.

Ασκέω III, 13, 6. ἀνὴρ ἠσκημένος, fortis.

Ασκησις III, 14. 13. vide notam.

Ασκητὸν I, 2, 23. quod exercitatione comparatur III, 70, 7. ἀσκητὸς opponitur ἰδιώτῃ.

Ασπάζεσθαι II, 3, 9. blandiri.

Αστάθμητος IV, 7, 5. vagus, errans.

Αστιβὴς III, 8, 10. parum tritus.

Αχολίαν ἔχειν I, 3, 11. occupatum eſſe.

Ατεκμάρτως ἔχοντα I, 4, 4, res, quibus nihil indicii, argumenti, ineſt.

Ατραπὸς III, 11. 8. ſemita.

Ατρέμας I, 2, 58. de ſedente, qui ſe non commovet.

Ατροφοι ἵπποι III, 3, 4. vid. not.

Αυ, porro II, 1, 13.

Αυξω, διὰ πολέμου αὔξεσθαι II. 1, 28. propter res in bello geſtas magnum, celebrem, fieri.

Αυτάρκης, μὴ αὐταρκής ἐστιν II, 6, 2. non ſufficit res familiaris ſumtibus faciendis. αὐτάρκης ἐν ταῖς προσηκούσαις πράξεσι IV, 7, 1. qui idoneus, aptus eſt, rebus ad ſe pertinentibus, tamquam muneri.

Αυτοκράτορες, II, 1, 31. Juvenes, qui cum ex ephebis exceſſere, liberius vivendi conſecuti ſunt poteſtatem, qui ſui juris ſunt.

Αυτόθεν, ex hoc ipſo loco II, 8, 1.

Αυτίκα, primum IV, 17, 2.

Αυτὸς, qui natura ſua & ſponte aliquid facit. I,3,7. αὐτὸν ἐγκρατῆ ὄντα, qui ſua ſponte temperantiæ ſtudioſus eſt. vid. not.

Αυτόματα III, 12, 8. ſua ſponte. ἀπ' αὐτομάτου IV, 2, 4. idem.

Αυτοσχεδιάζειν III, 5, 21. de Imperatoribus, qui munus

hoc temere capeſſunt, nulla rei militaris ſcientia imbuti.

Αυχμηρὸς II, 1, 31. ſqualidus.

Αφανὴς, obſcurus I, 1, 2. ὐκ ἀφανής ἐςι, cum participio, manifeſtum eſt, eum &c.

Αφανίζω I, 2, 53. Sepelio.

Αφθονος, abundans, copioſus II, 1, 9. ἄφθονα ἐπιτήδεια, cum vitæ neceſſitates copioſe ſuppetunt II, 1, 28. ἄφθονοι καρποί.

Αφθόνως, copioſe I, 2, 60. οἰκία ἀφθόνως κατεσκευασμένη, magnifice apparata.

Αφίημι, ἀφιέναι, dicitur, qui accuſationem non perſequitur, cauſam deponit II, 9, 6.

Αφορμὴ, ἔργων, occaſio, materia operæ ſuſcipiendæ II, 7, 11. ἀφορμαὶ εἰς τὸν βίον, res ad vitam ſuſtentandam neceſſariæ, præſidia vitæ III, 12, 4.

Αφροδίσια, res Venereæ I, 2, 1.

Αφροδισιάζειν I, 3, 14. rebus Venereis uti.

Αφροσύνη I, 4, 8. δι᾽ ἀφροσύνην, caſu, temere, opponitur ei, quod ſapienter et conſilio fit.

Αχθεινὸς IV, 8, 1. moleſtus.

Αχίτων I, 6, 2. tunica carens.

B.

Βαλαντιοτομεῖν I, 2, 62. crumenas incidere.

Βαρὺς, βαρὺ χωρίον, locus minime ſalubris, ut apud Latinos, *gravis* III, 6, 12.

Βδελυγμία II, 11, 13. faſtidium.

Βιάζομαι IV, 4, 21. vid. not.

Βίαιος I, 2, 9. ſeditioſus, violentus.

Βίος III, 11, 4. pro re familiari.

Βλὰξ, βλακώτατος, molliſſimus III, 13, 4.

Βλέπω III, 8, 9, ſpecto, de ædificiis aliquo vergentibus.

Βλέφαρα, I, 4, 6. palpebræ.

Βλεφαρίδες, I, 4, 6. pili palpebrarum, ſupercilia.

Βυλεύω I, 1, 18. Senator ſum. vid. not. I, 2, 35.

Βυλευτικὸς ὅρκος I, 1, 18. juramentum, quod ἐπιςάτης, præ-

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373435460/234
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

præſtat, de fide & integritate adhibenda in cauſis cognoſcendis.

Γ.

Γαςὴρ I, 2, 1. cupido vorandi & perpotandi.

Γαςρὶ δελεάζεσθαι I, 1, 4. de avibus, quæ veſcendi cupiditate ad eſcam ductæ capiuntur. γαςρὶ χαρίζεσθαι II, 1, 2. ventri obſequium præſtare.

Γεωργικὸς I, 1, 7. agri culturæ peritus.

Γεραρὸς III, 1, 3. venerandus, auguſtus.

Γερουσία, Senatus IV. 4, 16.

Γινώσκω, cenſeo I, 2, 19.

Γνώμη I, 2, 12. conſilium, prudentia I, 4, 4. ὑπὸ γνώμης opponitur τύχῃ.

Γνωμονικὸς ἀνὴρ IV, 2, 10. vir magni judicii.

Γνώμων I, 4, 5. judex, arbiter.

Γνώριμοι II, 3, 1. & 11. diſcipuli, familiares.

Γόμφιοι I, 4, 6. dentes molares.

Γραμματικὸς IV, 2, 20. qui ſcribere poteſt.

Γράφω, γράφεσθαί τινα, accuſare aliquem I, 1, 1.

Γραφὴ, γραφὴν φεύγειν I, 1, 1. accuſari IV, 4, 4. γραφὴν γράφεσθαι, accuſare IV, 8, 4. γραφὴ, dicitur de cauſa publica, δίκη, de publica & privata. Salmaſ. de modo uſurar. p. 108.

Γυμναςὴς II, 1, 20. Laniſta. Magiſter vel publicus vel privatus exercitiorum, quibus adoleſcentes continebantur. vid. longam de gymnaſte diſputationem ap. Perizon. ad Aelian. V. H. II, 6.

Γυμνοπαιδία I, 2, 61, vid. notas.

Δ.

Δαιμονάω I, 1, 9. furo.

Δαιμόνιος I, 1, 9. Divinus, a Deo [illegible]fectus, coeleſtis I, 1, 12, de rebus naturalibus.

Δαιμονιε II, 2, 58. eſt vox compellantis & tam blandientis quidem, quam iraſcentis.

Δανείζω, mutuum do. δανείζομαι in medio. mutuum sumo III. 7. 2.
Δαψιλῶς ζῆν, oppipare, laute vivere.
Δεῆσον, usus, necessitas II, 6, 29.
Δειδίσσομαι I, 2, 58. timeo.
Δεικνύω, δεῖξαι III, 5, 21. artis suæ specimen edere.
Δειλὸς, miser IV, 2, 21.
Δεινός τι, qui in aliqua re est multus aut excellit I, 2, 46. δεινότατον σαυτῶ εἶναι I, 2, 46. est, se ipsum in re aliqua superare. Herodot. familiare ἀμείνων αὐτὸς ἑαυτῶ I, 3, 14. perniciosus, horrendus. δεινὸς συνεργεῖν II, 6, 36. qui multum conferre potest ad rem reliquam perficiendam δεινὸν ἂν εἴη IV, 2, 15. indignum, mirum id esset.
Δενδροκοπέω II, 1, 13. arbores cædo.
Δὴ, certe I, 1, 2. igitur III, 4. 7.
Δήλια, τὰ, solemnia, quorum causa Θεωρίαν Athenienses in insulam Delum mittebant, unde illi ipsi θεωροὶ etiam δηλιασαὶ nominabantur IV, 8, 2.
Δῆλος, cum particip. manifestum est, eum &c. I, 1, 2. & alibi.
Δημηγορέω, concionor. III, 6. 1.
Δημηγορικὸς I, 2, 48. verba faciendi coram populo peritus. δημηγόροι, sunt oratores, sic conjunguntur tanquam synonyma apud Ael. V. H. IX. 19. δημηγόροι καὶ ῥήτορες.
Δημοσίᾳ ἀποθνήσκειν IV, 8, 2. supplicio publice affectum mori.
Δημότης I, 2, 58. plebejus.
Δημοτικὸς I, 2, 60. popularis, facilis.
Διάγραμμα IV, 7, 3. figura geometrica.
Διάγω, vivo I, 3, 5.
Διαγιγνώσκω III, 1, di[illegible].
Διαγίνομαι, διαγεγένη[illegible] IV, 8, 4. semper fecit.
Διαθρύπτεσθαι I, 2, 24. elatum fieri, superbire, insolescere.
Διαδύομαι II, 6, 22. perrumpo, pervado.
Διαζώννυμι III, 5, 25. cingo.

Διαιτήματα σπανιώτερά τε καὶ πολυτελέστερα. Rara & quæ parvi ſumi nequeunt obſonia I, 6, 5.

Διάκειμαι, διακεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους &c. I, 1, 13. eandem eorum inter ſe eſſe, quam furioſorum rationem.

Διανύττω II, 4, 7. perficio.

Διαρκέστατα II, 8, 5. ut nihil deſit.

Διασαφηνίζω III, 1, 11. tradere, docere.

Διατείνω, διατεινομένους φεύγειν IV, 2, 22. intentis viribus fugere.

Διατελέω, cum participio redditur, ſemper. διατελέω σωφρονῶν. I, 2, 28. conſtanter me honeſte gero.

Διατίθεμαι, utor I, 6, 13. afficior IV, 2, 10.

Διαθρυλλοῦμαι I, 1, 2. celebror.

Διαπράττειν II, 3, 13. perficere.

Διατρέχω I, 1, 31. τὰ ἡδέα διαδραμόντες, omni genere ſuavitatis utentes.

Διαχράομαι IV, 2, 17. interficio.

Διαφέρεσθαι II, 3, 1. inimicum eſſe.

Διέξειμι IV, 6, 15. diſſero.

Διάφορον II, 3, 5. id, de quo diſſentitur, cauſa diſſidii. item, differentia, diſcrimen.

Διαψεύδομαι IV, 2, 27. διεψευσμένοι τῆς ἑαυτῶν δυνάμεως, qui ſibi plus virium tribuunt, quam habent.

Διέλκω III, 10, 7. diduco, dilato.

Διέρχεσθαι I, 6, 14. percurrere.

Διθύραμβος I, 4, 3. Carminis genus, in honorem Bacchi.

Δικανικὸς I, 2, 40. qui in judiciis verſari poteſt, foro aptus.

Δικάζομαι I, 2, 51. Controverſiam in foro habeo.

Δίκαιος, ἵππον δίκαιον ποιήσασθαι IV, 4, 5. equum ad opera ſua idoneum reddere.

διοικέω IV, 6, 10. σῶμα κ[illegible]λῶς, vi[illegible]lini & robori corporis ſervio.

Διορίζειν III, 9, 4. duas res a ſe di[illegible]re IV, 6, 1. definire.

Διχογνωμονέω, diſſentio II, 6, 21.

Δίχα ψηφίζεσθαι IV, 4, 8. diverſa decernere.

Διώκειν IV, 4. 24. ſtudioſe aliquem ſectari.

Δοκέω I, 5, 3. δοκῶ πλουτίζειν, pro πλουτίζω IV, 4, 20. δοκῶ

λέγειν pro λέγω. τὰ δοκοῦντα τοῖς ἀνθρώποις, quæ omnes concedunt, vera esse putant IV, 6. ult.

Δοκιμάζω I, 2, 4. laudo. δεδοκιμασμένοι III, 5, 20. cogniti, perspecti.

Δοκιμασία ἀρχόντων II, 2, 13. vide notas.

Δραπετεύω III, 1, 16. fugio, de servis.

Δύναμις, καδδύναμιν, pro facultatibus I, 3. 3. exercitus III, 6. 9.

Δυνατὸς, δυνατὸν εἶναι, Periphrasis τοῦ δύνασθαι I, 4, 16. δυνατὸς ἔσῃ III, 6, 3. δυνήσῃ I, 1, 28. δυνατὸς σώματι, robustus, labori ferendo aptus.

Δύο, δύο τῶν νέων pro δύο νέους II, 1, 1.

Δυσαπότρεπτος IV, 1, 4. qui difficulter arceri potest.

Δυσκάθεκτος IV, 1, 4. effrenis, qui difficulter contineri potest.

Δυσκολία, morositas III, 12, 6.

Δυσμενῶς ἔχειν τινί. III, 5, 9. odisse aliquem.

Δυσξύμβολος II, 6, 3. homo malæ fidei, cum quo non licet tuto pacisci.

Δύσξυνετος IV, 7. 3. obscurus, qui non facile intelligi potest.

Δυσωπεῖσθαι II, 1. 4. timidum esse.

E.

Εαυτοῦ, ἀριστεύσαντες τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἀνθρώπων, qui longe præstant hominibus suæ ætatis III, 5, 10. καθ' ἑαυτοὺς ἀγωνίζεσθαι, sine aliorum auxilio III, 5, 11. ὄψον καθ' αὑτὸ III, 14, 2. sine pane obsonium.

Εγκράτεια πρὸς ἐπιθυμίας βρωτοῦ II, 1, 1. abstinentia in cibo appetendo.

Ει IV, 1, 1. καὶ εἰ [illegible] μένος, vel mediocriter &c.

Εικάζω III, 6, 11. con[illegible] facio.

Εικασία τῶν ὁρωμένων III, 10, 1. definitio picturæ, expressio rerum visibilium eiusmodi, vt pictura similis sit rei, quæ pingitur.

Εικὸς I, 2, 26. probabile.

Εικότως

Εἰκότως I, 2 28. jure.
Εἰλικρινὴς ἀχαριστία III, 2, 3. mera, manifeſta.
Εἰμὶ, τὸ ὄν, natura II, 1, 22. ὄντα res familiaris 8, 10. ἐπὶ σοὶ ὂν II, 6, 36. quod in poteſtate tua eſt.
Εἱρκταὶ, domus alienæ II, 1, 5.
Εἰσηγέομαι, εἰσηγεῖσθαι τινί τι, alicui aliquid ſvadere II, 7.
Εἰσφέρειν καινὰ δαιμόνια I, 1, 2. novos Deos inducere.
Ἐκμιμοῦμαι III, 10, 1. imitor.
Ἐκκυλίζω I, 1, 22. provolvo. vide notas.
Ἐκπληρόω II, 2, 5. τὰ συμφέροντα, quicquid utile eſt comparare, afferre.
ἐκπλήττειν IV, 5, 6. dicitur homines, quod ſpecie aliqua voluptatis aut cuiuscunque boni objecta vehementer animos movet.
Ἐκπονεῖν I, 2, 4. laborando cibum digerere & conficere, das Eſſen ausarbeiten.
Ἐλαύνω, ἐλαύνεται ἐπὶ τὰ ἐπικίνδυνα φέρεσθαι II, 9, 5. præceps in periculum ruit III, 3, 1. equitare.
Ἐλέγχειν III, 8, 1. erroris convincere, ad ſilentium redigere.
Ἐλευθέριος, ἐλευθέριον ζῆν I, 6, 3. ita vivere, ut ingenuum & liberalem hominem decet.
Ἐλλείπεσθαι II, 6, 5. vinci.
Ἐμβαλεῖν III, 5, 4 irruptionem facere.
Ἐμποδίζω I, 2, 4. impedio.
Ἔμφρων I, 4, 4. mente præditus.
Ἐναρίθμιος I, 2, 58. qui aliquo numero eſt.
Ἐναύω I, 2, 12. incendo.
Ἐνδεᾶ III, 1, 11. Attice pro ἐνδεῆ.
Ἐνδεῶς ἔχειν III, 6, 5. tenuem, inopem eſſe.
Ἐνδέχεται I, 2, 22. IV, 7, 9. [illegible] ἐνδεχόμενα III, 9, 1. quæ fieri poſſunt.
Ἔνειμι, ὡς ἔνι μάλιστα, quam [illegible] 8, 4.
Ἔνοχος τῇ γραφῇ I, 2, 64. qui jure accuſatus eſt.
Ἐνεργῶς μάχεσθαι III, 4, 11. pro viribus.
Ἐνεργὸς I, 4, 4. vim agendi habens.
Ἐξαναγκάζω ἀργίαν II, 1, 16. mederi ignaviæ violentis remediis.

Ἐξετα-

Ἐξεταστικὸς I, 1, 7. rei explorandæ idoneus.
Ἐξηγέομαι, interpretor I, 2, 58.
Ἕξις I, 2, 4. vivendi ratio.
Ἐξικνοῦμαι I, 4, 17. ὄμμα ἐξικνεῖται εἰς, oculus prospicit.
Ἐξίστημι, ἐξίστησι τοῦ φρονεῖν I, 3, 12. mentem aufert. ἐξιστάμενοι τοῦ τὰ δεινὰ ἀναλογίζεσθαι II, 1, 4. de avibus, quæ nimia consequendæ escæ cupidine impeditæ, non intelligunt imminens periculum.
Ἐξορμᾷν III, 5, 8. incitare.
Ἐξωμίδες II, 7, 5. Tunicæ substrictæ & breves citra humerum desinentes. vid. Perizon. ad Ael. IX, 13.
Ἐπαγγέλλομαι, de eo, qui artem aliquam profitetur III, 1, 1.
Ἐπαγωγὸν, quod vim movendi & suadendi habet II, 5, 5.
Ἐπᾴδω II, 6, 10. incanto.
Ἔπαινος pro honore II, 1. 33. ut verbum ἐπαινεῖν pro honore afficere ap. Demosthen. de Corona.
Ἐπαίρω III, 6, 2. illustrem reddo.
Ἐπαίρεσθαι III, 5, 3. commoveri, impelli III, 5, 4. ἐπῆρται τὸ φρόνημα, elatus factus est.
Ἐπαλλάττομαι, ἐπαλλάττεται λόγος III, 8, 1. vid. not.
Ἐπανερωτάω III, 1, 11. iterum interrogo.
Ἐπαρκέω I, 2, 60. suppedito.
Ἐπηρεάζειν I, 2, 31. injuria afficere.
Ἐπὶ I, 7, 1. ἐπ᾽ εὐδοξίᾳ, ad gloriam II, 5, 1. ἀξίαι ἐπὶ οἰκετῶν pretia servorum IV, 2, 19. ἐπὶ βλάβῃ, nocendi causa IV, 4, 3. cum Dativo pro accusativo.
Ἐπιδείκνυμι I, 1, 11. pronuncio, declaro.
Ἐπίβουλος, opp. ἁπλοῦς III, 1, 6. tectus, insidiosus.
Ἐπιζήμιος I, 2, 57. qui damnum affert.
Ἐπιθετικὸς III, 9, 6. ad aggrediendum aptus.
Ἐπιλαμβάνεσθαι I, 2, [illegible] dicuntur, quibus noceri potest, an die man kommen kan.
Ἐπίδειγμαι IV, 4, 12. specimen.
Ἐπιδίδωμι III, 9, 3. proficio.
Ἔπιπλα II, 7, 2. suppellex.
Ἐπιπολῆς III, 1, 7. in superficie.
Ἐπίστασις I, 5, 2. curatio alicuius rei.

Ἐπιστά-

Επιςάτης I, 1, 18. qui alicui rei præeſt, vide not. conf. III, 5, 18.
Επισκώπτω I, 3, 7. ludo, jocor.
Επίκερον ψύχȣς IV, 3, 7. remedium frigoris.
Επιτελέω, ἐπιτελεῖσθαι τὰ τȣ̃ γήρως IV, 8, 8. incommoda ſenectutis ſuſtinere.
Επιτήδειοι, familiares I, 1, 6. ἐπιτήδεια II, 1, 9. victus, res neceſſariæ IV, 2, 26. commoda.
Επιτηδεύματα III, 5, 14. inſtituta vitæ.
Επιτηδεύω III, 5, 14. facere inſtituo.
Επιτίθημι, δίκην ἐπιτιθέναι II, 2, 13. pœnam alicui irrogare III, 9, 7. aggredi.
Επιτίμια III, 12, 3. pœnæ, damna.
Επιφέρειν τινί τι, conferre in aliquem aliquid I, 2, 31.
Επιψηφίζω I, 1, 18. in ſuffragia mitto. vid. not. ad IV, 4, 3.
Επῳδή, incantatio II, 6, 10.
Επωμὶς III, 10, 13. ſumma humeri pars.
Ερασιχρήματος I, 2, 5. pecuniæ conſequendæ cupidus.
Εργάζομαι I, 3, 5. labore quæro unde vivam v. Græv. lect. Heſiod. ad ἔργ. 43. II, 7, 12. ἐργαζόμεναι καὶ ἐργασάμεναι diſtinguuntur. Εργαζόμεναι, quæ in opere adhuc occupatae ſumunt cibum, poſt quem non ſunt manus lavandæ; ἐργασάμεναι, quæ operis ſuis confectis, dilatis certe in aliud tempus, cœnant. σώματι ἐργάζεσθαι II, 8, 1.
Εργαςικὸς III, 1, 6. de Imperatore, ſtrenuus.
Εργασία III, 10, 1. quæſtus.
Εργολαβεῖν III, 1, 2. operam ſuam alicui locare.
Ερητύω I, 2, 58. cohibeo.
Ερμηνεύω I, 2, 52. doceo, explico.
Εργον ἐςί, difficile eſt IV, 7, 9.
Ἐῤῥωμενὴς III, 9, 1. fortis, robu[illegible]
Ερπετὰ I, 4, 11. opponuntur ho[illegible]bus: τοῖς ἄλλοις ἑρπετοῖς.
Ερυμα II, 1, 14. munimentum.
Ερυμνος III, 10, 13. acclivis, inacceſſus.
Εσχατος, τὰ ἔσχατα λέγειν τινί II, 2, 9. omnibus conviciis proſcindere, graviſſime minari.

Ετοιμος

Ἑτοιμος II, 6, 16. ἐξ ἑτοίμου εἶναι dicitur, quod facile & fine ullo negotio fieri poteſt.
Εὐανδρία III, 3, 12. præſtantia virorum. ὁμοίως, æque præſtantes viri.
Εὐγνώμονες, æqui rerum æſtimatores II, 8, 6.
Εὐδόκιμος, illuſtris, celebris, πατρίδα εὐδοκιμωτέραν ποιεῖν III, 7, 1.
Εὐειδὴς III, 11, 4. ſpecioſus.
Εὐεξία II, 1, 20. bonus corporis habitus.
Εὐκόλως ζῆν IV, 8, 2. ſvaviter, jucunde vivere.
Εὐήθης IV, 2, 2. ſtultus.
Εὐμαθὴς, εὐμαθέστερον, planius I, 2, 35.
Εὐνὴ III, 11, 8. cubile leporum.
Εὐξύμβολος II, 6, 5. vide δυσξύμβολος.
Εὐορκεῖν I, 1, 18. religioſe jurare, jusjurandum non violare.
Εὐπαθὴς III, 4, 8, obediens.
Εὐπετῶς II, 1, 6, facile.
Εὐπρεπὴς, pulcher, venuſtus, εὐπρεπῆ τε ἰδεῖν καὶ ἐλευθέριον II, 1, 22. Vultu venuſto & liberali.
Εὐτακτέω IV, 4, 1. εὐτακτῶν, qui in omnibus rebus modeſte ſe gerit.
Εὔρυθμος III, 10, 11. concinnus, item, corpori congruens, de thorace.
Εὐωχεῖσθαι III, 14, 7. convivio excipi, convivari.
Εὐφυὴς, III, 9, 3. bona indole præditus.
Ἐφάμιλλος, qui certamen cum aliquo init III, 3, 12.
Ἐφίεμαι, amo IV, 1, 2. ut ποθέω.
Ἔχω I, 3, 3. τοῦτο οὐ καλῶς μοι ἔχω, hoc me non decet οὐκ ἀπείρως ἔχω θηρᾶν ἀνθρώπους, non imperitus ſum hominum conciliandorum II, 1, 1. ἀκολαστοτέρως ἔχειν πρός τι, intemperanter ſe in aliqua re gerere II, 7, 9. ἐκ τούτων φιλικώτερον τε καὶ οἰκειότερον ἀλλήλοις ἕξετε, vehementior vos amabitis inter vos II. 10, 6. ἔχει ἔργον, hoc laborat III, 5, 10. Ἠπείρου ἐχομένης, adjacentis IV, 7, 7. μελάντερα ἔχειν τὸ χρῶμα, de iis, quos ſol nigriores reddidit I, 2, 3. ὡς εἶχον πρὸς ἀλλήλους, quo inter ſe animo erant.

Z.

Ζεῦγος I, 1, 9. jugum.
Ζημία II, 3, 2. ζημίαν ἡγεῖσθαι, perniciosum putare.
Ζωτικὸς III, 10, 6. vivus, vitam habens.

H.

Ἧ, quomodo IV, 6, 1.
Ἡγέομαι, ἡγέμενος II, 3, 14. de eo, qui beneficiis provocat.
Ἡγεμονικὸς II, 3, 14. idoneus ad rem primum suscipiendam IV, 5, 12. ad imperium idoneus.
Ἡδοναὶ ἐν τῷ παραχρῆμα II, 1, 20. vid. not.
Ἥδυσμα III, 14, 5. condimentum.
Ἠθμός I, 4, 6. colum, vid. not.
Ἠλίθιος I, 1, 5. stultus.
Ἡλικία, ἐλαφρὰ, ætas, agilis III, 5, 27. ἐν ἡλικίᾳ γενόμενος, IV, 2, 3. cum ad virilem ætatem pervenisset.
Ἠμελημένως III, 11, 4. ἔχειν, de vestitu tenui & exili.
Ἡμιωβολιαῖος, dimidii oboli magnitudinem æquans I, 3, 12.
Ἡνιοποιεῖον IV, 2, 1. officina, in qua habenæ conficiuntur & venduntur.
Ἡνιοχέω I, 1, 9. habenas teneo, aurigor.
Ἡσυχία II, 1, 21. solitudo.
Ἡττάομαι IV, 4. 17. de iis, qui in judicio litem perdiderunt.

Θ.

Θάλλω II, 1, 33. de mortuis, quorum memoria reliqua est.
Θάλπος I, 4, 13. æstas.
Θαμινὰ III, 11, 15. sæpe.
Θεάομαι II, 1, 22 s. εἴ τις θεᾶται αὐτὴν, si quis se videret & propter magnificum cultum admiraretur.
Θεῖος, τὰ θεῖα I, 1, 15. divinæ res, cœlestes, naturales.
Θεῖος III, 6, 14. patruus.

Θέλω III, 12, 8. Soleo.

Θεραπεύω, θεραπεύειν, Dii homines dicuntur, quando eorum gerunt curam I, 4, 10. homines Deos θεραπεύειν, dicuntur, quando eos cultu & veneratione prosequuntur II, 1, 28. θεραπεύειν γῆν II, 1, 28. est terram colere.

Θερμουργὸς I, 3, 9. qui quamcunque rem suscipere audet.

Θεωρία IV, 8, 2. vid. not. ad III, 12.

Θήγω, θήγειν ψυχὰς III, 3, 7. animum alicujus incitare, acuere, irritare.

Θηράομαι, θηρᾶσθαι I, 2, 24. de feminis libidinosis, quæ viros venantur II, 6, 8. de amicis comparandis.

Θήρατρον II 1,4. quæcunque insidiæ, quæ bestiis capiendis struuntur.

Θηρατικὰ II, 6, 33. quæ ad venandum apta sunt, prosunt instrumenta venatica.

Θίασος II, 1, 31. cœtus, societas.

Θρυπτικὸς I, 2, 5. delicatus, qui cultu utitur pretioso, molli, & ad ostentationem composito.

Θυμοειδὴς IV, 1, 3. animosus, iracundus, de equis.

I.

Ἰδίᾳ, privatim, singulis hominibus, opponitur τῇ πόλει I, 2, 63.

Ἰδιώτης, privatus, opponitur τοῖς πεπολιτευμένοις II, 6, 18. ἰδιῶται, opponuntur civitatibus, & sunt tam privati, quam magistratus III, 77. imperitus.

Ἰδιωτικῶς ἔχειν σῶμα III, 12, 1. vid. not.

Ἱλαδὸν II, 1, 20. copiose, abundanter.

Ἱππαρχεῶ III, 3, 1. equitibus præsum.

Ἵππαρχος III, 3, 1. præfectus equitum.

Ἱππικὸν, τὸ III, 3, 2. res equestris.

Ἱπποτοξόται III, 3, 1. equites levis armaturæ, qui fundis scilicet, aut sagittis, utuntur, quibus opponuntur,

ἱππεῖς

ἱππεῖς ὁπλῖται, qui gravi armatura, gladio puta & clypeo aliisque utuntur.
Ἱστημι, aor I. pondus explorare I, 1, 9.
Ἴσως, fortaſſe, I, 2, 27.
Ἰυγξ III, 11, 17. vid. not.
Ἰχνεύω III, 11, 9. inveſtigo.

K.

Καιρὸς, ὑπὲρ τὸν καιρὸν, ſupra modum I, 3, 6.
Κακὸς III, 1, 9. de militibus timidis, ut καλὸς, de fortibus & ſtrenuis.
Κακοσκελὴς III, 3, 4. de equo, qui prava crura habet.
Κάμνω I, 2, 57. morbo laboro.
Καραδοκέω, ſtudioſe attendo III, 5, 6.
Καρπόω I, 1, 8. fructum percipio.
Καρτερικὸς I, 2, 1. fortis, rebus duris ferendis adſuetus.
Καταγινώσκω I, 3, 10. III, 7, 3. ταῦτα κατέγνωκας αὐτοῦ, tam male de ipſo ſentis.
Καταλογίζομαι, in numerum refero.
Κατάλογος III, 4, 1. album militum.
Καταπράττειν II, 1, 8. perficere.
Κατάλυσις I, 2, 20. interitus.
Κατασκευάζομαι I, 5, 4. de fundamento ponendo.
Καταῤῥαθυμέω III, 5, 13. ignavus ſum.
Κατατρίβεσθαι I, 2, 39. loquacitate alicujus confici, obtundi IV, 7, 5. nimio ſtudio & cogitatione in re aliqua defixum confici III, 4, 1. confici vulneribus, laboribus, de milite.
Κατασκήπτω IV, 3, 14. percello.
Κατειπεῖν II, 6, 33. calumniari, accuſare.
Κατεπείγω, urgeo. τὸ κατεπεῖγον II, 1, 2. res factu neceſſaria, quæ dilationem reſpuit.
Κατεργάζεσθαι IV, 2, 7. ſtudio & exercitatione in re aliqua proficere.
Κατήκοος, III, 4, 8. obediens.
Καχεξία, III, 12, 2. opponitur εὐεξία.

Κηδεστὴς I, 1, 8. affinis. de hac voce, docte disserit Spanhem. ad Julian. Or. I.
Κηλέομαι II, 6, 31. suaviter delinior & demulceor.
Κηδεία II, 6, 36. amor conjugum.
Κηδεμὼν II, 7, 12. tutor.
Κίβδηλος III, 1, 9. adulterinus, de nummis.
Κινδυνεύω III, 3, 6. videor, parum abest, quin &c. κινδυνεύεις δυσαρεστότερος εἶναι τῶν οἰκετῶν III, 13, 5. fastidiosior es servis II, 3, 17. κινδυνεύεις ἐπιδεῖξαι IV, 7, 6. κινδυνεῦσαι καὶ παραφρονῆσαι τὸν &c. quin parum abesse, quin insanire videatur, qui &c. IV, 2, 34. κινδυνεύει εἶναι videtur esse.
Κιχάνω, invenio, deprehendo I, 2, 58.
Κλεῖδες, claviculæ III, 10, 13.
Κολαστήριον I, 4, 1. quod coërcendi & reprimendi vim habet.
Κουφίζω II, 7, 1. levo.
Κρατέω, τὸ κρατοῦν τῆς πόλεως, penes quem summa potestas est in republica I, 2, 43.
Κρηπὶς I, 5, 4. fundamentum.
Κύαμος, ἀπὸ κυάμων καθίστασθαι ἄρχοντας, fabis eligere magistratus I, 2, 9.
Κυαμευτὸς I, 2, 9. fabis electus.
Κυβεύειν I, 2, 57. tesseris ludere.
Κυβιστᾷν εἰς μαχαίραν, irruere in gladium I, 3, 9.
Κυρήττειν II, 1, 15. ἀσφάλειαν, securitatem publice promittere.
Κύριος I, 4, 9. auctor alicuius rei.
Κυρτόομαι III, 10, 15. incurvor.

Λ.

Λαγνεία I, 6, 8. lascivia.
Λαμβάνειν ἔργον I, 7, 2. rem ipsam aggredi, die Sache selbst angreiffen.
Λανθάνω, cum participio, clam II, 1, 13. ἢ λανθάνουσί σε οἱ τέμνοντες, num ignoras, qui &c. II, 3, 11. εἰδὼς λέληθα ἐμαυτὸν, hoc me scire, ignorabam III, 5, 23. ὅπως μὴ λάθῃς σεαυτὸν ἀγνοῶν, ut scias te ignorare &c. III, 5, 24. οὐ λανθάνεις &c. probe scio, te non existimare.
Λειαίνω, comminuo, de dentibus I, 4, 6.
Λεῖος II, 1, 20. lævis.

Λείπω, ὐδὲ ταύτῃ μοι δοκῦσι λείπεσθαι III, 5, 2. nec in hac parte mihi inferiores videntur.
Λειτυργέω II, 7, 6. vid. not.
Λεωργὸς I, 3, 9. audax, factiosus.
Λήγω IV, 6, 1. finio, desino, cum participio.
Λιπαρὸς II, 1, 31. nitidus.
Λίχνος I, 2, 2. luxuriosus.
Λοχαγέω III, 1, 5. cohortem duco. vid. Perizon. ad Aelian. lib. II. c. vlt.
Λυμαίνω, λυμαινόμενα γαςέρα I, 3, 6. de cibis, qui corpus vitiosum reddunt III, 14, 5. corrumpere, de cibis.
Λυπέω I, 6, 6. noceo, damno afficio, sic Aelian. V, 11, 17.
Λωποδυτέω I, 2, 62. vestes aufero.
Λυτικὸς, qui liberare potest, remedium IV, 5, 7.

M.

Μαλακὸς III, 7. timidus.
Μαλακῶς φιλεῖν III, 11, 10. in malam partem.
Μαίνομαι, μαίνεσθαι I, 3, 13. insanire de nimio amore, ut apud Latinos *furere*. sic est apud Homer. Il. 2. 160. dicitur etiam de nimio amore in res inanimatas. Callimach. Hymn. in Cerer. v. 30.
Μαντεύομαι I, 1, 6 consulo oracula I, 1, 9. utor auspiciis.
Μαρτυρέω, probo, laudo, cum dativo I, 2, 21.
Μεγαλεῖος IV, 5, 2. magnificus.
Μεγαλύνομαι III, 6, 3. efferor.
Μειόομαι I, 3, 3. deteriori sum conditione.
Μειονεκτεῖν III, 14. minus habere, inopem esse.
Μελέτη II, 6, 39. exercitatio, pro ἄσκησις III, 3, 6. μελέται plane respondent Latinorum meditationibus campestribus. dicitur etiam de commentationibus eorum, qui dicere volunt, μελέτη ἀπολογίας IV, 8, 4.
Μελετάω I, 2, 21. meditor I, 5, 5. exercitatione mihi comparo IV, 8, 4. commentari, cogitare, quid dicendum sit.
Μέλλω II, 2, 5. cum futuro πλεονάζει.
Μεταβάλλομαι, merces permuto, negotior III, 7, 6.
Μεριμνάω I, 1, 4. de Philosophorum studio & cogitatione.
Μεταδιδόναι τῦ βάρυς, sc. τι II, 7, 1. communicare cum aliquo malum, scil. aperiendo.
Μετατίθεμαι IV, 2, 18. retracto IV, 4, 14.
Μεταμέλει I, 1, 4. pœnitet.
Μετανάςασις III, 5, 12. migratio populi alicuius.
Μεταπέμπομαι III, 9, 11. accerso.

Μεταχειρίζομαι I, 4, 17. guberno, in poteſtate habeo.
Μέτειμι IV, 2, 9. σοφίαν μετιέναι, ſapientiæ operam dare.
Μέτριος, μετρίων δεῖσθαι I, 2, 1. paucis rebus ad vitam ſuſtentandam opus habere.
Μνάομαι III, 11, 6. mentionem facio alicujus.
Μνημονευόμενοι ἄνθρωποι IV, 8, 2. quorum ad nos memoria pervenit.
Μηχάνημα I, 4, 7. artificium.
Μηχανικὸς III, 1, 6. de imperatore, in conſiliis excogitandis promtus & ſolers.
Μοῖρα θεία μοίρα II, 3, 18. divino conſilio.
Μισητὸς III, 10, 5. odio dignus, infeſtus.
Μοχθέω II, 1, 17. ærumnas perpetior.
Μωμέομαι, affecto, aucupor II, 1, 30. ſi quidem recta lectio. vid. not.

N.

Ναυτιλία IV, 2, 32. navigatio.
Νικητικὸς III, 4, 11. ad vincendum aptus.
Νομίζω, νομίζεται II, 3, 15. in more poſitum eſt.
Νοσεῖν, reſpublica eleganter dicitur, in qua vitia dominantur III, 5, 18.
Νουθετικὸς, νουθετικοὶ λόγοι I, 2, 21. ſermones, qui ad alicujus animum cohortandum ſunt compoſiti.
Νυκτοθῆραι IV, 7, 4. qui noctu venantur.
Νυκτερευτικὸς κύων III, 11, 8. canis, qui nocturnis venationibus adhibetur.

O.

Ὁ, pro τις IV, 5, 10. & multis aliis locis.
Ογκοῦμαι I, 2, 25. ſuperbio.
Οἴκημα II, 2, 4. lupanar. vid. not.
Οἶκος I, 5, 3. facultates. Sic apud Homer. οἶκον κατέδειν III, 6, 14. familia.
Οἶμος II, 1, 20. ſemita, via.
Οἷος I, 4, 6. οἷος τέμνειν, qui ſecare poteſt II, 4, 2. ὅπως οἷον quantum in ipſis eſſet II, 6, 14. οἷον, fieri poteſt III, 9, 4. ἃ οἷόν τε συμφορώτατα αὐτοῖς εἶναι, quam maxime utilia IV, 5, 2. ὡς οἷόν τέ γε μάλιστα, maxime.
Οἰωνὸς I, 1, 3. augurium.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/248 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft

Ομιλέω, παιδικοῖς ὁμιλεῖν, ſenſu turpiori, ὁμιλεῖν enim & ὁμιλία uſurpantur de congreſſu venereo II, 1, 24.
Ομιλητὴς I, 2, 12. familiaris.
Ομιλία I, 2, 6. ὁμιλίας μισθὸς, didactrum.
Ομολογεῖν IV, 6, 15. aſſentiri, concedere.
Ομολογούμενα IV, 6, 14. conceſſa, de quibus nemo dubitat.
Ομογνωμονέω IV, 3, 10. aſſentior.
Ομοκλέω I, 2, 58. clamore impello.
Ονομαστότατος I, 2, 14. celeberrimus.
Ον II, 1, 22. ἐρυθροτέρα τοῦ ὄντος, rubicundior quam erat natura. vid. εἰμί.
Οπλίτης, ὁπλῖται III, 4, 1. κατ' ἐξοχὴν dicuntur pedites gravis armaturæ.
Οργυιὰ, extenſio manuum aut pedum, cubitus, vel paſſus II, 3, 19.
Οπωστιοῦν, οὐδ' ὁπωστιοῦν I, 6, 11. nullo omnino modo.
Ορθιος II, 1, 20. aſper, præruptus, de via.
Ορμάω I, 2, 39. impetum capio III, 7, 5. ὥρμημαί σε διδάξων, exorſus ſum te docere.
Ορμὴ, abitus, die Abreiſe III, 13, 5. ἐν τῇ ὁρμῇ σπεύδειν, maturius ſe in viam dare.
Ορτυξ II, 1, 4. coturnix.
Ος, articulus poſtpoſitivus ſpectat caſum ſubſtantivi præcedent. II, 1, 10. ἐθνῶν ὧν ἡμεῖς ἴσμεν II, 1, 25. οἷς ἂν οἱ ἄλλοι ἐργάζωνται, τούτοις σὺ χρήσῃ II, 6, 8.
Ουλαὶ τραυμάτων, cicatrices vulnerum. III, 4, 1.
Οφελος I, 2, 52, utile.
Οφθαλμία III, 8, 3. lippitudo.
Οχετὸς, canalis I, 4, 6. dicitur inteſtinum, per quod excrementa deiiciuntur.
Οψοφαγίστατος III, 13, 4. obſonii voraciſſimus.
Οψωνεῖν πολλοῦ III, 14, 1. pretioſo & copioſo victu uti.

Π.

Παγκρατιαστὴς III, 10, 9. Quinquertio, qui in omni certaminum genere vicit.
Παιδίον II, 2, 8. ἐκ παιδίου, a prima infantia.
Παιδικὰ II, 1, 24. amores.
Πάλαισμα, δεινὸν πάλαισμα, callidum inventum II, 1, 14.
Πάνυ III, 5, 1. ὁ πάνυ, celebris.
Παραβάλλω, παραβάλλειν τί τινος II, 4, 5. IV, 8, 11. aliquid cum altero comparare.

Παραγίνομαι, παραγίνεται II, 1, 2, accidit.
Παραγινώσκω I, 1, 17, male judico.
Παραιρεῖμαι I, 6, 1, abduco, aufero, de discipulis, quos Antiphon abducere a Socrate volebat.
Παραθεωρεῖν IV, 8, 7. comparare.
Παρακαταθέσθαι, IV, 4, 17. alicui aliquid, tamquam depositum, tradere; quod de iis rebus dicimus, quos fidelissime sanctissimeque custodiri volumus, tamquam cum alicui liberos commendamus, vid. Periz. ad Aelian. IV, 1.
Παρακινεῖν, παρακεκινηκότες, amore capti IV, 2, 35.
Παραλαμβάνειν, παραλαβεῖν IV, 7, 2. accipere, quod traditur, sich zumessen lassen.
Παράμονος, qui manet II, 10, 3.
Παραπλήσιος, similis III, 4, 12. παραπλήσια ἔχει, simillima sunt.
Παρασκευάζω, παρεσκεύασμαι I, 2, 34. consuevi.
Παραστάτης, qui opem fert II, 1, 32. παραστάται, proprie dicuntur milites, qui sibi in acie adstant, quibus sibi invicem oppitulari par est, παρίστασθαι, notat, præsto esse, auxilium ferre.
Παρατείνω, παρετάθη μακρὰν ὁδὸν πορευθεὶς, longo itinere defessus est III, 3, 5.
Παροξύνω III, 13. impello, concito.
Παστὰς ἡ, ἄδος III, 8, 9. cubiculum.
Πάσχω, πάσχει ὑϊκὸν, facit, quod porcus I, 2, 30. ἀγαθὰ πάσχει IV, 2, 26.
Παύειν τινὸς I, 2, 2. I, 2, 5. avocare a re aliqua.
Πείθω, τὰ πείθοντα ἐσθίειν I, 3, 6. de ferculis delicatis, quæ etiam cibo refertum ad comedendum alliciunt & invitant.
Πεῖρα I, 4, 18. πεῖραν λαμβάνειν periculum facere, διδόναι II, 6, 36. specimen dare.
Πεπρωμένον τέλος, finis a fato præstitutus, mors II, 1, 33.
Περιάπτειν τινὶ ἀγαθὸν II, 6, 13. beneficiis aliquem afficere.
Περιγίνομαι II, 3, 17. superior sum.
Περιβάλλω IV, 2, 6. δόξαν περιβάλλεσθαι, laudem consequi I, 2, 3. κακοῖς περιβάλλειν τινα, incommodo afficere.
Περίβλεπτος III, 6, 2. οὐδὲν περίβλεπτον ποιήσας, qui nihil præclarum & illustre gessit.
Περιέπω, περιεῖπεν αὐτὸν II, 9, 5. observavit, coluit.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373435460/250
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Περίεργος, qui nimium temporis studiique alicui rei impendit I, 3, 1. superstitiosus.

Περιφορὰ IV, 7, 5. ambitus, τὰ ἐν αὐτῇ τῇ περιφορᾷ opponuntur iis, quæ in cœlo sunt, planetis, reliquisque sideribus.

Περιποιέω, περιποιεῖσθαι, lucrum facere II, 7, 3,

Πεττεύειν III, 9, 9. calculis ludere.

Πλημμελέω I, 2, 26. delinquo, pecco.

Πιθανὸς, de statuis, quæ ad vivum accedunt III, 10, 7.

Πλησμονὴ III, 11, 14. satietas.

Πλίνθος III, 1, 6. later.

Πλησιάζειν IV, 4. ult. versari cum aliquo.

Ποικίλως, ἔχει ταῦτα II, 6, 21. in hoc genere quædam varietas deprehenditur.

Ποιμὴν III, 2, 1. λαῶν de regibus.

Πολιορκέω, πολιορκεῖσθαι III, 1. de corpore, quod omni ærumnarum genere vexatur & premitur.

Πολυοψία, III, 14, 3. ubertas obsoniorum.

Πολυτέλεια I, 6, 10. magnificentia.

Πολλοστὸν μέρος IV, 6, 7. exigua pars.

Πόῤῥω, πόῤῥω τῆς ἡλικίας ἦν IV, 8, 1. ætate processerat.

Πρᾶγμα, πράγματα ἔχειν II, 9, 1. de illo, cui dies dicitur II, 10, 4. διὰ τὰ πράγματα, ut nunc res sunt.

Πορίζεσθαι II, 8, 1. comparare sibi III, 1, 6. ποριστικὸς, de imperatore, qui ea comparare potest, quæ ad sustentandum exercitum pertinent.

Πραγματεύομαι I, 1, 15. tracto I, 3, 15. multum laboro.

Πραγματεία λογισμῶν μάταιος IV, 7, 8. inanis syllogismorum abusus.

Πράττειν πολιτικὰ I, 2, 16. remp. capessere.

- - - τὰ ἑαυτοῦ II, 9, 1. suas res agere, nihil aliena curantem, &c.

Πράττεσθαι pro εἰσπράττεσθαι I, 2, 5, 60. exigere.

πρακτικὸς IV, 5, 1, &c. rebus gerendis aptus.

προάγω, προαγαγεῖν I, 4, 1. magis magisque augere.

προάγεσθαι, ἐς φιλοποσίαν προαχθέντες, I, 2, 22. ebrietati dediti.

προαγορεύειν I, 1, 4. jubere I, 2, 33. edicere.

προαιρέομαι II, 1, 2. τὸ προαιρεῖσθαι, animi propositio.

προβάλλεσθαι III, 8, 4. verbum proprium de militibus, qui ἀσπίδα προβάλλεσθαι dicuntur, cum protentis clypeis in hostem irruunt aut eorum impetus excipiunt. Est etiam pugilum, de quo vide Cuper. Obs. l. 1. c. 12.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id373435460/251 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

προβιβάζω I, 2, 17. impello. I, 5, 1. augeo, promoveo.
προβολὴ III, 5, 28. de militibus, qui ſcuto ante ſe protento hoſtem invadunt, aut excipiunt.
προετικός III, 1, 6. profuſus.
προῖκα, gratis I, 2, 60.
προμνάομαι, προμνησαμένη, quæ & dicitur προμνηστρὶς, pronuba, conciliatrix nuptiarum II, 6, 36.
προοιμιάζομαι IV, 2, 3. præfatione in loquendo utor.
Προορᾶν, I, 4, 11. proſpicere.
Προσήκοντα I. 1, 12. officium.
Προπονέω, προπεπονημένα IV, 2, 3. quæ ſuperiori tempore magno ſtudio acta ſunt.
Προπηλακίζω I, 2, 48. contumelia afficio.
Πρὸς, cum accuſ. ad, in comparatione I, 2, 52, præ, I, 3, 4. erga II, 3, 10. cum genitivo, ὀυδαμῶς πρὸς σοῦ λέγεις, indigna te dicis.
Προσάντης III, 5, 2. arduus, aſcenſu difficilis.
Πρόσειμι, προσιέναι dicuntur, qui coram populo orationem habent & cum eo agunt, quod apud Demoſthenem dicitur παρελθεῖν. III, 7, 1.
Προσεκτικὸς III, 5, 5. attentus.
Προσέρχεσθαι III, 6, 12. de reditibus.
Προσίεμαι II, 8, 4. cupio.
Προσκνάω I, 2, 30. attero.
Πρόσοδοι III, 6, 6. reditus.
Προσπαίζειν τινὰ III, 1, 4. jocari cum aliquo.
Προστατεία III, 6, 10. præfectura.
Προσφέρομαι, προσφέρεσθαι τινι, dicitur, qui ſe hoc vel illo modo erga aliquem præbet III, 11. 11. ſignificat etiam cibum aut potum præbere: προσφέρειν, in activo dicitur, qui alteri cibum præbet III, 11, 14. προσφέρεσθαι, in medio, qui cibum aut potum ori ſuo admovet & edit III, 11, 13. ſic medicus προσφέρει φάρμακον, at æger ipſe προσφέρεται, ut docet Lud. Kuſter. de verbis Mediis. IV, 2, 1. ὡς προσεφέρετο αὐτοῖς, quomodo eos tractavit, iis uſus ſit.
προτρέπω, προτρέπομαι I, 2, 32. impello.
προτροπάδην φεύγειν I, 3, 13. Livio eſt, effuſe & ſine reſpectu fugere cum maxima celeritate, hoſti terga dare.
προφυλάττω II, 7, 14. cuſtodio.
πρωτεύω I, 2, 25. primas obtineo.
πω, unquam, ὀυδὲ πρὸς ταῦτά πω ἐσχόλασα III, 6, 6.
πῶς γὰρ οὔ, habet vim affirmandi, quomodo enim hoc non

non esset IV, 2, 20. ὧδέ πως, sic fere IV, 62. ἔχοιμεν ἄν πως εἰπεῖν, num forte aliqua ratione dicere possumus?

P.

Ῥᾳδιουργία II, 1, 20. dicitur de rebus, in quibus comparandis parum aut nihil laboris adhibendum est.

Ῥᾷστά τε καὶ ἥδιστα βιοτεύειν II, 1, 9. de eo, qui reip. curis non implicitus suaviter & jucunde vivit, latini etiam dicunt: *facilis vita*, hoc sensu.

Ῥαψῳδὸς IV, 2, 10. vid. not.

Ῥιψοκίνδυνος I, 3, 9. qui caput suum cuique periculo objicit, audax.

Ῥυθμὸς III, 10, 9. dicitur esse in thorace, qui bene sedet corpori.

Σ.

Σαφὴς φίλος II, 4, 1. amicus certus I, 2, 24. insignis, praecipuus.

Σεμνὸς, σεμνότερον τὰς δίκας δικάζοντες, ut eorum gravitatem & auctoritatem decet III, 5, 20.

Σιαλὸν, sputum I, 2, 54.

Σκεπάζειν III, 10, 9. tegere.

Σκυθρωπὸς II, 7, 12. qui est vultu tristi.

Σοφίζεσθαι I, 2, 46. argute colligere.

Σπάνις, ἡ II, 1, 25. penuria, inopia.

Σπουδάζειν περὶ τὰς ἐγγυτάτω ἡδονὰς IV, 5, 10. occupatum esse in quaerendis voluptatibus, quae ex cibo & potu & venere percipiuntur.

Σπουδαῖος ἀνὴρ IV, 2, 2. vir gravis & rei gerendae peritus, σπουδαῖον πρᾶγμα IV, 4, 14. res magni facienda, σπέρμα σπουδαῖον IV, 23. bonum semen, e quo valentes & robusti liberi procreari possunt.

Στασιάζειν ἀλλήλοις II, 6, 17. dissidere inter se.

Στοιχεῖα II, 1, 1. elementa.

Στόμα, ἀπὸ στόματος εἰπεῖν III, 6, 9. ex tempore, memoriter enarrare.

Στοχάζεσθαι II, 2, 5. conjectura colligere.

Συγγίνομαι, συγγινόμενοι I, 2, 16. commilitones.

Συγγνώμων II, 2, 14. qui ignoscit.

Συλλήπτωρ II, 2, 12. auxiliator.

Συλλήπτρια, ibid. auxiliatrix.
Σύμβολα I, 3, 3. ſigna, prodigia, omnia, quæ fulgure, tonitru, aliisque id genus διοσημίαις petebantur, vid. Ill. Spanh. ad Callim. Hymn. in Pallad. v. 123. ubi de οἰωνοῖς, συμβόλοις, & tota augurii ratione more ſuo agit.
Συγχωρέω II, 7, 14. concedo.
Συμβουλεύω III, 6, 8. conſilium do, συμβουλεύεσθαι, in medio aut συμβουλεύσασθαι, curare ut ſibi conſilium detur, vel ab aliis, vel a ſe ipſo, nempe deliberando.
Συμμετρία III, 10, 3. proportio.
Συμπιέζω III, 10, 7. comprimo,
Συμφερόντως I, 2, 50. utiliter.
Συμφορὰ, calamitas in bello accepta III, 5, 4.
Συμποδίζω III, 1, 8. pedibus impeditis, involutis capio.
Συνάπτω III, 4, 11. μάχην, pugnam inire. II, 6, 22. ἀνθρώπους, conciliare inter ſe.
Συνδικέω I, 2, 51. rem alterius in judicio ago.
Συνελεῖν III, 8, 10. in compendium redigere.
Συνέρχεσθαι II, 2, 4. de congreſſu venereo.
Συνήθης IV, 8, 2. familiaris.
Συνημερεύω, quotidie cum aliquo verſor, συνημερεύει λέγων, quotidie diſſerebat I, 4, 1.
Σύνθηρος II, 6, 35. venationis adiutor.
Συνίστημι I, 6, 14. commendo.
Συνουσία I, 2, 23. I, 5, 4. conſuetudo.
Συνουσιαστής I, 6, 1. diſcipulus.
Συντίθημι II, 6, 26. componere, comparare, de pugilibus, gladiatoribus &c.
Συντομωτάτη ὁδὸς II, 6, 30. compendiaria via.
Συντρίβειν I, 2, 4. de iis, qui cum præceptore diſcendi cauſa verſatur.
Σφάλλομαι, σφαλλόμενος II, 2, [illegible] de eo cui adverſi quid accidit.
Σχολάζειν πρός τι III, 6, 6. alicui rei vacare.
Σχολὴ, σχολὴν ποιεῖσθαι πρός τι II, 6, 3. idem.
Σχολῇ γ' ἂν III, 14, 3. minime vero.
Σῶστρον, pretium, quod Medico pro reſtituta valetudine datur, deinde cujuscunque rei conſervatæ præmium II, 10, 1.
Σωφρονέω I, 2, 1. ſanam (de Diis) ſententiam habeo I, 2, 17. IV, 3, 1. σωφρονεῖν I, 3, 7. de illis, qui a Venere abſtinent,

ſtinent, σωφρονεῖν II, 7, 8. modeſte ſe gerere III, 5, 21. de militibus ſobrie ſe gerentibus.
Σωμασκέω III, 5, 15. exercitationibus corporis utor.
Σωφρονίζω, λαγνείαν λιμῷ σωφρονίζει II, 1, 16. laſciviam fame coërcere.
Σωφροσύνη II, 1, 22. modeſtia in cultu corporis.

T.

Τακτικὰ III, 1, 5. ars inſtruendæ aciei.
Τακτικὸς III, 1, 6. peritus ejus artis.
Ταλασία III, 9, 11. lanificium.
Ταλασιουργέω III, 9, 11. lanificium tracto.
Ταξιαρχέω III, 1, 5. centuriæ præfectus ſum, vid. Periz. ad Aelian. L. 11. c. ult.
Ταπεινόω III, 5, 4. debilito.
Ταράττω, ἤ ταράττει σε II, 6, 17. num hoc tibi ſcrupulum injicit.
Τάττω ἐμαυτὸν εἰς δουλείαν II, 1, 11. ſervus eſſe volo.
Τεκμαίρομαι I, 4, 1. quibusdam argumentis inducor II, 6, 6. οὐ τοῖς λόγοις αὐτῶν τεκμαιρόμενοι, non ex ipſorum verbis conjecturam faciamus de operibus IV, 1, 2. ἐτεκμαίρετο τὰς φύσεις, judicabat de indole.
Τεκμήριον I, 1, 1. argumentum.
Τεκτονικὸς I, 1, 7. architecturæ peritus.
Τελέω II, 91. pecuniam alicui do II, 10, 6. ſumtus facio.
Τέλος II, 7, 13. adverb. tandem.
Τέρας I, 4, 15. prodigium.
Τεχνάζω III, 11, 7. artificioſe, callide facio.
Τιθασσεύω IV, 3, 10. cicuro.
Τίθημι, θεῖναι νόμον IV, 4, 18. θέσθαι ibid. vid. not.
Τιμὴ, τιμαὶ I, 3, 3. omnia ea, quibus Dii placantur, in primis ſacrificia. vid. Cup. Obſerv. l. 11. c. 3. II, 6, 24. ut apud Latinos, *honores* aut magiſtratus.
Τίμημα IV, 6, 12. cenſus, divitiæ.
Τις, τίδε II, 1, 3. & alibi, reſpondet Latinorum, *quid vero?* i. e. porro II, 1, 12. ἴσως ἄν τι λέγοις, fortaſſis diceres aliquid, quod nos: das ſich hören läßt. inſervit etiam vehementiori interrogationi. τίδ', οὐ δοκεῖ σοι. quid? nonne tibi videtur.
Τοιχωρυχεῖν I, 2, 62. perforare parietes.
Τρυφάω, τρυφῶντα ἀποκλείειν III, 11, 10. qui te negligit, contemnit, & ludibrio habet, non admittere, excludere.

Τυγχάνω,

Τυγχάνω, τυχὼν I, 5, 6. ubivis obvius, unusquisque, τυχόντα I, 1, 14. vulgaria. τυγχάνειν συγγνώμης I, 7, 4. veniam consequi. ὡς ἔτυχε ζημιῦσθαι III, 9, 13. leve quoddam damnum pati. ὑπὸ τυχόντων III, 9, 10. a plebe, multitudine.
Τύλος I, 7, 54. callum.

Y.

Υβρίζω, ὑβρισθῆναι II, 1, 5. III, 5, 12. injuria, contumeliis affici. νυκτὸς ὑβρίζουσα II, 1, 30. noctem perdis & consumis rebus venereis implicita.
Υβριστικὸς III, 10, 5. insolens, de vultu, qui ipsam animi insolentiam prodit.
Υβριστὴς I, 2, 12. insolens, contumeliosus in alios.
Υϊκὸς I, 2, 30. ὑϊκόν τι πάσχει, idem accidit ei, quod porcis.
Υΐδιον I, 2, 30. porcellus.
Υμνέω, τοῦτον πάντες ὑμνοῦσιν IV, 2, 33. hunc omnes dicunt &c.
Υπαίτιος II, 5, 4. obnoxius.
Υπείκειν, λόγῳ II, 3, 16. priorem aliquem loqui sinere.
Υπερεσθίειν I, 2, 3. nimis largiter se invitare.
Υπερβάλλω IV, 3, 7. excello.
Υπερήφανος I, 2, 25. superbus.
Υπερορᾷν I, 2, 9. contemnere.
Υπερορία, quod extra fines regionis est II, 8, 1.
Υπερπονεῖν I, 2, 4. nimio labore se defatigare.
Υπέχω δίκην II, 1, 8. pœnam luo. λόγον IV, 4, 9. rationem reddo.
Υπηρετεῖν III, 5, 18. διδασκάλοις, obedire.
Υπόβαθρα II, 1, 30. lectorum fulcra.
Υποδέξασθαι II, 2, 5. de femina concipiente.
Υπόδεσις I, 2, 5. pro ipsis calceamentis seu pro subligaribus, quibus pedes non inducebantur, sed plantæ tantum pedum muniebantur.
Υπόθεσις IV, 6, 13. res, de qua disputatur, quæstio. ἐφ' ὑπόθεσιν ἐπανάγειν τὸν λόγον, est, constituta & explicata quæstione totam disputationem ab ea repetere, ne in pugnam de verbis desinat.
Υποθημοσύνη I, 3, 7. monitum.
Υποκορίζομαι, rem turpiori nomine dico II, 1, 26.
Υποχείριος IV, 3, 10. qui est in potestate alterius.
Υποψία II, 11, 25. suspic
Υποκνίζομαι, titillor, amore uror III, 11, 3.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373435460/256
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Ὑστερίζειν, τῶν ἀντιπάλων, vinci ab adverſariis III, 5, 13. ſero venire III, 13, 5.

Ὑφαίνω III, 11, 6. texo.

Ὑφίεσθαι τῆς δυνάμεως IV, 3, 16. non facere, quantum poſſis.

Φ.

Φαιδρὸς III, 10, 4. hilaris, opponitur σκυθρωπῷ.

Φαίνομαι, ſum IV, 2, 7. δυσκατεργαστότερα φαίνεται IV, 2, 20. Φαίνομαι, mihi videtur. vid. not. II, 8, 1. πόθεν φαίνῃ, unde venis.

Φανερὸς cum participio, manifeſtum eſt &c. φανεροὶ ἐσμεν σκοπούμενοι II, 2, 4. ἐκ φανεροῦ τρέχοντες ἀποφεύγουσιν, ex conſpectu currendo aufugiunt III, 11, 8.

Φῆμαι I, 1, 3. oracula apud Eurip. Jon. 179. aves augurales dicuntur ἀγγέλλειν θεῶν φήμας, i. e. oracula. Tyr. Max. diſſert. 26. τὸν μὲν φήμαις σώζει, τὸν δὲ οἰωνοῖς, hunc oraculis, illum auguriis.

Φημὶ I, 2, 33. concedo, aſſentor.

Φθάνω II, 3, 14. ὃς ἂν φθάνῃ τοὺς φίλους εὐεργετῶν, qui beneficiis provocat III, 11, 1. οὐκ ἂν φθάνοιτ᾽ ἀκολουθοῦντες, quin ſtatim me ſequimini? vid. not. conf. II, 3, 11.

Φιλονικεῖν II, 3, 17. magno ſtudio contendere.

Φιλοποσία I, 2, 22. nimia perpotandi libido.

Φιλοτιμέομαι, honoris cauſa, ambitioſe laboro, honori mihi duco II, 9, 3. φιλοτιμούμενοι II, 2, 11. qui laudis & gloriæ cupidi ſunt.

Φιλαίτιος II, 8, 5. qui omnia reprehendit, moroſus.

Φιλόφρων III, 1, 6. mitis, facilis.

Φιλόχρηστος II, 9, 3. æquitatis amans.

Φίλτρον II, 3, 11. omne, quod vim conciliandi amoris habet.

Φρενόω II, 6, 1. Φρενοῦν, docere IV, 1, 5. meliora docere, ad ſanitatem vocare.

Φροντίζω III, 11, 12. Φροντίζοντάς σου, qui tui ſtudioſi ſunt.

Φρουρὸς III, 6, 10. cuſtos.

Φυλακὴ, pro ipſis militibus, ut latinorum *præſidium* II, 6, 10.

Φυλάσσομαι, caveo mihi, I, 1, 18. II, 2, 14.

Φύσις II, 3, 14. πρὸς τὴν φύσιν τ[illegible], in hoc genere; ſi ſana lectio

Φωνήεις II, 7, 13. qui voce eſt præditus humana qui loqui poteſt.

X.

Χαλεπαίνω, succenseo II, 2, 1.
Χαλκευτικὸς I, 1, 7. qui artem fabri ferrarii callet.
Χάρις IV, 4, 4. πρὸς χάριν διαλέγεσθαί τινι, alicujus gratiam captare oratione.
Χαρίζομαι I, 2, 10. paſſ. veneficio afficior II, 1, 2. χαρίζεσθαι γαστρὶ, obedire ventri II, 2, 5. κεχαρισμένα, jucunda III, 12, 10. χαρίζομαι ἐμβλέπουσα, comiter aliquem intueri III, 11, 14. de feminis, qui corporis copiam faciunt IV, 3, 16. Deos placare, propitios ſibi reddere.
Χειροτέχνης III, 11, 4. qui artem illiberalem quamcunque exercet, in qua manibus inprimis opus eſt.
Χθαμαλὸς, III, 8, 9. humilis.
Χιτωνίσκος II, 7, 5. veſtimentum tam virorum, quam mulierum.
Χλαμὺς, paludamentum II, 7, 5.
Χλανιδοποιΐα II, 7, 6. penularum confectio.
Χορευταὶ III, 5, 6. chori membra.
Χορηγέω III, 4, 3. v. not.
Χορὸς, χοροῖς νικᾷν III, 4, 3. optimos choros exhibere.
Χορῶν διδασκαλία III, 4, 4. v. not.
Χορȣ̃ προεστάναι III, 4, 3. dicitur choragus.
Χορικὰ III, 4, 5. ἡ τῶν χορικῶν νίκη, cum quis optimum chorum habuiſſe ſ. ſcenam optime apparaſſe, judicatur.
Χρᾶσθαί τινι ἐν τοῖς λόγοις ὅπως βȣ́λοιο, animum alicujus impellere oratione, quocunque velis I, 2, 14.
Χράω III, 11, 7. mutuum do.
Χρήματα, pecunia, divitiæ, opes III, 5, 8.
Χρόνος, τὸν αἰεὶ χρόνον II, 1, 33. per omne tempus. διὰ χρόνȣ II, 8, 1. ex longo intervallo.
Χώρα, χώραν εἶναι βωμοῖς, locum eſſe aris, i. e. convenire, III, 8, 10.

Ψ.

Ψαύω, attingo I, 4, 12.
Ψεύδω, ἐψεῦσθαι ἑαυτῶν IV, 2, 26. de iis, qui vires ſuas ignorant, multasque virtutes ſibi ineſſe putant, quibus carent.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373435460/258
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft

Ψυχαγωγέω III, 10, 6. ſuaviter afficio animum & delecto.
Ψυχεινὸς III, 8, 9. frigidus.
Ψύχος I, 4, 3. frigus.
Ψωμὸς III, 4, 5. bucella.

Ω.

Ὠμὸς III, 1, 6. ſeverus.
Ὥρα III, 5, 6. opportunum tempus, occaſio, III, 8, 10. ſingulæ anni partes IV, 3, 4. viceſima quarta diei & noctis pars.
Ὡραῖος I, 3, 4. pulcher.
Ὡς, abundat apud accuſ. ὡς πειραιᾶ II, 7, 2. ὡς ἐμὲ, ibid.

Errores operarum, qui, dum, abſente editore, maxima pars exſcribitur typis, non ſublati ſunt.

In Textu:

Pag. 10. l.25. lege: *καθεστώτων* p. 13. l. 6. *ἀσκοῦντας* p. 26. l. 2. *τε* p. 45. l. 23. *ὧν* p. 70. l. 10. *τις* p. 75. l. 14. *τὸ* p. 80. l. 8. *φιλόνικος* p. 90. l. penult. *ἀλφιτοποιΐας* p. 101. l. 13. poſt *ἐστιν* pro puncto colon eſſe debet. p. 104. l. 3. *τῷ* p. 121. l. 12. *οὐδενῶν* p. 125. l. 26. *τῷ* p. 139. l. 21. poſt *λέγοντι* del. comma. p. 142. l. 25. *ἄρα* p. 147. l. 4. *ὑφη-νάμεναι* lin. 6. *ὑφῆνασθαί* p. 148. l. 26. *τῷ* p. 155. l. 3. *ῥαστώνην* p. 156. l. ult. *τις* p. 175. l. 8. *διατεθέντων* p. 176. l. 19. *ὥρας* p. 180. l. 4. *ὑγιᾶ*.

In Notis:

Pag. 104. not. b. l. 8. del. v. p. 105. not. d. l. 4. 5. verba lin. 5. *ſic adhibere dativum*, lege poſt *Atticis* l. 4. p. 114. not. h. l. 3. *λέγε*. l. 5. poſt *prætermiſſo*. adde *dic*. p. 116. not. a. l. 6. *Thraſylo*. p. 120. not. h. poſt c. adde 1. p. 133. not. c. *pulchræ & bonæ*. p. 150. l. 9. poſt *quod* del. diſtinctio & not. a) lin. 4. pro *ſunt*, ſunt. p. 154. l. 1. *abſorptum* pro *abſcriptum*. p. 175. not. a. l. 3. pro *Xenophon* lege *Stephanus*.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373435460/260
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373435460/261
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373435460/262
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft

Lit. Graec. B. 5823

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373435460/263
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id373435460/264
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft